Jules Verne

Jules Verne

O călătorie spre centrul Pământului

La 24 mai 1863, într-o duminică, unchiul meu, profesorul Lidenbrock, se întoarse grăbit la căsuţa lui din Konigstrasse nr. 19, una din străzile cele mai vechi din vechiul cartier al oraşului Hamburg.

Menajera sa Martha avea tot temeiul să creadă că întârziase foarte mult pregătirea bucatelor, căci mâncarea de-abia începuse să sfârâie pe plita din bucătărie.

„Dacă unchiului i-o fi cumva foame, mi-am zis în sinea mea, cum e omul cel mai nerăbdător de pe lume, parcă-l văd c-o să scoată nişte ţipete desperate…”

— Vai, a şi venit domnul Lidenbrock…?! strigă menajera Martha, uimită, întredeschizând uşa sufrageriei.

— Da, Martha, dar nimeni nu te poate învinui că nu-i gata masa, căci nu e încă ora două. De-abia a sunat unu jumătate la orologiul Sfântul Mihail.

— Atunci de ce s-o fi întors domnul Lidenbrock?

— Nu mă îndoiesc c-o să ne spună chiar el.

— Iată-l! Eu o şterg, domnule Axel, fă-l dumneata să înţeleagă… Şi Martha se îndreptă spre laboratorul ei culinar.

Aşadar, am rămas singur. Dar ca să-l fac să înţeleagă pe cel mai arţăgos dintre profesori, ar fi trebuit să fiu mai puţin timid. Aşa că, tocmai mă pregăteam să mă strecor prudent în cămăruţa mea de la catul de sus, când auzii uşa de la stradă scârţâind din ţâţâni; apoi scara de lemn trosni şi ea sub călcătura unor paşi mari şi grei şi în sfârşit apăru

stăpânul casei, care străbătu în mare grabă sufrageria, năpustindu-se în odaia sa de lucru.

Totuşi, în această trecere fulgerătoare prin cameră, el avu vreme să-şi arunce într-un colţ bastonul cu măciulie, pe masă pălăria cu boruri mari, periată în răspăr, iar mie, nepotului său, să-i zvârle această poruncă răsunătoare:

— Axel, urmează-mă!

Nici n-am avut vreme să mă mişc, că profesorul şi începu să răcnească plin de nerăbdare:

— Ei bine, n-ai venit încă?

Nici nu ştiu când am ajuns în biroul temutului meu maestru.

Otto Lidenbrock nu era un om rău, trebuie să recunosc, şi dacă-n firea lui nu urmau să se producă unele schimbări – ceea ce, la drept vorbind, era foarte puţin probabil – cu siguranţă că avea să rămână până la moarte un om grozav de original.

El deţinea catedra de mineralogie la Universitatea Johannaeum, şi-n timpul fiecărei ore de curs îşi ieşea din sărite cel puţin o dată sau de două ori. Şi nu din pricină că-l supărau cu ceva auditorii săi.

De fapt, prea puţin îi păsa dacă studenţii veneau cu regularitate la cursuri şi dacă le urmăreau sau nu cu atenţie, sau dacă mai târziu ei înşişi aveau să se bucure de succes; aceste amănunte nu-l interesau câtuşi de puţin. El profesa, ca să spunem aşa, în mod subiectiv, conform unei expresii a filosofiei germane, adică numai pentru el şi nu pentru alţii. Era un savant egoist, o fântână a ştiinţei a cărei cumpănă scârţâia ori de câte ori voiai să scoţi ceva din ea. Într-un cuvânt, era un zgârcit.

Şi s-ar putea spune că în Germania se mai găsesc vreo câţiva profesori de soiul acesta.

Din păcate, însă, unchiul meu se cam poticnea la pronunţarea unor cuvinte şi dacă acasă o mai scotea la capăt, nu acelaşi lucru se întâmpla când vorbea în public. Şi e de la sine înţeles că un astfel de cusur nu-i deloc plăcut

pentru un orator… într-adevăr, în timpul expunerilor sale de la universitate, deseori se oprea brusc, luptându-se cu vreun cuvânt îndărătnic, care nu voia să-i vină pe buze, unul din acele cuvinte care se înverşunează să se proţăpească în gâtlej, care se umflă şi sfârşesc prin a ieşi din gură sub forma prea puţin ştiinţifică a unei înjurături. Or, faptul acesta îl înfuria peste măsură. E ştiut că în mineralogie sunt multe denumiri semi-greceşti şi semi-latine, a căror pronunţare e foarte dificilă, expresii din acelea aspre care ar răni buzele unui poet. Nu vreau să vorbesc de rău ştiinţa aceasta. Departe de mine un asemenea gând. Dar când te afli în prezenţa unor cristalizări în sistemul romboedric, a unor răşine retinasfaltice, a ghelenitelor, fluoritelor, a molibdatelor de plumb, a wolframului de mangan şi a titanatelor de zirconiu, să recunoaştem că şi cea mai mlădioasă limbă se poate împletici.

Aşadar, în oraş îi era cunoscut acest cusur demn de iertare şi se abuza de el; vorbitorul era pândit, cum s-ar zice, la strâmtoare, şi dacă unchiul meu se înfuria, atunci toţi izbucneau în râs, ceea ce nu e o dovadă de bun gust nici măcar pentru germani. Iar dacă la cursurile sale era întotdeauna o mare afluenţă de auditori, oare câţi din aceştia nu le frecventau cu asiduitate numai pentru a-şi mai descreţi frunţile la nestăpânitele accese de furie ale profesorului?!

Dar, oricum ar fi fost, nu pot să neg că unchiul meu era un adevărat savant. Cu toate că uneori spărgea diferite mostre de rocă din pricină că le cerceta prea brusc, el avea, totuşi, într-o armonioasă îmbinare, pe lângă geniul geologului şi ochiul mineralogului.

Înarmat cu ciocanul său, cu lanseta sa de oţel, cu acul său magnetic, cu calomelul cu care îşi dirija flacăra şi cu flaconul său de acid azotic, era un om nespus de priceput. Ştia să recunoască numai după spărtură, după aspect, după duritate, după fuzibilitate, după sunet, după miros, după

gust orice mineral, pe care-l clasa fără greş printre cele 600 de specii pe care le numără azi această ştiinţă!

Nu-i de mirare că numele lui Lidenbrock era cunoscut în toate instituţiile de învăţământ şi în diferitele asociaţii naţionale, dându-i-se toată preţuirea. Domnii Humphry Davy, Humboldt, căpitanii Franklin şi Sabine se grăbeau să-l viziteze, ori de câte ori treceau prin Hamburg. Domnii Becquerel, Ebelmen, Brewster, Dumas, Milne-Edwards, Sainte-Claire-Deville îl consultau cu interes, în cele mai arzătoare şi mai importante chestiuni în legătură cu chimia. De altfel, ştiinţa aceasta îi datora descoperiri destul de însemnate, în 1853 apăruse la Leipzig un „Tratat de Cristalografie transcendentă", de profesorul Otto Lidenbrock, un volum mare in-folio, cu numeroase planşe, din vânzarea căruia, totuşi, unchiul meu nu reuşise să-şi scoată cheltuielile.

Pe lângă acestea, trebuie adăugat că profesorul Lidenbrock mai era şi directorul muzeului mineralogic al ambasadorului Rusiei, domnul Struve, care poseda o colecţie cunoscută şi preţuită în toată Europa.

Iată, deci, personajul care mă chema cu atâta nerăbdare. Închipuiţi-vă acum un om înalt şi slab, dar sănătos tun, cu o faţă blondă, tinerească, care-l făcea să pară cu cel puţin zece ani mai tânăr decât cei cincizeci pe care-i avea. Ochii săi mari se roteau neîncetat în dosul unor ochelari uriaşi, iar nasul lung şi subţire semăna cu o lamă ascuţită. Despre nasul cu pricina, răutăcioşii scorniseră c-ar fi magnetizat şi că ar trage pilitură de fier. Dar totul era pură calomnie; nu atrăgea decât tutun şi, ca să nu mint, cantităţi destul de respectabile.

Dacă aş mai adăuga că unchiul meu făcea nişte paşi, matematic, de o jumătate de stânjen fiecare, şi că mergea ţinându-şi pumnii strânşisemn al unui temperament aprig şi viu – atunci o să-l cunoaşteţi destul de bine pentru a vă da seama că nimeni nu s-ar fi arătat dornic de tovărăşia sa.

Locuia în căsuţa sa din Konigstrasse, construită jumătate din lemn, jumătate din cărămidă, cu grilajul dantelat, şi a cărei faţadă dădea spre unul din acele canaluri întortocheate, care se întretaie în mijlocul celui mai vechi cartier din Hamburg, din fericire neatins de incendiul din 1842.

E drept că vechea casă era puţin aplecată pe-o parte, expunându-şi oarecum pântecul privirii trecătorilor; cât despre acoperiş, era înclinat pe-o ureche, întocmai ca şapca unui student de la Tugenbund. Deşi nu-ţi inspira prea multă încredere, totuşi, casa se ţinea bine, mulţumită unui ulm bătrân ce-i sprijinea puternic faţada şi care, de cum venea primăvara, îşi împingea mugurii înfloriţi în geamurile ferestrelor.

Pentru cât câştiga pe vremea aceea un profesor german, s-ar fi putut spune că unchiul meu era un om avut. Era proprietarul casei, cu tot ce se găsea într-însa. În afară de Martha şi de mine, mai locuia la el fina sa Grauben, o tânără irlandeză de 17 ani. Iar eu, în dubla mea calitate de nepot şi orfan, am devenit asistentul său, ajutându-l la pregătirea experienţelor.

Mărturisesc că m-am aruncat cu lăcomie asupra ştiinţelor geologice; se vede că aveam în vine sânge de mineralog şi de aceea nu mă plictiseam niciodată în tovărăşia preţioaselor mele roci.

La drept vorbind, în ciuda firii agitate a proprietarului ei, trăiam fericit în căsuţa lui din Konigstrasse, căci, deşi se purta cam brutal cu mine, nu e mai puţin adevărat că unchiul meu mă iubea. Omul acesta, căruia nu-i plăcea să aştepte, era mai grăbit decât însăşi natura.

Într-un an, în aprilie, pusese în nişte ghivece de faianţă, pe care le aveam în salon, rădăcini de rezeda şi de zorele şi pentru a le grăbi creşterea se ducea în fiecare dimineaţă şi trăgea de frunze.

Cu un om atât de ciudat nu era chip de glumit şi cel mai bun lucru pe care-l aveai de făcut era să-l asculţi.

De aceea am alergat în biroul său.

Acest birou era un adevărat muzeu. Toate exemplarele din regnul mineral se găseau aici etichetate în cea mai perfectă ordine şi aşezate pe categorii, după cele trei mari diviziuni: minerale inflamabile, metalice şi litoide.

Cât de bine cunoşteam aceste bibelouri ale ştiinţei mineralogice! Când aveam timp liber, în loc să-mi pierd vremea cu băieţii de vârsta mea, îmi plăcea să şterg de praf nenumăratele mostre de grafit, antracit, huilă, lignit şi turbă. Bitumurile, răşinile, sărurile organice erau la fel de apărate! Veşnic aveam grijă ca nici un grăunte de praf să nu se aşeze pe ele. Şi aceeaşi grijă o purtam şi metalelor, de la fier până la aur, a căror valoare relativă dispărea în faţa egalităţii absolute ca mostre ştiinţifice. Şi toate aceste pietre ar fi fost de ajuns pentru a se reconstrui casa din Konigstrasse, ba chiar cu o cameră în plus, unde m-aş fi simţit atât de bine!

Intrând însă în birou, nu mă gândeam deloc la toate aceste minunăţii. Gândul îmi era numai la unchiul meu. El stătea cufundat într-un fotoliu confortabil îmbrăcat în catifea de Utrecht şi ţinea în mână o carte pe care o privea cu cea mai adâncă admiraţie.

— Ce carte! Ce carte! exclamă el.

Strigătele acestea de bucurie îmi reamintiră că, în clipele sale libere, profesorul Lidenbrock era, după toate, şi un pasionat bibliofil. Dar trebuie spus că o carte n-avea preţ în ochii săi decât atunci când era foarte greu de găsit sau când era un chin ca s-o poţi citi.

— Ei, mi se adresă el, ce, nu vezi?! Priveşte! E o adevărată comoară, pe care am găsit-o azi-dimineaţă cotrobăind prin dugheana lui Hevelius.

— Minunată! i-am răspuns, silindu-mă să par entuziasmat, în adevăr, ce atâta tărăboi pentru un vechi in-quarto ale cărui scoarţe păreau de piele grosolană, o hârţoagă îngălbenită de care atârna o panglică decolorată?!

În acest timp, exclamaţiile admirative ale profesorului nu mai conteneau.

— Ia te uită! spunea el, punându-şi întrebări şi dându-şi singur răspunsurile. Oare-i îndeajuns de frumoasă? Mai încape vorbă: e admirabilă! Şi ce legătură are! Dar de deschis se deschide uşor? Fireşte, căci rămâne deschisă la orice pagină vrei! Se închide oare la fel de bine? Desigur, căci scoarţele şi paginile sunt astfel legate între ele încât alcătuiesc un tot, fără să se despartă sau să se caşte nicăieri! Dar dosul ăsta de copertă care n-are nici o zgârietură după mai bine de şapte veacuri! Ah, iată o legătură de carte de care Bozerian, Closs sau Purgold ar fi fost mândri!

Şi tot vorbind aşa, unchiul deschidea şi închidea vechea hârţoagă. Tot ce puteam face era să-l întreb ce conţinea cartea, deşi nu mă interesa câtuşi de puţin.

— Şi care-i titlul acestui minunat volum? l-am întrebat cu o grabă prea plină de entuziasm pentru a fi sinceră.

— Lucrarea aceasta, răspunse unchiul meu, însufleţindu-se, este Heims-Kringlade de Snorre Turleson, celebrul autor islandez din secolul al XII-lea! Este cronica principilor norvegieni care au domnit în Islanda.

— Aşaa?! exclamai eu din toată inima. Atunci nu mai încape îndoială că e o traducere în limba germană!

— Ei asta-i, ripostă cu aprindere profesorul, o traducere! La ce mi-ar fi folosit o traducere? Cine ar fi băgat în seamă o simplă tălmăcire? Ăsta-i chiar originalul scris în limba islandeză, această limbă minunată, atât de bogată şi de simplă în acelaşi timp, care se pretează la cele mai variate combinaţii gramaticale şi la cele mai numeroase modificări de cuvinte!

— Ca şi limba germană, am strecurat eu, îndeajuns de încântat.

— Da, răspunse unchiul meu ridicând din umeri, fără a mai ţine seama că limba islandeză are trei genuri ca şi greaca şi că numele proprii se declină ca şi în latină!

— Ah! făcui eu, zdruncinat oarecum din nepăsarea mea, şi ce tipar frumos are cartea aceasta…!

— Tipar?! Cum poţi să spui una ca asta, nenorocitule?! Crezi că-i vorba de litere tipărite? Ah! Tu nu vezi că nu-i o tipăritură? Ignorantule, acesta-i un manuscris, şi încă un manuscris runic…!

— Runic?

— Da! Acu' o să-mi ceri, desigur, să-ţi explic ce înseamnă acest cuvânt?

— Nu, am să mă feresc de a o face, i-am răspuns cu tonul unui om rănit în amorul său propriu.

Dar unchiul meu nu m-a luat în seamă şi, fără voia mea, a continuat şi mai insistent să mă înveţe nişte lucruri pe care nu ţineam deloc să le ştiu.

— Caracterele runice, reluă el, erau nişte litere folosite odinioară în Islanda şi, după cum spune tradiţia, ele au fost inventate chiar de Odin1 însuşi! Dar ia priveşte numai şi admiră, nelegiuitule, aceste caractere neobişnuite, izvorâte din închipuirea unui zeu!

Drept orice alt răspuns, mă pregăteam tocmai să mă prosternez – că doar e ştiut că o asemenea reacţie e pe placul zeilor ca şi al regilor, şi are avantajul că nu-i stânjeneşte niciodată – când o întâmplare schimbă cursul convorbirii noastre.

Fără veste, un pergament năclăit de pete alunecă din manuscris şi căzu pe jos. Unchiul meu se repezi la fiţuica aceasta cu o lăcomie lesne de înţeles. Un document închis, poate din îndepărtate timpuri, între filele îngălbenite de vreme ale unui vechi manuscris, nu putea să nu fie nespus de preţios în ochii lui.

— Ce-i asta? strigă el.

Şi desfăşură pe masă, cu multă grijă, bucata de pergament lungă de cinci degete şi lată de trei, pe care erau înşirate, în linii transversale, nişte caractere neciteţe.

Iată aici facsimilul exact. Ţin să fac cunoscute aceste semne bizare, căci ele i-au determinat pe profesorul

Lidenbrock şi pe nepotul său să întreprindă una din cele mai năstruşnice călătorii din secolul al XIX-lea.

După ce cercetă câteva minute această înşiruire de caractere, profesorul îşi scoase ochelarii şi spuse:

— Sunt caractere runice; şi nu-i greu de văzut că-s aidoma celor din manuscrisul lui Snorre Turleson! Dar… ce-or fi însemnând?

Cum scrierea runică mi se părea o invenţie a savanţilor, într-adins născocită pentru a-i păcăli pe bieţii oameni, n-am fost supărat văzând că nici unchiul meu nu înţelege o iotă. Cel puţin aşa am avut impresia, după mişcarea nervoasă a degetelor sale, care începuseră să se frământe grozav.

— Şi totuşi e islandeză veche! şopti el printre dinţi. De altfel, profesorul Lidenbrock era în măsură s-o cunoască, fiindcă era socotit drept un adevărat poliglot. Şi era socotit aşa nu fiindcă ar fi vorbit curent cele două mii de limbi şi cele patru mii de dialecte folosite pe suprafaţa globului, ci fiindcă ştia multe din ele.

În faţa acestor greutăţi, începu să dea frâu liber firii sale nestăpânite şi prevedeam că va face o scenă violentă, când micul ceas de pe cămin sună ora două.

Şi chiar în aceeaşi clipă, Martha deschise uşa biroului anunţând:

— Supa e gata.

— Dă-o dracului de supă, strigă unchiul, şi ducă-se la dracu' şi cine-a făcut-o, şi cei care o vor mânca!

Martha se făcu nevăzută. O zbughii şi eu după ea şi, fără să-mi dau seama, mă pomenii în sufragerie stând la masă pe locul meu obişnuit.

Am aşteptat câte va clipe. Profesorul nu se arăta. Pentru prima oară, după câte ştiam, lipsea de la ritualul mesei. Şi încă de la ce masă! Am mâncat o delicioasă supă de pătrunjel, omletă cu şuncă, garnisită cu măcriş şi cu nucuşoară, o friptură de viţel cu compot de prune, iar ca desert, crevete cu zahăr; totul stropit cu un minunat vin de Mosela.

Iată ce pierduse unchiul meu din pricina unui biet petic de hârtie veche. Iar eu, în calitate de nepot devotat, m-am simţit obligat să mănânc pentru amândoi. Şi pot spune că am făcut-o din toată inima.

— Nu mi s-a întâmplat niciodată aşa ceva! spuse Martha. Auzi dumneata, domnul Lidenbrock să nu vină la masă…!

— Da, e, într-adevăr, de necrezut.

— Asta nu-i a bună! îmi spune mie inima c-o să se întâmple ceva rău! reluă bătrna menajeră, dând îngândurată din cap.

După părerea mea, acest lucru nu prevestea nimic, cel mult vreo scenă înspăimântătoare, în cazul când unchiul meu şi-ar fi găsit mânarea înghiţită de un altul.

Tocmai eram gata să isprăvesc ultima crevetă, când o voce puternică mă smulse de la acea plăcută îndeletnicire.

Dintr-o săritură mă şi găseam în biroul unchiului.

— Nu-ncape îndoială că-i scriere runică, rosti profesorul, încruntându-şi sprâncenele. Dar aici e o enigmă şi-o voi descoperi, altminteri…

Un gest violent încheie firul gândurilor sale.

— Aşează-te aici şi scrie, adăugă el, arătându-mi masa cu pumnul, într-o clipă am fost gata.

— Acum, să-ţi dictez fiecare literă din alfabetul nostru, care corespunde cu câte unul din caracterele islandeze. Vom vedea apoi ce o să iasă. Dar, pe sfântul Mihail, ia bine seama şi fereşte-te să faci vreo greşeală!

Şi începu să dicteze. Mi-am dat toată silinţa să scriu cât se poate de atent. Unchiul meu rostea răspicat fiecare literă, una după alta, şi se formă, astfel, o înlănţuire de cuvinte neînţelese, după cum se poate vedea mai jos: mm. Rnlls esreuel seecyde sgtssmf unteief niedrke Kt, samm atrateS Saodrrn emtnael nuaect rrilSa Atvaar nscrc ieaabs ccdrmi eeutul frantu dt, iac oseibo Kediiy.

După ce am terminat, unchiul îmi luă repede foaia pe care scrisesem şi o cercetă cu atenţie, multă vreme.

— Ce înţeles or avea toate semnele astea? repeta el mecanic. Pe cinstea mea că nu i-aş fi putut spune. De altfel,

nici nu mă întreba pe mine, ci continua să vorbească cu sine însuşi.

— E vorba de ceea ce numim îndeobşte o criptogramă, spuse el, al cărei înţeles este ascuns sub nişte litere încurcate într-adins şi care, dacă sunt aşezate cum trebuie, formează o frază care nu mai are nici un secret. Şi când mă gândesc că se poate ascunde aici explicaţia sau indicaţia unei mari descoperiri!

În ceea ce mă priveşte, mă gândeam că nu ascundea absolut nimic, dar, ca măsură de prevedere, nu i-am împărtăşit părerea mea. Profesorul luă atunci cartea şi pergamentul şi le compară.

— Aceste două scrieri nu sunt făcute de aceeaşi mână, hotărî el; dintr-o privire se vede că criptograma e mai recentă decât cartea, fapt de necontestat. În adevăr, prima literă din pergament este un dublu m, pe care zadarnic l-ai căuta în cartea lui Turleson, fiindcă litera aceasta a fost adăugată alfabetului islandez abia în secolul al XlV-lea. Deci e o diferenţă de cel puţin două veacuri între manuscris şi document.

Mărturisesc că explicaţia mi s-a părut destul de logică.

— Această constatare mă face să bănuiesc, reluă unchiul meu, că numai unul dintre posesorii cărţii a putut scrie aceste caractere misterioase. Dar cine dracu' o fi fost posesorul? Nu şi-o fi pus oare numele în vreun colţ al manuscrisului?

Unchiul îşi scoase ochelarii şi, luând o lupă puternică, începu să cerceteze cu băgare de seamă primele pagini ale cărţii. Pe dosul paginii a doua, adică pe coperta interioară, el descoperi un fel de pată care, privită cu ochiul liber, părea de cerneală.

Privită însă mai îndeaproape, pata lăsa să se întrevadă câteva caractere pe jumătate şterse. De cum le zări, unchiul înţelese că-n locul acela trebuia să se găsească ceva foarte important şi, încăpăţânân-du-se în descifrarea petei, cu ajutorul lupei sale puternice, sfârşi prin a recunoaşte

semnele. Erau tot caractere runice, pe care le citi fără nici o şovăire:

— Arne Saknussemm! strigă el pe un ton triumfător! Va să zică un nume şi încă un nume islandez, numele unui savant din secolul al XVI-lea, al unui alchimist celebru!

L-am privit pe unchiul meu cu oarecare admiraţie.

— Alchimiştii aceştia, reluă el, Avicenna, Bacon, Lulle, Paracelsius, erau adevăraţii şi singurii savanţi ai epocii lor. Ei au făcut descoperiri de care, pe drept cuvânt, ne minunăm şi azi. Acest Saknussemm de ce n-ar fi ascuns şi el vreo invenţie uimitoare sub această criptogramă de neînţeles? Desigur că aşa trebuie să fie. Ba, chiar aşa şi este.

Imaginaţia profesorului se înflăcăra la această ipoteză.

— Fără îndoială, îndrăznii eu să răspund, dar ce interes a putut să aibă acest savant să-şi ascundă astfel minunata sa descoperire? Pentru ce?

— Pentru ce! Pentru ce! Ştiu şi eu? Parcă Galileo n-a procedat la fel cu Saturn? Dar nu te teme: nu mă voi lăsa până ce n-o să descopăr secretul acestui document, chiar de-ar fi să nu dorm şi să nu mănânc zile şi nopţi întregi.

— Oh! făcui eu.

— Şi cred că nici tu, Axel, adăugă el.

„Drace, îmi zisei, bine c-am mâncat pentru amândoi!”

— Şi mai întâi, făcu unchiul meu, va trebui să aflăm în ce limbă a fost scris acest cifru. Cred că n-o să fie chiar aşa de greu.

La aceste cuvinte am ridicat repede capul. Dar unchiul meu îşi continuă monologul:

— De fapt, nimic nu-i mai uşor. Documentul are o sută treizeci şi două de litere, dintre care, şaptezeci şi nouă consoane şi cincizeci şi trei vocale… Or, cum limbile meridionale urmează cam aceeaşi proporţie de vocale şi consoane. În timp ce limbile nordice sunt infinit mai bogate în consoane, sunt sigur că-i vorba de o limbă sudică. Concluziile erau foarte juste.

— Dar în ce limbă a fost scris documentul?

Tocmai lucrul ăsta aşteptam să-l aud din gura unchiului, care între timp mi se dezvăluise şi ca un profund analist.

— Acest Saknussemm a fost un om învăţat, continuă el. Şi, de vreme ce nu scria în islandeză, limba lui maternă, trebuie să fi ales, de preferinţă, limba cunoscută curent printre spiritele cultivate din secolul al XVI-lea. Iată de ce mă gândesc la limba latină. Dacă se va dovedi însă că mă înşel, aş putea să încerc cu limba spaniolă, franceză, italiană, greacă sau ebraică. Cum însă savanţii din secolul al XVI-lea scriau îndeobşte în limba latină, am deci dreptul să spun a priori: e scris în latineşte.

Am sărit de pe scaun. Amintirile mele de latinist se revoltau împotriva pretenţiei că această înşiruire de cuvinte ciudate ar putea aparţine dulcii limbi a lui Vergiliu.

— Da, e limba latină, reluă unchiul meu, dar e o limbă intenţionat încâlcită.

„Perfect!” gândii eu. „Dacă o descurci şi pe asta, atunci eşti cineva, unchiule!”

— Să o examinăm cu atenţie, spuse el, luând foaia pe care scrisesem. Iată o serie de o sută treizeci şi două de litere, aşezate într-o aparentă dezordine. Sunt cuvinte unde se întâlnesc numai consoane, cum e, de pildă, primul cuvânt, mm. rnlls, altele în care, dimpotrivă, abundă vocalele, cum e, de pildă, al cincilea cuvânt unteief, sau penultimul, oseibo. Or, această aşezare arată că ea n-a fost făcută la întâmplare, ci că a reieşit în mod matematic şi că se datoreşte acelei raţiuni necunoscute care a dirijat succesiunea literelor. Mi se pare aproape sigur că fraza iniţială a fost scrisă corect şi apoi inversată, după o lege pe care trebuie s-o descoperim. Acela care va găsi cheia acestui „cifru”, va putea descifra criptograma cu uşurinţă. Dar care este cheia? Axel, n-ai găsit tu, cumva, această cheie?

La această întrebare neaşteptată n-am răspuns nimic, şi nu fără motiv, căci privirile mi se opriseră pe un fermecător

tablou atârnat în perete, înfăţişând portretul tinerei Grauben, pupila unchiului meu, care se afla acum la Altona, la una din rudele ei, şi a cărei absenţă mă întrista nespus. De altfel, azi pot să mărturisesc că frumoasa irlandeză şi nepotul profesorului se iubeau, dar cu răbdare şi foarte liniştit, aşa cum şade bine unor adevăraţi germani. Eram chiar logodiţi, dar, bineînţeles, fără ştirea unchiului, prea dedicat geologiei ca să poată înţelege asemenea sentimente. Grauben era o fată încântătoare, blondă şi cu ochi albaştri, cu un caracter puţin cam grav cu o fire cam prea serioasă pentru vârsta ei, dar care mă iubea mult.

În ceea ce mă priveşte, eu o zeificam, dacă se poate spune astfel! Aşa se face că, într-o clipă, imaginea micii mele irlandeze mă smulse din lumea realităţilor şi mă zvârli în aceea a himerelor, a amintirilor.

Şi o revăzui în gând pe credincioasa tovarăşă a lucrărilor şi preocupărilor mele. Ea mă ajuta în fiecare zi să orânduiesc preţioasele roci ale unchiului şi le eticheta împreună cu mine. Şi cât de pricepută în mineralogie era această domnişoară Grauben! Nu s-ar fi dat bătută nici de către un savant. Îi plăcea să aprofundeze cele mai spinoase probleme ale ştiinţei. Câte ore plăcute n-am petrecut studiind împreună! Şi cât de mult invidiam adesea soarta acestor pietre neînsufleţite pe care le atingea cu mâinile ei încântătoare!

Apoi, în orele de repaos, ne plimbam împreună, luând-o pe aleile umbroase din Alster, şi ne duceam până la vechea moară părăsită, atât de pitoresc aşezată la marginea lacului; şi-n timp ce mergeam, vorbeam, ţinându-ne de mână, îi povesteam tot felul de năzbâtii, de care ea râdea cu poftă.

Ajungeam astfel până la ţărmul Elbei şi după ce le spuneam noapte bună lebedelor care pluteau printre marii nuferi albi, ne întorceam acasă cu barca cu motor.

Mă adâncisem în visurile mele, când, deodată, unchiul meu izbi cu pumnul în masă şi mă readuse violent la realitate.

— Ei, zise el, ascultă, băiete, prima idee care trebuie să-ţi vină în minte pentru a încurca literele într-o frază, îmi pare că-i aceea de-a scrie cuvintele vertical în loc de-a le scrie orizontal.

„Ia te uită!” gândii eu.

— Acu' trebuie să vedem ce iese. Axel, ia scrie tu o frază oarecare pe acest petic de hârtie; dar în loc să înşiri literele aşa cum vin, una după alta, pune-le în coloane verticale, în aşa fel încât să le grupezi câte cinci sau şase.

Am înţeles despre ce era vorba şi am scris pe dată, de sus în jos:

T e l c e u e s t u a b i c, ţ.

G e u m m a r n b u i m a

— Bine, zise profesorul, fără să citească ceea ce scrisesem. Acum aşează cuvintele astea în linie orizontală. M-am executat şi am obţinut fraza următoare:

Telceu estuab ic, ţGe ummarn buima!

— Perfect! exclamă unchiul meu, smulgându-mi hârtia din mână, iată că a şi început să semene cu vechiul document; atât vocalele cât şi consoanele sunt grupate în aceeaşi dezordine! Ba sunt chiar şi majuscule în mijlocul cuvintelor, şi virgule, ca în pergamentul lui Saknussemm.

A trebuit să recunosc că aceste observaţii erau foarte ingenioase.

— Pentru ca să pot citi fraza pe care ai scris-o şi pe care nu o cunosc, continuă unchiul, adresându-mi-se direct, îmi va fi de ajuns să iau pe rând prima literă a fiecărui cuvânt, apoi a doua, a treia şi aşa mai departe.

Şi spre marea lui mirare, şi mai ales a mea, el citi:

Te iubesc mult, micuţa mea Grauben!

— Asta-i bună! făcu profesorul.

Nu-ncape îndoială că, neîndemânatic cum eram, ca orice îndrăgostit, scrisesem fără să-mi dau seama această frază compromiţătoare!

— Aşadar, o iubeşti pe Grauben?! mă apostrofă unchiul meu, pe un ton de adevărat tutore.

— Da… nu… mă bâlbâii.

— Aşadar, o iubeşti pe Grauben! repetă el mecanic. Ei bine, să folosim procedeul meu la documentul în chestiune!

Unchiul îşi concentră din nou gândurile asupra problemei care-l preocupa, uitând cu totul cuvintele mele nesocotite. Şi le numesc nesocotite, fiindcă un savant nu poate înţelege niciodată ce înseamnă să fii îndrăgostit. Din fericire, problema cea mare a descifrării documentului îl absorbi din nou.

În clipa când urma să experimenteze procedeul în care-şi pusese toată nădejdea, ochii profesorului Lidenbrock zvârliră fulgere prin ochelari. Şi cum era foarte emoţionat, degetele începură să-i tremure când apucă vechiul pergament. Apoi tuşi puternic şi, cu o voce gravă, silabisind pe rând prima literă, apoi pe a doua a fiecărui cuvânt, îmi dictă următoarele:

mmessunkaSenrA.icefdoK.segnittamurtn
eceriserrette,rotaivsadua,ednecsedsadne
lacartniiilujsiratracSarbmutabiledmek
meretarcsilucoYsleffenSnI.

După ce am isprăvit de scris, mărturisesc că eram şi eu foarte emoţionat; aceste litere, pe care unchiul mi le dictase una câte una, nu aveau pentru mine un înţeles şi aşteptam cu nerăbdare ca de pe buzele lui să-şi ia zborul o frază într-o latinească desăvârşită.

Dar cine ar fi putut să prevadă ce-o să se întâmple? O puternică lovitură de pumn făcu să se clatine masa, de ţâşni cât colo cerneala din călimară şi tocul îmi scăpă din mână.

— Nu-i asta! ţipă înfuriat unchiul. N-are nici un înţeles.

Apoi, străbătu biroul ca scăpat din puşcă, coborî scara ca o avalanşă şi, repezindu-se în stradă, o luă la fugă.

— A plecat? mă întrebă Martha, venind într-o goană, atrasă de zgomotul uşii de la intrare, care fusese trântită cu atâta violenţă, încât se zguduise toată casa.

— Da, i-am răspuns, a plecat de-a binelea!

— Ei bine, dar ce se-ntâmplă cu prânzul? întrebă bătrâna menajeră.

— Nu va mai prânzi.

— Şi cina?

— N-o să mai ia nici cina.

— Cum? se miră Martha, împreunându-şi mâinile.

— Nu, dragă Martha, unchiul n-are să mai mănânce şi nimeni din casa asta n-o să se mai atingă de mâncare de acu' înainte. O să ne pună pe toţi la post, până când o reuşi să descifreze o veche hârţoagă, de nedescifrat.

— Doamne, Dumnezeule! Aşadar, până atunci nu ne mai rămâne decât să murim cu toţii de foame!

Cum îl ştiam pe unchiul meu cât era de neclintit în hotărârile pe care le lua, n-am îndrăznit să-i mărturisesc că ne aştepta o soartă de neînlăturat.

Bătrâna servitoare, înspăimântată grozav, se întoarse gemând în bucătărie.

Rămas singur, îmi veni ideea c-ar fi bine să mă duc la Grauben, ca să-i povestesc totul. Dar cum era să părăsesc casa? Profesorul putea să pice dintr-un moment într-altul. Şi dacă mă striga? Dacă voia să reînceapă munca aceasta logogrifică1, pe care i-ai propune-o zadarnic bătrânului Edip2? Şi dacă eu n-aveam să răspund la chemarea sa, ce se putea întâmpla?

Cel mai înţelept lucru era, deci, să rămân. Un mineralog din Besanconn ne trimisese tocmai atunci o colecţie de geode silicoase pe care trebuia să le clasez. M-am pus imediat pe lucru. Le-am triat, apoi le-am etichetat şi am rânduit într-o vitrină toate aceste roci goale, înăuntrul cărora se mişcau mici cristale.

Dar munca aceasta nu mă absorbea. În schimb, vechiul document nu-mi dădea nici mie pace, mă preocupa în mod ciudat. Îmi vâjâia capul şi mă simţeam cuprins de o vagă nelinişte. Presimţeam că foarte curând se va întâmpla o catastrofă.

După un ceas, toate geodele erau aşezate în ordine. Mă cufundai în fotoliul cel mare de Utrecht, lăsându-mi braţele să atârne în voie şi cu capul lăsat pe spate. Mi-am aprins pipa cu ţeava lungă şi încovoiată, pe a cărei cupă era sculptată o naiadă întinsă alene, şi după aceea m-am distrat urmărind procesul carbonizării, care o transforma pe naiada mea într-o adevărată negresă.

Din timp în timp, mai trăgeam cu urechea să-mi dau seama dacă nu se aud paşi pe scară. Dar nu se auzea nimic. Unde putea fi unchiul acum?

Mi-l închipuiam alergând sub frumoşii copaci de pe şoseaua Altona, gesticulând, izbind cu bastonul în câte un zid, lovind buruienile cu violenţă, decapitând scaieţii şi tulburând liniştea berzelor singuratice.

Cum se va întoarce: triumfător sau descurajat? Cine va învinge până la urmă: el sau acest document, al cărui secret va rămâne nedezlegat? Tot întrebându-mă astfel, am luat într-o doară foaia de hârtie pe care erau înşirate literele acelea de neînţeles, scrise de mine. Şi iar mi-am spus: „Ce-or fi însemnând oare?”

Am încercat să grupez în aşa fel literele, încât să formez cuvinte. Dar mi-a fost cu neputinţă. Am reunit câte două şi câte trei, şi chiar câte cinci sau şase litere, dar tot n-am dat de vreun cuvânt cu înţeles. Numai a patrusprezecea, a cincisprezecea şi a şaisprezecea literă formau cuvântul englezesc ice. A optzeci şi patra, optzeci şi cincea şi optzeci şi şasea literă formau cuvântul sir. În sfârşit, în rândul al treilea al documentului, am observat cuvintele latineşti rota, mutabile, ira, nec, arta.

„Ei, drace, mă gândeam, aceste ultime cuvinte s-ar părea că-i dau dreptate unchiului în privinţa limbii în care-i scris documentul!” Poftim, în rândul al patrulea am ochit şi cuvântul luco, care înseamnă „lemn sacru”! E drept că în rândul al treilea se poate citi cuvântul tabiled, care-i nendoios de origine ebraică, iar în ultimul, cuvintele mer, arc, mere, care sunt curat franţuzeşti.

Nu era greu să-ţi pierzi capul! Patru limbi diferite în aceeaşi frază absurdă! Ce legătură putea să fie între cuvintele gheaţă, domn, mânie, crud, lemn sacru, schimbător, mamă, arc şi mare?

Numai primul şi ultimul cuvânt s-ar fi putut îmbina uşor, fiindcă nu-i de mirare ca într-un document scris în Islanda să se vorbească de o mare de gheaţă. Dar ca să înţelegi de aici restul criptogramei era cu totul altceva.

Mă zbăteam, deci, neputincios, luptând cu o enigmă de nedezlegat; creierul mi se înfierbântase şi, privind foaia de hârtie, începusem să clipesc des din ochi; mi se părea că cele o sută treizeci şi două de litere zboară în jurul meu, ca acele dungi luminoase care joacă în faţa ochilor noştri când mi se urcă sângele la cap.

Eram în prada unei adevărate halucinaţii; mă înăbuşeam, aveam nevoie de aer. Fără să-mi dau bine seama, am început să-mi fac vânt cu foaia de hârtie, care-mi trecea regulat pe dinaintea ochilor, când pe dos, când pe faţă.

Şi ce credeţi: nu mică mi-a fost surpriza când, în una din aceste repezi fluturări ale hârtiei, mi se păru că văd scrise pe dosul ei nişte cuvinte foarte citeţe, cuvinte latineşti, şi printre ele craterem şi terrestre!

Deodată, mintea mi se lumină; aceste singure indicaţii mă făcură să întrevăd adevărul; descoperisem cheia documentului. Pentru a-l înţelege nu era nici măcar nevoie să răstorni foaia şi să-l citeşti pe dos! Nu. Aşa cum era, aşa cum mi-l dictase unchiul, putea fi silabisit cu uşurinţă. Ingenioasele combinaţii ale profesorului îşi dădeau roadele. Avusese deci dreptate în privinţa orânduirii literelor şi nu greşise câtuşi de puţin nici în privinţa limbii în care era scris documentul! îi mai trebuia o nimica toată ca să poată citi de la un cap la altul această frază latinească, şi acest flecuşeţ mi-l adusese mie întâmplarea!

E lesne de înţeles de ce eram atât de emoţionat! Mi se împăienjeniseră ochii. Nu mai vedeam nimic. Am întins pe

masă foaia de hârtie. Aşadar, era de ajuns să-mi arunc o privire asupra ei, pentru ca să descopăr secretul.

În sfârşit reuşii să mă mai liniştesc. Ca să-mi potolesc nervii, îmi impusesem să fac de două ori ocolul odăii şi, după ce am urmat această prescripţie, m-am cufundat din nou în fotoliul cel mare.

— Să citim! am strigat, după ce am tras în plămâni o mare cantitate de aer.

Mă aplecai peste masă; am pus pe rând degetul pe fiecare literă şi, fără să mă întrerup, fără să şovăi măcar o clipă, am citit cu glas tare întreaga frază.

Dar ce stupoare, ce spaimă m-a cuprins! Mai întâi am rămas ca trăsnit. Cum?! Ceea ce aflasem se îndeplinise! Să fi avut un om atâta îndrăzneală încât să pătrundă…

— Ah! strigai eu, sărind ca ars. Nu! nu! Nici vorbă. Unchiul meu nu va şti niciodată nimic. Asta i-ar mai lipsi, să afle de o asemenea călătorie! I-ar veni numai decât gustul s-o întreprindă şi nimic nu l-ar putea împiedica să plece. E un geolog atât de încăpăţânat! Ar pleca cu orice risc, chiar dacă ar şti că se-ntâmplă nu ştiu ce! Ba, mai mult, m-ar lua şi pe mine cu el, şi nu ne-am mai întoarce! Niciodată! Niciodată!

Mă aflam într-o stare de surescitare greu de descris.

„Nu, nu! Asta nu se va întâmpla niciodată, mi-am zis eu cu energie, şi fiindcă stă în puterea mea să împiedic ca o astfel de idee să-i vină în minte acestui tiran, o voi face”. Şi cum, întorcând pe toate feţele documentul, la un moment dat ar fi putut să descopere şi el – ca şi mine – cheia, m-am hotărât să-l distrug.

În cămin mai ardea puţin foc. Apucai nu numai foaia de hârtie, ci şi pergamentul lui Saknussemm şi, cu mâinile tremurânde, eram gata să azvârl totul în foc şi să nimicesc secretul acesta atât de periculos, când uşa biroului se deschise şi unchiul meu îşi făcu apariţia.

Abia am avut vreme să pun pe masă nenorocitul acela de document.

Profesorul Lidenbrock părea foarte preocupat. Gândul care-l stăpânea nu-i dăduse pace nici o clipă şi probabil că în timpul plimbării scrutase totul cu de-amănuntul, analizase toată problema, folosise toate resursele imaginaţiei sale ca să născocească ceva şi acum se întorsese să pună în aplicare vreo nouă combinaţie.

În adevăr, se aşează în fotoliul său şi, cu tocul în mână, începu să aştearnă o serie de formule care semănau cu un calcul algebric.

Îi urmăream mâna tremurândă şi nu-i pierdeam din ochi nici o mişcare. Oare era posibil să se ivească pe neaşteptate vreun rezultat la care nici nu putea să nădăjduiască? Tremuram fără vreo pricină, fiindcă adevărata şi singura combinaţie era descoperită şi a căuta alta însemna, pur şi simplu, o pierdere zadarnică de vreme.

Timp de trei ore nesfârşite, unchiul meu a lucrat, fără să spună un cuvânt, fără să ridice măcar capul, ştergând, refăcând, şi iarăşi ştergând, luând-o de la capăt de o mie de ori.

Ştiam bine că, dacă ar fi izbutit să rânduiască aceste litere în toate felurile posibile, ar fi ajuns până la urmă să descifreze criptograma. Dar mai ştiam, de asemenea, că numai douăzeci de litere se pot combina în două quintilioane, patru sute treizeci şi două catralioane nouă sute două trilioane, opt miliarde, o sută şaptezeci şi şase milioane şase sute patruzeci de mii de feluri… Or, în frază erau o sută treizeci şi două de litere, iar aceste o sută treizeci şi două de litere formau, prin combinaţie, un număr uriaş de fraze diferite, alcătuite din cel puţin o sută treizeci şi trei de cifre, număr aproape imposibil de numit şi care scapă oricărui calcul.

Eram sigur că nu va putea rezolva problema în felul acesta eroic.

Şi timpul trecea; se făcuse noapte; zgomotele străzii se potoliseră, dar unchiul meu tot mai stătea aplecat peste cifre, fără să vadă sau să audă pe cineva, nici măcar pe

Martha, femeia asta atât de cumsecade, care întredeschisese uşa întrebându-l:

— Domnul va lua cina astă-seară?

Martha trebui să plece, însă, fără nici un răspuns. În ceea ce mă priveşte, după ce m-am stăpânit câtva timp, am fost cuprins de un somn de neînvins şi am adormit pe marginea canapelei, în timp ce unchiul Lidenbrock tot calcula şi ştergea mereu. Când m-am trezit a doua zi, neobositul şi harnicul profesor mai lucra încă. Ochii săi împăienjeniţi, faţa palidă, pometii roşii ai obrajilor, totul mărturisea cât de înverşunat se luptase cu imposibilul şi în ce oboseală a minţii, în ce strădanie a creierului trebuie să se fi scurs acele ceasuri nesfârşite.

Starea sa îmi inspira într-adevăr milă. În ciuda imputărilor pe care mă credeam îndreptăţit să i le fac, am fost cuprins de o netăgăduită emoţie. Bietul om era atât de stăpânit de ideea sa, încât uitase să se şi înfurie. Toate forţele sale vitale erau concentrate asupra unui singur punct, şi, cum ele nu se eliberau prin supapa lor obişnuită, mă temeam ca tensiunea în care se afla să nu-l facă să explodeze dintr-un moment într-altul.

C-un singur gest aş fi putut să-l scap din acest cleşte de fier care îi strângea ţeasta, c-un singur cuvânt numai! Dar am tăcut.

Şi doar eram bun din fire. Atunci de ce am rămas mut într-o asemenea împrejurare? Trebuie să spun c-o făceam chiar spre binele unchiului meu.

Nu, nu, îmi ziceam eu mereu, nu voi vorbi! Fiindcă altfel, de îndată ce va afla despre ce-i vorba, va voi să plece într-acolo. îl cunosc doar: nimic nu l-ar putea opri. Are o imaginaţie vulcanică, şi, pentru a face ceea ce nu au reuşit alţi geologi, ar fi în stare să-şi rişte chiar viaţa. Aşadar, trebuie să tac şi să păstrez secretul pe care din întâmplare l-am descoperit! A-l da în vileag, ar însemna să-l ucid pe profesorul Lidenbrock! N-are decât să-l ghicească dacă

poate. Nu vreau să-mi reproşez într-o zi că l-am dus la pieire!

De-ndată ce-am luat hotărârea asta, mi-am încrucişat braţele şi am aşteptat.

Dar, din păcate, îmi făcusem socotelile fără a prevedea întâmplarea ce avea să aibă loc la numai câteva ore după aceasta.

Dimineaţa, când Martha voi să se ducă la piaţă, găsi uşa de la stradă încuiată. Cheia cea mare lipsea din broască. Cine o scosese? Nu-ncăpea îndoială că unchiul meu, când se întorsese în ajun de la acea precipitată excursie pe care o făcuse.

Urmărea oare vreun scop? O făcuse din nebăgare de seamă? Voia să ne supună chinurilor foamei? Nu cred, căci acest lucru ar fi întrecut orice măsură. Cum? Martha şi cu mine să cădem victimele unei întâmplări care nu ne privea câtuşi de puţin?

Da, chiar aşa era! Şi deodată mi-am amintit de un lucru care se-ntâmplase cu câţiva ani în urmă şi de care mă îngrozesc şi azi. În acea perioadă, unchiul meu lucra la marea sa clasificare mineralogică şi, fiindcă stătuse nemâncat patruzeci şi opt de ore, a trebuit ca şi noi trei să respectăm acest regim ştiinţific în ceea ce mă priveşte, m-am ales atunci cu nişte crampe la stomac, care nu erau câtuşi de puţin distractive pentru un băiat destul de mâncăcios.

Am rămas de aceea încredinţat că vom fi lipsiţi de masa de prânz, aşa cum pierdusem şi cina, cu o seară înainte. Eram totuşi hotărât să rabd ca un adevărat erou şi să nu cedez în faţa chinurilor foamei. Dar buna noastră Martha lua toate lucrurile astea foarte în serios şi era deznădăjduită, biata femeie! Cât despre mine, imposibilitatea de a părăsi casa mă stingherea mult mai mult. Şi e lesne de înţeles de ce.

În acest timp, unchiul meu lucra mereu, fără răgaz; se pierdea cu închipuirea în lumea ideală a combinaţiilor, trăia departe de pământ şi în afara oricăror nevoi pământeşti.

Către amiază, însă, foamea începu să mă chinuie de-a binelea. Martha, în nevinovăţia ei, mâncase în ajun toate proviziile din cămară, aşa că nu se mai găsea nimic în casă. Totuşi, nu mă dădeam bătut. Ba chiar îmi făceam un punct de onoare din acest eroism.

Sunară şi ceasurile două. Toată situaţia asta devenise ridicolă, mai mult chiar, de nesuferit. Încercam să mă conving că s-ar putea să exagerez importanţa documentului; că unchiul meu n-o să-i dea atâta crezământ şi o să vadă că la mijloc e o simplă mistificare. Iar dacă, în cel mai rău caz, ar fi ispitit să înceapă aventura, voi fi în stare să-l împiedic. îmi spuneam că e posibil să descopere el însuşi cheia cifrului şi atunci m-aş alege doar cu un post nedorit!

Toate aceste raţionamente, pe care în ajun le-aş fi respins cu indignare, mi se părură nespus de bune; am socotit absurd faptul de a fi aşteptat atât de mult şi mă hotărâi să-i spun totul.

Căutam tocmai cum să intru în vorbă cu el, aşa, mai pe de departe, când profesorul se ridică şi-şi puse pălăria, gata să plece.

Cum! Să plece şi să ne lase iarăşi încuiaţi în casă? Niciodată!

— Unchiule! exclamai. Dar nu părea să mă fi auzit.

— Unchiule Lidenbrock! am repetat, ridicând uşor glasul.

— Ce-i? făcu el, ca şi cum s-ar fi trezit chiar atunci din somn.

— Ei, dar cheia?

— Care cheie? A, cheia de la uşă?

— Nu, am strigat eu, cheia documentului!

Profesorul mă privi lung pe deasupra ochelarilor; pesemne că observase ceva neobişnuit pe figura mea, căci mă apucă strâns de braţ şi, fără să poată rosti o vorbă, mă întrebă din ochi. Şi cred că niciodată vreo cerere n-a fost formulată atât de limpede.

Am dat din cap ca să întăresc încă o dată ceea ce spusesem.

La rându-i, el clătină din cap, oarecum compătimitor, ca şi cum ar fi avut de-a face cu un nebun.

Dacă am văzut aşa, am făcut un gest şi mai categoric.

Ochii îi luceau cu o strălucire vie; mâna-i deveni ameninţătoare.

Discuţia aceasta mută, dusă în asemenea împrejurări, ar fi interesat chiar şi pe spectatorul cel mai nepăsător. Îmi era pur şi simplu frică să mai vorbesc, căci mă temeam ca-n primele clipe de bucurie unchiul meu să nu mă înăbuşe cu îmbrăţişările. Dar insistă atât de mult, încât a trebuit să-i răspund.

— Da, cheia aceea!... întâmplarea!...

— Ce tot spui? strigă el cuprins de-o emoţie de nedescris.

— Iată, am continuat eu şi i-am întins foaia pe care scrisesem. Citeşte!

— Dar nu înţeleg absolut nimic! răspunse el, mototolind foaia de hârtie.

— Da, n-are nici un înţeles dacă o citeşti de la început, dar, ia vezi, nu cumva de la sfârşit...

Nici nu terminasem bine fraza, că profesorul şi scoase un strigăt, sau, mai precis, un adevărat răcnet! În cugetul său se făcu deodată lumină; era transfigurat.

— Ah, ingeniosule Saknussemm! strigă el. Tu ai scris întâi fraza de-a-ndoaselea?

Şi repezindu-se la foaia de hârtie, cu ochi tulburi, cu vocea tremurătoare el citi tot documentul, începând de la ultima literă şi ajungând la prima.

El era conceput în termenii următori:

În Sneffels Yoculis craterem kem delibat umbra Scartaris Julii intra calendas descende, audas viator, et terrestre centrum attinges.

Kod feci. Arne Saknussemm.

Ceea ce, tradus din această latinească incorectă, înseamnă:

Coboară în craterul de la Yocul din Sneffels, pe care umbra lui Scartaris vine să-l mângâie înainte de calendele lui iulie, călătorule îndrăzneţ, şi vei ajunge în centrul Pământului. Ceea ce am şi făcut.

Arne Saknussemm.

La citirea acestor rânduri, unchiul meu sări în sus, de parcă s-ar fi atins pe neaşteptate de o butelie de Leyda. îndrăzneala, bucuria şi convingerea îl făceau măreţ. Nu-şi mai găsea o clipă de astâmpăr, se apuca mereu cu amândouă mâinile de cap; muta scaunele dintr-un loc într-altul; strângea cărţile grămadă; făcea tot felul de jonglerii cu preţioasele sale geode, de te minunai, ori împărţea câte un pumn în dreapta şi în stânga. În cele din urmă se linişti şi, ca un om sleit din pricina unei prea mari risipe de energie, căzu în fotoliu.

— Cât e ceasul? întrebă el după câteva clipe de tăcere.

— Trei, i-am răspuns eu.

— Ia te uită, ce repede a trecut vremea! Mi-e o foame de nu mai pot. Ei, acu' să trecem la masă. Apoi, o să vedem…

— Ce să vedem?

— O să-mi faci geamantanul.

— Cum?! strigai eu.

— Şi pe al tău, adăugă neîndurător profesorul, intrând în sufragerie.

La auzul acestor cuvinte, mă trecu un fior prin tot corpul. Totuşi, m-am stăpânit. Mă silii să par mai liniştit decât oricând. Numai argumentele ştiinţifice îl puteau opri pe profesorul Lidenbrock de la ce-şi pusese-n gând. Şi argumente aveam destule, şi încă foarte serioase, pentru a-i dovedi imposibilitatea unei asemenea călătorii. Să pleci spre centrul Pământului! Ce nebunie! Mi-am rezervat însă pentru un moment mai prielnic această discuţie şi m-am dus să mă îngrijesc de masă.

Cred că-i de prisos să mai redau sudălmile unchiului în faţa mesei goale. Apoi totul se lămuri. Martha îşi recăpătă libertatea de acţiune şi alergă la piaţă să cumpere tot ce

trebuia, şi îşi rândui lucrurile în aşa fel încât după numai un ceas ne-am astâmpărat foamea şi am putut judeca situaţia mai bine.

În timpul mesei, unchiul meu a fost aproape vesel şi, din când în când, îi scăpa câte-o nevinovată glumă de savant. După desert îmi făcu semn să-l urmez în biroul lui.

M-am supus pe dată. El se aşeză la un capăt al mesei sale de lucru, iar eu la celălalt capăt.

— Axel, începu el cu un glas îndeajuns de blând, eşti un băiat foarte ingenios; mi-ai făcut un mare serviciu, tocmai când, plictisit şi obosit de atâta muncă, eram gata să dau naibii toate aceste încâlcite combinaţii. Unde aş fi rătăcit cu căutările mele? Nimeni nu poate şti! Nu voi uita niciodată acest lucru, băiete, şi din gloria pe care o vom dobândi o să ai şi tu partea ce ţi se cuvine.

„Ei, mi-am zis eu, acum, că e bine dispus, a venit tocmai momentul să discutăm despre această glorie…!”.

— Mai înainte de toate, continuă unchiul meu, îţi recomand cea mai strictă discreţie. Ne-am înţeles, nu-i aşa? în lumea savanţilor sunt destui care mă invidiază şi nu puţini sunt aceia care ar voi din tot sufletul să întreprindă această călătorie, de care vor începe a bănui câte ceva abia la întoarcerea noastră.

— Crezi că o să se găsească atâţia îndrăzneţi? l-am întrebat eu mirat.

— Bineînţeles; cine ar mai şovăi la gândul că poate să dobândească o asemenea faimă? Dacă documentul ăsta ar fi cunoscut, o armată întreagă de geologi s-ar repezi pe urmele lui Arne Saknussemm!

— Ca să-ţi spun drept, unchiule, e un lucru de care nu sunt chiar atât de convins, căci nimic nu dovedeşte autenticitatea documentului.

— Cum, nici cartea în care l-am descoperit?

— Bine, să presupunem că însuşi Saknussemm ar fi scris rândurile acestea! Dar oare rezultă de aici numaidecât că Saknussemm a întreprins cu adevărat această călătorie şi

că acest vechi pergament nu cuprinde în el vreo mistificare?

Apoi mi-a părut îndeajuns de rău că scăpasem acest ultim cuvânt cam îndrăzneţ. Profesorul îşi încruntă sprâncenele stufoase şi mă temeam să nu fi compromis toată discuţia. Din fericire, nu s-a întâmplat nimic neplăcut. Severul meu interlocutor schiţă un fel de zâmbet şi-mi spuse:

— Asta o să vedem mai târziu.

— Ah! am exclamat puţin jignit. Atunci dă-mi voie, cel puţin, să-mi expun toate obiecţiile cu privire la acest document.

— Vorbeşte, băiete, nu te sfii. Ai toată libertatea să-ţi exprimi părerea. Acu' nu mai eşti nepotul meu, ci un coleg. Începe, dar!

— Ei bine, voiam să te întreb mai întâi ce sunt aceşti Yocul, Sneffels şi Scartaris, de care n-am auzit vorbindu-se niciodată?

— Nimic mai uşor. Tocmai am primit acum câtva timp o hartă de la prietenul meu Augustus Petermann, din Leipzig; nici nu se putea să sosească mai la ţanc. Ad-o încoace. Vezi că e în biblioteca cea mare, în al treilea atlas din rândul doi, la seria Z, despărţitura a patra.

M-am ridicat, şi, datorită indicaţiilor sale precise, am găsit atlasul cerut. Unchiul îl deschise şi rosti:

— Iată una din cele mai bune hărţi ale Islandei. A fost întocmită de Henderson, şi, cu ajutorul ei, cred că vom rezolva toate dificultăţile care se vor ivi.

M-am aplecat peste hartă.

— Vezi insula asta? E formată numai din vulcani, spuse profesorul, şi bagă de seamă că toţi poartă numele de Yocul. În limba islandeză, cuvântul ăsta înseamnă „gheţar” or, la latitudinea ridicată a Islandei, majoritatea erupţiilor îşi fac loc printre straturile de gheaţă. De aici vine denumirea de Yocul, care a fost dată tuturor acestor munţi vulcanici de pe insulă.

— Bine, i-am răspuns, dar Sneffels ce-i?

Nădăjduiam că la această întrebare n-o să primesc nici un răspuns, dar m-am înşelat.

— Urmăreşte-mă pe coasta occidentală a Islandei, reluă unchiul meu. Vezi Reykjavik, capitala ţării? Da? Foarte bine! Urcă de-a lungul nenumăratelor fiorduri care brăzdează aceste ţărmuri roase de apele mării şi poposeşte puţin sub cel de al şaizeci şi cincilea grad de latitudine. Ce vezi acolo?

— Un fel de peninsulă care seamănă cu un os descărnat, ce se termină printr-o uriaşă rotulă.

— Comparaţia e justă, băiete. Dar pe această rotulă nu vezi nimic?

— Ba da, un munte care pare a fi crescut din mare.

— Ei bine, acesta-i muntele Sneffels!

— Sneffels?!

— Chiar el. E un munte înalt de 5000 de picioare1, unul dintre cei mai mari de pe insulă, şi care va deveni, cu siguranţă, cel mai renumit vulcan din lumea întreagă, dacă craterul său ajunge în centrul Pământului.

— Dar e cu neputinţă! strigai, înălţând din umeri, revoltat la culme de o asemenea presupunere.

— Cu neputinţă! răspunse profesorul Lidenbrock pe un ton aspru.

Şi de ce, mă rog?

— Fiindcă craterul vulcanului e astupat, fără îndoială, de lavă, de roci incandescente, şi atunci…

— Dar dacă e vorba de un vulcan stins?

— Stins?

— Ei da. În momentul de faţă, numărul vulcanilor activi de pe întreaga suprafaţă a globului nu trece de trei sute, pe când numărul vulcanilor stinşi e cu mult mai mare. Or, vulcanul Sneffels este socotit printre aceştia din urmă. Mărturiile istorice pe care le avem consemnează că a erupt doar o dată, în 1229, şi de atunci zgomotele sale subterane s-au potolit încetul cu încetul şi nu mai e socotit printre vulcanii activi.

La aceste desluşiri precise, nu mai aveam ce răspunde şi de aceea m-am grăbit să arăt celelalte puncte obscure pe care le conţinea documentul.

— Dar cuvântul Scartaris ce înseamnă, l-am întrebat, şi ce rost au aici calendele lui iulie?

Unchiul meu se gândi câteva minute. Avui o clipă de nădejde, dar numai una, căci, în curând, iată ce-mi răspunse:

— Ceea ce tu numeşti obscur e pentru mine un lucru limpede. Asta dovedeşte tocmai grija plină de ingeniozitate cu care Saknussemm a vrut să-şi precizeze descoperirea. Sneffels are mai multe cratere şi deci trebuie neapărat să se indice care dintre ele duce spre centrul Pământului. Şi atunci, ce a făcut savantul islandez? A observat că în preajma calendelor lui iulie, adică prin ultimele zile ale lunii iunie, unul din vârfurile muntelui, şi anume Scartaris, îşi proiecta umbra până la gura craterului despre care e vorba, şi a consemnat acest fapt în documentul său. Putea el oare da o indicaţie mai precisă, şi, odată ajunşi în vârful Sneffelsului ar fi cu putinţă să şovăim asupra drumului pe care trebuie să-l urmăm?

Hotărât lucru, unchiul meu avea răspuns la toate.

Vedeam bine că e de nebiruit în ceea ce priveşte interpretarea cuvintelor din vechiul pergament. Am încetat deci să-l mai hărţuiesc în această direcţie şi, cum mai înainte de toate trebuia convins, m-am hotărât să trec la obiecţiunile ştiinţifice, care erau mult mai serioase, după părerea mea.

— Ei, sunt silit să recunosc, i-am spus, că fraza lui Saknussemm e limpede şi nu-ţi poate lăsa nici o urmă de îndoială. Deci, nu mă îndoiesc că savantul acesta a coborât în fundul vulcanului Sneffels, că a văzut umbra vârfului Scartaris mângâind marginile craterului înainte de calendele lui iulie, ba chiar cred că a auzit povestindu-se în legendele din vremea sa că acest crater ducea spre centrul Pământului; dar că ar fi ajuns el însuşi până acolo, că ar fi

întreprins cu adevărat această călătorie, şi că s-a şi întors – asta nu, în ruptul capului, nu!

— Şi, mă rog, de ce nu? mă întrebă unchiul meu cu o ciudată ironie.

— Din pricină că toate teoriile ştiinţifice arată în mod evident că o asemenea ispravă e cu neputinţă.

— Toate teoriile spun asta? păru să se mire profesorul, luând un aer glumeţ. Ah, ale naibii teorii! Cât ne vor stingheri bietele teorii!

Cu toate că vedeam că-şi bate joc de mine, vorbii mai departe.

— E doar un lucru absolut recunoscut că la fiecare şaptezeci de picioare adâncime sub scoarţa Pământului, căldura creşte aproape cu un grad! Or, admiţând această proporţionalitate constantă, şi cum raza Pământului are cam 1500 leghe1, în centrul Pământului trebuie să fie o temperatură care depăşeşte două sute de mii de grade. Materiile din interiorul Pământului se află deci în stare de gaze incandescente, căci metalele, aurul, platina, rocile cele mai dure nu pot rezista la o asemenea căldură. Şi atunci, n-am dreptul oare să mă îndoiesc că-i cu putinţă să pătrunzi într-un asemenea mediu?

— Aşadar, Axel, căldura te pune în încurcătură?

— Desigur. Dacă am ajunge la o adâncime de numai zece leghe, am atinge limita scoarţei pământeşti şi temperatura ar depăşii 1300 grade.

— Şi ţi-e frică să nu te topeşti?

— Te las pe dumneata să hotărăşti, am răspuns îmbufnat.

— Ei, dacă-i aşa, iată ce hotărăsc eu, mi-a răspuns profesorul Lidenbrock, luându-şi un aer grav: nimeni – şi deci nici tu – nu poate şti cu siguranţă ce se petrece înăuntrul Pământului, dat fiind că noi nu cunoaştem decât a douăsprezecea mia parte din raza lui; ştiinţa e mereu perfectibilă, şi fiecare teorie este neîncetat înlăturată de o teorie mai nouă. Până la Fourier nu s-a crezut oare că temperatura spaţiilor interplanetare scade mereu, iar

astăzi nu se ştie că gerurile cele mai mari din stratosferă nu trec de patruzeci sau cincizeci de grade sub zero? De ce nu s-ar întâmpla acelaşi lucru şi cu căldura dinăuntrul Pământului? De ce, adică, la o anumită adâncime să nu atingă şi căldura o limită staţionară, în loc să crească într-atâta încât să se ridice până la gradul de topire al mineralelor celor mai refractare?

Cum unchiul meu adusese problema pe tărâmul ipotezelor, n-am mai avut ce să-i răspund.

— Ei bine, îţi voi spune că adevăraţii savanţi, printre alţii şi Poisson, au dovedit că dacă înăuntrul Pământului ar fi o căldură de două sute de mii de grade, gazele incandescente, care provin din materiile topite, ar dobândi o asemenea elasticitate, încât scoarţa Pământului n-ar putea să reziste şi ar plesni ca pereţii unui cazan sub presiunea vaporilor.

— Asta e părerea lui Poisson, unchiule.

— Sunt de acord, dar e şi părerea altor geologi iluştri, care susţin că interiorul Pământului nu-i format nici din gaze, nici din apă, nici din cele mai grele roci pe care le cunoaştem, căci, în acest caz, Pământul ar avea o greutate de două ori mai mică.

— Oh, dar cu ajutorul cifrelor poţi dovedi orice vrei!

— Nu, nu numai cu cifre, băiete, dar şi cu fapte! Oare nu-i un lucru precis că numărul vulcanilor a scăzut considerabil din primele zile ale Pământului? Şi dacă există, într-adevăr, căldură în centrul Pământului, nu se poate trage concluzia că ea tinde să scadă?

— Unchiule, dacă intri pe tărâmul presupunerilor, cred că e inutil să mai discutăm.

— Iar eu îţi spun că părerea mea se sprijină pe părerile unor savanţi şi mai competenţi. Îţi aminteşti de vizita pe care mi-a făcut-o celebrul chimist englez Humphry Davy în 1825?

— N-am cum să-mi amintesc, căci am venit pe lume cu nouăsprezece ani mai târziu!

— Ei bine, Humphry Davy, fiind în trecere spre Hamburg, a venit să mă vadă. Am discutat îndelung şi, printre alte chestiuni, am confruntat împreună ipoteza pusă de unii că sâmburele intern al Pământului ar fi lichid. Şi am fost amândoi de acord că ipoteza nu poate sta în picioare, dintr-un motiv căruia ştiinţa nu i-a găsit încă răspuns.

— Care anume? l-am întrebat oarecum mirat.

— Acela că această masă lichidă ar fi supusă, ca şi oceanul, atracţiei lunare, şi, în consecinţă, de două ori pe zi s-ar produce fluxuri şi refluxuri interne, care, ridicând scoarţa Pământului, ar da naştere la cutremure de pământ periodice.

— Dar, unchiule, e un lucru ştiut de toată lumea că suprafaţa globului a fost supusă combustiunii şi cred că ne este îngăduit să presupunem că suprafaţa exterioară s-a răcit, pe măsură ce căldura s-a retras spre centru.

— Eroare, răspunse unchiul meu. Pământul a fost încălzit de către combustiunea de la suprafaţa lui, iar nu cum crezi tu. Suprafaţa sa era formată dintr-o mare cantitate de metale, ca potasiul şi sodiul, care au proprietatea de a se aprinde de la sine, chiar numai în contact cu aerul şi cu apa. Aceste metale au luat foc când vaporii atmosferici au căzut pe Pământ sub formă de ploaie, şi, încetul cu încetul, când apele au pătruns printre crăpăturile scoarţei Pământului, ele au dat naştere la noi incendii, însoţite de explozii şi erupţii. Faptul acesta ne explică de ce vulcanii erau atât de numeroşi la începutul existenţei Pământului.

— Iată o ipoteză ingenioasă! strigai eu, oarecum fără voia mea.

— Şi pe care Humphry Davy mi-a lămurit-o chiar aici, printr-o experienţă foarte simplă. El a întocmit o bilă metalică, în special din amestecul celor două metale despre care ţi-am vorbit şi care înfăţişa perfect globul nostru; şi ori de câte ori picura pe suprafaţa ei o boare fină de apă, ea începea să se umfle, să se oxideze şi îndată se forma un mic munte; în vârful muntelui apărea un crater, care şi erupea

încălzind întreaga bilă într-atât, încât n-o mai puteai ţine în mână.

În adevăr, argumentele profesorului începuseră să mă clatine în convingerile mele, mai ales că le susţinea cu pasiunea şi înflăcărarea ce-l caracterizau.

— După cum vezi, Axel, adăugă el, starea sâmburelui central a dat naştere la diferite ipoteze printre geologi şi, din toate câte se susţin, nimic nu poate fi mai puţin dovedit decât că ar exista acolo o căldură interioară; după mine, ea nu există şi nici nu poate exista. Dar, la urma urmei, ca şi Arne Saknussemm, vom vedea la faţa locului ce-i adevărat în această chestiune.

— Ei da, i-am răspuns eu simţindu-mă atras de entuziasmul unchiului meu, da, vom vedea, dacă ne va fi posibil să vedem ceva acolo!

— Şi de ce nu? Ne putem bizui pe fenomenele electrice, ca să ne lămurim, şi chiar şi pe atmosfera care, datorită presiunii, poate deveni mai luminoasă pe măsură ce te apropii de centrul Pământului.

— Da, da! Se prea poate să fie şi aşa!

— Asta e sigur, mi-a răspuns triumfător unchiul meu. Dar îţi recomand cea mai deplină tăcere, auzi tu? Să nu sufli un cuvânt despre tot ce-ai aflat până acum, ca nu cumva să afle cineva şi să-i vină ideea de-a ajunge înaintea noastră în centrul Pământului.

Astfel s-a sfârşit această memorabilă discuţie, de pe urma căreia mult timp nu mi-am putut reveni. Am ieşit ameţit din biroul unchiului meu şi, cum mi se părea că pe străzile Hamburgului nu-i destul aer ca să-mi vin în fire, m-am îndreptat spre ţărmul Elbei, cu gând să iau vaporul cu aburi care face legătura între oraş şi gara Hamburg.

Eram oare convins de cele ce auzisem? Nu mă aflam, cumva, sub influenţa dominatoare a profesorului Lidenbrock? Trebui oare să iau în serios hotărârea lui de a porni spre centrul Pământului. Îmi fusese dat să aud speculaţiile nesăbuite ale unui nebun, sau deducţiile

ştiinţifice ale unui mare geniu? în toate acestea, unde se sfârşea adevărul şi de unde începea eroarea?

Mă zbăteam, oscilând între o mie de ipoteze contradictorii şi nu ştiam de care să mă agăţ.

Cu toate că acum entuziasmul începea să-mi cam slăbească, îmi aminteam totuşi destul de bine că în decursul discuţiei fusesem pe deplin convins. De aceea aş fi vrut să plec îndată, ca să nu mai am timp de gândit. Da, în momentul acela nu mi-ar fi lipsit curajul să fac geamantanul.

Trebuie totuşi să mărturisesc că, după o oră, calmul mi-a revenit, nervii mi s-au destins şi din prăpăstiile adânci ale Pământului am ajuns din nou la suprafaţă.

— Ce absurditate, strigai eu, ce neghiobie! Asta nu-i o propunere de luat în seamă pentru un tânăr cu judecata sănătoasă. Totul nu-i decât o plăsmuire. Probabil că am dormit prost şi am avut un vis urât.

În timpul acesta, tot mergând pe ţărmul Elbei, am dat ocol oraşului Am ajuns în port şi am luat-o pe şoseaua Altona. Mă stăpânea un fel de presimţire, o presimţire care de altfel s-a adeverit, căci în curând o zării pe micuţa mea Grauben, care venea cu pas sprinten spre Hamburg.

— Grauben! am strigat-o eu de departe.

Fata se opri pe loc – puţin tulburată, îmi închipui – auzindu-se strigată pe nume, pe şoseaua aceea. Din câţiva paşi am şi fost lângă ea.

— Axel, îmi spuse ea cu mirare, ai venit, cumva, să mă întâmpini? E foarte frumos din partea dumitale!

Dar când mă privi mai bine, îşi dădu seama uşor că nu prea eram în apele mele şi că mă frământa ceva.

— Dar ce ai? mă întrebă ea întinzându-mi mâna.

— Ce am, Grauben! am exclamat eu.

În două secunde şi în trei fraze, frumoasa mea irlandeză fu pusă la curent cu toată situaţia. Ea tăcu timp de câteva minute. Inima ei bătea oare la fel ca a mea? Nu ştiu, însă

mâna ei a rămas liniştită într-a mea. Am mers vreo sută de paşi fără să ne spunem nimic.

— Axel, rosti ea, într-un târziu.

— Da, scumpa mea Grauben!

— Du-te, va fi o călătorie frumoasă! La auzul acestor cuvinte, am tresărit.

— Da, Axel, va fi o călătorie demnă de nepotul unui savant. Un om se cuvine să aibă cutezanţă, să se distingă prin ceva, printr-o acţiune măreaţă!

— Cum, Grauben, tu nu mă sfătuieşti să renunţ la o asemenea aventură?

— Nu, dragul meu Axel, ba, mai mult chiar, v-aş întovărăşi bucuroasă, dacă n-aş şti că o biată fată ca mine v-ar fi o povară.

— Spui adevărat?

— Da, foarte adevărat.

Ah, femei, inimi veşnic neînţelese! Când nu sunteţi fiinţele cele mai temătoare de pe lume, sunteţi cele mai curajoase! în toate acţiunile voastre, raţiunea n-are ce căuta. Cum, fetiţa asta mă încuraja să iau parte la expediţie? Şi nici ea nu s-ar fi temut s-o încerce?! Mă îndeamnă s-o fac, deşi mă iubeşte…!

Eram nedumerit şi, de ce să n-o spun, de-a dreptul ruşinat.

— Grauben, am reluat eu, vom vedea dacă şi mâine o să-mi vorbeşti la fel.

— Mâine, Axel, voi spune acelaşi lucru ca şi azi.

Ne-am ţinut tot timpul de mână, urmându-ne drumul într-o adâncă tăcere. Trecusem prin atâtea emoţii în decursul acelei zile, că eram pur şi simplu zdrobit.

„La urma urmei, mă gândii eu, până la calendele lui iulie mai avem încă mult, şi până atunci se mai pot întâmpla atâtea evenimente care să-l vindece pe unchiul meu de ideea fixă de a călători sub pământ.”

Se înnoptase de-a binelea când am ajuns acasă, în Konigstrasse. Mă aşteptam să găsesc casa cufundată în tăcere: pe unchiul culcat, după cum îi era obiceiul, iar pe

menajera Martha ştergând pentru ultima oară praful în sufragerie. Dar nu ţinusem seama de nerăbdarea profesorului. L-am găsit ţipând şi agitându-se de colo-colo, în mijlocul unei cete de hamali care descărcau nişte lucruri în curte, în timp ce bătrâna menajeră nu mai ştia unde-i stă capul.

— Dar vino odată, Axel; grăbeşte-te, nenorocitule! îmi strigă el, zărindu-mă încă de departe. Că doar mai avem atâtea: valiza ta nu e încă făcută, hârtiile mele nu sunt puse în ordine, cheia de la geanta mea de voiaj parcă a ascuns-o naiba, că n-o găsesc; după cum vezi, nici omul care trebuia să-mi aducă ghetrele nu mai vine…!

Am rămas ca trăsnit. Îmi pierise şi glasul. Şi abia de am mai putut îngâna aceste cuvinte:

— Aşadar, plecăm?

— Da, nenorocitule, şi când te gândeşti că tocmai acum ţi-ai găsit să te duci la plimbare, în loc să fii aici!

— Aşadar, plecăm?! am repetat eu cu glas scăzut.

— Da, poimâine, la prima oră a dimineţii.

N-am mai putut să-l ascult şi am fugit în cămăruţa mea.

Nu mai era nici o îndoială. Unchiul meu folosise din plin toată după-amiaza ca să-şi procure o parte din obiectele şi instrumentele necesare călătoriei; curtea era toată ticsită de scări de frânghie, de frânghii cu noduri, de torţe, de bidoane, de cârlige de fier, de târnăcoape, de bastoane cu vârful de fier şi de cazmale, pe care abia le-ar fi putut duce zece oameni.

Am petrecut o noapte îngrozitoare. Nici nu se făcuse bine lumină, că am şi auzit pe cineva strigându-mă. Eram hotărât să nu deschid uşa cu nici un preţ. Dar cum aş fi putut să rezist acelui glas dulce, care rostea aceste cuvinte: „Scumpul meu Axel?”

Am ieşit din odaie. Mi-am închipuit că figura mea descompusă, paloarea feţei, ochii înroşiţi de nesomn o vor impresiona pe Grauben şi îi vor schimba gândurile.

— Ah, scumpul meu Axel, îmi spuse ea, văd că arăţi mai bine şi presupun că odihna din timpul nopţii a avut darul să te calmeze.

— Să mă calmeze!… strigai eu uimit.

M-am repezit la oglindă şi, într-adevăr, nu arătam chiar atât de rău precum bănuisem. Era de necrezut.

— Axel, reluă Grauben, am stat mai mult timp de vorbă cu tutorele meu. E un savant îndrăzneţ, un om de mare curaj, şi cred că-ţi vei aminti totdeauna că sângele lui curge şi-n vinele tale. Mi-a vorbit de proiectele, de nădejdile lui şi mi-a arătat pentru ce s-a hotărât să întreprindă această călătorie şi cum speră să-şi atingă scopul. Şi nu mă îndoiesc că va izbândi. Ah, scumpul meu Axel, cât e de frumos să te devotezi astfel ştiinţei! Ce glorie îl aşteaptă pe domnul Lidenbrock, şi când te gândeşti că şi tu vei împărtăşi din această glorie, că ea se va răsfrânge şi asupra ta! La întoarcere, Axel, vei fi un bărbat în toată puterea cuvântului, egalul său, liber pe părerile, pe acţiunile tale, liber, în sfârşit, de.

Grauben se roşi şi nu sfârşi fraza. Vorbele ei mă însufleţiră. Totuşi nu mă puteam obişnui cu gândul că vom pleca. Am tras-o pe Grauben spre camera de lucru a profesorului.

— Unchiule, am început eu, a rămas deci hotărât că plecăm?

— Cum? Te mai îndoieşti?

— Da' de unde!… i-am răspuns imediat,de teamă să nu-l supăr. Dar aş vrea să te întreb: cine ne zoreşte aşa?

— Timpul! Timpul care fuge cu o viteză de necrezut!

— Totuşi, suntem abia în 26 mai, şi până la sfârşitul lui iunie mai sunt!

— Ei, neştiutorule, oare crezi că se ajunge atât de uşor în Islanda? Dacă n-ai fi plecat tocmai atunci ca un zănatic, te-aş fi luat cu mine la Biroul danez de voiaj, la Liffender et Comp. Acolo ai fi văzut că nu-i decât o dată pe lună o cursă

de vapoare între Copenhaga şi Reykjavik, şi anume, la 22 ale fiecărei luni.

— Ei, şi?

— Cum, ei şi? Dacă plecăm la 22 iunie, înseamnă că ajungem prea târziu ca să mai putem vedea umbra lui Scartaris proiectându-se pe craterul lui Sneffels! Trebuie, aşadar, să ajungem cât mai degrabă la Copenhaga, pentru a căuta un mijloc rapid de transport. Hai, du-te de-ţi fă valiza!

N-am mai avut ce să-i răspund şi am urcat în camera mea. Grauben veni după mine. Ea îmi orândui într-o mică valiză obiectele de care aveam nevoie în călătorie. Şi nu arăta mai emoţionată decât dacă ar fi fost vorba de vreo plimbare la Lubeck sau la Helgoland. Aranjându-mi lucrurile, mânuţele ei se mişcau calme, fără să piardă o clipă. Vorbea liniştit şi-mi aducea fel de fel de argumente, pline de înţelepciune, în sprijinul călătoriei noastre. Mă încânta, dar eram furios împotriva ei. Nu o dată, eram gata-gata să-mi ies din sărite, dar ea parcă nici nu băga de seamă, şi, liniştită, continua să-şi vadă de treburile ei. În sfârşit, fu încătărămată şi ultima curea a valizei. Am coborât la parter.

Toată ziua s-au perindat o mulţime de furnizori, care au adus instrumente de fizică, arme şi tot felul de aparate electrice. Buna Martha îşi pierduse capul de atâta treabă.

— Nu cumva a înnebunit domnul? mă întrebă ea. Am dat din cap, afirmativ.

— Şi te ia şi pe dumneata cu dânsul? Am făcut acelaşi semn afirmativ.

— Unde? mă întrebă ea din nou.

I-am arătat cu degetul în jos, spre pământ.

— În pivniţă?! strigă bătrâna menajeră.

— Nu, i-am spus în cele din urmă, mai jos!

Se lăsase seara. Nu-mi mai dădeam seama de scurgerea timpului.

— Ai grijă! Mâine dimineaţă, la ora 6 fix plecăm, îmi atrase atenţia unchiul meu.

La ora zece m-am culcat şi, de obosit ce eram, am adormit pe loc.

În timpul nopţii m-au cuprins din nou spaimele. Pradă delirului, am visat numai prăpăstii. Mă simţeam strâns de mâna viguroasă a profesorului, târât, scufundat, împotmolit în pământ! Aveam senzaţia că mă prăbuşesc în adâncimea unor goluri fără fund, cu acea viteză crescândă pe care o au corpurile lăsate să cadă în spaţiu. Viaţa mea nu mai era decât o continuă cădere.

M-am trezit la ora cinci, rupt de oboseală şi zdrobit de emoţie. Când am coborât în sufragerie, unchiul meu şedea la masă şi mânca de zor. Îl priveam aproape cu groază. Cum Grauben era şi ea acolo, n-am mai scos o vorbă. Dar nici de mâncat n-am putut mânca.

La ora cinci şi jumătate se auzi în stradă huruitul unor roţi. La poartă se opri o trăsură mare, care venise să ne ducă la gara Altona. Îndată fu ticsită cu bagajele unchiului meu.

— Dar geamantanul tău?… mă întrebă el.

— E gata! răspunsei eu, simţind că mă clatin.

— Atunci grăbeşte-te să-l duci jos, altfel din pricina ta o să pierdem trenul!

M-am lăsat în voia soartei, căci mi se părea c-ar fi zadarnic să mai lupt împotriva ei. Am urcat din nou în camera mea, şi, dând drumul geamantanului să se rostogolească pe treptele scării, m-am luat şi eu pe urma lui.

În clipa aceea, unchiul meu tocmai trecea în mâinile lui Grauben frâiele casei. Şi o făcea cu toată solemnitatea! Frumoasa mea irlandeză îşi păstra liniştea obişnuită. Îşi îmbrăţişa tutorele, dar nu putu să-şi reţină o lacrimă în clipa când îmi atinse obrazul cu buzele ei dulci.

— Grauben! am exclamat eu, gâtuit de emoţie.

— Du-te, scumpul meu Axel, du-te îmi spuse ea; îţi laşi acasă logodnica, dar la înapoiere te va aştepta soţia.

Am strâns-o în braţe şi m-am urcat în trăsură. Martha şi Grauben ne adresară un ultim adio din pragul uşii. Apoi, cei

doi cai, stârniţi de chiotul vizitiului, porniră în galop pe şoseaua Altona.

Altona, o adevărată periferie a Hamburgului, e punctul terminus al liniei ferate care vine dinspre Kiel şi care trebuia să ne ducă spre ţărmurile Beltului. Nu trecuseră nici douăzeci de minute şi am intrat în ţinutul Holstein.

La ora şase şi jumătate, trăsura se opri în faţa gării; numeroasele colete ale unchiului meu, toate acele voluminoase baloturi, fură de îndată descărcate, transportate, cântărite, etichetate şi încărcate din nou în vagonul de bagaje, iar la ora şapte şedeam unul în faţa altuia în acelaşi compartiment. Se auzi deodată şuieratul locomotivei şi trenul se puse în mişcare.

Mă resemnasem oare? încă nu. Totuşi, aerul proaspăt al dimineţii şi schimbarea continuă a peisajului, din pricina vitezei cu care mergea trenul, mă distrăgeau de la preocupările mele.

Cât despre gândurile profesorului, cu siguranţă că o luau cu mult înainte acestui tren, care mergea mult prea încet faţă de nerăbdarea lui.

Eram singuri în vagon, dar nu schimbam o vorbă. Din când în când unchiul meu îşi cerceta buzunarele şi geanta de voiaj cu o minuţioasă atenţie. Am tras cu ochiul şi mi-am dat seama că nu-i lipsea niciunul din lucrurile care-i erau necesare pentru a îndeplini ceea ce proiectase.

Printre altele, am zărit o foaie de hârtie împăturită cu grijă, care purta antetul Legaţiei daneze şi avea semnătura domnului Christiensen, consul la Hamburg şi bun prieten al unchiului meu. Ea trebuia să ne ajute la Copenhaga ca să putem obţine mai uşor recomandările necesare către guvernatorul Islandei.

Am mai zărit de asemenea şi faimosul document, ascuns ca un obiect de mare preţ în cea mai secretă despărţitură a portofelului. L-am blestemat din toată inima, şi am început din nou să privesc ţinutul prin care treceam.

Era o nesfârşită înlănţuire de câmpii, fără cel mai mic farmec, monotone, pline de nămol, dar îndeajuns de fertile: un ţinut foarte propice pentru aşezarea unei reţele feroviare şi adecvat liniilor drepte, atât de căutate de companiile de căi ferate.

Dar această monotonie n-a avut timp să mă obosească fiindcă, după trei ore de la plecare, trenul se opri la Kiel, la doi paşi de mare.

Cum bagajele noastre fuseseră înregistrate pentru Copenhaga, n-a trebuit să se ocupe nimeni de ele. Cu toate acestea, profesorul le urmări cu o privire îngrijorată în tot timpul cât dură transportul lor pe vapor. De pe punte dispărură repede în fundul calei.

De zorit ce fusese, unchiul meu calculase atât de bine orele de legătură dintre tren şi vapor, încât ne mai rămase o zi întreagă până la plecare. Vaporul Ellenora nu pornea la drum decât la miezul nopţii. Această nefericită împrejurare declanşă nouă ore de înfrigurată nelinişte, răstimp în care irascibilul călător trimise la toţi dracii administraţia vapoarelor şi a căilor ferate şi guvernele care tolerau asemenea abuzuri. Ba, mai mult chiar, a trebuit să-i ţin isonul când l-a luat la rost pe căpitanul vaporului Ellenora. Voia, nici mai mult nici mai puţin, să-l silească pe căpitan să pună imediat sub presiune vaporul, fără a pierde nici o clipă. Dar căpitanul ridică din umeri şi-l trimise la plimbare!

La Kiel, ca în orice altă parte a lumii, trebuia să-ţi petreci într-un fel ziua… Şi ne-am irosit-o plimbându-ne pe malurile înverzite ale golfului, în fundul căruia se ridica orăşelul, parcurgând pădurile dese ce-i dădeau înfăţişarea unui cuib pitulat într-un mănunchi de ramuri şi admirând vilele care aveau fiecare micul lor bazin pentru băi reci. Şi-n chipul acesta, alergând şi bombănind, am colindat Kielul până la ora zece seara.

Când ne-am urcat pe bord, ocupându-ne cele două paturi aşezate unul deasupra celuilalt în singura cabină existentă pe vas, rotocoalele de fum ale Ellenorei se desfăşurau spre

cer, iar puntea se cutremura de duduitul înfundat al maşinilor.

La zece şi un sfert, ancorele au fost ridicate şi vaporul a început să alunece cu repeziciune pe apele întunecoase ale Marelui Belt.

Noaptea părea de pâclă şi vântul sufla cu tărie. Marea era agitată. Câtva timp se mai zăriră în întuneric focurile de pe coastă, iar mai apoi, undeva, un far străluci deasupra valurilor. Doar atâta mi-a rămas în minte din această primă călătorie pe mare.

A doua zi, pe la ora şapte dimineaţa, am debarcat la Korsor, un orăşel aşezat pe coasta apuseană a ţinutului Seeland. Şi-n cea mai mare grabă ne-am suit într-un tren, care ne purtă printr-un ţinut la fel de neted ca şi câmpiile Holsteinului.

Mai aveam trei ore de călătorie până să ajungem în capitala Danemarcei. Unchiul meu nu închisese ochii toată noaptea. În nerăbdarea sa, cred că ar fi fost în stare să împingă vaporul cu picioarele.

La un moment dat, el zări fâşia luminoasă a mării.

— Sundul! strigă el.

La stânga noastră se înălţa o clădire mare, care semăna cu un spital.

— E un ospiciu de nebuni, ne lămuri unul din tovarăşii noştri de drum.

„Ei, mă gândii eu, iată un loc unde ar trebui să ne sfârşim zilele! Oricât de mare e spitalul ăsta, îmi pare că-i prea mic pentru a cuprinde toată nebunia profesorului Lidenbrock…!”.

În sfârşit, la zece dimineaţa, am pus piciorul în Copenhaga. Am încărcat bagajele într-o trăsură şi am tras la hotelul Phoenix, situat în cartierul Bred-Gale. Drumul până acolo a durat o jumătate de oră, căci gara e departe, afară din oraş. Unchiul meu n-avu răbdare să se dichisească şi mă trase după el. Portarul hotelului vorbea germana şi engleza, dar profesorul, ca un poliglot ce era, îl întrebă într-

o daneză corectă, şi tot în daneză îi răspunse şi acest personaj, lămurindu-l unde se află Muzeul de antichităţi al Nordului.

Directorul acestei ciudate instituţii, unde se găsesc îngrămădite comori de artă nenumărate, după care s-ar fi putut reconstitui istoria Danemarcei, studiindu-se vechile sale arme de piatră, cupele şi bijuteriile sale, era un savant. Domnul profesor Thomson – căci aşa se numea – era prietenul consulului danez din Hamburg.

Unchiul meu avea pentru el o călduroasă scrisoare de recomandaţie. îndeobşte se ştie că un savant primeşte destul de rău pe un alt savant. Dar, de astă dată, lucrurile se întâmplară cu totul altfel. Domnul Thomson se arătă a fi un om foarte îndatoritor şi făcu o primire cordială nu numai profesorului Lidenbrock, ci chiar şi nepotului său. Nu e nevoie să mai spun că amândoi am păstrat cel mai strict secret, faţă de binevoitorul director al muzeului. Şi l-am făcut să creadă că voiam pur şi simplu să vizităm Islanda ca amatori dezinteresaţi.

Domnul Thomson s-a pus cu totul la dispoziţia noastră, şi-n cea mai mare grabă a mers chiar cu noi pe chei, pentru a găsi un vas gata de plecare.

În sinea mea speram că mijloacele de transport vor lipsi cu desăvârşire, dar m-am înşelat. O mică goeletă daneză, Valkyria, trebuia să ridice pânzele la 2 iunie, pornind spre Reykjavik. Căpitanul, domnul Bjarne, se afla chiar pe bord. De bucurie, viitorul său pasager îi strânse cu atâta putere mâinile, că era gata să i le frângă. Omul acesta cumsecade rămase cam mirat de un asemenea gest. La drept vorbind, găsea că-i un lucru foarte normal să meargă în Islanda, de vreme ce asta era meseria lui. Unchiul meu găsea însă că lucrul acesta-i sublim. Demnul căpitan profită de acest entuziasm, ca să ne ceară un preţ dublu pentru călătorie. Dar noi nu ne-am uitat la asta.

— Marţi, la şapte dimineaţa, să fiţi pe bord, ne-a spus domnul Bjarne, după ce băgă în buzunar un teanc

respectabil de dolari.

I-am mulţumit domnului Thomson pentru grija pe care o arătase faţă de noi şi ne-am întors la hotelul Phoenix.

— Straşnic! Totul merge straşnic de bine! repeta unchiul meu. Mare noroc am avut c-am găsit gata de plecare corabia asta! Acu' hai să mâncăm şi apoi vom merge să vizităm oraşul.

Ne-am dus la Kongens-Nye-Torw, o piaţă în formă neregulată, unde se află un post păzit de două tunuri în poziţie de tragere, dar care-s atât de vechi că nu sperie pe nimeni. în apropiere, la numărul. 5, era un restaurant francez, o ospătărie ţinută de un bucătar pe nume Vincent; am mâncat îndeajuns de bine pentru preţul modest de patru mărci de persoană.

Apoi am simţit o bucurie copilărească să colind oraşul; unchiul se lăsă în voia mea, urmându-mă la pas, dar, la drept vorbind, nu dădu atenţie la nimic, nici palatului regal, care nu era cine ştie ce, nici frumosului pod din secolul al şaptesprezecelea, care se arcuieşte peste canal, chiar în faţa muzeului, nici uriaşului cenotaf1 al lui Torwaldsen, împodobit cu îngrozitoare picturi murale şi care cuprinde în interior operele acestui sculptor statuar, nici castelului Rosenborg, ca o cutie de bomboane, aşezat într-un parc destul de drăguţ, nici minunatei clădiri a Bursei, în stilul Renaşterii, nici clopotniţei formată din cozile înlănţuite a patru dragoni de bronz, şi nici marilor mori de pe meterezuri, ale căror aripi uriaşe se umflau ca pânzele unei corăbii în bătaia vântului ce venea dinspre mare.

Ce încântătoare plimbări aş fi făcut spre port, în tovărăşia frumoasei mele irlandeze! Nu ne-am mai fi săturat privind vasele cu două punţi şi fregatele care dormeau liniştite sub învelitoarele lor roşii, şi am fi tot mers pe malurile înverzite ale strâmtorii, prin desişurile umbroase în mijlocul cărora stă pitită citadela ale cărei tunuri îşi întind gâturile negre printre ramurile de soc şi de sălcii!

Dar vai, biata mea Grauben era acum atât de departe! Oare puteam spera s-o mai revăd vreodată?

Unchiul meu, care nu dădea nici o atenţie acestor privelişti încântătoare, se opri deodată, atras peste măsură de o clopotniţă care-şi înălţa silueta în insula Amak, cartierul sud-vestic al Copenhagăi.

Mi-a poruncit să-mi îndrept paşii în această direcţie; ne-am îmbarcat pe un vaporaş cu aburi, care făcea cursele pe canaluri şi, în câteva minute, am acostat la cheiul Dock-Yard.

După ce am străbătut câteva străzi înguste, unde ne-a fost dat să vedem nişte ocnaşi, îmbrăcaţi în pantaloni pe jumătate galbeni, pe jumătate cenuşii, care munceau sub bâtele păzitorilor, am ajuns în faţa bisericii Vor-Frelsers. Această biserică n-avea nimic deosebit. Dar clopotniţa ei destul de înaltă atrăsese atenţia profesorului şi iată din ce pricină: începând de la platformă, o scară circulară exterioară îi înconjura săgeata, desfăşurându-şi spiralele către cer.

— Hai să urcăm! mi-a spus unchiul,

— Dar dacă ne vine ameţeală? am obiectat eu.

— Cu atât mai mult; trebuie să ne obişnuim.

— Totuşi…

— Hai, grăbeşte-te că n-avem vreme de pierdut!

Trebuia să-l ascult. Un gardian, care locuia în partea cealaltă a străzii, ne dădu o cheie şi urcuşul începu. Unchiul mi-a luat-o înainte, cu pasul sprinten. îl urmam cu groază, căci mi se învârtea capul, să-mi plângi de milă, nu altceva. N-aveam nici îndrăzneala vulturilor şi nici nervii lor tari.

Cât timp am urcat în interiorul clopotniţei, totul a mers cum a mers, dar după o sută cincizeci de trepte, când am ajuns la platformă şi aerul m-a izbit drept în faţă, am înţeles că acum vine partea cea mai grea a urcuşului. Şi într-adevăr, de aici începea scara aeriană, sprijinită numai de o rampă şubredă şi ale cărei trepte, din ce în ce mai înguste, păreau că urcă spre infinit.

— N-o să pot urca niciodată! am exclamat eu.

— Nu cumva eşti fricos? Urcă! Urcă odată, mă îndemna, necruţător, profesorul.

A trebuit să-l urmez, agăţându-mă de ce întâlneam în cale, ca să nu cad. Aerul mă ameţea; simţeam cum oscilează clopotniţa în bătaia vântului. De teamă, mi se muiaseră picioarele şi începusem să urc în genunchi, apoi pe burtă. La un moment dat am închis ochii, căci simţeam cum mă cuprinde ameţeala din pricina înălţimii.

În cele din urmă, însă, mai mult târât de unchiul meu, am ajuns lângă sfera de metal din vârful clopotniţei.

— Priveşte, mi-a spus el, priveşte cu atenţie, trebuie să te deprinzi cu prăpăstiile, trebuie să iei lecţii de înălţime.

Am făcut ochii mari. Jos, casele se zăreau mici de tot şi turtite, de parcă s-ar fi zdrobit în cădere, pierzându-se într-o ceaţă fumurie. Pe deasupra capului meu treceau nori despletiţi şi, printr-un curios fenomen optic, mi se părea că aceştia stau pe loc, în timp ce clopotniţa, sfera de metal şi cu mine ne roteam în spaţiu cu o viteză fantastică, în zare, de-o parte se întindea câmpia înverzită, iar de alta, marea, care strălucea viu în bătaia razelor de soare.

Strâmtoarea Sundului se întindea până la promontoriul înalt al Elsenorului, desfăşurându-şi câteva pânze albe, adevărate aripi de goeland1, iar în ceaţa dinspre răsărit se ondulau coastele abia estompate ale Suediei. Toată această imensitate mi se învârtea în faţa ochilor şi mă ameţea.

Totuşi a trebuit să mă ridic, să stau drept şi să privesc. Prima mea lecţie împotriva ameţelii a durat nu mai puţin de o oră. Când în cele din urmă îmi fu îngăduit să cobor şi să ating cu piciorul pavajul solid al străzilor, mă cocârjasem de tot.

— Mâine urcăm din nou, îmi spuse profesorul.

Şi într-adevăr, cinci zile în şir am repetat acest exerciţiu împotriva ameţelii şi, vrând-nevrând, mărturisesc că am făcut progrese simţitoare în arta de a contempla priveliştile de la înălţime.

Sosi şi ziua plecării. Încă din ajun, binevoitorul domn Thomson ne adusese stăruitoare scrisori de recomandaţie pentru baronul Trampe, guvernatorul Islandei, pentru domnul Pictursson, ajutorul episcopului, şi pentru domnul Finsen, primarul oraşului Reykjavik. La rându-i, unchiul meu îi mulţumi cu cele mai călduroase strângeri de mână.

În ziua de două, la ora şase dimineaţa, preţioasele noastre bagaje fură urcate pe bordul Valkyriei. Căpitanul ne conduse la nişte cabine destul de strâmte şi aşezate sub un fel de streaşină.

— Avem vânt favorabil? întrebă unchiul meu.

— Excelent, răspunse căpitanul Bjarne; un vânt dinspre sud-est. Ieşim din Sund în larg, cu toate pânzele sus.

Câteva minute mai târziu, goeleta se pregăti să-şi înalţe mizena, brigantina, cabasul catargului şi papagalul şi ieşi din strâmtoare cu pânzele umflate în vânt. După o oră capitala Danemarcei părea că se scufundă în valurile îndepărtate, iar Valkyria aluneca pe lângă coasta Elsenorului.

În starea de nervozitate în care mă aflam, aşteptam să zăresc dintr-o clipă într-alta umbra lui Hamlet rătăcind pe terasa legendară.

„Sublim nebun, mi-am spus, fără-ndoială că tu ne-ai aproba! Ba poate că ai merge chiar cu noi, până în centrul Pământului, ca să găseşti o soluţie veşnicei tale îndoieli!”

Dar pe străvechile ziduri nu apăru nimic. De altfel, castelul este mult mai tânăr decât eroicul prinţ al Danemarcei. El serveşte astăzi drept locuinţă, ce-i drept somptuoasă, omului care stă de pază la această Strâmtoare a Sundului, prin care trec în fiecare an 15000 de vase aparţinând tuturor naţiunilor.

În curând, castelul din Krongborg se pierdu în ceaţă, şi după puţin dispăru şi turnul Helsinborg, care se înălţa pe ţărmul suedez. De astă dată, goeleta se aplecă uşor spre briza care bătea dinspre Strâmtoarea Cattegat.

Valkyria era o foarte bună corabie cu pânze, dar de la un asemenea vas nu ştii niciodată la ce să te aştepţi. Ea transporta la Reykjavik cărbuni, articole de menaj, vase, îmbrăcăminte de lână şi o încărcătură de grâu. Echipajul se compunea din cinci danezi, care erau de ajuns ca s-o manevreze.

— Cât o să dureze călătoria? îl întrebă unchiul meu pe căpitan.

— Vreo zece zile, dacă nu ne întâmpină vânturile dinspre sud-vest în Strâmtorile Feroe.

— Dar, în sfârşit, cum să vă spun, s-ar putea întâmpla să se producă şi întârzieri foarte mari?

— Nu, domnule Lidenbrock; fiţi liniştit, vom ajunge la timp. Spre seară, goeleta ocoli Capul Skagen pe la capătul nordic al Danemarcei, traversă în timpul nopţii şi Strâmtoarea Skager-Rak, atinse extremitatea Norvegiei pe la Capul Lindness şi intră în Marea Nordului.

După două zile am putut vedea coastele Scoţiei aproape de înălţimile de la Peterheade, şi de aici Valkyria se îndreptă spre Feroe, trecând printre Insulele Orcade şi Seethland.

În curând, goeleta noastră fu încolţită de valurile puternice ale Atlanticului; ea trebui să navigheze în zig-zag, pentru a ocoli vântul care bătea dinspre nord şi, cu mare greutate, atinse Insulele Feroe.

În ziua de 8, căpitanul recunoscu insula Myganness, situată la extremitatea cea mai de răsărit a acestor insule, şi chiar din acel moment îndreptă goeleta spre Capul Portland, situat pe coasta meridională a Islandei.

Trecerea oceanului s-a făcut fără vreun accident mai însemnat. Eu am suportat destul de bine toate toanele şi încercările mării; în schimb, unchiul meu, spre marea lui deznădejde şi spre şi mai marea lui ruşine, a fost mereu bolnav.

Din această cauză n-a putut să-l descoase pe căpitanul Bjarne asupra muntelui Sneffels, asupra mijloacelor de comunicaţie sau a posibilităţilor de transport, ci a trebuit să

amâne aceste explicaţii până în momentul sosirii, petrecându-şi tot timpul în cabina ale cărei încheieturi trosneau din pricina tangajului puternic al vasului. Şi se cuvine să mărturisesc că-şi merita oarecum soarta.

În ziua de 11 am ajuns în dreptul Capului Portland. Timpul senin ne îngăduia să zărim Myrdals Yokul, vulcan care domina tot peisajul. Capul era alcătuit dintr-o stâncă tristă şi singuratică, cu povârnişuri repezi, înfiptă de-a dreptul într-un ţărm nisipos.

Valkyria se ţinea departe de coastă şi luneca spre vest, urmărită de numeroase cârduri de balene şi rechini. În curând apăru o stâncă imensă, străpunsă dintr-o parte în alta şi de care valurile spumoase ale mării se loveau cu furie. Erau Insulele Westman care păreau că ieşiseră din ocean, ca o semănătură de stânci pe o câmpie lichidă. Din această clipă, goeleta îşi luă viteză, pentru a ocoli, la distanţa cuvenită, Capul Reykjaness, care formează vârful occidental al Islandei.

Cum marea era foarte agitată, unchiul meu n-a putut să se urce pe punte, pentru a admira în voie aceste coaste zdrenţuite, bătute de vânturile dinspre sud-vest.

După patruzeci şi opt de ore, goeleta reuşi să se smulgă din mijlocul unei furtuni care o silise să gonească cu pânzele strânse şi cârmaciul reperă spre răsărit baliza care marca vârful Capului Skagen, ale cărui stânci periculoase se prelungesc trecând pe lângă insule pe o mare distanţă. Pe bord veni un pilot islandez şi, după trei ore, Valkyria ancora în apele Golfului Faxa, în dreptul oraşului Reykjavik.

Profesorul putu, în sfârşit, să iasă din cabina sa, puţin palid, puţin slăbit, dar plin de entuziasm şi cu o privire în care se citea satisfacţia.

Toată populaţia oraşului se strânsese pe chei, deoarece era foarte interesată să asiste la sosirea unui vas care aducea mărfuri pentru fiecare.

Unchiul meu se grăbea să părăsească închisoarea sa plutitoare, ca să nu spunem spitalul său. Dar mai înainte de-

a părăsi puntea goeletei, el mă trase spre prova şi, întinzând degetul înspre partea nordică a golfului, îmi arătă un munte înalt, cu două vârfuri, un con dublu, acoperit de zăpezi eterne.

— Iată Sneffelsul! strigă el. Sneffelsul!

Apoi îmi recomandă, cu un gest, să păstrez cu sfinţenie secretul şi coborî în barca ce-l aştepta. L-am urmat şi în curând am pus piciorul pe pământul Islandei.

Mai întâi ne-a întâmpinat un om foarte arătos şi îmbrăcat într-o uniformă de general. De fapt, nu era decât un simplu magistrat, guvernatorul insulei, domnul baron Trampe în persoană. Profesorul îl recunoscu dintr-o ochire. Îi dădu scrisorile din Copenhaga şi imediat se încinse între ei o scurtă discuţie în limba daneză, la care eu – e lesne de înţeles – rămăsei absolut străin. După această primă întrevedere, baronul Trampe se puse în întregime la dispoziţia profesorului Lidenbrock.

Unchiul meu fu de asemenea primit cu multă amabilitate şi de primar, domnul Finsen, care arăta la fel de milităros ca şi guvernatorul, datorită uniformei, dar care era la fel de paşnic, atât prin temperamentul cât şi prin felul său de comportare…

Pe ajutorul episcopului, domnul Pictursson, nu l-am găsit acasă; era plecat într-o inspecţie episcopală în nordul ţinutului, aşa că a trebuit să renunţăm deocamdată de a-i fi prezentaţi. În schimb, am făcut cunoştinţă cu domnul Fridriksson, profesor de ştiinţe naturale la şcoala din Reykjavik, un om fermecător şi al cărui concurs ne-a fost foarte preţios. Acest modest savant, care nu vorbea decât islandeza şi latina, veni să-şi ofere serviciile în limba lui Horaţiu şi dintru început am simţit că eram făcuţi pentru a ne înţelege. De altfel, a fost singura persoană cu care am putut discuta pe îndelete în timpul şederii mele în Islanda.

Din cele trei încăperi care alcătuiau locuinţa sa, acest om minunat ne puse la dispoziţie două camere şi în curând ne-

am văzut instalaţi cu toată sumedenia de bagaje, care au cam uimit pe locuitorii oraşului Reykjavik.

— Ei, Axel, începu unchiul meu, ce-a fost mai greu a trecut!

— Cum,ce a fost mai greu?! strigai eu.

— Desigur, căci acum nu ne mai rămâne decât să coborâm.

— Dacă o iei aşa, ai dreptate; dar, în sfârşit, după ce vom fi coborât, îmi închipui că va trebui să urcăm iarăşi…

— Oh, de asta n-am grijă! Haide, căci n-avem timp de pierdut. Eu mă duc la bibliotecă. Poate mai găsesc ceva manuscrise de ale lui Saknussemm, pe care m-aş bucura să le consult.

— Atunci, eu mă duc să vizitez oraşul. Nu vii şi dumneata?

— O, asta mă interesează mai puţin! Ceea ce mă atrage în Islanda nu se află deasupra pământului, ci dedesubt…

Am ieşit, hoinărind la voia întâmplării.

Dar ca să te rătăceşti pe cele două străzi ale Reykjavikului era un lucru destul de greu, aşa că n-am mai fost silit să întreb pe unde e drumul folosind limbajul gesturilor, care te expune la destule neplăceri.

Oraşul se înşira de-a lungul coastei, între două coline, pe un teren îndeajuns de jos şi plin de mlaştini. O imensă masă de lavă topită îl acoperă dintr-o parte şi coboară spre mare, în terase destul de dulci, în celălalt capăt se întinde vastul Golf Faxa, mărginit la miazănoapte de uriaşul gheţar Sneffels.

În port nu era ancorată decât Valkyria. De obicei, vasele de pescuit engleze şi franceze poposesc în larg; dar acum se aflau pe coastele răsăritene ale insulei, căci era tocmai vremea pescuitului.

Cea mai lungă dintre cele două străzi ale Reykjavikului e paralelă cu ţărmul şi aici locuiesc negustorii şi precupeţii, în nişte cabane de lemn, construite din bârne roşii, aşezate orizontal. Cealaltă stradă, situată mai spre vest, se îndreaptă spre un mic lac aflat între casele episcopului şi

ale altor persoane de seamă care n-au nimic de-a face cu negoţul.

Colindând aceste locuri posomorâte şi triste, am zărit pe ici, pe colo câte un petic de iarbă decolorată, de parcă ar fi fost un covor vechi de lână, uzat de atâta întrebuinţare. Ba, am dat şi peste un soi de livadă cu zarzavaturi. Cartofii, varza sau salata ar fi putut să încapă foarte bine pe o masă de pitici. Câteva micşunele palide încercau de asemenea să soarbă, avide, puţin soare.

Către mijlocul străzii, am dat de un cimitir înconjurat de un zid de pământ şi în care era loc berechet. Apoi am mai făcut câţiva paşi şi am ajuns la casa guvernatorului, o cocioabă în comparaţie cu primăria din Hamburg, dar un adevărat palat faţă de colibele populaţiei islandeze.

Între micul lac şi oraş se înălţa biserica, clădită în stil protestant şi construită din pietre calcinate, care se extrag chiar din adâncul vulcanilor. Clădirea avea acoperişul de ţigle roşii şi când sufla vântul puternic dinspre apus, nu mai încape îndoială că ţiglele se împrăştiau în toate direcţiile, spre marele regret al credincioşilor.

Ceva mai departe, pe un mic deal, am zărit şcoala comunală; de la gazda noastră am aflat mai târziu că acolo se învaţă ebraica, engleza, franceza şi daneza, patru limbi din care, spre ruşinea mea, nu cunoşteam nici o iotă. Dintre cei patruzeci de elevi, pe care-i număra acest mic colegiu, cu siguranţă că aş fi fost coada cozii şi nu s-ar fi găsit nimeni să mă socotească demn de a dormi cu ei în acel soi de dulapuri cu două despărţituri, unde o fiinţă plăpândă s-ar sufoca încă din prima noapte.

În trei ore am vizitat nu numai oraşul, ci şi împrejurimile. Aspectul general era ciudat de trist: oriunde-ţi aruncai ochii, nu vedeai nici un arbore, nici o vegetaţie. Pretutindeni întâlneai numai colţii ascuţiţi ai rocilor vulcanice. Colibele islandeze sunt făcute din pământ şi turbă şi au pereţii înclinaţi spre interior. Parcă ar fi nişte acoperişuri aşezate de-a dreptul pe pământ. Numai că

aceste acoperişuri sunt nişte livezi destul de rodnice… Datorită căldurii din locuinţe, iarba creşte aici destul de bine, iar când vine vremea, e cosită cu multă grijă. De nu s-ar proceda aşa, animalele domestice ar paşte chiar pe aceste locuri înverzite!

În timpul plimbării mele, am întâlnit puţini localnici. La întoarcere, am luat-o pe strada comercială; aici am văzut că cea mai mare parte a populaţiei era ocupată cu uscarea, sărarea şi încărcatul morunilor, cel mai însemnat articol de export. Bărbaţii păreau zdraveni, dar greoi, blonzi, aducând cu nemţii, cu privirea visătoare, simţindu-se oarecum în afara omenirii, bieţi exilaţi, izgoniţi pe acest pământ îngheţat, pe care s-ar fi cuvenit ca natura să-i înzestreze cu însuşirile eschimoşilor de vreme ce îi osândea să trăiască la hotarul cercului polar! Am aşteptat în zadar să surprind un zâmbet pe faţa lor: când se întâmpla câteodată să râdă, râdeau printr-un soi de contractare involuntară a muşchilor feţei, dar de zâmbit nu zâmbeau niciodată.

Purtau o bluză dintr-o ţesătură groasă de lână neagră, cunoscută în ţările scandinave sub numele de vadmel, o pălărie cu boruri mari, nişte pantaloni cu vipuşcă roşie şi-o bucată de piele îndoită în chip de încălţăminte.

Femeile, cu înfăţişare tristă şi resemnată, aveau trăsături îndeajuns de plăcute, dar fără nici o expresie; erau îmbrăcate cu o bluză şi o fustă de vadmel de culoare închisă; fetele purtau cozile împletite pe cap şi deasupra acestei pieptănături se afla o mică bonetă de tricou cafenie, iar nevestele erau îmbrobodite cu o basma colorată peste care se înălţa o coafa de pânză albă.

După o plimbare plăcută, m-am întors la locuinţa domnului Fridriksson, unde l-am găsit pe unchiul meu stând de vorbă cu gazda.

Masa era gata. Profesorul Lidenbrock înghiţi cu lăcomie toată mâncarea, căci dieta la care fusese supus fără voie pe vapor îi transformase stomacul într-o prăpastie fără fund. Bucatele acestea, pregătite mai mult după bucătăria

daneză decât după cea islandeză, n-aveau nimic deosebit, dar gazda noastră, mai curând islandeză decât daneză, îmi reaminti de eroii ospitalităţii antice. Şi ne simţeam acasă la el mai bine chiar decât el însuşi.

Conversaţia a decurs în limba islandeză, pe care unchiul meu o amesteca cu germana, iar domnul Fridriksson cu latina, pentru ca să pot înţelege şi eu despre ce-i vorba, şi se învârtea în jurul unor chestiuni ştiinţifice, cum şade bine unor savanţi. Dar profesorul Lidenbrock păstra o rezervă exagerată şi, la fiecare cuvânt, citeam în ochii săi recomandarea ce mi-o făcea ca nu cumva să divulg secretul proiectelor noastre.

La început, domnul Fridriksson aduse vorba despre cercetările unchiului meu la biblioteca oraşului.

— Ei, biblioteca dumneavoastră! exclamă profesorul. N-are decât cărţi desperecheate, pe nişte rafturi aproape goale...!

— Cum? îi răspunse domnul Fridriksson, dar noi avem peste 8000 de volume şi o mare parte din ele sunt cărţi preţioase şi rare; ba, unele lucrări sunt scrise în vechea limbă scandinavă. Şi nu lipsesc nici noutăţile, căci Copenhaga ne aprovizionează anual

— Şi unde sunt aceste 8000 de volumme? Că eu nu le-am prea văzut...!

— O, domnule Lidenbrock, sunt răspândite în toată ţara! în bătrâna noastră insulă de gheaţă, oamenii au gustul studiului! Nu există fermier sau un pescar să nu ştie carte şi să nu citească. Nu-i oare bine ca toate cărţile astea, în loc să mucegăiască îndărătul unui grilaj de fier, departe de privirile curioase ale cititorilor, să se uzeze de prea mult citit? Ele trec din mână în mână, sunt răsfoite, citite şi recitite şi adeseori nu se întorc în rafturile lor decât după vreun an sau doi

— Bine, bine, da' până atunci ce fac străinii...?! întrebă unchiul meu cu oarecare supărare.

— Ce să facă? Străinii nu-şi au la ei acasă bibliotecile lor? Şi-apoi, principalul lucru e să dăm ţăranilor noştri posibilitatea de a se instrui. Cum v-am mai spus, islandezii au în sânge setea de învăţătură. De altfel, în 1816, noi am fondat o societate literară care merge bine şi azi. Şi nu puţini sunt savanţii străini care socotesc că-i o cinste să facă parte din ea. Această societate publică nenumărate cărţi destinate educaţiei compatrioţilor noştri şi aduce ţării reale servicii. Dacă aţi accepta să vă număraţi printre membrii corespondenţi ai societăţii noastre, să ştiţi, domnule Lidenbrock, că ne-aţi face o deosebită plăcere.

Deşi făcea parte din vreo sută de societăţi ştiinţifice, unchiul meu primi invitaţia cu o amabilitate de care domnul Fridriksson fu de-a dreptul mişcat.

— Acum, reluă el, vă rog să-mi spuneţi ce cărţi speraţi să găsiţi în biblioteca noastră, căci s-ar putea să vă dau chiar eu unele lămuriri.

Îl priveam pe unchiul meu cu coada ochiului. Şovăia să răspundă, întrebarea islandezului era în strânsă legătură cu proiectele sale. Totuşi, după câteva momente de gândire, se hotărî să vorbească:

— Domnule Fridriksson, spuse el, aş vrea să ştiu dacă printre lucrările vechi nu aveţi vreuna scrisă de Arne Saknussemm.

— Arne Saknussemm? răspunse profesorul din Reykjavik. Vă referiţi la acel savant din secolul al XVI-lea, care a fost un mare naturalist, un mare alchimist şi un tot atât de ilustru călător?

— Întocmai.

— Una din gloriile literaturii şi ştiinţei islandeze?

— Precum spuneţi.

— Cel mai de seamă om dintre toţi?

— Sunt de acord.

— Şi a cărui îndrăzneală era la înălţimea geniului său?

— Văd că-l cunoaşteţi foarte bine.

Unchiul meu nu-şi mai încăpea în piele de bucurie auzind că i se vorbeşte astfel despre eroul său. Îl mânca din ochi pe domnul Fridriksson.

— Dar lucrările sale? întrebă el.

— Ah, lucrările sale! Din păcate nu le avem.

— Cum, tocmai în Islanda?

— Nu-s nici în Islanda şi nici în altă parte.

— Şi din ce pricină?

— Pentru că Arne Saknussemm a fost persecutat ca eretic, şi, în 1573, lucrările sale au fost arse la Copenhaga de mâna călăului.

— Foarte bine! Straşnic! strigă unchiul meu, spre marea indignare a profesorului islandez.

— Cum?! făcu acesta.

— Ei da! Acu' totul se explică, totul se înlănţuieşte, totul e limpede, şi înţeleg de ce Saknussemm, pus la index şi silit să-şi ascundă tot mereu descoperirile sale geniale, a trebuit să-şi camufleze într-o criptogramă complicată secretul...

— Despre ce secret vorbiţi? întrebă repede domnul Fridriksson.

— Un secret care... despre care... se bâlbâi unchiul meu.

— Aveţi cumva vreun document de-al lui? reluă gazda noastră.

— Nu... Făceam numai o presupunere.

— Aha, înţeleg!... răspunse domnul Fridriksson care, văzând tulburarea unchiului meu, avu bunul simţ de a nu mai insista. Sper, adăugă el, că nu veţi părăsi insula noastră fără a-i cerceta bogăţiile mineralogice?

— Desigur, se grăbi unchiul meu să-i răspundă, dar eu vin cam târziu; probabil că mulţi alţi savanţi au trecut înaintea mea pe aici.

— Da, domnule Lidenbrock; lucrările domnilor Olafsen şi Povelsen, executate din ordinul regelui, studiile lui Troil, misiunea ştiinţifică a domnilor Gaimard şi Robert pe bordul vasului francez La Recherche1 şi, acum, în urmă, observaţiunile unor savanţi îmbarcaţi pe fregata La Reine-

Hortense au contribuit foarte mult la cunoaşterea Islandei. Dar, vă rog să mă credeţi, mai sunt încă multe de făcut.

— Sunteţi sigur? întrebă unchiul meu cu un aer nevinovat, străduindu-se să-şi potolească strălucirea ochilor.

— Absolut sigur! Câţi munţi, câţi gheţari, câţi vulcani puţin cunoscuţi nu-şi aşteaptă cercetătorii!… Nu mai departe decât acest munte care se înalţă la orizont. Priviţi-l! E Sneffelsul.

— Ah! făcu unchiul meu. Sneffelsul?

— Da, unul din vulcanii cei mai curioşi şi al cărui crater este foarte rar vizitat.

— E stins?

— Da, e stins de mai bine de 500 de ani.

— Ei bine, răspunse unchiul meu, abia stăpânindu-se să nu sară în sus de bucurie, vreau să-mi încep studiile geologice cu acest Seffel… Fessell… cum spuneaţi că se numeşte?

— Sneffels, îl corectă minunatul domn Fridriksson.

Acest crâmpei de conversaţie, susţinut în latineşte, l-am înţeles în întregime, şi abia puteam să-mi ţin râsul, văzându-l pe unchiul meu, care nu-şi mai încăpea în piele de satisfacţie, cum încerca să ia o mutră nevinovată, ce semăna cu rânjetul unui diavol bătrân.

— Da, da! Cuvintele dumneavoastră m-au convins! reluă el. Vom încerca să ne urcăm pe acest Sneffels, şi poate chiar să-i studiem craterul!

— Îmi pare foarte rău, răspunse domnul Fridriksson, că ocupaţiile mele nu-mi permit să lipsesc nici o clipă, căci altfel v-aş fi însoţit cu plăcere, spre propriul meu folos.

— Oh, nu, nu! răspunse repede unchiul meu. Nu vrem să stingherim pe nimeni, domnule Fridriksson; vă mulţumim din toată inima. Prezenţa unui om de ştiinţă ca dumneavoastră ne-ar fi fost foarte utilă, dar dacă nu vă îngăduie îndatoririle profesionale…

Îmi place să cred că-n nevinovăţia sufletului său islandez, gazda noastră n-a înţeles câtuşi de puţin ironiile răutăcioase ale unchiului meu.

— Sunt cu totul de părerea dumneavoastră, domnule Lidenbrock, a zis el, să începeţi cu acest vulcan. O să culegeţi aici o bogată recoltă de observaţii curioase. Dar, spuneţi-mi, vă rog, pe unde vă gândiţi să ajungeţi la Peninsula Sneffels?

— Pe mare, traversând golful. E calea cea mai scurtă.

— Fără îndoială, dar o să vă fie cu neputinţă.

— De ce?

— Fiindcă n-avem nici măcar o singură barcă la Reykjavik.

— Ei, drăcie!

— Nu vă rămâne decât s-o luaţi de-a lungul coastei. Drumul e mai lung şi va dura mai mult, dar e mai interesant.

— Bine. Însă ne trebuie o călăuză.

— Tocmai am una pe care pot să v-o recomand.

— E un om de nădejde, isteţ?

— Da, e un locuitor chiar din peninsulă. E un vânător foarte îndemânatic şi de care cred că veţi rămâne mulţumit. De altfel, vorbeşte perfect limba daneză.

— Şi când aş putea să-l văd?

— Dacă vreţi, chiar mâine.

— De ce nu astăzi?

— Fiindcă abia mâine soseşte în oraş.

— Pe mâine deci, răspunse unchiul meu, suspinând.

Această importantă discuţie se încheie după câteva clipe şi profesorul german mulţumi călduros profesorului islandez.

În timpul cinei, unchiul aflase o seamă de lucruri însemnate, şi, printre altele, povestea lui Saknussemm, pricina pentru care scrisese documentul misterios, faptul că gazda nu-l va însoţi în expediţia sa, şi că, începând de a doua zi, o călăuză pricepută va fi oricând gata la ordinele sale.

Seara făcui o scurtă plimbare pe coastele Reykjavikului şi mă întorsei acasă devreme pentru a mă culca în patul meu din scânduri butucănoase, unde adormii adânc.

Când m-am trezit, l-am auzit pe unchiul meu perorând în camera alăturată. M-am sculat şi am trecut repede dincolo.

Vorbea în limba daneză cu un om înalt, vânjos şi bine legat. Flăcăul acesta părea să aibă o putere neobişnuită. Ochii săi adânciţi în fundul capului, care era destul de mare şi naiv, mi-au părut inteligenţi. Erau albaştri, mari,visători. Pe umerii de atlet îi cădeau nişte plete lungi, care ar fi părut roşcate chiar şi în Anglia. Băştinaşul acesta avea mişcări mlădioase, dar îşi vântura foarte puţin braţele, ca un om care nu cunoştea sau dispreţuia limbajul gesturilor. Toată făptura lui dezvăluia un temperament de un calm desăvârşit, care nu putea fi luat drept nepăsare, ci ca o dovadă a liniştii ce-l stăpânea. Simţeai că nu cerea nimic nimănui, că muncea după bunul său plac şi că, în lumea aceasta, filosofia sa nu putea fi clintită de ceva şi nici tulburată.

Am ghicit nuanţele acestui caracter după felul cum islandezul asculta vorbăria înflăcărată a interlocutorului său. Stătea cu braţele încrucişate, nemişcat în faţa nenumăratelor gesturi ale unchiului meu, şi când voia să nege un lucru îşi întorcea capul de la stânga la dreapta, iar când încuviinţa ceva îşi înclina capul, dar atât de puţin încât pletele abia i se mişcau. Acest om mi se părea că întrupează economia mişcărilor împinsă până la zgârcenie. Văzându-l, cu siguranţă că nu i-ai fi ghicit niciodată meseria; era neîndoios că acesta nu-şi putea speria vânatul, dar mă întreb cum îl nimerea oare?

M-am lămurit însă pe deplin când domnul Fridriksson îmi spuse că acest om liniştit nu era decât un vânător de eideri, păsări al căror puf constituie cea mai mare bogăţie a insulei.

În adevăr, nu e nevoie să faci o risipă prea mare de mişcări pentru a culege puful de raţă.

În primele zile ale verii, femela eiderului – o varietate frumoasă de raţă – îşi durează cuibul printre stâncile fiordurilor care dantelează coasta. După ce-l meştereşte, ea

îl tapisează cu pene fine, pe care şi le smulge de pe burtă. Vânătorul, sau mai bine-zis negustorul, aşteaptă până ce cuibul e gata şi apoi vine şi-l ia. Iar femela e nevoită să-şi reînceapă lucrul.

Ea căptuşeşte de atâtea ori cuibul, până ce nu-i mai rămâne pe piept nici o urmă de puf. După aceea vine rândul masculului să-şi smulgă puful. Dar cum puful gros şi ţeapăn al acestuia n-are nici o valoare comercială, vânătorul nu se mai osteneşte să-i fure aşternutul, ci-l lasă să termine cuibul. Femela îşi depune ouăle, le cloceşte şi ies puii. În anul următor, operaţia de recoltare a pufului urmează aceeaşi cale…

Şi cum eiderul nu-şi alege stâncile abrupte pentru a-şi dura cuibul, ci mai curând cele orizontale şi uşor accesibile, care se pierd în mare, vânătorul nostru îşi putea exercita meseria fără prea mare osteneală. Era, cum s-ar zice, un fermier care nu trebuie nici să semene, nici să secere recolta, ci numai s-o culeagă…!

Acest om serios, flegmatic şi liniştit se numea Hans Bjeeke şi fusese recomandat, după cum se ştie, de domnul Fridriksson. El avea să fie călăuza noastră. Cât de mult contrasta felul său de a fi cu acela al unchiului meu!

Totuşi s-au înţeles de minune. Niciunul din ei n-a stat la tocmeală; unul era gata să accepte ceea ce i se oferea, iar celălalt era gata să dea tot ce i se cerea. Nicicând o învoială nu s-a încheiat cu atâta uşurinţă.

Potrivit înţelegerii, Hans îşi lua obligaţia să ne conducă la satul Stapi, aşezat pe coasta de miazăzi a Peninsulei Sneffels, chiar la poalele vulcanului. Până acolo erau cam 22 de mile, pe care unchiul meu socotea că le facem în două zile.

Dar când află că era vorba de mile daneze, adică de 24000 picioare, fu silit să refacă toate calculele şi, ţinând seama că drumurile erau puţine şi grele, prelungi termenul la şapte-opt zile de mers.

Ni s-au pus la dispoziţie patru cai: doi pentru noi, iar alţi doi pentru bagaje. Hans, conform obiceiului, urma să meargă pe jos. Cunoştea această parte a coastei ca pe propriul său buzunar şi făgădui că ne va duce pe drumul cel mai scurt.

Învoiala pe care o făcuse cu unchiul meu prevedea că îndatoririle lui nu luau sfârşit în momentul când soseam la Stapi. Hans urma să rămână mai departe în serviciul nostru, atâta timp cât vor cere lucrările ştiinţifice, plătindu-i-se în schimb suma de trei rixdali1 pe săptămână. Dar în angajament era prevăzut în mod expres, ca o condiţie sine qua non, că această sumă îi va fi numărată în fiecare sâmbătă seara.

Plecarea fu fixată la 16 iunie. Unchiul meu vru să-i dea vânătorului o arvună, dar acesta refuză categoric.

— Efter, spuse el.

— După aceea, mă lămuri profesorul, îndată ce se încheie târgul, Hans se retrase.

— Ce om extraordinar! strigă unchiul meu. Şi nici măcar nu bănuieşte ce-i rezervă viitorul, ce glorie îl aşteaptă!

— Aşadar, o să meargă cu noi până în…

— Da, Axel, până în centrul Pământului.

Până la plecare mai aveam 48 de ore. Spre marea mea părere de rău, acest scurt răgaz l-am folosit pentru ultimele preparative; atât eu cât şi unchiul ne-am pus mintea la contribuţie, pentru a rândui obiect cu obiect, în modul cel mai bun cu putinţă, aparatele de o parte, iar uneltele şi alimentele fiecare în câte un colet separat. În total aveam patru grupe de lucruri.

Instrumentele pe care le-am luat cu noi erau:

1. Un termometru centigrad, gradat până la 150 grade, ceea ce mi se părea prea mult sau insuficient. Era prea mult în cazul când căldura ambiantă trebuia să se urce până acolo, în care caz ne-am fi copt. Şi era insuficient, dacă ar fi fost vorba să măsurăm temperatura izvoarelor sau a altor materii topite.

2. Un manometru cu aer comprimat, care putea să ne indice presiunile mai mari decât ale atmosferei de la nivelul oceanului. În adevăr, barometrul obişnuit n-ar fi fost suficient, căci presiunea atmosferică urma să crească proporţional cu coborârea noastră în adâncul Pământului.

3. Un cronometru construit de firma Boissannas-fiul din Geneva, pus perfect la punct după meridianul din Hamburg.

4. Două busole de înclinaţie şi declinaţie magnetică.

5. O lunetă pentru diferite observaţii în timpul nopţii.

6. Două aparate Ruhmkorff1 care, cu ajutorul unui curent electric, dădea o lumină foarte bună, sigură şi care nu te stingherea.

În afară de acestea aveam două carabine Purdley More et Co. şi două revolvere Colt. Pentru ce luasem şi arme cu noi? Bănuiesc că nu exista vreun temei să ne temem nici de sălbatici şi nici de animale sălbatice. Dar unchiul meu părea că ţine la arsenalul lui la fel de mult ca şi la instrumentele sale, mai ales la o cantitate serioasă de fulmicotón inalterabil la umezeală şi a cărui putere de explozie e cu mult superioară celei a prafului de puşcă obişnuit.

Ultimele constau din două târnăcoape, două cazmale, o scară de mătase, trei bastoane cu vârf de fier, o secure, un ciocan, o duzină de piroane şi cârlige de fier şi frânghii lungi, cu noduri. Din păcate, nu încăpeau într-un colet, căci scara avea singură o lungime de 300 picioare.

În sfârşit erau şi proviziile; coletul nu era mare, dar îndeajuns de serios, căci conţinea carne conservată şi pesmeţi pentru cel puţin şase luni. Singurul lichid pe care-l aveam era rachiul de ienupăr; apă nu luasem de fel, în schimb nu ne lipseau bidoanele, căci unchiul meu punea mare nădejde pe izvoarele subterane. Şi cu toate obiecţiile pe care i le adusesem cu privire la calităţile şi temperatura unei astfel de ape, de care nici măcar nu eram siguri c-o s-o găsim, el rămase neînduplecat. Pentru a completa lista exactă a articolelor noastre de călătorie, voi nota o farmacie

portativă conţinând foarfeci, aţele pentru fractură, o bucată de bandaj, feşe şi comprese, plasture, un lighenuş pentru scursul sângelui, tot soiul de lucruri groaznice, şi o serie de flacoane cu dextrină, alcool pentru răni, acetat de plumb lichid, eter, oţet şi amoniac, fel de fel de medicamente de o folosinţă dubioasă; în sfârşit substanţele necesare pentru aparatele Ruhmkorff.

Unchiul n-a uitat să-şi ia provizia de tutun, praf de puşcă şi iască, precum şi o cingătoare de piele, pe care-o purta peste mijloc şi unde se găsea o cantitate suficientă de monezi de aur, de argint şi bancnote.

Tot în coletul cu unelte erau puse şi şase perechi de ghete solide, impermeabilízate printr-o unsoare de gudron şi de gumă elastică.

— Aşa cum suntem încălţaţi şi echipaţi, nu văd nici un motiv să nu putem merge oricât de departe, îmi spuse unchiul.

Ziua de 14 am folosit-o în întregime pentru aranjarea acestor obiecte. Seara am luat masa la baronul Trampe, împreună cu primarul din Reykjavik şi cu doctorul Hyaltalin, medic renumit. Domnul Fridriksson nu se afla printre invitaţi şi am aflat abia mai târziu că era în dezacord cu guvernatorul într-o chestiune de administraţie şi că din pricina asta nu se întâlneau. Ca urmare, n-am avut prilejul să înţeleg nici măcar o iotă din tot ceea ce s-a discutat la acest dineu semioficial. Am observat numai că unchiul meu vorbea tot timpul…

A doua zi, în 15, toate preparativele erau gata. Gazda noastră îi făcu o plăcere nespusă profesorului, dăruindu-i o hartă a Islandei, care era incomparabil mai bună decât aceea a lui Henderson. Era întocmită de Olaf Nikolas Olsen la scara de 1/480000 şi publicată de societatea literară islandeză, după lucrările geodezice ale domnului Scheel Frisac şi după ridicările topografice ale domnului Bjora Gumlangsson. Pentru un mineralog era o piesă preţioasă. Ultima seară am petrecut-o plăcut, discutând prieteneşte

cu domnul Fridriksson, pe care începusem să-l simpatizez foarte mult. Nu ştiu ce s-a întâmplat cu unchiul meu, dar, în ce mă priveşte, după aceea am dormit foarte agitat.

La ora cinci dimineaţa am fost trezit de nechezatul a patru cai care tropăiau sub fereastra mea. M-am îmbrăcat în grabă şi am coborât în stradă. Hans tocmai sfârşea încărcatul bagajelor, ca să zicem aşa, fără să se mişte. Lucra cu o îndemânare neobişnuită, în timp ce unchiul meu făcea mai multă gălăgie decât treabă; dar călăuza părea că se sinchiseşte prea puţin de sfaturile lui.

La ora 6 totul era gata. Domnul Fridriksson ne-a strâns mâinile. Unchiul meu i-a mulţumit din inimă în limba islandeză, pentru binevoitoarea sa ospitalitate. La rându-mi, am îngânat cât am putut mai bine în latineşte un salut cordial. Apoi am încălecat, iar domnul Fridriksson, odată cu ultimele sale cuvinte de rămas bun, mi-a zvârlit şi acest vers al lui Vergiliu, care parcă fusese scris anume pentru noi, călători nesiguri, porniţi la drum:

Et quacumque viam dederit fortuna sequamur.1

Am pornit pe o vreme posomorâtă, dar constantă. Nu aveam să ne temem nici de călduri insuportabile, nici de ploi păgubitoare. Era o vreme numai bună pentru călătorie.

Plăcerea de a străbate călare o ţară necunoscută mă făcea să fiu bine dispus la începutul acestei călătorii. Eram stăpânit de bucuria fără de margini a excursionistului, care se simte liber şi plin de dorinţe. Şi parcă începeam să mă resemnez, să accept toată această poveste…

De altfel, îmi spuneam, ce risc eu? Să călătoresc prin ţara cea mai ciudată! Să urc un munte renumit! Şi, în cazul cel mai rău, să cobor în fundul unui crater stins! Desigur că acest Saknussemm n-a făcut altceva. Cât despre existenţa unei galerii care ar duce spre centrul Pământului, e curată născocire! O imposibilitate! Să luăm deci din această expediţie partea cea bună, fără să ne tocmim!

Cu aceste gânduri am părăsit Reykjavikul.

În frunte mergea Hans, cu un pas iute, egal şi neîntrerupt. După el urmau cei doi cai încărcaţi cu bagajele noastre, pe care nu trebuia să-i conducă nimeni. Unchiul meu şi cu mine veneam la urmă, şi, drept să vă spun, nu ne şedea prea rău pe animalele care erau mici, dar voinice!

Islanda e una dintre cele mai mari insule ale Europei; are o suprafaţă de 1400 de mile şi numără numai 60000 de locuitori.

Geografii au împărţit-o în patru, iar noi trebuia să traversăm aproape de-a curmezişul acea parte a ţării care purta numele de Ţara Sfertului din Sud-Vest – Sudvestr Fjordungr.

Ieşind din Reykjavik, Hans o apucă pe un drum paralel cu coasta. Am străbătut nişte păşuni sărăcăcioase, care se căzneau să pară verzi; dar, din păcate, reuşeau să fie mai mult galbene, ofilite. La orizont, în ceţurile dinspre răsărit, se estompau vârfurile aspre ale masivilor trahitici.

Din când în când, unele petice de zăpadă concentrau lumina difuză, reflectând-o pe versantul culmilor îndepărtate. Unele vârfuri, care se înălţau mai îndrăzneţe, străbăteau norii cenuşii şi apăreau din nou deasupra vaporilor mişcători, asemenea unor stânci răsărite în mijlocul cerului.

Deseori aceste lanţuri de stânci golaşe formau un soi de colţ ce înainta spre mare, muşcând astfel din păşune; dar rămânea totdeauna loc destul pentru trecere. De altfel, caii noştri îşi alegeau instinctiv locurile cele mai priincioase, fără a-şi încetini mersul. Datorită acestui fapt, unchiul n-avea nici măcar consolarea de a-şi îndemna calul cu gura sau cu biciul; oricât ar fi vrut, împrejurările nu-i îngăduiau să fie nerăbdător… Nu-mi puteam stăpâni râsul, când îl vedeam ditamai omul călărind pe un cal mic, cu picioarele lui lungi atârnând până la pământ, de părea un centaur cu şase picioare…

— Ce dobitoace cuminţi! exclamă el. Ai să-ţi dai seama, Axel, că nu există pe lume alt animal mai deştept decât calul

islandez. Nici zăpezile, nici furtunile, nici drumurile impracticabile, nici stâncile, nici gheţarii, nimic nu-l opreşte. E curajos, se mulţumeşte cu puţin, şi-i sigur. Nu păşeşte niciodată greşit şi nici nu are toane. Dacă întâlneşte vreun râu sau vreun fiord – şi o să le întâlnim, fii sigur – ai să-l vezi cum se aruncă în apă, de parcă ar fi o amfibie, ajungând cât de repede poate pe malul celălalt! De aceea să nu-l hărţuim; să-l lăsăm în voie şi vom face împreună cele zece leghe pe zi.

— Nu zău, răspunsei eu, dar călăuza?

— O, nu-mi fac nici o grijă! Oamenii aceştia merg fără să bagi măcar de seamă. Se mişcă atât de puţin, încât n-au cum să obosească. De altfel, la nevoie, o să-i dau calul meu. Dacă n-o să fac puţină mişcare curând o să mă apuce cârceii. Mâinile le mai mişc eu, dar trebuie să am grijă şi de picioare.

Înaintam totuşi cu paşi repezi. Regiunea era aproape pustie. Ici-colo, câte o fermă izolată, câte o boer1 singuratică, din lemn sau din bucăţi de lavă, îţi apărea în cale, ca un cerşetor, pe marginea unui şleau desfundat. Colibele astea dărăpănate păreau că cerşesc mila trecătorilor, şi nu lipsea mult să le şi dăm de pomană. În regiunea prin care treceam, şoselele şi chiar cărările lipseau cu desăvârşire, iar vegetaţia, oricât de încet creştea, tot ştersese repede urmele rarilor călători.

Totuşi, această parte a insulei, situată la doi paşi de capitală, era socotită a fi una dintre regiunile cele mai locuite şi mai fertile. Aşa că vă puteţi închipui cum arătau regiunile mai pustii decât pustiul acesta… Cu toate că făcusem un drum bunicel, de aproape jumătate de milă, n-am văzut nici un fermier în pragul colibei sale şi nici un păstor sălbatic păscându-şi vreo turmă mai puţin sălbatică decât el. Zărirăm doar câteva vaci şi oi lăsate de capul lor. Dacă aşa stau lucrurile aici, mă gândeam eu, oare cum or fi arătând regiunile frământate, răscolite de forţele eruptive, de exploziile vulcanice şi de zguduirile subterane?

Dar nu trebuia să mă grăbesc, căci ne era dat să le cunoaştem mai târziu… Totuşi, consultând harta lui Olsen, am văzut că le ocoleam, de vreme ce mergeam de-a lungul coastei şerpuitoare. În adevăr, marile convulsii vulcanice ce concentraseră, îndeosebi, în interiorul insulei; acolo, straturile orizontale ale rocilor suprapuse – care se numesc trapp în limba scandinavă – straturile trahitice, erupţiile de bazalt, de tuf calcaros şi poros ale tuturor conglomeratelor vulcanice, scurgerile de lavă şi de porfir incandescent au dat naştere unui ţinut de o neînchipuită urâţenie. Nu mă îndoiam câtuşi de puţin de spectacolul care ne aştepta la Peninsula Sneffels, unde se arătau în toată grozăvia lor urmele acestei răzvrătiri a naturii, care a produs aici un haos de nedescris.

După două ore de mers am ajuns în târgul Gufuns, căruia i se mai zicea şi Aoalkirkja sau biserica principală.

Târgul ăsta nu-i oferă călătorului nimic deosebit. E o aşezare de numai câteva case, care în Germania abia ar alcătui un cătun. Hans a făcut aici un popas de o jumătate de oră. Luă parte la prânzul nostru frugal, răspunzând prin da sau nu la întrebările unchiului meu, cu privire la felul drumului. Când fu întrebat în ce loc se gândea să ne petrecem noaptea, răspunse scurt:

— La Gardăr.

M-am uitat pe hartă pentru a afla ce-i acest Gardăr. Era un târguşor pe malul fiordului Hval, la patru mile de Reykjavik. I-am întins unchiului meu harta.

— Numai patru mile! făcu el. Patru mile din douăzeci şi două. Frumoasă plimbare, n-am ce zice!

Tocmai se pregătea să-i facă o observaţie lui Hans, dar acesta, fără să-i răspundă, o luă din nou înaintea cailor şi-o porni la drum.

Trei ore mai târziu, tot străbătând păşunile acoperite de iarbă ofilită, am ocolit fiordul Kollaf, pentru că drumul era mult mai uşor şi mult mai scurt decât dacă am fi traversat golful. În curând am intrat într-un „pingstaoer”, care nu era

altceva decât centrul de jurisdicţie comunală Ejulberg. Venisem tocmai la ceasul când clopotul ar fi trebuit să sune de amiază, dacă bisericile islandeze ar fi fost aşa de bogate ca să aibă un orologiu; însă ele semănau foarte mult cu credincioşii lor, care n-au ceasornice şi, de altfel, nici nu le simt nevoia.

Aici am lăsat caii să se mai odihnească şi apoi, apucând pe un drum îngust, între un lanţ de coline şi mare, am ajuns fără să ne oprim la „Aoalkirkja" din Brantâr şi după încă o milă, la Saurboer „annexia", biserica anexă, aşezată pe malul sudic al fiordului Hval.

Se făcuse ora patru după-amiază şi-n acest răstimp străbătusem patru mile.

Fiordul era aici de cel puţin o jumătate de milă şi valurile mării se spărgeau cu zgomot de stâncile ascuţite. Golful se lăţea la intrare între nişte stânci drepte şi râpoase, înalte de cel puţin 1500 de metri şi care îţi atrăgeau luarea-aminte prin straturile de culoare brună care despărţeau fâşiile de tuf calcaros de o nuanţă roşcată. Oricât de inteligenţi ar fi fost caii noştri, n-aş fi putut prezice că o să terminăm cu bine trecerea unui adevărat braţ de mare, pe spinarea acestor patrupede.

— Dacă sunt cu adevărat inteligenţi, spuneam eu, nu vor încerca să treacă. în orice caz, voi încerca să gândesc eu pentru ei.

Dar unchiul meu nu voia să mai aştepte. Dădu pinteni calului, îndemnându-l s-o ia spre celălalt mal. Bietul animal începu să adulmece mişcarea valurilor şi se opri. Mânat de pornirile sale, unchiul meu îl grăbi şi mai mult. Calul se împotrivi şi de astă dată, dând din cap cu îndârjire. Atunci se abătu asupra lui o ploaie de înjurături şi de lovituri de bice. La rându-i, calul se înfurie grozav şi încercă de mai multe ori să-l trântească din şa pe călăreţ. Până la urmă, lăsându-se pe genunchi, căluţul izbuti să se tragă de sub picioarele profesorului, care rămase înţepenit pe două pietre de lângă mal, de parcă ar fi fost colosul din Rodos1.

— Ah, blestemat animal! strigă călăreţul, transformat dintr-o dată în pieton şi ruşinat ca un ofiţer de cavalerie trecut la pifani.
— Farja, spuse călăuza, strângându-i umărul.
— Ce? Un pod plutitor?
— Der, răspunse Hans, arătându-i un soi de barcă.
— Da, intervenii, e un bac.
— De ce nu mi-aţi spus până acu'…? S-o pornim, dar!
— Tidvatten, reluă călăuza.
— Ce-a spus?
— A zis flux, îmi răspunse unchiul, traducându-mi cuvântul danez.
— Trebuie neapărat să aşteptăm fluxul?
— Forbida? întrebă unchiul meu.
— Ja, îi răspunse Hans.
Unchiul meu bătu din picior, în timp ce caii se îndreptau spre bac.
Am înţeles numaidecât că pentru a traversa fiordul era necesar să aşteptăm un anumit moment. Şi anume, momentul în care marea, sub acţiunea fluxului, ajunge la cea mai mare înălţime a sa, şi după care nu mai creşte.
Atunci fluxul şi refluxul nu mai pot avea vreo înrâurire şi bacul nu mai e în pericol de a fi târât în fundul golfului sau în largul oceanului.
Momentul prielnic se ivi abia la orele şase seara. Unchiul, călăuza, doi luntraşi, cei patru cai şi cu mine ne aflarăm peste o clipă într-un fel de barcă plată, destul de şubredă.
Cum eram obişnuit cu bărcile cu motor de pe Elba, vâslele acestor luntraşi mi se păreau nişte biete lopeţi. Într-adevăr, a trebuit mai bine de o oră pentru a traversa fiordul, dar totuşi trecerea s-a făcut fără nici un accident.
După o jumătate de oră am ajuns la „aoalkirkja” din Gardăr.
Trebuia să fie noapte, dar, la a şaizeci şi cincea paralelă, lumina nocturnă a regiunilor polare nu mă mai uimea; în Islanda, soarele nu apune în cursul lunilor iunie şi iulie.

Totuşi temperatura scăzuse. Mi-era frig şi mai ales foame. Fu, deci, binevenită această „boer”, care se deschisese, ospitalieră, pentru a ne primi.

Era casa unui ţăran, dar în privinţa ospitalităţii n-aş fi dat-o pe palatul unui rege. La sosirea noastră, stăpânul casei veni să ne întindă mâna şi, fără multă ceremonie, ne făcu semn să-l urmăm.

Să-l urmăm, într-adevăr, căci de însoţit ne-ar fi fost imposibil să-l însoţim. Un coridor lung, strâmt şi întunecos ducea spre locuinţa construită din bârne de-abia cioplite, şi prin el ajungeai la fiecare din cele patru încăperi: bucătăria, atelierul de ţesut – „badstofa”, camera de culcare a familiei şi, cea mai bună încăpere din toate, camera de oaspeţi.

Unchiul meu, la înălţimea căruia nu avuseseră cum să se gândească cei care au construit casa, s-a lovit de trei-patru ori cu capul de grindă. Gazda ne-a făcut semn să intrăm şi-am păşit într-un fel de sală mare, lipită pe jos cu pământ şi luminată de o singură fereastră, ale cărei ochiuri, în loc să aibă geamuri, erau acoperite cu piele de oaie foarte puţin transparentă. Patul era alcătuit din două rame de lemn, vopsite cu roşu şi împodobite cu proverbe islandeze, şi-n loc de saltea, între stinghii, fusese zvârlit un aşternut de paie uscate. Adevărul e că nu mă aşteptam la confort, dar în casă duhnea a peşte uscat, a carne sărată şi a lapte acru, miros cu care nu mă prea împăcam.

Nici nu ne-am aranjat bine lucrurile, că s-a şi auzit glasul gazdei, care ne poftea să trecem în bucătărie, căci. şi pe gerurile cele mai mari, era singura încăpere din toată casa unde se făcea foc.

Unchiul meu se grăbi să dea ascultare acestui îndemn prietenesc şi, la rându-mi, am făcut acelaşi lucru.

Aşa-zisa sobă era cu totul primitivă; în mijlocul camerei se afla o piatră care servea drept vatră, iar în acoperiş, o gaură prin care ieşea fumul. De altfel, bucătăria aceasta servea şi ca sală de mâncare.

Când am intrat, gazda, de parcă nu ne-ar fi văzut până atunci, ne întâmpină cu salutul „saellvertu!” adică fiţi fericiţi şi veni să ne sărute pe obraz.

După el, nevastă-sa pronunţă aceeaşi urare, însoţită de acelaşi ceremonial; apoi, amândoi soţii, punând mâna dreaptă pe inimă, făcură o adâncă plecăciune.

Ţin să mai adaug că islandeza era mama a nouăsprezece copii, unii mai mari, alţii mai mici, şi toţi mişunau claie peste grămadă în mijlocul rotocoalelor de fum care umpleau odaia. Şi-n fiecare clipă zăream cum începe să se desluşească din ceaţa asta câte un căpşor blond şi puţin melancolic. Ai fi zis că-s un şirag de îngeri cam nespălaţi…

Unchiul meu şi cu mine i-am întâmpinat cu multă prietenie pe aceşti puişori şi peste puţin, trei-patru puşti ni se urcaseră pe umeri, alţii pe genunchi şi tot atâţia se foiau pe lângă picioarele noastre. Cei mai mărişori s-au luat la întrecere să ne ureze „saellvertu!” pe toate tonurile posibile, iar cei mici, care nu puteau încă vorbi, ţipau care mai de care.

Anunţarea cinei avu darul să întrerupă concertul acesta. Tocmai atunci intră şi călăuza care dăduse mâncare cailor, adică, mai bine zis, îi lăsase slobozi pe câmp, că era mai economicos. Bietele animale trebuiau să-şi găsească singure hrana, mulţumindu-se cu muşchiul rar care creştea pe stânci şi cu câteva smocuri de iarbă de mare, prea puţin săţioasă. Şi tot singure urmau să vină a doua zi, ca să-şi reia munca din ajun.

— Saellvertu! făcu Hans.

Apoi, liniştit, aproape automat, sărută la fel, fără vreo deosebire, pe gazdă, pe soţia sa şi pe cei nouăsprezece copii.

După ce se termină acest ritual, ne aşezarăm la masă. Eram douăzeci şi patru cu toţii, aşa că nu-i o figură de stil, ci şedeam, în adevăratul înţeles al cuvântului, unii peste alţii. Cei mai favorizaţi dintre noi n-aveam decât doi copii pe genunchi.

La sosirea supei se făcu totuşi linişte în această mică lume, şi firea tăcută, caracteristică până şi copiilor islandezi, începu să se arate din nou. Gazda ne servi o supă cu licheni, destul de plăcută la gust, apoi o uriaşă porţie de peşte uscat, care înota în nişte unt acrit de mai bine de douăzeci de ani şi care, potrivit ideilor gastronomice ale localnicilor, era preferabil untului proaspăt. în afară de asta ne-au mai dat „skyr", un fel de lapte covăsit, cu biscuiţi muiaţi în zeamă de ienupăr, iar ca băutură, lapte amestecat cu apă, numit prin partea locului „blanda". Nu puteam să-mi dau seama dacă aceste ciudate mâncăruri erau bune sau nu. Ştiu doar că aveam o foame de lup şi că la desert am înghiţit, până la ultima picătură, o fiertură groasă de hrişcă.

După masă, copiii dispărură şi am rămas numai noi, aşezaţi în jurul vetrei în care ardea turbă, mărăcini, bălegar de vacă şi oase uscate de peşte. După această cură de încălzire, fiecare ne-am dus la culcare. Mai înainte de a trece în camera sa, gazda se oferi, după obiceiul locului, să ne tragă ciorapii şi pantalonii, dar la refuzul nostru, foarte politicos de altfel, n-a mai stăruit. Venise, în sfârşit, timpul să pun capul jos şi m-am făcut imediat ghem în culcuşul meu de fân.

A doua zi, la cinci dimineaţa, ne-am luat rămas bun de la îndatoritorul ţăran islandez, pe care cu greu l-a putut îndupleca unchiul meu să primească o sumă de bani pentru că ne găzduise şi ne ospătase. După aceea, Hans a dat semnalul de plecare. De îndată ce am ieşit din Gardar, terenul şi-a schimbat înfăţişarea; pământul deveni mlăştinos şi greu de străbătut. Spre dreapta, lanţul de munţi se prelungea la nesfârşit, ca un imens sistem de fortificaţii naturale, astfel că a trebuit să urcăm povârnişurile şi-n drum dădurăm de multe ori peste râuri pe care trebuia să le trecem prin vad, având grijă să nu udăm prea mult bagajele.

Pustiul devenea din ce în ce mai pronunţat, totuşi, câteodată, părea că în depărtare se furişează o umbră

omenească, iar dacă surprindeam pe neaşteptate, la vreo cotitură a drumului, o astfel de umbră, rămâneam dezgustat la vederea unei figuri tumefiate, cu pielea lucioasă, cu capul chel şi având pe tot corpul numai răni respingătoare, pe care zdrenţele mizerabile nu puteau să le ascundă.

Fiinţele acelea nenorocite nu se apropiau de noi, ca să-şi întindă mâna diformă, ci, dimpotrivă, fugeau, dar nu atât de repede ca Hans să n-apuce să le salute cu obişnuitul „saellvertu!”.

— Spetelsk, spunea el.

— Un lepros! repeta unchiul meu.

Şi numai simpla pronunţare a cuvântului ne producea un dezgust fără seamăn.

Această boală îngrozitoare e destul de răspândită în Islanda; nu e molipsitoare, însă ereditară şi, de aceea, acestor nenorociţi le este interzisă căsătoria.

Apariţiile acestea nu aveau darul să înveselească peisajul, care devenea din ce în ce mai trist; călcam pe ultimele petice de iarbă. De aici înainte n-am mai văzut nici un arbore, ci numai câteva pâlcuri de mesteceni pitici, ca nişte mărăcini. N-am mai zărit nici un animal, în afară de câţiva cai, pe care stăpânii lor nu-i puteau hrăni şi care rătăceau pe câmpiile sterpe. Câteodată, un şoim plutea în norii cenuşii, ca apoi să se îndrepte zburând spre sud. M-am lăsat cuprins de melancolia acestei naturi sălbatice şi m-am întors cu gândul la ţara mea natală.

Am trecut mai multe mici fiorduri fără importanţă şi chiar un adevărat golf, dar cum fluxul era staţionar în acel moment, n-am mai trebuit să aşteptăm, şi astfel am ajuns curând în cătunul Alftanes, situat la depărtare de o milă de locul de unde plecasem.

Seara, după ce am trecut prin vad râurile Alfa şi Heta, bogate în păstrăvi şi ştiucă, am fost siliţi să petrecem noaptea într-o colibă părăsită, vrednică de a fi vizitată de către spiriduşi şi de toate celelalte făpturi ale mitologiei

scandinave. Şi era neîndoios că tartorul frigului aici îşi alesese sălaşul şi îşi făcea de cap toată noaptea.

În ziua următoare nu s-a produs nici un fapt mai deosebit. Acelaşi teren mlăştinos, aceeaşi privelişte tristă. Seara, făcusem aproape jumătate din drumul pe care-l aveam de parcurs şi am dormit la „annexia” din Krosolbt.

În ziua de 19 iunie am dat peste un teren format numai din lavă, care se întindea pe o lungime de aproape o milă. Această formaţie a solului e numită „hraun” prin partea locului. Lava era zbârcită la suprafaţă şi avea forma unor cabluri, când lungi, când încolăcite.

Din munţii învecinaţi, care erau de fapt nişte vulcani stinşi, se scurgea continuu o masă imensă de materie topită. Resturile acestea atestau tocmai cu câtă violenţă se manifestaseră în trecut.

Între timp, ici-colo, se ridicau rotocoale de fum din adâncul izvoarelor calde.

Ne grăbeam, aşa că n-am avut timp să cercetăm aceste fenomene, în curând am trecut iar prin regiuni mlăştinoase, întretăiate de mici lacuri.

De data asta ne îndreptam spre apus; am dat ocol marelui Golf Faxa şi am putut vedea cele două culmi albe ale Sneffelsului înălţându-se în nori, la mai puţin de cinci mile depărtare de locul unde ne aflam.

Caii mergeau bine, căci terenul începuse să fie destul de propice pentru mers. Dar, în ce mă priveşte, de la o vreme mă simţeam foarte obosit. În schimb, unchiul meu se arăta plin de vigoare şi se ţinea ca în prima zi. Nu mă puteam opri să nu-l admir şi aceeaşi admiraţie o nutream şi faţă de Hans, care mergea de parcă ar fi făcut o simplă plimbare.

Sâmbătă, 20 iunie, la ora 6 seara, am ajuns la Budir, un târg aşezat pe malul mării. Călăuza ceru să i se dea simbria cuvenită; unchiul meu îi plăti imediat. Am tras chiar la nişte rude ale lui Hans, adică la unchii şi verii săi, care ne-au primit foarte bine. Fără să abuzăm de bunătatea acestor oameni cumsecade, aş fi rămas bucuros la ei ca să mă mai

întremez după oboseala drumului. Dar unchiul, care se simţea mai în puteri ca oricând, nici n-a vrut să audă de aşa ceva şi a doua-zi a trebuit să plecăm mai departe, călare pe blândele noastre animale.

După aspectul solului îţi puteai da seama uşor că te afli în vecinătatea muntelui, ale cărui rădăcini de granit ieşeau din pământ, întocmai ca rădăcinile unui stejar bătrân. Am ocolit poalele vulcanului, pe care profesorul nu-l pierdea din ochi. Tot timpul gesticula şi părea că-l sfidează, spunându-i:

— Aşadar, tu eşti uriaşul pe care-l voi îmblânzi!

După patru ore de mers, caii se opriră singuri la poarta biserici din Stapi.

Stapi era un târg cam de vreo treizeci de colibe, clădite chiar pe lavă, şi pe vreme frumoasă se afla în bătaia razelor de soare răsfrânte de vulcan. Târguşorul era aşezat în fundul unui mic fiord împrejmuit de pereţi de bazalt, cu un aspect foarte ciudat.

Se ştie că bazaltul e o rocă brună, de origine vulcanică. Ia forme regulate, care uimesc prin felul cum sunt rânduite. Aici, natura a lucrat geometric, întocmai ca omul, de parcă ar fi mânuit echerul, compasul şi firul cu plumb. Dacă în alte părţi ea realizează o adevărată artă cu mari mase zvârlite fără nici o ordine, cu fel de fel de conuri abia schiţate, cu tot soiul de piramide imperfecte, în sfârşit, cu o ciudată succesiune de linii, aici, vrând să dea o pildă de ordine şi regularitate şi precedându-i pe arhitecţii primelor timpuri, natura a creat o rânduială severă, pe care nici splendorile Babilonului şi nici minunile Greciei n-au depăşit-o vreodată.

Fireşte că am auzit vorbindu-se de Şoseaua Uriaşilor din Irlanda şi de Peştera lui Fingal, aflată într-una din Insulele Hebride, însă o priveliştе ca aceasta, cu construcţii din bazalt aşezate una peste alta, încă nu avusesem prilejul să văd.

Şi la Stapi, un astfel de fenomen îţi apărea în toată frumuseţea lui.

Pereţii fiordului, ca şi întreaga coastă a peninsulei, erau alcătuiţi dintr-un şir de coloane verticale, înalte de treizeci de picioare. Aceste trunchiuri drepte de coloană, de-o proporţie perfectă, susţineau o arcadă durată din coloane orizontale, a căror aplecare forma o semi-voltă deasupra mării. La oarecare intervale, şi sub această concavitate naturală, unde se strângea apa de ploaie, te aflai pe neaşteptate în faţa unor deschizături în formă de ogivă, admirabil desenate, prin care se repezeau valurile spumoase ale mării. Câteva crâmpeie de bazalt, smulse de furia oceanului, se prelungeau pe pământ, întocmai ca resturile unui templu antic – ruine veşnic tinere, peste care veacurile treceau fără să le atingă.

Aici era ultima etapă a călătoriei noastre pământene. Hans se arătase a fi o călăuză pricepută şi, cum ştiam că ne va însoţi şi mai departe, eram oarecum liniştiţi.

Ajungând în dreptul casei preotului – o colibă scundă, cu nimic mai arătoasă sau mai acătării decât cele din jur – am zărit un om c-un ciocan în mână şi având dinainte un şorţ de piele, care tocmai se pregătea să potcovească un cal.

— Saellvertu! îi ură călăuza noastră.

— God dag! îi răspunse potcovarul, într-o daneză perfectă.

— Kyrkoherde, rosti Hans, întorcându-se spre unchiul meu.

— Preotul, îmi traduse profesorul. Axel, se pare că acest om cumsecade este preot.

Între timp, călăuza îl puse pe preot la curent cu situaţia; acesta, întrerupându-şi lucrul, scoase un fel de strigăt folosit de bună seamă de geambaşii de cai, şi curând ieşi din colibă o femeie voinică, cu o înfăţişare răutăcioasă. Poate că nu era înaltă chiar de şase picioare, dar nici mult nu-i lipsea! Mă temeam să nu vină, cumva, să ne dea tradiţionalul sărut islandez; din fericire, o asemenea grozăvie nu s-a întâmplat. Dar nici nu ne pofti în casă cu prea multă bunăvoinţă.

Camera de oaspeţi mi s-a părut a fi cea mai proastă încăpere din toată locuinţa preotului – strâmtă, murdară şi infectă. Dar a trebuit să ne mulţumim şi cu asta. Preotul nu părea că ţine să aplice obiceiurile ospitalităţii antice, dimpotrivă, nici nu se sinchisea de ele. Până seara mi-am dat seama că aveam de-a face c-un fierar, c-un pescar, c-un vânător, c-un dulgher, dar numai cu un slujitor al Domnului nu! E adevărat că eram într-o zi de lucru şi poate, cine ştie, duminica e cu totul alt om…!

N-aş vrea să-i vorbesc de rău pe aceşti bieţi preoţi care, la urma urmei, sunt destul de nenorociţi. Ei primesc de la guvernul danez o leafă de nimic şi mai strâng drept contribuţii un sfert din dijma parohiei, care şi aşa abia ajunge la suma de şaizeci de mărci.

De aceea, era de înţeles că trebuiau să muncească pentru a putea trăi. Dar pescuind mereu, vânând, potcovind caii, la un moment dat ajungi să-ţi însuşeşti felul de a te purta, de-a vorbi şi apucăturile vânătorilor, pescarilor sau ale unor oameni cam necioplţi. De altfel, chiar în seara aceea îmi dădui seama că sobrietatea nu era una din virtuţile la care ţinea gazda noastră.

Unchiul înţelese repede cu cine avea de-a face; în locul unui om demn şi cumsecade, nu avea în faţa lui decât un individ greoi şi mojic. De aceea luă hotărârea să înceapă cât mai curând marea sa expediţie şi să părăsească această parohie atât de puţin primitoare. Nu luă câtuşi de puţin seama că e obosit şi decise să-şi petreacă două-trei zile pe munte.

Chiar a doua zi după sosirea noastră la Stapi, ne pregătirăm de plecare. Hans tocmi trei islandezi care aveau să înlocuiască caii la transportul bagajelor. Odată ajunşi însă în fundul craterului, localnicii aceştia trebuiau să se întoarcă, noi urmând să ne continuăm drumul singuri. Lucrul acesta fusese perfect stabilit între noi, dar Hans nu-l ştia deocamdată. Iată din ce pricină unchiul îl luă deoparte

şi-i spuse că intenţionează să continue drumul în adâncul Pământului, pentru a studia vulcanul.

Hans se mulţumi să dea din cap. Să umble din loc în loc, să străbată insula sau să se afunde în măruntaiele ei, îi era totuna. În ceea ce mă priveşte, absorbit de toate peripeţiile călătoriei, aproape că uitasem ce ne aştepta în viitor. Dar acum, realitatea mă trezi din visările mele şi simţeam cum mă cuprinde din ce în ce mai mult o adâncă emoţie. Ce să fac? Dacă n-am putut să-l împiedic la Hamburg pe încăpăţânatul profesor Lidenbrock de-a porni într-o asemenea nesăbuită aventură, o s-o mai pot face acum, când ne aflăm la poalele Sneffelsului? Mă frământa mai ales o idee, o idee îngrozitoare, în stare să zdruncine nişte nervi mai puţin încordaţi chiar decât ai mei.

„Ei, mi-am zis eu, o să urcăm pe Sneffels. Bine! O să-i cercetăm craterul. Bun! Au mai făcut-o şi alţii şi n-au pierit. Dar asta nu-i tot. Dacă vom da de un drum pentru a coborî în măruntaiele Pământului şi dacă blestematul acela de Saknussemm n-a minţit, cu siguranţă că o să ne pierdem prin galeriile subterane ale vulcanului! Or, nimic nu ne-ndrituieşte să credem că Sneffelsul ar fi stins! Cine ne poate dovedi că nu se pregăteşte o nouă erupţie? Şi dacă monstrul doarme din anul 1229, înseamnă oare că nu se poate trezi? Şi dacă se trezeşte, ce se va întâmpla cu noi?”

Aceste întrebări îmi dădeau de gândit şi reflectam mult asupra lor. Toată noaptea nu visam decât erupţii. Nu-mi ardea deloc să îndeplinesc rolul de zgură…!

În cele din urmă nu m-am mai putut stăpâni. M-am hotărât să supun chestiunea unchiului meu, în modul cel mai dibaci cu putinţă, adică să-i demonstrez că proiectul său este irealizabil.

M-am dus la el şi i-am împărtăşit temerile mele. Apoi am dat să mă retrag, ca să-l las să izbucnească în voie.

— M-am gândit şi eu la acest lucru, răspunse el simplu.

Ce însemnau aceste cuvinte? Va asculta el oare de vocea raţiunii? Se gândea, cumva, să-şi suspende proiectele?

Ceea ce presupuneam era prea frumos ca să fie într-adevăr cu putinţă…!

După câteva clipe de tăcere, în timpul cărora n-am îndrăznit să-l tulbur cu nimic, el continuă:

— M-am gândit şi eu la asta. De cum am ajuns la Stapi, m-a preocupat tot timpul această gravă problemă, pe care mi-ai pus-o şi tu, căci nu trebuie să procedăm neprevăzător.

— Desigur că nu! i-am răspuns cu hotărâre.

— Au trecut aproape şase sute de ani de când Sneffelsul e mut, dar s-ar putea ca într-o zi să prindă iar glas… Or, erupţiile sunt totdeauna precedate de nişte fenomene foarte binecunoscute. De aceea i-am întrebat pe locuitorii de prin partea locului, am studiat terenul, şi pot să te asigur, Axel, că n-avem să ne temem de nici o erupţie.

La această afirmaţie categorică, am rămas încremenit şi nu i-am mai putut răspunde nimic.

— Te îndoieşti de vorbele mele?! mă întrebă unchiul meu? Ei bine, atunci urmează-mă!

M-am supus ca un automat. Ieşind din curtea parohiei, profesorul o luă pe un drum care trecea direct printr-o deschizătură a peretelui de bazalt, depărtându-se de mare. Ne aflarăm curând în plină câmpie, dacă se poate numi astfel o îngrămădire imensă de materii vulcanice. Ţinutul părea ca zdrobit de o ploaie de pietre uriaşe, de trapp-uri, de blocuri de bazalt şi granit şi de tot felul de roci împroşcate de către acţiunea vulcanică.

Ici şi colo vedeam ridicându-se în aer fumuri; aceşti vapori albi. numiţi în islandeză „reykir”, ţâşneau din izvoarele fierbinţi, şi prin violenţa lor dovedeau activitatea vulcanică a solului. Ceea ce părea că justifică temerile mele. Nu-i deci de mirare c-am căzut ca din lună când l-am auzit pe unchiul meu că-mi spune:

— Vezi toate aceste fumuri, Axel? Ei bine, ele dovedesc că nu avem să ne temem de furiile vulcanului!

— Cum asta? strigai eu.

— Ascultă, Axel, să ţii minte un lucru, continuă profesorul. În preajma unei erupţii, aceste fumuri îşi măresc intensitatea ca să dispară apoi cu totul, în timpul cât durează acţiunea vulcanică, deoarece gazele, neavând tensiunea necesară, iau drumul craterelor în loc să iasă prin crăpăturile pământului. Aşadar, aceşti vapori se menţin în starea lor obişnuită dacă energia lor nu creşte, şi mai reţine un lucru: dacă vântul şi ploaia nu sunt înlocuite printr-o atmosferă apăsătoare şi calmă, atunci poţi fi sigur că nu se va produce curând vreo erupţie.

— Dar…

— Destul! Când ştiinţa s-a pronunţat, nu-ţi mai rămâne decât să taci.

M-am întors la reşedinţa preotului, oarecum plouat. Unchiul mă bătuse cu argumente ştiinţifice. Totuşi mai aveam încă o speranţă, şi anume, că, odată ajunşi în fundul craterului, n-o să găsim nici o galerie şi-o să ne fie astfel cu neputinţă să coborâm mai adânc, chiar şi în ciuda tuturor Saknussemmilor din lume.

În timpul nopţii m-am zbuciumat într-un adevărat coşmar. Se făcea că mă aflam în mijlocul unui vulcan şi, din străfundurile Pământului, deodată m-am simţit zvârlit în spaţiile interplanetare, sub forma unor roci eruptive.

A doua zi, la 23 iunie, Hans ne aştepta cu tovarăşii săi încărcaţi cu merinde, cu unelte şi instrumente. La rândul, nostru unchiul şi cu mine am luat să ducem câte două bastoane cu vârful de fier, două puşti şi două cartuşiere. Hans, ca un om prevăzător, adăugase la bagajele noastre şi un burduf plin, care, pe lângă bidoanele noastre, ne asigura apa pentru opt zile.

Era ora nouă dimineaţa. Preotul şi zdravăna lui nevastă ne aşteptau în faţa uşii. Voiau, desigur, să ne adreseze ultimul şi cel mai cald rămas bun… Dar cât mă înşelasem! Acest rămas bun luă forma neaşteptată a unei note de plată piperată foc, în care ni se punea la socoteală până şi aerul din casa preoţească. Un aer infect, dacă nu le e cu

supărare! Această pereche onorabilă ne jefuia întocmai ca un hangiu elveţian, evaluându-şi la un preţ frumuşel ospitalitatea.

Unchiul plăti fără să se tocmească. Un om care pleacă spre centrul Pământului nu se mai uită la câţiva rixdali!

Odată această chestiune aranjată, Hans dădu semnalul de plecare şi după câteva clipe am părăsit Stapi.

Sneffelsul are o înălţime de 5000 de picioare. El încheie, prin conul său dublu, un lanţ de munţi trahitici care se deosebeşte de sistemul muntos al insulei. Din punctul de plecare unde ne aflam, cele două vârfuri ale muntelui nu se puteau vedea profilându-se pe fondul cenuşiu al cerului. Zăream doar o enormă cuşmă de zăpadă, ce parcă era trasă pe fruntea uriaşului.

Mergeam unul în spatele celuilalt, iar în fruntea grupului se afla Hans. Cărările pe care urcam erau atât de înguste, că doi oameni n-ar fi încăput să păşească alături. De aceea nu puteam vorbi unul cu altul.

Dincolo de pereţii de bazalt ai fiordului Stapi, am dat peste, un sol format din turbă ierboasă şi fibroasă, provenind din vechea vegetaţie de mlaştină a peninsulei. Combustibilul acesta încă neexploatat se găsea într-o asemenea cantitate, încât s-ar fi putut încălzi din el timp de un secol toată populaţia Islandei. Măsurată din fundul unor anumite râpe, această imensă turbărie atingea deseori o înălţime de 70 de picioare şi era formată din straturi succesive de resturi carbonizate, despărţite prin păturisubţiri de tuf spongios.

Ca un adevărat nepot al profesorului Lidenbrock, şi în ciuda preocupărilor mele de acum, observam cu mult interes curiozităţile mineralogice ce ni le oferea acest uriaş muzeu de istorie naturală şi revedeam în minte desfăşurându-se toată istoria geologică a Islandei.

Această insulă, atât de ciudată, s-a înălţat, fără îndoială, din fundul apelor, într-o epocă relativ recentă. Şi poate că şi acum se mai ridică încă, printr-o mişcare imperceptibilă. Or,

dacă-i aşa, nu poţi atribui originea ei decât acţiunii focurilor subterane. Deci, în acest caz, teoria lui Humphry Davy, documentul lui Saknussemm şi pretenţiile unchiului, toate se spulberau. Această ipoteză m-a determinat să examinez mai atent natura solului, astfel că în curând am putut să-mi dau perfect seama de succesiunea fenomenelor care au dus la formarea Islandei.

Lipsită cu desăvârşire de teren sedimentar, Islanda e alcătuită numai din tuf vulcanic, adică dintr-o aglomerare de pietre şi stânci de o compoziţie poroasă. Înainte de existenţa vulcanilor, insula era formată dintr-un masiv de bazalt, care s-a ridicat încet deasupra valurilor, împins de o puternică forţă internă. Focurile dinăuntru încă nu erupseseră în afară.

Dar mai târziu se căscă o crăpătură largă în lungul insulei, de la sud-vest spre nord-est, prin care se revărsă, încetul cu încetul, toată pasta trahitică. Crăpătura fiind imensă, materiile topite zvârlite din măruntaiele Pământului se întinseră liniştit, în straturi uriaşe, formând doar ici-colo coline. În această epocă au apărut feldspaţii, sieniţii şi porfirele.

Datorită acestei revărsări, insula s-a înălţat considerabil deasupra nivelului mării şi, ca urmare, forţa ei de rezistenţă a crescut foarte mult. E uşor de înţeles ce imensă cantitate de gaze s-a strâns în adâncul ei, de vreme ce, în urma răcirii scoarţei trahitice, ea nu mai oferea nici un loc de ieşire. La un moment dat, ele au căpătat o atât de mare presiune încât şi-au croit drum ridicând acoperământul cel greu şi despicându-l în coşuri înalte. Astfel, prin ridicarea scoarţei, s-au născut vulcanii, în vârful cărora s-a format subit câte un crater.

Apoi au urmat fenomenele eruptive. Prin crăpăturile nou formate s-au scurs mai întâi materiile eruptive bazaltice, şi câmpia pe care o străbăteam acum ne oferea cele mai minunate specimene. Mergeam pe aceste roci tari, cenuşii, care prin răcire luaseră forma unor prisme cu baza

hexagonală. în depărtare se vedeau numeroase conuri turtite, care fuseseră desigur, odinioară, tot atâtea guri de foc.

După ce au luat sfârşit erupţiile materiilor bazaltice, vulcanii – a căror forţă crescuse şi datorită craterelor stinse – au lăsat să treacă lavele şi masele de cenuşă şi de zgură care se scurseră şi se împrăştiară pe coamele vulcanilor, întocmai ca nişte plete bogate.

Aceasta a fost succesiunea fenomenelor care au dat naştere Islandei, şi toate s-au datorat acţiunii focurilor lăuntrice. Or, a presupune că magma nu se află într-o stare de permanentă incandescenţă, e o nebunie. Şi o şi mai mare nebunie e pretenţia de a ajunge până-n centrul Pământului!…

Mă mai liniştii, deci, în privinţa rezultatului aventurii noastre, pe măsură ce înaintam la asaltul vulcanului Sneffels.

Drumul devenea din ce în ce mai greu, căci începea urcuşul; pietrele se zdrobeau la tot pasul, lăsând să alunece aşchii şi a trebuit să mergem cu mare băgare de seamă pentru a evita eventuale căderi periculoase.

Hans înainta liniştit şi sigur de sine, de parcă ar fi mers pe un drum drept; câteodată însă, dispărea în dosul unor blocuri mari de stâncă şi pentru o clipă îl pierdeam din vedere. Dar nu trecea mult şi, printr-un şuierat ascuţit, ne indica direcţia pe care trebuia s-o urmăm. Deseori se oprea sau aduna din mers fărâmături de stânci, pe care le rânduia într-un fel care putea fi uşor recunoscut şi forma astfel o dâră, care avea drept scop să ne arate drumul la întoarcere. Prevederea nu era rea, desigur, dar evenimentele care au urmat au dovedit că a fost inutilă.

După trei ore de mers obositor am ajuns abia la poalele muntelui. Aici, Hans făcu semn să ne oprim şi împărţirăm cu toţii un prânz frugal. Unchiul meu înghiţea nişte bucături cât toate zilele, ca să putem porni cât mai degrabă. Dar popasul nu era numai de întremare, ci şi de odihnă, aşa că

profesorul trebui să aştepte un ceas, până când călăuza avu chef să dea semnalul de plecare. Cei trei islandezi, la fel de tăcuţi ca şi tovarăşul lor, vânătorul, nu scoaseră un singur cuvânt şi mâncară cumpătat.

Apoi am început să urcăm povârnişurile Sneffelsului. Deoarece vârful muntelui era acoperit cu zăpadă, printr-o iluzie optică, frecventă în munţi, mi se părea că e foarte aproape. Şi totuşi, câte ore nesfârşite au trebuit să treacă până să ajungem în vârf! Şi câte sforţări obositoare am făcut! Pietrele, care nu se ţineau între ele nici printr-o legătură de pământ şi nici printr-o ţesătură de ierburi, se rostogoleau sub picioarele noastre şi se pierdeau în câmpie, cu repeziciunea unei avalanşe.

În unele locuri, povârnişul muntelui forma cu linia orizontului un unghi de aproape 36°, încât era imposibil să urcăm. De aceea, aceste drumuri scurte pe povârnişuri pietroase trebuiau să fie ocolite şi nu fără greutate. Când ne aflam într-o asemenea situaţie, ne ajutam unii pe alţii, întinzându-ne bastoanele.

Trebuie să arăt că unchiul meu se ţinea pe lângă mine cât mai mult cu putinţă şi nu mă pierdea nici o clipă din ochi. Şi nu o dată braţul său mi-a fost sprijin de nădejde. În ceea ce-l privea, el avea, fără îndoială, simţul înnăscut al echilibrului, căci nu se poticnea niciodată. Islandezii, deşi erau încărcaţi, se căţărau pe stânci cu uşurinţa caracteristică oamenilor de la munte.

Când vedeai ce înalt e vârful Sneffelsului, ţi se părea că-i cu neputinţă să-l atingi urcând din partea aceasta, dacă nu se va micşora unghiul de înclinaţie al pantelor. Dar, din fericire, după un drum obositor de peste o oră şi după ce-am făcut adevărate tururi de forţă în mijlocul vastului covor de zăpadă care acoperea pieptul vulcanului, pe neaşteptate ne apăru în faţă un fel de scară care ne înlesni urcuşul. Era formată de unul din acele torente de pietre zvârlite în trepte de către vulcani şi care în limba islandeză se numesc „stina”. Dacă acest torent n-ar fi fost oprit în căderea sa de

modul cum erau aşezate povârnişurile muntelui, el s-ar fi precipitat în mare şi ar fi dat naştere unor insule noi.

Aşa cum se înfăţişa, însă, ne-a fost de mare folos. Povârnişurile deveneau din ce în ce mai abrupte, dar aceste trepte de piatră le puteam urca mai uşor, ba chiar atât de repede încât, rămânând un moment mai în urmă, în timp ce tovarăşii mei îşi continuau urcuşul, i-am zărit atât de mici din cauza depărtării, încât îmi păreau microscopici.

La şapte seara urcasem cele două mii de trepte ale scării şi ajunsesem pe o ieşitură a muntelui, un fel de platformă, pe care se sprijinea conul propriu-zis al craterului.

Ne aflam la înălţimea de 1500 de metri deasupra nivelului mării. Eram în regiunea zăpezilor veşnice, care în Islanda nu se ridică la o mare altitudine, din cauza umidităţii constante a climei. Era foarte frig. Vântul bătea cu putere. Eu eram zdrobit de oboseală. Profesorul văzu că nu mă mai duceau picioarele şi, cu toată nerăbdarea sa, se hotărî să ne oprim. Făcu deci semn vânătorului, dar acesta dădu din cap, spunând:

— Olvanfor.

— Pare-se că trebuie să mai urcăm, spuse unchiul meu. Apoi îl întrebă pe Hans de ce dăduse acest răspuns.

— Mistour, răspunse călăuza.

— Ja, mistour, întări unul din islandezi, pe un ton destul de speriat.

— Ce înseamnă cuvântul ăsta? întrebai eu îngrijorat.

— Priveşte în zare, spuse unchiul meu.

Mi-am îndreptat privirile spre câmpie şi am zărit o uriaşă coloană formată din pulbere de piatră, din nisip şi din praf ce se ridica în vârtejuri ca o trombă şi pe care vântul o mâna spre acea ieşitură a Sneffelsului pe care eram noi suspendaţi. Atât era de opacă perdeaua aceasta, încât întuneca lumina soarelui, proiectând o vastă umbră pe munte. Dacă tromba s-ar fi aplecat, ne-ar fi cuprins cu siguranţă în vârtejurile ei. Acest fenomen, destul de

frecvent când suflă vântul dinspre gheţari, se cheamă „mistour” în limba islandeză.

— Hastigt, hastigt! strigă călăuza noastră.

Fără să ştiu daneza, am înţeles că trebuia să-l urmăm cât mai repede. Hans începu să ocolească conul craterului, dar în zig-zag, pentru a ne uşura mersul. În curând, tromba se abătu asupra muntelui, care tresări din pricina izbiturii, iar pietrele răscolite de vânt cădeau ca o ploaie în urma unei erupţii. Din fericire, noi ne aflam pe versantul opus, la adăpost de orice pericol. Fără această prevedere a călăuzei, trupurile noastre, ciopârţite, pulverizate, ar fi căzut la cine ştie ce depărtări, întocmai ca rămăşiţele vreunui meteor necunoscut.

Hans chibzui că nu ar fi bine să petrecem noaptea pe povârnişurile conului. De aceea am continuat urcuşul în zig-zag şi în aproape cinci ore am parcurs cele 1500 de picioare care ne mai rămăseseră de urcat. Ocolurile, zig-zagurile şi urcuşul în trepte măriseră drumul la cel puţin trei leghe. Nu mai puteam de oboseală şi îmi era aşa de frig şi de foame, că simţeam că mă sfârşesc. Aerul, cam rarefiat, îmi stânjenea răsuflarea.

În cele din urmă, la unsprezece noaptea, pe un întuneric cumplit, am ajuns în vârful muntelui Sneffels. Mai înainte de a intra în crater ca să-mi găsesc un adăpost, am avut răgazul să zăresc soarele de miez de noapte în punctul său cel mai de jos, proiectându-şi razele palide pe insula adormită la picioarele mele.

Mâncarea fu înghiţită pe nerăsuflate şi, după aceea, fiecare ne-am aciuit cum am putut mai bine. Ce-i drept, culcuşul era cam tare, adăpostul cam nesigur, situaţia destul de grea, la 5000 de picioare deasupra nivelului mării. Totuşi, în noaptea aceea, somnul mi-a fost foarte liniştit şi-am dormit aşa cum nu mai dormisem de mult. Şi nici de visat n-am visat.

A doua zi ne-am trezit pe jumătate îngheţaţi de suflarea unui aer rece şi tăios, în timp ce deasupra capului nostru

razele soarelui străluceau. Mi-am părăsit culcuşul de granit, ca să pot admira în voie minunata privelişte care se desfăşura în faţa ochilor mei.

Mă aflam pe culmea unuia din cele două vârfuri ale Sneffelsului, şi anume, pe cel dinspre miazăzi. De aici puteam să cuprind cu privirea cea mai mare parte a insulei. Potrivit opticii de la marile înălţimi, ţărmurile se zăreau foarte bine, în timp ce părţile din interior păreau şterse. S-ar fi putut spune că la picioarele mele se întindea una din acele hărţi în relief ale lui Helbesmer. De jur împrejur vedeam văi adânci încrucişându-se în toate direcţiile, prăpăstii săpate ca nişte puţuri, lacuri care păreau nişte heleşteie şi râuri de mărimea pâraielor. Spre dreapta se desfăşurau nenumăraţi gheţari şi vârfurile unora erau învăluite de uşoare coloane de fum. Coamele ondulate ale acestor munţi nesfârşiţi, pe care straturile de zăpadă le făceau să pară acoperite de spumă, îmi aminteau de suprafaţa unei mări într-o veşnică frământare. Dacă întorceam privirea spre apus, oceanul, în măreaţa sa nemărginire, părea că-i o continuare a acestor vârfuri spumoase.

Unde se sfârşea oare pământul? De unde începeau valurile oceanului? Mi-era greu să disting bine acest lucru.

Eram cuprins de acel minunat extaz pe care ţi-l dau marile înălţimi, fără ca de data asta să ameţesc, căci, în sfârşit, mă obişnuisem cu contemplarea acestor privelişti fără seamăn. Privirile mele uluite se scăldau în iradierea strălucirii razelor solare. Uitasem cine sunt şi unde mă aflu, pentru a trăi viaţa elfilor sau a silfidelor – imaginare făpturi ale mitologiei scandinave. Mă îmbătam de voluptatea înălţimilor, fără a mă gândi că în curând destinul avea să mă scufunde în prăpăstiile fără fund ale Pământului!… Sosirea profesorului şi a lui Hans, care se urcaseră în vârful Sneffelsului, mă readuse la realitate.

Întorcându-se spre apus, unchiul meu îmi arătă cu mâna un abur uşor, ca o fâşie de pământ, şi care ţărmuia linia

valurilor.

— Groenlanda! spuse el.

— Groenlanda? strigai eu.

— Da, nu suntem nici la 35 de leghe de ea. Şi în timpul dezgheţurilor, urşii albi ajung până în Islanda, aduşi de gheţarii de la miazănoapte. Dar asta n-are nici o importanţă. Acum suntem pe unul din cele două piscuri ale vârfului Sneffels: cel de la sud. Hans ne va spune îndată cum numesc islandezii acest pisc, pe care tocmai ne aflăm.

Nici nu-şi termină bine cuvântul că vânătorul şi răspunse:

— Scartaris.

La auzul acestui nume, unchiul meu îmi aruncă o privire triumfătoare.

— Atunci, la drum, spre crater! porunci el.

Craterul Sneffelsului semăna cu un con răsturnat, a cărui deschizătură putea să aibă un diametru de o jumătate de leghe. Adâncimea craterului o apreciam cam la două mii de picioare. Gândiţi-vă numai cum putea să arate un asemenea recipient, când era tot numai flăcări şi tunete… La fund, conul avea o circumferinţă de cel mult 500 de picioare, şi cum pereţii interiori erau în pantă lină, se putea ajunge destul de uşor la partea sa de jos. Fără să vreau, am asemuit acest crater cu o uriaşă puşcă, având o gură largă, şi, la drept vorbind, comparaţia mă îngrozea.

Să cobori într-o puşcă, mă gândeam eu, când nu-i exclus să fie încărcată, şi s-ar putea să ia foc la cea mai mică izbitură – nu-i asta curată nebunie…?!

Dar era prea târziu ca să mai dau înapoi. Cu un aer nepăsător, Hans a luat-o înainte. Iar eu l-am urmat fără să scot o vorbă.

Pentru a uşura coborârea, Hans făcea mari ocoluri în spirală. Trebuia să mergem prin mijlocul rocilor eruptive, şi, câteodată, unele se dezlipeau din culcuşurile lor, prăvălindu-se în salturi, până în fundul prăpastiei. În cădere, ele dădeau naştere unor ecouri de o sonoritate ciudată.

În diferite părţi ale conului se aflau gheţari interiori. De câte ori îi întâlneam, Hans înainta cu foarte multă băgare de seamă, sondând cu bastonul cu vârf de fier, pentru a descoperi crăpăturile. În alte locuri, unde trecerea se arăta a fi periculoasă, ne legam cu o frânghie lungă, pentru ca acela căruia i-ar fi alunecat piciorul, din nebăgare de seamă, să fie susţinut de ceilalţi. Această solidaritate era un lucru înţelept şi plin de prevedere, însă nu ne punea în afară de orice pericol.

Cu toate greutăţile coborâşului şi-n ciuda pantelor pe care nici călăuza nu le cunoştea, drumul s-a făcut fără vreun accident, în afară numai de căderea unui balot cu frânghii, pe care-l scăpase din mână unul din islandezi, de s-a rostogolit tocmai în fundul prăpastiei.

La prânz atinsesem prima ţintă a călătoriei noastre. Am ridicat capul şi, la gura pâlniei, am zărit, ca într-un chenar, o bucăţică de cer cu o circumferinţă aproape perfectă. Numai într-un singur punct se profila vârful lui Scartaris, cufundat în imensitatea văzduhului.

În fundul craterului se deschideau trei guri, prin care ieşeau, cu siguranţă, lava şi vaporii, în timpul erupţiilor. Fiecare gură avea un diametru de aproape 100 de picioare. Ele se căscau în faţa noastră şi, drept să vă spun, n-am avut curajul să-mi arunc privirile în vreuna, în schimb, profesorul Lidenbrock le-a examinat pe fiecare în parte. Alerga de la una la alta, gata să-şi piardă răsuflarea, gesticulând şi rostind vorbe fără şir. Hans şi tovarăşii săi stăteau aşezaţi pe nişte grămezi de lavă şi-l priveau cum nu-şi mai găseşte astâmpăr, şi nu mă îndoiesc că-l socoteau nebun.

Deodată, unchiul meu scoase un strigăt. Am crezut că i-a alunecat piciorul şi că era gata să cadă într-unul din cele trei puţuri. Dar nu se întâmplase nimic. Îl văzui stând ţeapăn, cu braţele întinse şi cu picioarele desfăcute, în faţa unui bloc de granit aflat în centrul craterului, ca un piedestal enorm pregătit pentru statuia unui Pluton. Din toată înfăţişarea unchiului meu se vedea că-i peste măsură

de uluit. Dar curând uluirea fu înlocuită de o bucurie fără margini.

— Axel, Axel! strigă el. Vino, vino!

Alergai într-acolo. însă nici Hans şi nici islandezii nu se urniră de pe locurile lor.

— Priveşte! îmi spuse profesorul.

Împărtăşindu-i uluirea, dacă nu şi bucuria, pe partea dinspre apus a blocului de granit am văzut scrijelit în litere runice, pe jumătate roase de vreme, numele acelui islandez blestemat:

— Arne Saknussemm! strigă unchiul meu. Ei, acu' te mai îndoieşti?

Nu răspunsei nimic şi mă întorsei uluit la bolovanul de lavă pe care stătusem mai înainte. În faţa evidenţei, a trebuit să mă înclin.

Nu ştiu câtă vreme am rămas astfel, cufundat în gândurile mele. Tot ce ştiu e că, după o vreme, ridicând capul, l-am văzut numai pe unchiul meu şi pe Hans. Ceilalţi islandezi plecaseră şi acum coborau povârnişurile Sneffelsului pentru a se întoarce la Stapi.

Hans dormea liniştit lângă un bolovan într-o scursură de lavă, unde îşi înjghebase un culcuş, în timp ce unchiul meu se zbătea în fundul craterului, ca o fiară sălbatică în cursa unui vânător. Nici nu dormeam, nici nu aveam puterea să mă scol şi, luând exemplu de la călăuză, m-am lăsat cuprins de un somn liniştit; mi se părea că aud mereu zgomote sau că simt zvâcniri în coastele muntelui.

Astfel am petrecut prima noapte în fundul craterului.

A doua zi, un cer cenuşiu, înnourat şi greoi se lăsa peste vârful conului. N-am băgat de seamă atât întunericul ce cuprindea craterul cât mânia care-l cuprindea pe unchiul meu.

Am înţeles de îndată motivul, şi inima mi s-a umplut de puţină speranţă. Iată de ce: dintre cele trei drumuri care se deschideau în faţa noastră, numai unul singur fusese folosit de Saknussemn.

Potrivit indicaţiei dată în criptogramă de către învăţatul islandez, drumul putea fi uşor recunoscut, căci la poalele lui urma să se proiecteze umbra lui Scartaris în ultimele zile ale lunii iunie…

În adevăr, piscul acesta ascuţit putea fi socotit ca arătătorul unui imens cadran solar, a cărui umbră, într-o anumită zi, arăta drumul spre centrul Pământului.

Dar cum nu se zărea defel soarele, nu era nici umbră. În consecinţă, unchiul n-avea cum să se orienteze!

Eram în 25 iunie. Dacă cerul rămânea acoperit încă şase zile, trebuia să amânăm totul pentru anul viitor.

Cred că nu mai e nevoie să vă descriu mânia neputincioasă a profesorului Lidenbrock! Ziua trecu şi nici o umbră nu veni să se profileze în fundul craterului. Hans nu se mişcă de la locul său, deşi cred că era firesc să se întrebe ce aşteptăm. Dacă în genere îl preocupa ceva! Unchiul nu-mi adresă nici un cuvânt. Privirile sale se aţinteau tot timpul spre cerul acoperit de ceţuri cenuşii.

La 26 iunie nu se arătă nici un semn bun. Ba, dimpotrivă. Toată ziua căzu o ploaie amestecată cu zăpadă. Hans se apucă să construiască o colibă din bucăţi de lavă. Îmi făcea oarecare plăcere să urmăresc din ochi miile de cascade ce luau naştere şi care se rostogoleau pe povârnişurile conului, unde fiecare piatră făcea ca zgomotul asurzitor să fie şi mai puternic.

Unchiul meu nu se mai putea stăpâni. La drept vorbind, chiar şi un om mai calm decât el ar fi avut toate motivele să se enerveze, căci asta însemna să te îneci tocmai la mal.

Dar odată cu marile dureri, cerul îţi trimite neîncetat şi mari bucurii. Şi cerul îi rezerva profesorului Lidenbrock o satisfacţie egală cu marile, cu desperatele sale necazuri…

A doua zi, cerul mai era încă acoperit, însă duminică, 28 iunie, odată cu schimbarea lunii, veni şi schimbarea vremii. Soarele revărsa în crater valuri-valuri de raze. Fiecare deluşor, fiecare stâncă, fiecare piatră, fiecare încreţitură a lavei se scălda în aceste efluvii luminoase şi îşi aşternea pe

loc umbra pe pământ. Dintre toate, umbra lui Scartaris se desena ca un colţ ascuţit şi prinse a se învârti pe nesimţite, odată cu soarele cel învăpăiat. Şi nu exagerez deloc dacă spun că unchiul se învârtea şi el odată cu umbra.

La amiază, în perioada sa cea mai scurtă, umbra începu să atingă încet marginea vetrei centrale.

— Pe aici trebuie s-o luăm! strigă profesorul. Pe aici! înainte, spre centrul Pământului! adăugă el în limba daneză.

L-am privit pe Hans.

— Forut! spuse el foarte liniştit.

— Înainte! îmi traduse unchiul meu. Era ora 13 şi 13 minute.

Abia acum începea adevărata noastră călătorie. Până atunci, oboseala fusese mai mare decât greutăţile; dar era sigur că de aici înainte acestea din urmă se vor ivi cu adevărat în calea noastră.

Încă nu-mi afundasem privirea în acel puţ fără fund în care urma să coborâm. Sosise însă momentul s-o fac. De altfel, mai puteam încă ori să mă resemnez acceptând această aventură, ori să refuz a o încerca. Dar să dau înapoi în faţa călăuzei mi-a fost ruşine. Hans aştepta cu atâta calm să înceapă aventura, cu o asemenea indiferenţă, cu o atât de deplină nepăsare faţă de orice pericol, încât am roşit la ideea că aş putea fi mai puţin curajos decât el. Dacă aş fi fost singur, aş fi început să-i înşir unchiului meu tot soiul de argumente de mare efect; dar cum călăuza se afla lângă noi, n-am scos un cuvânt şi-n timp ce mă apropiam de gura prin care trebuia să coborâm, gândul îmi zbură deodată spre frumoasa mea irlandeză.

Am mai spus că gura centrală a craterului avea un diametru de 100 de picioare, sau o circumferinţă de 300 de picioare. M-am aplecat cu multă băgare de seamă peste o stâncă ce atârna în afară şi am privit. De groază mi s-a făcut părul măciucă. Toată fiinţa îmi fu cuprinsă de simţământul vidului. Am simţit cum centrul de gravitate mi se

deplasează şi cum mi se urcă ameţeala la cap, ca o beţie. Nimic nu e mai ameţitor decât această atracţie a abisului. Eram să cad, dacă nu m-ar fi apucat la timp o mână vânjoasă. Era mâna lui Hans. Hotărât lucru, nu luasem destule lecţii de înălţimea biserica Frelsers din Copenhaga.

Cu toate că mi-am aruncat foarte puţin privirile în acest puţ, am putut să-mi dau seama de conformaţia lui. Pereţii săi aproape abrupţi prezentau numeroase ieşituri care puteau să uşureze coborârea. Dar dacă aveam la îndemână un soi de scară, în schimb ne lipsea parmaclâcul de care să ne ţinem. Nu-i vorbă, o frânghie legată de una din aceste ieşituri ne-ar fi ajutat de minune. Dar cum aveam s-o dezlegăm odată ajunşi la capătul ei?

Unchiul meu găsi imediat un mijloc foarte simplu pentru a înlătura această dificultate. El desfăşură o frânghie lungă cam de 400 de picioare şi groasă de două degete şi lăsă să cadă în adânc doar jumătate din ea, apoi o înfăşură în jurul unui bloc de lavă ce ieşea în afară şi aruncă în gol cealaltă jumătate. Fiecare din noi putea astfel să coboare apucând cu mâna cele două capete ale frânghiei, fără teamă că aceasta se va desfăşura. De îndată ce ai coborât vreo două sute de picioare, nimic nu era mai uşor decât s-o tragi, lăsând liber un capăt şi smucind de cealaltă parte a frânghiei. Apoi, urma să reîncepi acest exerciţiu,.

— Acum să ne îngrijim şi de bagaje, spuse unchiul meu, după ce sfârşi de atârnat frânghia. O să le împărţim în trei pachete, şi fiecare din noi o să-şi pună unul în spate. Vorbesc numai de obiectele fragile.

Desigur că îndrăzneţul profesor nu ne socotea şi pe noi în această ultimă categorie…!

— Hans, stabili el, va lua uneltele şi o parte din provizii; tu, Axel, vei duce două treimi din provizii şi armele, iar eu, restul proviziilor şi instrumentele cele mai gingaşe.

— Dar cine o să ducă hainele şi toată legătura de frânghii şi de scări?

— Vor coborî singure.

— Cum aşa?!

— O să vezi…

Unchiul meu simţea o plăcere deosebită să folosească mijloace tari, şi o făcea totdeauna fără cea mai mică şovăială. La porunca sa, Hans strânse într-un mare balot toate obiectele ce nu erau fragile, şi, după ce balotul fu legat zdravăn, pur şi simplu i se dădu drumul în prăpastie.

Curând am auzit vuietul sonor produs de deplasarea straturilor de aer. Aplecat deasupra prăpastiei, unchiul meu urmărea foarte satisfăcut coborârea bagajelor, şi nu s-a clintit din locul acela până ce nu le-a pierdut din vedere.

— Bun, zise el, acum vine şi rândul nostru…!

Întreb pe orice om de bună-credinţă dacă nu l-ar trece fiorii la auzul unor asemenea cuvinte?

Profesorul îşi puse în spate pachetul cu instrumente, Hans luă pachetul cu unelte, iar eu pe cel cu arme. Coborârea începu în ordinea următoare: întâi Hans, după aceea unchiul meu, iar la urmă eu. Totul se desfăşură într-o tăcere mormântală, tulburată din când în când doar de zgomotul pe care-l făceau stâncile ce se rostogoleau în prăpastie.

M-am lăsat să alunec, ca să zic aşa, strângând cu putere într-o mână cele două capete ale frânghiei, iar cu cealaltă sprijinindu-mă cu ajutorul bastonului meu cu vârf de fier. Mă stăpânea o singură idee: să nu-mi pierd cumva punctul de sprijin. Nu prea aveam încredere în trăinicia frânghiei, socotind-o mult prea slabă pentru a suporta greutatea a trei oameni. De aceea mă slujeam de ea cât mai puţin posibil făcând minuni de echilibristică pe ieşiturile de lavă pe care încercam să le prind cu piciorul, întocmai ca pe o mână care mi-ar fi venit în ajutor.

Când una din aceste trepte alunecoase se zdrobea sub paşii lui Hans. el rostea cu glasul său domol:

— Gif akt!

— Atenţie! repeta unchiul meu.

După o jumătate de oră am ajuns pe o stâncă mai lată, care era foarte puternic înfiptă în peretele galeriei. Hans

trase frânghia de un capăt: celălalt capăt se ridică în aer: descolăcindu-se de pe colţul de stâncă pe care fusese înfăşurată, căzu trăgând după sine bucăţi de piatră şi de lavă, un fel de ploaie, sau, mai bine-zis, de grindină foarte periculoasă.

M-am aplecat peste îngustul platou pe care ne aflam, dar n-am putut să zăresc fundul prăpastiei.

Începu din nou manevrarea frânghiei şi după o jumătate de oră am mai coborât încă două sute de picioare.

Nu ştiu dacă cel mai pasionat geolog ar fi încercat să studieze, în timpul coborârii, natura terenurilor care-l înconjurau, dar, în ceea ce mă priveşte, nici nu-mi păsa de asta; mă interesa prea puţin dacă straturile erau pliocene, miocene, eocene, cretacice, din familia lanţului munţilor Jura, triasici, pernieni, carboniferi, devonieni, silurien; sau primitivi. În schimb profesorul îşi făcea fără îndoială tot felul de observaţii sau lua note, căci la una din opriri îmi spuse:

— Cu cât cobor mai adânc, cu atât am mai multă încredere în reuşita acţiunii noastre. Felul cum sunt aşezate aceste terenuri vulcanice îndreptăţeşte pe deplin teoria lui Davy. Ne aflăm în stratul cel mai vechi, în care s-au produs unele procese chimice asupra metalelor care se aprind în contact cu aerul şi cu apa. Resping cu desăvârşire teoria unei călduri interioare. De altfel, se va vedea că am dreptate.

Mereu aceeaşi concluzie. Se înţelege că nu-mi ardea să-l contrazic, căci această discuţie nu-mi făcea deloc plăcere. Tăcerea mea fu luată drept consimţământ, şi începurăm din nou coborârea.

După trei ore, încă nu întrezăream fundul coşului. Când ridicai însă capul, am putut să observ că puţul se strâmta simţitor. Din cauza uşoarei lor înclinaţii, pereţii tindeau să se apropie. Întunericul creştea din ce în ce mai tare.

Totuşi coboram mereu. Am luat aminte la pietrele care se desprindeau din pereţi şi mi-am dat seama că, în cădere,

aveau un răsunet mai înăbuşit, ceea ce însemna că fundul prăpastiei era mai apropiat.

Cum avusesem grijă să-mi notez de câte ori schimbasem frânghia de la un loc la altul, am putut să-mi dau seama exact de adâncimea la care am ajuns şi de timpul scurs.

În timpul coborârii, am repetat de paisprezece ori această manevră, la răstimp de o jumătate de oră. Aşadar, trecuseră şapte ore, în afară de cele paisprezece sferturi de oră de odihnă, care dădeau încă trei ore şi jumătate. în total făcusem deci zece ore şi jumătate. Plecasem la ora unu, deci acum trebuia să fie ora unsprezece.

În privinţa adâncimii la care ajunsesem m-am dumerit repede. Cele paisprezece schimbări ale unei frânghii de două sute de picioare făceau 2800 picioare.

În acest moment se auzi glasul lui Hans:

— Halt! exclamă el.

M-am oprit tocmai în clipa când era să lovesc cu piciorul capul unchiului meu.

— Am ajuns, spuse acesta.

— Unde? l-am întrebat eu alunecând lângă el.

— În fundul puţului perpendicular.

— Nu mai există deci altă ieşire?

— Ba da, văd că aici începe un fel de galerie care merge oblic spre dreapta. Dar o vom cerceta mâine. Acu' să mâncăm şi după aceea să tragem un somn bun.

Deşi ne aflam la o atât de mare adâncime, nu era complet întuneric. Am desfăcut sacul cu provizii, am mâncat şi apoi fiecare ne-am culcat cum am putut mai bine, pe un pat de pietre şi de resturi de lavă…

Cum stăteam culcat pe spate, am deschis ochii şi sus, sus de tot, la capătul acestui tub de 3000 de picioare, care luase forma unui ochean uriaş, am zărit un punct luminos.

Era o stea care pierduse orice scânteiere şi care, după calculele mele, trebuia să facă parte din Ursa Mică.

Apoi am adormit adânc.

La ora 8 dimineaţa ne-a trezit o rază de soare. Miile de faţete de lavă ale pereţilor au strâns-o într-un mănunchi, reflectând-o apoi ca pe o ploaie de scântei. Această lumină era îndeajuns de puternică pentru a ne îngădui să deosebim obiectele dimprejur.

— Ei, Axel, ce zici?! strigă unchiul meu frecându-şi mâinile. Ai mai petrecut tu vreodată o noapte mai liniştită ca asta în casa noastră din Kdnigstrasse? Nici tu zgomot de căruţe, nici strigătele precupeţilor, nici zbieretele luntraşilor!

— Nu tăgăduiesc că suntem foarte liniştiţi în fundul acestui puţ, dar tăcerea asta are parcă ceva înspăimântător în ea, totuşi.

— Haida-de! strigă unchiul meu. Dacă te sperii de pe acum, atunci ce-o să fie mai târziu? Că doar nici n-am apucat să intrăm încă în măruntaiele Pământului.

— Ce vrei să spui, unchiule?

— Vreau să spun că acum am atins abia pământul Islandei. Acest tub lung şi vertical, care coboară din craterul Sneffelsului, se opreşte aproape la nivelul mării.

— Eşti sigur?

— Foarte sigur! Ia uită-te la barometru!

Într-adevăr, mercurul, după ce urcase încetul cu încetul, scădea pe măsură ce coboram şi acum se oprise la douăzeci şi nouă de pouce1.

— Vezi, reluă profesorul, nu avem nici presiunea unei atmosfere, dar constat că o să vină vremea când vom înlocui barometrul printr-un manometru.

Barometrul urma să devină într-adevăr inutil, din moment ce greutatea aerului depăşea presiunea sa calculată la nivelul oceanului.

— Dar, spusei eu, nu te temi că această presiune mereu crescândă va fi foarte greu de suportat?

— Nu, n-avea nici o grijă. Vom coborî încet, şi, treptat-treptat, plămânii noştri se vor obişnui să respire o atmosferă mai comprimată. Aeronauţii sfârşesc prin a simţi lipsa de aer pe măsură ce se urcă în 82 straturile

superioare ale atmosferei, iar noi probabil c-o să avem prea mult. Cu atât mai bine! Dar să nu mai pierdem nici măcar o clipă. Unde o fi pachetul care a coborât înaintea noastră?

Mi-am amintit atunci că şi în seara trecută l-am căutat în zadar. Unchiul meu s-a adresat lui Hans, care-şi roti împrejur ochii săi de vânător.

— Der Huppe!

— Acolo sus!

Într-adevăr, pachetul era agăţat de un colţ de stâncă, cam la vreo sută de picioare deasupra capului nostru. Imediat, sprintenul islandez se căţără ca o pisică şi, în câteva minute, aduse pachetul.

— Acu', spuse unchiul meu, să mâncăm, dar să mâncăm zdravăn, ca nişte oameni care pornesc la un drum lung!

Am mâncat pesmeţi cu carne uscată şi apoi am tras câteva înghiţituri de apă amestecată cu rachiu de ienupăr.

După ce am terminat masa, unchiul meu a scos din buzunar un carnet şi, examinând pe rând diferitele instrumente, notă:

Luni, 29 iunie.

Cronometrul: ora 8 şi 17 minute dimineaţa.

Barometrul: 29,7 p.1

Termometrul: 6°

Direcţia: est-sud-est.

Această ultimă observaţie se referea la drumul prin galeria întunecată şi unchiul meu o află cu ajutorul busolei.

— Axel, strigă plin de înflăcărare profesorul, abia acum vom coborî cu adevărat în măruntaiele Pământului! Iată deci momentul exact când începe călătoria noastră.

După aceea luă cu o mână aparatul Ruhmkorff care-i atârna de gât şi cu cealaltă puse în contact curentul electric cu serpentina lanternei. Şi o lumină destul de puternică împrăştie întunericul din galerie.

Hans ducea al doilea aparat, care fu de asemenea pus în funcţiune. Această ingenioasă aplicare a electricităţii ne dădea posibilitatea să mergem timp îndelungat, creându-ne

o lumină artificială de zi, chiar şi în mijlocul celor mai inflamabile gaze.

— Înainte, la drum! porunci unchiul meu.

Fiecare îşi puse în spate sacul de călătorie. Hans îşi luă sarcina să împingă înaintea lui pachetul cu frânghii şi cu haine, iar eu intrai după ei în galerie.

În momentul când eram gata să mă cufund în coridorul acela întunecos, m-am oprit puţin şi, ridicând capul, prin câmpul vizual al imensului tub am zărit, pentru ultima oară, un petic din cerul Islandei, pe care eram aproape sigur că n-o să-l mai revăd.

Lava, în ultima sa erupţie, din 1229, îşi croise drum prin acest tunel, tapetându-l pe dinăuntru cu un strat compact şi strălucitor, care reflecta lumina electrică mărindu-i de o sută de ori intensitatea.

Toată greutatea drumului consta în a nu aluneca prea repede pe o pantă înclinată de aproape 45°. Din fericire, am dat peste o serie de colţuri şi ridicături care ţineau loc de trepte, şi-am început să coborâm lăsând ca bagajele să alunece înaintea noastră pe-o frânghie lungă.

Dar ceea ce sub picioarele noastre ţinea loc de treaptă, pe ceilalţi pereţi devenea o stalactită. Lava, poroasă pe alocuri, prezenta nişte mici umflături rotunde, nişte cristale de cuarţ opac, împodobite cu picături transparente de sticlă, care, suspendate pe boltă ca nişte candelabre, păreau că se aprind la trecerea noastră, de parcă zânele abisului îşi luminaseră palatul pentru a-i primi pe oaspeţii de pe pământ.

— Ce minunăţie! strigai eu fără să vreau. Ce măreţ spectacol, unchiule! Ia priveşte nuanţele acestea ale lavei, care merg pe nesimţite de la roşu închis până la galbenul strălucitor! Şi cristalele astea care par nişte globuri luminoase!

— Ei, băiete, te-ai făcut mai bun! Găseşti că e splendid! Ai răbdare numai şi sper c-o să vezi alte lucruri şi mai minunate. Ei hai, înainte, tot înainte…!

Mai bine ar fi spus Hai să alunecăm!căci ne-am dat drumul să alunecăm fără nici un fel de osteneală pe panta aceea înclinată. Era ca o facilis descensus Avemi1 de Vergiliu. Busola, pe care o consultam foarte des, arăta în mod constant direcţia sud-est. Culoarul de lavă nu cotea nici la dreapta, nici la stânga, ci mergea în linie dreaptă.

Căldura nu creştea în chip simţitor, aşa cum mă aşteptasem, şi nu numai o dată am consultat cu mirare termometrul. După două ore de mers, el arăta 10°, adică o creştere de abia 4° faţă de locul plecării. Acest fapt îndreptăţea teoriile lui Davy, dar mă făcea să cred că coborârea noastră era mai mult orizontală decât verticală. De altfel, nimic nu era mai uşor decât să cunoaştem exact adâncimea atinsă. Profesorul o măsură cu ajutorul unghiurilor de deviaţie şi de înclinaţie, dar păstră pentru sine rezultatul observaţiilor.

Seara, către ora 8, el dădu semnalul de oprire. Hans se aşeză imediat. Lămpile fură atârnate de un colţ de lavă. Ne aflam într-un fel de cavernă şi aerul nu ne lipsea. Dimpotrivă, uneori ajungeau până la noi curente de aer. Dar ce anume le producea? Căror agitaţii atmosferice se datorau? Era o problemă pe care n-am căutat s-o rezolv în momentul acela.

Foamea şi oboseala mă puseseră în situaţia de a nu mai putea să raţionez. Şapte ore de coborâre continuă nu se fac fără o mare cheltuială de energie. Eram stors de puteri. De aceea m-am bucurat nespus auzind cuvântul oprire. Hans întinse ceva merinde pe un bloc de lavă şi toţi trei mâncarăm cu poftă. Mă neliniştea însă faptul că rezerva noastră de apă ajunsese la jumătate. Unchiul meu socotea că vom putea înlocui ceea ce consumasem, luând apă de la unul din izvoarele subterane, dar până acum încă nu întâlnisem niciunul. Nu m-am putut împiedica să nu-i atrag atenţia asupra acestui lucru.

— Şi asta te surprinde? mă întrebă el.

— Nu numai că mă surprinde, dar chiar mă îngrijorează. Nu mai avem apă decât pentru cinci zile.

— Linişteşte-te, Axel, te asigur că vom da de apă, şi încă în cantităţi mult mai mari decât avem nevoie.

— Când?

— După ce o să trecem de acest înveliş de lavă. Cum îţi închipui c-ar fi posibil să răzbată izvoarele prin pereţii aceştia?

— Dar dacă stratul de lavă continuă până la mari adâncimi? De altfel, până azi îmi pare că vertical am înaintat îndeajuns de puţin.

— Ce te face să bănuieşti acest lucru?

— Dacă am fi pătruns mai adânc în interiorul scoarţei Pământului, căldura ar fi fost, cu siguranţă, mai mare.

— După teoria ta, răspunse unchiul. Dar te-ai uitat la termometru?

— Abia 15°, ceea ce înseamnă că a crescut numai cu 9° de la plecarea noastră.

— Ei, atunci trage concluzia!

— Iată concluzia mea. După observaţiile cele mai exacte, înăuntrul globului, temperatura creşte cu 1 grad la fiecare 100 de picioare. Dar unele condiţii locale pot face să varieze această cifră. Aşa, de pildă, la Iakutsk, în Siberia, s-a observat că temperatura creşte cu un grad la 36 de picioare. Prin urmare, această deosebire depinde de puterea de conductibilitate a rocilor. Voi mai adăuga, de asemenea, că, în vecinătatea unui vulcan stins şi prin straturile de gnais, creşte cu câte un grad numai la 125 de picioare. Să luăm, deci, această ultimă ipoteză, care e cea mai favorabilă şi să calculăm.

— Calculează, băiete!

— Nimic nu-i mai uşor, îi răspunsei, începând să înşir cifrele pe un carnet. De 9 ori 125 picioare fac 1 125 de picioare.

— Într-adevăr, rezultatul e foarte exact…

— Atunci?

— Ei bine, după observaţiile mele, am ajuns la 10000 de picioare sub nivelul mării.

— E cu putinţă?

— Da, sau… cifrele nu mai sunt cifre!

Totuşi calculele profesorului erau exacte. Noi depăşisem cu 6000 de picioare cele mai mari adâncimi cunoscute, cum sunt minele Kitz-Bahl din Tirol şi cele din Wuttemberg, din Boemia.

Temperatura, care ar fi trebuit să fie de 81° pe aceste meleaguri, era abia de 15°. Iată un lucru care îmi dădea foarte mult de gândit.

A doua zi, marţi, în 30 iunie, am reînceput coborârea la ora 6 dimineaţa.

Am mers tot timpul pe stratul de lavă, care se arătă a fi o adevărată rampă naturală, având o pantă dulce ca acele planuri înclinate care încă mai înlocuiesc scara în casele vechi. Am mers astfel până la ora 12 şi 17 minute şi chiar în momentul acela l-am ajuns pe Hans, care tocmai se oprise.

— Ei drăcie, strigă unchiul meu, am atins extremitatea hornului!… M-am uitat în jurul meu. Într-adevăr, ne aflam la o răspântie unde se deschideau două drumuri, ambele întunecoase şi înguste. Pe care trebuia să-l luăm? Era greu de hotărât.

Dar unchiul meu nu voia să se arate în faţa noastră ca un om care şovăie, de aceea ne arătă galeria dinspre răsărit, şi, după puţin timp, toţi trei ne înfundarăm în ea.

De altfel, orice şovăială în faţa acestor două drumuri s-ar fi prelungit la infinit, căci nu exista nici un indiciu care să ne arate pe care să-l alegem; trebuia să încercăm absolut la noroc.

Panta noii galerii era mai mică şi coboram pe nesimţite, dar pereţii ei erau mai neregulaţi. Câteodată treceam pe sub nenumărate arcuri care semănau perfect cu bolţile unei catedrale gotice. Artiştii evului mediu ar fi putut studia aici toate formele acestei arhitecturi religioase care are la bază ogiva. După o milă a trebuit să ne aplecăm sub nişte arcade

joase, în stil roman, şi am putut vedea o mulţime de stâlpi groşi, încovoiaţi sub curbura bolţilor. Pe alocuri eram siliţi să ne târâm de-a lungul unor înguste şi scurte coridoare, care semănau cu bârlogurile castorilor.

Căldura era îndeajuns de suportabilă. Fără să vreau, mă gândeam la dogoarea care trebuie să fi fost pe vremea când lava zvâârlită de Sneffels se precipita pe drumul acesta, atât de liniştit azi. Parcă vedeam torentele de foc spărgându-se de colţurile galeriei şi vaporii supraîncălziţi îmbulzindu-se în acest spaţiu strâmt!

Numai de nu i-ar veni bătrânului vulcan fantezia de a-şi relua activitatea! mă gândii.

Nu mi-am împărtăşit gândurile unchiului Lidenbrock, căci nu le-ar fi înţeles. Dealtfel, singura lui preocupare era să înaintăm. în ce-l priveşte, mergea, aluneca, ba chiar se şi rostogolea de era nevoie, cu o convingere şi cu o străduinţă pe care, la urma urmei, merita s-o admiri.

La ora 6 seara, după un drum nu prea obositor, parcursesem două leghe spre miazăzi, dar în adâncime abia un sfert de milă.

Unchiul meu dădu semnalul de oprire. Am mâncat fără să vorbim prea mult şi apoi am adormit adânc.

De altfel, pregătirile pentru noapte erau destul de simple; o pătură în care te înfăşurai alcătuia tot aşternutul. Pe aceste meleaguri nu aveam să ne temem nici de frig şi nici de vizite nedorite. Călătorii care se înfundă în mijlocul deşerturilor africane sau în pădurile Americii sunt siliţi să se vegheze reciproc în timpul somnului, dar aici domnea o linişte absolută şi ne aflam în deplină siguranţă. Era sigur că n-o să întâlnim nici sălbatici şi nici fiare sălbatice, aşa că în privinţa asta nu duceam nici o grijă.

A doua zi ne-am sculat odihniţi şi bine dispuşi. Am continuat drumul pe acelaşi strat de lavă ca şi în ajun. Era imposibil să recunoşti natura terenurilor prin care treceam. Tunelul, în loc să se înfunde în măruntaiele Pământului, tindea să devină absolut orizontal. La un moment dat, mi s-a

părut chiar că urcă spre suprafaţa Pământului. Nu mă înşelasem. Către ora 10 dimineaţa, acest lucru deveni atât de evident şi prin urmare atât de obositor, încât am fost siliţi să ne încetinim mersul.

— Ce-i, Axel? mă întrebă, nerăbdător, profesorul.

— Ce-i? Nu mai pot! răspunsei eu, sleit de oboseală.

— Cum? După o plimbare de trei ore pe un drum atât de uşor!

— Uşor, nu zic nu, dar foarte obositor.

— Obositor, când nu facem altceva decât să coborâm!

— Să urcăm, dacă nu vă e cu supărare…!

— Să urcăm?! făcu unchiul meu ridicând din umeri.

— Nu încape îndoială! De o jumătate de oră, pantele sunt mai puţin înclinate şi dacă vor continua să meargă aşa, o să ne pomenim iarăşi pe pământul Islandei.

Profesorul dădu din cap ca un om care nu vrea să se lase convins. Am încercat să-i vorbesc, însă el nu-mi răspunse şi-mi făcea semn să merg înainte. Tăcerea sa încăpăţânată îmi arăta că nu era deloc în toane bune.

Mi-am reluat povara cu curaj, şi-l urmam cât puteam de repede pe Hans, care păşea înaintea unchiului meu. Nu voiam să rămân în urmă şi singura mea preocupare era să nu-mi pierd tovarăşii din ochi. Mă treceau fiorii la gândul că aş putea să mă rătăcesc în adâncimile acestui labirint.

Şi-apoi, dacă drumul devenea mai greu, mă consolam cu speranţa că ne apropiem de suprafaţa Pământului. Cum această nădejde se confirma la tot pasul, mă bucuram la gândul că o voi revedea pe micuţa mea Grauben.

Pe la amiază, pereţii galeriei şi-au schimbat aspectul. Mi-am dat seama de asta după reflexul luminii electrice, care slăbise simţitor. În locul învelişului de lavă, terenul era alcătuit dintr-o rocă lucioasă. Masivul se compunea din straturi înclinate şi deseori dispuse vertical. Ceea ce însemna că ne găseam într-o epocă de tranziţie, în plină perioadă siluriană1.

— E neîndoios, am strigat eu, că sedimentele apelor au format în a doua eră a Pământului toate aceste şisturi, calcaruri şi gresii! Lăsăm în urmă masivul de granit! Acu' procedăm ca nişte hamburghezi care pentru a merge la Lübeck ar lua-o pe drumul Hanovrei!

Ar fi trebuit să păstrez pentru mine aceste observaţii, dar temperamentul meu de geolog fu mai tare decât prevederea, aşa că unchiul Lidenbrock îmi auzi exclamaţiile.

— Ia priveşte! îi spusei eu arătându-i straturile de gresie, care alternau cu cele de calcar, şi primele semne care indicau imediata apropiere a terenurilor de ardezie.

— Ei şi?

— Iată-ne ajunşi în perioada în care au apărut primele plante şi primele animale!

— Crezi?

— Priveşte, examinează, observă!

L-am silit să plimbe lampa pe pereţii galeriei. Mă aşteptam să nu-şi poată reţine o exclamaţie de surpriză. Dar nu spuse nici un cuvânt şi-şi văzu mai departe de drum.

Oare m-a înţeles sau nu? Nu voia să cedeze câtuşi de puţin din mândria sa de unchi şi savant şi să recunoască cinstit că se înşelase alegând galeria dinspre răsărit, sau ţinea cu orice preţ să meargă până la capătul ei? Nu mai era nici o îndoială că părăsisem drumul lavelor şi că mergeam pe o cale care nu ducea spre adâncul Sneffelsului.

Totuşi mă întrebam dacă nu dădeam o importanţă prea mare acestor schimbări de teren. La urma urmei, nu s-ar fi putut să mă înşel? Străbăteam oare, într-adevăr, nişte straturi de roci suprapuse peste masivul de granit?

Dacă am dreptate, mi-am spus, trebuie să dau neapărat peste nişte resturi de plante din acea perioadă străveche. Şi în faţa evidenţei nu va mai putea obiecta nimic. Să căutăm deci!

N-am făcut nici o sută de paşi şi-mi apărură înaintea ochilor dovezi incontestabile. Trebuia să fie chiar aşa cum

presupusesem, căci în perioada siluriană trăiau în mări peste 1500 de specii de vegetale şi animale. Picioarele mele, obişnuite cu solul dur al lavelor, călcară deodată pe o pulbere formată din resturi de plante şi de cochilii. Pe pereţi se observau foarte clar urme de fucus şi licopode. Profesorul Lidenbrock nu se putea înşela, dar cred că el închidea ochii, ca să nu vadă nimic, şi îşi continua drumul cu acelaşi pas neschimbat.

Încăpăţânarea asta trecea dincolo de orice limită! N-am mai putut răbda. Am luat o cochilie păstrată perfect, care aparţinuse unui animal întrucâtva asemănător cârcăiacului de azi şi, întinzându-i-o unchiului meu, i-am spus:

— Priveşte!

— Ei şi, răspunse el liniştit, e cochilia unui crustaceu din speţa dispărută a trilobiţilor. Atât şi nimic mai mult!

— Şi nu tragi de aici nici o concluzie?

— Cum să nu! Aceeaşi concluzie pe care o tragi şi tu, că am părăsit stratul de granit şi drumul de lavă. E foarte posibil să mă fi înşelat şi să fi greşit calea. Dar nu voi fi sigur de eroare mea decât în momentul în care voi fi mers până la capătul acestei galerii.

— Ai dreptate să procedezi aşa, unchiule, şi eu te-aş aproba, dacă nu ne-ar ameninţa o mare primejdie…

— Care anume?

— Lipsa de apă.

— Ei bine, Axel, vom micşora porţiile.

N-am avut încotro şi a trebuit să micşorăm porţiile. Provizia noastră de apă nu putea dura mai mult de trei zile, şi de lucrul ăsta ne-am dat seama seara, când ne aflam la masă. Şi mai trist era că nu prea aveam speranţă să dăm de vreun izvor în aceste terenuri din perioada de tranziţie.

A doua zi am trecut mai tot timpul sub nesfârşitele bolţi ale acestei galerii. Mergeam aproape fără să scoatem o vorbă. Ne cuprinsese pe toţi muţenia lui Hans.

Drumul nu urca în mod simţitor, ba câteodată chiar părea că cooară. Dar acest fapt, prea puţin evident, nu avea darul

să-l liniştească pe profesor, căci natura straturilor nu se schimba deloc, iar perioada de tranziţie se vădea din ce în ce mai mult.

Lumina electrică se reflecta în mii de raze scânteietoare pe straturile de şisturi şi calcare şi pe pereţii de gresie roşie. Te-ai fi putut crede într-o tranşee deschisă în mijlocul ţinutului Devonshire, după care sunt şi numite acest fel de terenuri. Zidurile erau îmbrăcate cu splendide varietăţi de marmură, unele de un cenuşiu agat, străbătute capricios de vine albe, altele de un roşu aprins sau de un galben cu pete roşii sau având pete de culori închise, în care sclipeau grăunţe de calcar.

Pe cea mai mare parte dintre aceste marmure erau urme de animale primitive. Aici, Creaţiunea făcuse un vădit progres: în locul trilobiilor rudimentari, întâlniţi în ajun, am dat peste resturile unor specii superioare, între altele, peşti ganoizi şi acei aşa-numiţi sauropteris, pe care paleontologii îi socotesc, pe bună dreptate, drept strămoşii reptilelor de azi. În mările din perioada devoniană trăiau nenumărate animale din această specie, ale căror urme se găsesc cu miile pe stâncile de formaţie nouă.

Era evident că urcam pe scara vieţii animale, scară pe care omul ocupă punctul cel mai înalt. Dar profesorul Lidenbrock nu dădea nici o atenţie acestui fapt.

El aştepta două lucruri: sau ca un puţ vertical să se deschidă sub picioarele noastre, îngăduindu-ne astfel să ne reluăm coborârea, sau ca vreun obstacol să ne împiedice de-a ne continua drumul. Dar seara sosi, fără ca această speranţă să i se realizeze.

Vineri, după o noapte întreagă în care am început să simt chinurile setei, am pornit din nou înainte, pe aceeaşi galerie, care parcă nu se mai sfârşea.

După 10 ore de mers am observat că scânteierea luminii în contact cu pereţii scădea în mod foarte ciudat. Marmura, şistul, calcarul, gresia dispăruseră, făcând loc unui înveliş întunecos şi fără strălucire.

Galeria deveni foarte îngustă, şi, la un moment dat, m-am sprijinit de peretele din stânga.

Când mi-am retras mâna, era toată neagră. Am privit mai îndeaproape. Ne aflam într-o mină de huilă.

— O mină de cărbuni! am strigat eu surprins.

— O mină fără mineri, răspunse unchiul meu.

— Cine poate şti?!

— Eu ştiu, reluă profesorul pe un ton categoric, şi sunt sigur că această galerie n-a fost săpată de mâna omului. Dar dacă e sau nu opera naturii, asta mă interesează mai puţin. Hai mai bine să mâncăm, căci e ora cinei!

Hans pregăti îndată masa. Am mâncat foarte puţin şi am băut cele câteva picături de apă care alcătuiau porţia mea. Bidonul călăuzei mai avea apă cam pe jumătate, şi asta era tot ce ne mai rămăsese ca să ne potolim setea.

După masă, cei doi tovarăşi ai mei se înfăşurară în păturile lor şi îşi găsiră în somn leac împotriva oboselii. Dar eu n-am putut să dorm, şi număram ceasurile până să se facă ziuă.

Sâmbătă, la ora 6, am pornit din nou. După douăzeci de minute de mers am ajuns la o uriaşă scobitură în peretele de huilă şi mi-am dat seama că mâna omului n-ar fi putut s-o sape, căci bolţile ei nu se sprijineau de nimic, ci se susţineau prin nu ştiu ce minune de echilibru.

Acest soi de cavernă avea cam 100 de picioare lărgime pe 150 înălţime şi era neîndoios că terenul fusese despărţit în mod violent printr-o zguduitură subterană. Masivul terestru, cedând vreunei apăsări puternice se dislocase, dând naştere acestui mare vid, unde pătrundeau pentru prima oară locuitori ai Pământului.

Întreaga istorie a perioadei carbonifere era înscrisă pe aceşti pereţi întunecoşi şi un geolog ar fi putut urmări cu multă uşurinţă diferitele faze. Straturile de cărbune erau separate prin straturi de gresie sau prin straturi compacte de argilă şi arătau de parcă ar fi fost strivite de straturile superioare.

La acea vârstă a lumii, adică într-o perioadă care a precedat era secundară, Pământul era acoperit de o foarte bogată vegetaţie, care se datora, pe de o parte, unei călduri tropicale şi pe de alta, unei umidităţi constante. O atmosferă îmbibată de aburi învăluia globul din toate părţile, nelăsând să treacă prin ea razele soarelui.

De aici se putea trage concluzia că temperaturile înalte nu erau iscate de această sursă de energie, încă necunoscută. E posibil că pe atunci astrul zilei nu era încă pregătit să-şi joace rolul său important. Climele nu se diferenţiaseră încă şi o căldură toridă domnea pe întreaga suprafaţă a globului, fiind aceeaşi, atât la ecuator cât şi la poli. De unde putea ea să vină? Fireşte, din interiorul globului.

Deci, în ciuda teoriilor profesorului Lidenbrock, un foc violent ardea în măruntaiele Pământului şi acţiunea sa se resimţea până în ultimele straturi ale scoarţei terestre. Lipsite de razele binefăcătoare ale soarelui, plantele nu dădeau nici flori, nici parfum, dar rădăcinile lor îşi trăgeau seva din terenurile arzătoare ale primelor zile, crescând viguroase.

Erau puţini arbori: numai plante herbacee, gazon uriaş, ferigi, licopode, sigilării, familii rare, care numărau pe atunci specii cu miile.

Or, tocmai acestei îmbelşugate vegetaţii îi datoreşte huila originea sa. Scoarţa globului, care era încă elastică, n-a putut să reziste presiunii exercitate de către masa lichidă pe care o învelea. Din această pricină s-au produs crăpături şi numeroase prăbuşiri. Plantele, târâte sub ape, s-au adunat încetul cu încetul în cantităţi uriaşe.

În momentul acela s-a produs un proces chimic natural: în fundul mărilor, masele vegetale s-au schimbat mai întâi în turbă şi apoi, datorită gazelor şi transformărilor chimice, ele au suferit o completă mineralizare.

Astfel s-au format aceste imense straturi de cărbune, pe care un consum excesiv le-ar epuiza în mai puţin de trei

secole, în cazul când ţările industriale l-ar exploata fără socoteală.

Aceste gânduri îmi veniră în minte în timp ce priveam bogăţiile de huilă îngrămădite în acest colţişor din adâncul Pământului. Nu încăpea îndoială că ele nu vor fi niciodată exploatate, căci exploatarea ar necesita cheltuieli enorme. Şi apoi, la ce bun, când huila e încă răspândită la suprafaţa Pământului, în numeroase regiuni? De aceea eram absolut sigur că, aşa cum le vedeam acum, vor rămâne până când va suna ceasul de apoi.

Mergeam fără contenire. în ce mă priveşte, uitasem cu totul de lungimea drumului, pentru a mă pierde în noianul consideraţiilor geologice. Temperatura rămăsese aceeaşi, numai că ne cam supăra un miros pătrunzător de metan. Nu mi-a fost greu să recunosc imediat prezenţa unei mari cantităţi de grizu, cum l-au numit minerii, un gaz periculos şi foarte inflamabil, a cărui explozie a provocat atât de des catastrofe îngrozitoare.

Din fericire, noi ne luminam drumul cu ajutorul lămpilor Ruhmkorff. Dacă am fi făcut imprudenţa să ne servim de torţe, o explozie teribilă ar fi pus capăt călătoriei noastre, luându-ne şi viaţa.

Am mers până seara prin mina de huilă.

Unchiul meu abia se putea stăpâni, căci drumul orizontal îi mărise nerăbdarea. Întunericul era atât de mare încât nu puteam vedea nici la douăzeci de paşi înaintea noastră, aşa că ne-a fost imposibil să ne dăm seama de lungimea galeriei. începeam să cred că nu se mai sfârşeşte, când deodată, la ora 6, ne-am trezit în faţa unui zid. La dreapta noastră, la stânga, sus, jos, nu era nici o ieşire. Ajunseserăm la capătul unei fundături.

— Ei, cu atât mai bine! strigă unchiul meu. Acum ştiu cel puţin ce am de făcut. N-am apucat pe drumul lui Saknussemm! Deci, nu ne mai rămâne decât să ne întoarcem! Vom dormi aici noaptea asta şi peste trei zile

cred că o să ajungem la locul unde se despart cele două galerii.

— Da, i-am răspuns, numai să ne ţină puterile!

— Şi de ce nu?

— Fiindcă mâine n-o să mai avem nici un strop de apă.

— Şi îţi va lipsi şi curajul? mă întrebă profesorul, aruncându-mi o privire severă.

N-am mai îndrăznit să răspund.

A doua zi am pornit dis-de-dimineaţă. Trebuia să ne grăbim, căci ne aflam la o depărtare de 5 zile de mers de locul unde se despărţeau galeriile.

Nu voi insista asupra suferinţelor prin care am trecut la întoarcere. Unchiul le răbda cu mânia omului care nu mai are sentimentul că-i cel mai tare; Hans, cu resemnarea firii sale paşnice, eu,trebuie să mărturisesc, plângându-mă la tot pasul şi desperat că nu aveam tăria să suport ghinionul ce ne lovise.

Aşa cum prevăzusem, la sfârşitul primei zile de mers nu ne-a mai rămas nici o picătură de apă. Singurul lichid pe care-l mai ave un cu noi era rachiul de ienupăr; dar licoarea asta diabolică îţi ardea gâtlejul, de nici nu mă puteam uita la ea. Căldura mi se părea înăbuşitoare. Oboseala mă paraliza. De mai multe ori era să cad fără cunoştinţă. Poposeam şi de fiecare dată unchiul sau călăuza încercau să mă mai învioreze. Dar, după cum îmi dădeam seama, nici profesorul nu se ţinea mai bine, căci şi pe el îl doborâse oboseala şi chinurile pricinuite de lipsa de apă.

În sfârşit, în ziua de marţi, 7 iulie, târându-ne pe genunchi, pe mâini, am ajuns aproape fără suflare la punctul de întâlnire al celor două galerii. Acolo m-am prăbuşit pe lavă, sleit de orice putere. Era ora 10 dimineaţa.

Rezemaţi de perete, Hans şi cu unchiul meu încercau să ronţăie câţiva pesmeţi. De pe buzele mele umflate ieşeau gemete prelungi. Apoi am căzut într-un adevărat leşin.

După câtva timp, unchiul meu se apropie de mine şi mă ridică în braţe.

— Bietul copil! şopti el, cuprins de o adevărată milă.

M-au impresionat aceste cuvinte, nefiind obişnuit cu asemenea dovezi de dragoste din partea ursuzului profesor Lidenbrock. I-am apucat mâinile care-i tremurau, şi el le lăsă într-ale mele, privindu-mă lung. Ochii îi erau plini de lacrimi.

Apoi l-am văzut că-şi ia bidonul ce-i atârna la şold şi nu mică mi-a fost mirarea când l-a apropiat de buzele mele, spunându-mi:

— Bea!

Oare auzisem bine? Unchiul meu nu se smintise cumva? L-am privit ca năuc. Nu voiam sau nu puteam să înţeleg.

— Bea! repetă el.

Şi ridicând bidonul mi-l vărsă tot în gură.

O tu bucurie fără margini! O înghiţitură de apă îmi umezi gura înfierbântată, numai una singură, dar a fost de ajuns pentru a-mi reda viaţa care abia mai pâlpâia în mine.

I-am mulţumit, împreunându-mi mâinile.

— Da, spuse el. O înghiţitură de apă! Ultima! Auzi, tu, ultima! Am păstrat-o pe fundul bidonului, ca pe un lucru de mare preţ. De douăzeci de ori, de o sută de ori a trebuit să rezist îngrozitoarei dorinţe de a o sorbi! Dar am păstrat-o pentru tine, Axel.

— Unchiule! am murmurat eu, în timp ce lacrimi mari îmi umeziseră ochii.

— Da, biet copil, ştiam că vei cădea sleit de oboseală când vom ajunge aici şi am păstrat special picul ăsta de apă, ca

să te readuc în simţiri.
— Mulţumesc, mulţumesc! exclamai.
Deşi îmi potolisem foarte puţin setea, recăpătasem niţică vlagă. Muşchii gâtlejului, încordaţi până atunci, începuseră să se destindă şi buzele nu mai îmi erau atât de umflate. Puteam vorbi.
— Unchiule… începui, n-avem de ales; n-avem apă, trebuie să ne întoarcem…
În timp ce vorbeam astfel, unchiul meu evita să mă privească, îndreptându-şi ochii în altă parte, de parcă ar fi vrut să scape de privirea mea.
— Trebuie să ne întoarcem, am continuat eu, ridicând glasul, şi să apucăm din nou drumul Sneffelsului. Numai să ne dea Dumnezeu destulă putere ca să urcăm până în vârful craterului!
— Să ne întoarcem! exclamă unchiul meu, ca şi cum şi-ar fi răspuns mai mult sieşi, decât mie.
— Da, să ne întoarcem, şi încă fără a mai pierde o clipă. Urmă o tăcere destul de lungă.
— Va să zică, reluă profesorul, pe un ton ciudat, cele câteva picături de apă nu ţi-au redat curajul şi energia…?
— Curajul?
— Te văd la fel de abătut ca şi înainte, ba chiar te mai aud rostind şi cuvinte de deznădejde! Cu ce om aveam de-a face şi ce planuri mai urzea încă în mintea sa îndrăzneaţă…?!
— Cum, nu vrei să te întorci…?
— Să renunţ la această călătorie tocmai în momentul când totul îmi dovedeşte că ar putea să izbutească? Niciodată!
— Atunci, să ne resemnăm să pierim?
— Nu, Axel, nu! Poţi să pleci liniştit. Nu vreau să mori! Hans te va întovărăşi. Lasă-mă singur!
— Să te părăsesc!
— Lasă-mă, îţi spun. Am început această călătorie şi o voi duce până la capăt, sau nu mă voi mai întoarce. Pleacă, Axel, pleacă!

Unchiul meu era în prada unei frământări de nedescris. Glasul său, care fusese afectuos o clipă, devenea din nou aspru, ameninţător. Lupta împotriva imposibilului cu o energie sumbră. Nu voiam să-l părăsesc în fundul acestei prăpăstii, dar, pe de altă parte, instinctul de conservare mă împingea să fug din calea lui.

Călăuza urmărea toată scena cu obişnuita sa nepăsare. Totuşi, cred că-şi dădea foarte bine seama de ceea ce se petrece între noi. Din toată înfăţişarea noastră, din gesturile pe care le făceam, se desluşea destul de bine calea diferită către care fiecare din noi încerca să-l atragă pe celălalt. Dar Hans părea că se sinchiseşte prea puţin de lupta pe care o dădeam amândoi şi în care era în joc existenţa lui; el era gata de drum, dacă s-ar fi dat semnalul de plecare, şi gata să rămână dacă stăpânul său i-ar fi făcut cel mai mic semn.

Ah, de ce nu puteam în clipa aceea să mă fac înţeles de el! Vorbele mele, gemetele, tonul meu ar fi mişcat această fire rece. I-aş fi arătat cu de-amănuntul primejdiile pe care nu părea să le bănuiască şi l-aş fi făcut să înţeleagă absurditatea unei asemenea călătorii. Amândoi poate că l-am fi convins pe încăpăţânatul profesor. La nevoie l-am fi silit să se reîntoarcă pe înălţimile Sneffelsului.

M-am apropiat de Hans. I-am luat mâna şi i-am strâns-o cu căldură. Dar el a rămas nemişcat. I-am arătat drumul craterului, dar parcă era o stană de piatră, deşi gâfâiala mea îi arăta cu siguranţă toate suferinţele mele. Islandezul dădu încet din cap, şi, liniştit, îmi făcu semn spre unchiul meu, şoptindu-mi:

— Master!

— Stăpânul, strigai eu. Neghiobule! Doar nu-i stăpân pe viaţa ta. Trebuie să fugi! Trebuie să-l tragi şi pe el după noi! M-auzi? Mă înţelegi tu, Hans?

L-am apucat de braţ şi am vrut să-l scot cu forţa. M-am luptat cu el fără nici un succes. Atunci a intervenit unchiul meu.

— Liniştеşte-te, Axel, zise el. N-o să obţii nimica de la acest om, care-i nepăsarea însăşi. Mai bine ascultă-mă ce vreau să-ţi propun.

Mi-am încrucişat braţele privindu-l drept în ochi.

— Lipsa de apă, începu el, e singurul obstacol în calea îndeplinirii proiectelor mele. în galeria pe care am străbătut-o până acum şi care-i formată din lave, din şisturi şi din huile, n-am întâlnit nici măcar o singură picătură, dar se prea poate ca să fim mai norocoşi dacă vom urma galeria dinspre apus. Am dat din cap cu un aer de profundă neîncredere.

— Ascultă-mă până la capăt, reluă profesorul, apăsând pe fiecare cuvânt. În timp ce tu zăceai aici nemişcat, m-am dus să cercetez cealaltă galerie, pentru a vedea ce conformaţie are. Ea duce de-a dreptul spre măruntaiele Pământului şi, peste câteva ore, vom ajunge la masivul de granit. Acolo nu se poate să nu dăm peste nenumărate izvoare. Natura stâncii impune asta, şi instinctul este de acord cu logica, pentru a-mi sprijini convingerea. Şi acum, iată ce vreau să-ţi propun: înainte de a descoperi noile pământuri, Columb a cerut trei zile de răgaz marinarilor săi bolnavi şi îngroziţi, şi întreg echipajul a găsit că cererea sa e îndreptăţită. Şi Columb a descoperit astfel Lumea Nouă. Eu, Columb al acestor regiuni subpământene, nu-ţi cer decât un răgaz de o singură zi. Dacă în acest răstimp nu dăm de vreun izvor, îţi jur că ne vom întoarce la suprafaţa Pământului.

În ciuda enervării pe care o resimţeam, am fost foarte mişcat de cuvintele unchiului meu şi de efortul pe care-l făcea pentru a-mi vorbi astfel.

— Ei bine, fie! i-am strigat. Fie cum doreşti! Şi Domnul să-ţi răsplătească supraomeneasca dumitale energie. Nu mai ai decât câteva ore ca să-ţi încerci norocul. La drum!

De data asta, coborârea începu prin galeria cea nouă. Hans mergea ca de obicei înainte. Nici nu făcusem bine 100 de paşi că profesorul, plimbându-şi lampa de-a lungul pereţilor, începu să strige:

— Iată terenurile primare! Să mergem! Să mergem, suntem pe calea cea bună!

În primele sale zile, când Pământul a început să se răcească treptat-treptat, micşorarea volumului său a produs în scoarţă nenumărate dislocări, rupturi, surpări şi crăpături. Galeria pe care o străbăteam era şi ea o asemenea fisură prin care se scursese odinioară granitul topit. Miile sale de întortocheri au dat naştere unui labirint de nepătruns, tăiat prin solul primordial.

Pe măsură ce coboram, compoziţia straturilor ce alcătuiau terenul primar devenea tot mai evidentă. Ştiinţa geologică socoteşte că acest teren primar este baza scoarţei minerale. El se compune din trei straturi diferite: şistul, gnaisul şi micaşisturile, care se sprijină pe această rocă de neclintit – granitul.

Până la noi, nici unui geolog nu i-a fost hărăzită o atât de minunată ocazie, ca să poată studia natura chiar la faţa locului. Ceea ce sonda, o maşină brută şi lipsită de inteligenţă, nu putea aduce la suprafaţa globului scurmând ţesutul intern al Pământului, noi puteam studia, privind totul cu ochii noştri şi pipăind cu mâinile noastre.

Prin păturile de şisturi, colorate în frumoase nuanţe verzui, şerpuiau nenumărate filoane metalice de aramă şi de mangan, cu câteva urme de platină şi aur. Mă gândeam că bogăţiile acestea ascunse în măruntaiele globului n-aveau să încapă niciodată în mâinile lacome ale unor oameni şi că ei nu se vor bucura niciodată de ele! Aceste comori au fost îngropate la asemenea adâncimi de către zvârcolirile care s-au produs în primele zile ale Pământului, că nici târnăcopul şi nici lopata nu le vor putea smulge din mormântul lor.

După şisturi au urmat gnaisurile, de o structură stratiformă, care te izbeşte prin regularitatea şi paralelismul straturilor; apoi micaşisturile, rânduite în lamele mari, care străluceau din pricina foiţelor de mică albă.

Lumina aparatelor noastre, reflectată de miile de faţete lucioase, dădea naştere la jocuri de scântei care se încrucişau sub toate unghiurile, încât se părea că străbate printr-un diamant scobit, în care razele se spărgeau în mii de reflexe.

Către ora 6, această sărbătoare a luminilor începu să pălească simţitor, încetând aproape, şi pereţii căpătară o nuanţă cristalină, dar închisă la culoare; mica se amestecă mai mult cu feldspatul şi cuarţul, pentru a forma roca în sine, piatra cea mai tare dintre toate, aceea care suportă, fără a fi zdrobită, cele patru pături ale scoarţei pământeşti. Eram zidiţi în imensa închisoare de granit.

Se făcuse ora 8 seara; tot nu găsisem apă. Sufeream îngrozitor. Unchiul meu mergea înainte. Nu voia să se oprească. Cu urechea ciulită, căuta să surprindă susurul vreunui izvor. Dar… nu se auzea nimic!

Abia mă mai ţineau picioarele. Totuşi înduram toate chinurile, pentru a nu-l obliga pe unchiul meu să se oprească. Pentru el, asta ar fi fost lovitura de graţie, căci ziua se sfârşea şi era ultima zi care-i mai aparţinea.

La un moment dat, puterile mă părăsiră. Am scos un ţipăt şi m-am prăbuşit.

— Ajutor! Mor!

Unchiul meu se întoarse din drum. Mă privi, încrucişându-şi braţele, şi apoi, cu o voce înăbuşită, îngăimă aceste cuvinte:

— Totul s-a sfârşit!…

Un cumplit gest de mânie îmi izbi încă o dată privirea şi închisei ochii.

Când i-am deschis, i-am văzut pe tovarăşii mei nemişcaţi şi înfofoliţi în păturile lor. Dormeau oare? în ceea ce mă priveşte, nu puteam închide ochii nici o clipă. Sufeream îngrozitor, şi suferinţa mea era şi mai teribilă la gândul că boala mea nu avea leac. Îmi răsunau încă în urechi ultimele cuvinte ale unchiului meu: Totul s-a sfârşit! căci mă aflam

într-o asemenea stare de slăbiciune, încât nici nu mă puteam gândi să pot ajunge la suprafaţa Pământului.

Ne aflam la o leghe şi jumătate sub pământ! Mi se părea că întreaga masă a scoarţei apasă cu toată greutatea pe umerii mei. Mă simţeam zdrobit şi mă istoveam făcând eforturi violente pentru a mă întoarce de pe o parte pe alta în culcuşul meu de granit.

Trecură astfel câteva ore. în jurul nostru domnea o tăcere adâncă, o tăcere mormântală. Nici un sunet nu răzbătea prin ziduri, dintre care cel mai subţire avea o grosime de cinci mile.

Deodată, ca prin vis, mi se păru că aud un zgomot. În tunel era întuneric. Am privit mai cu atenţie şi mi s-a părut că-l văd pe islandez dispărând cu lampa în mână.

De ce pleca? Ne părăsea oare Hans? Unchiul meu dormea. Am vrut să strig, dar buzele mi-erau atât de uscate că n-am putut rosti o vorbă. întunericul se făcuse mai adânc şi încetaseră până şi ultimele zgomote.

„Hans ne părăseşte! am strigat. Hans! Hans!”

Dar aceste cuvinte le spuneam numai în gând, nu le rosteam tare, ca să fie auzite. După prima clipă de spaimă mi-a fost ruşine că l-am bănuit pe acest om, a cărui purtare fusese fără greş până atunci. Nu putea să fugă ca un laş! în loc să urce galeria, el cobora. Or, dacă ar fi avut intenţii rele, ar fi luat-o în sus, nu în jos. Acest raţionament mă linişti puţin şi-mi schimbă firul gândurilor. Probabil că Hans a avut un motiv foarte serios ca să se smulgă din aşternutul lui, tocmai când avea nevoie de mai multă odihnă. Se ducea, oare, să dibuiască ceva? N-auzise cumva în timpul nopţii vreun murmur sau cine ştie ce alt zgomot care nu ajunsese la urechile mele?

Timp de o oră mi-am prefirat prin mintea înfierbântată toate motivele care l-ar fi putut îndemna pe Hans să procedeze astfel. îmi treceau prin cap cele mai absurde idei şi mi-era teamă să nu înnebunesc!

În sfârşit, răsunând în adâncurile galeriei, am auzit zgomot de paşi. Hans urca. O lumină difuză începu să lunece pe pereţi şi apoi ţâşni cu putere împrăştiind întunericul. Apăru Hans. Se apropie de unchiul meu, îi puse mâna pe umăr şi-l trezi cu blândeţe.

— Ce-i? făcu unchiul ridicându-se.

— Vatten, răspunse călăuza.

Cred că oricine devine poliglot sub influenţa unor dureri de nesuportat. Şi deşi nu ştiam nici un cuvânt danez, totuşi am înţeles din instinct ce spusese Hans.

— Apă! Apă! am strigat, bătând din palme şi gesticulând ca scos din minţi.

— Apă! repetă unchiul meu. Hvar? îl întrebă el pe Hans, în limba islandeză.

— Nedat, răspunse Hans.

— Unde? Jos! Acum înţelegeam totul. I-am luat mâinile şi i le-am strâns, în timp ce el mă privea liniştit.

Pregătirile de plecare n-au durat mult şi în curând am dat de o galerie, a cărei înclinare atingea două picioare la fiecare prăjină. Drumul nu era greu şi după o oră am reuşit să facem aproape o mie de prăjini, coborând două mii de picioare.

Am auzit deodată un zgomot neobişnuit, care parcă venea din adâncul peretelui de stâncă, un fel de muget surd, ca un tunet îndepărtat. Până atunci nu ni se ivise în cale izvorul anunţat de Hans şi din pricina asta simţeam că mă cuprinde din nou spaima, dar unchiul meu mă linişti, dezvăluindu-mi care era cauza acelor zgomote.

— Hans nu s-a înşelat, ceea ce auzi e mugetul unui torent.

— Un torent! strigai eu.

— Nu mai încape nici o îndoială. E un fluviu subteran care curge pe undeva pe lângă noi.

Am grăbit paşii, înflăcăraţi cum eram de speranţă. Nici nu mai simţeam oboseala. Zgomotul apei parcă îmi dădea puteri. Creştea din ce în ce mai tare. După ce multă vreme îl auzisem susurând deasupra capului nostru, torentul

curgea acum prin peretele din stânga, mugind şi săltând. Am pipăit deseori cu mâna peretele de stâncă, în nădejdea că voi da peste urme de umezeală. Dar n-am găsit nimic.

Tot mergând aşa a mai trecut o jumătate de oră, în care timp am mai făcut încă o jumătate de leghe. Era neîndoios că Hans n-avusese vreme să ajungă mai departe de locul unde ne aflam noi. Condus de acel instinct propriu oamenilor de la munte, cu precizia unui hidroscop, el a simţit torentul prin stâncă, dar e puţin probabil că a văzut preţiosul lichid şi că a băut din el.

De altfel, în curând ne-am dat seama că, dacă vom continua să mergem înainte, ne vom îndepărta cu totul de torentul al cărui murmur aproape că se pierdea.

Am făcut atunci cale întoarsă. Hans se opri la locul unde torentul părea a fi mai aproape.

M-am aşezat lângă zid, în timp ce şuvoiul curgea cam la două picioare depărtare de mine, cu o violenţă nemaipomenită. Dar ne mai despărţea un perete de granit…

Nu mă mai simţeam în stare să gândesc şi n-am mai căutat să văd dacă n-ar exista vreun mijloc ca să ieşim din impas; m-am lăsat iar pradă desperării.

Hans mă privi şi mi s-a părut că un surâs îi flutură pe buze. Se sculă şi luă lampa. L-am urmat. Se îndreptă spre perete; nu-l pierdeam din ochi. îşi lipi urechea de piatra uscată, şi-o plimbă încet în sus şi în jos, ascultând cu mare luare-aminte. Am înţeles de îndată ce urmărea: căuta locul exact unde torentul se putea auzi cel mai distinct. Peste puţin l-a găsit în peretele lateral din stânga, la trei picioare deasupra pământului.

Cât eram de emoţionat! Nici nu îndrăzneam să ghicesc ceea ce voia să facă! Dar l-am înţeles prea bine şi mi-a venit să-l aplaud şi să-l strâng în braţe când l-am văzut apucând târnăcopul, pentru a lovi în stâncă.

— Suntem salvaţi! am strigat.

— Da, repetă unchiul meu, cuprins de o bucurie nestăvilită. Hans are dreptate! Vrednic om! Fără el n-am fi dat niciodată de apă!

Asta era sigur. Nouă nu ne-ar fi venit în minte un mijloc atât de simplu. Dar, la drept vorbind, nimic nu era mai periculos decât să dai cu târnăcopul în această grindă de susţinere a globului pământesc. Şi dacă se produce o prăbuşire care ne-ar putea zdrobi… Sau dacă torentul, făcându-şi loc prin stâncă, năvăleşte peste noi!

Primejdiile ce ne pândeau nu erau de domeniile fanteziei, dar oricât ne-am fi temut că stâncile ar putea să se prăvălească sau să se umple galeria de apă, nimic nu ne putea opri; setea noastră era atât de mare, că pentru a o astâmpăra am fi săpat chiar şi albia oceanului…!

Hans se apucă de lucru cu o răbdare pe care nici eu, nici unchiul meu n-am fi avut-o. Cum nerăbdarea ne era mai mare decât îndemânarea, nu mai încăpea îndoială că stânca ar fi sărit în bucăţi sub loviturile noastre pripite. Hans, dimpotrivă, lucra domol şi liniştit, spărgând stâncă încetul cu încetul, printr-o serie de mici lovituri repetate. După puţin timp a făcut o gaură largă de vreo 6 degete. Auzeam cum creşte zgomotul torentului şi parcă simţeam apa binefăcătoare ţâşnindu-mi pe buzele însetate.

În curând, târnăcopul pătrunse cam vreo două picioare în peretele de granit. Hans se trudea de peste o oră. Ardeam de nerăbdare! Unchiul meu era gata-gata să folosească aşa-zisele mijloace tari.

Cu mare greutate l-am putut opri, căci şi pusese mâna pe târnăcop… Deodată se auzi un şuierat şi o coloană de apă ţâşni din stâncă, spărgându-se de peretele opus.

Hans, gata să se prăvălească din pricina izbiturii, nu-şi putu reţine un strigăt de durere. Muindu-mi mâinile în izvorul ţâşnitor, am scos şi eu un ţipăt la fel de puternic. Şi nu era de mirare, căci apa era clocotită.

— Aoleu, are 100 de grade!

— Nu-i nimic, o să se răcească! răspunse unchiul meu.

Galeria se umplu de abur, în timp ce apa, formând un fel de pârâiaş, curgea la vale, urmând să se piardă printre cotiturile subterane. În curând aveam să sorbim prima înghiţitură de apă. Ce bucurie! Ce plăcere neasemuită! Ce fel de apă era? De unde venea? N-avea nici o importanţă! Destul că era apă. Aşa caldă cum era, ne readucea la viaţă. Am băut pe nerăsuflate, fără să-i simt gustul măcar.

Peste puţin, după ce mă desfătasem bând, am strigat:

— Dar asta-i apă feruginoasă!

— E minunată pentru stomac, răspunse unchiul meu, şi unde mai pui că are foarte multe săruri minerale! Pe cinstea mea, călătoria asta face cât o vilegiatură la Spa sau la Toeplitz!

— Ah, ce bună e!

— Te cred! Nu degeaba vine de la o adâncime de două leghe. E puţin acidulată, dar n-are nimic neplăcut. Datorită lui Hans, avem la îndemână un leac fără pereche! Propun deci să botezăm cu numele lui acest pârâu salvator.

— De acord! exclamai eu.

Şi numele de Izvorul lui Hans fu adoptat pe loc.

Hans nu se arăta deloc mândru de această cinstire. După ce şi-a astâmpărat şi el setea, dar cu cumpătare, se ghemui într-un colţ, păstrându-şi calmul obişnuit.

— Ar trebui să nu lăsăm să se piardă apa, i-am spus unchiului meu.

— De ce? mă întrebă el. După câte bănuiesc, izvorul e nesecat!

— Ce-are a face! Mult mai bine ar fi să ne umplem bidoanele şi burdufele şi apoi să încercăm să-i astupăm gura.

Sfatul meu fu urmat întocmai. Hans încercă să astupe crăpătura cu nişte sfărâmături de granit, pe care le împăna cu câlţi, dar nu fu deloc uşor. Presiunea era foarte mare şi apa clocotită îţi frigea mâinile. Din această pricină, truda i-a fost zadarnică.

— Nu încape îndoială, zisei, că straturile superioare ale acestui curs de apă sunt situate la o mare înălţime şi de aceea are o presiune atât de mare.

— Negreşit că-i aşa, răspunse unchiul meu. Trebuie să fie o presiune de vreo mie de atmosfere. Deci coloana asta de apă are cam treizeci şi două de mii de picioare înălţime. Dar stai, mi-a venit o idee.

— Care?

— De ce să ne ostenim fără rost să astupăm gura şuvoiului?

— Ei, fiindcă…

Dar oricât m-am străduit, n-am fost în stare să găsesc un motiv.

— Când s-or fi golit burdufele, eşti atât de sigur că le vom putea umple din nou?

— Cum aş putea să fiu…?

— Atunci să lăsăm apa să curgă, căci ne va fi şi-o bună călăuză şi ne va şi răcori de-a lungul drumului!

— Iată un lucru bine gândit! exclamai eu. C-un tovarăş de drum ca pârâiaşul ăsta, nu mai am nici o îndoială că vom reuşi în proiectele noastre!

— Va să zică, ai ajuns la vorbele mele, băiete? spuse profesorul râzând.

— Nu numai că am ajuns, dar mi le-am şi însuşit.

— Stai puţin! Mi se pare că-i timpul să ne odihnim câteva ceasuri. Uitasem, într-adevăr, că se făcuse noapte. Cronometrul îmi arătă cât era de târziu, şi după puţin timp, sătui şi înviorați, ne-am culcat şi am adormit adânc.

A doua zi uitasem de toate chinurile prin care trecusem în ajun.

La început m-am mirat că nu-mi mai era sete şi mă întrebam care-i motivul. Dar pârâiaşul care curgea şuşotind la picioarele mele îmi dădu repede răspunsul.

Am îmbucat ceva şi apoi am băut din această excelentă apă feruginoasă. Mă simţeam plin de vigoare şi hotărât să merg până la capăt. La urma urmei, de ce n-ar reuşi un om

cu energia unchiului meu, când are o călăuză atât de iscusită cum e Hans şi un nepot atât de hotărât ca mine…?! Iată ce idei frumoase mi se învârteau prin cap. Dacă cineva mi-ar fi propus să ies la suprafaţa Pământului, l-aş fi refuzat cu indignare. Dar din fericire nu era vorba de aşa ceva!

— Să plecăm! am strigat eu, trezind prin aceste accente de entuziasm bătrânele ecouri ale Pământului.

Joi, la ora 8 dimineaţa, ne-am reluat mersul. Galeria de granit se întortochea făcând numeroase ocoluri şi cotea pe neaşteptate, dându-ţi impresia unui labirint; dar, de fapt, urma tot direcţia sud-est. În tot acest timp, unchiul meu nu înceta să cerceteze cu cea mai mare grijă busola, pentru a-şi da seama de drumul parcurs.

Galeria se înfunda aproape orizontal, având o înclinaţie de cel mult două degete la fiecare stânjen. Pârâul curgea liniştit, susurând mereu sub picioarele noastre. Îl asemuiam cu o zeitate familială, care ne călăuzea să străbatem adâncurile Pământului, şi mângâiam cu mâna unda călduţă ale cărei cântece ne însoţeau paşii. Buna mea dispoziţie mă împingea la comparaţii mitologice.

În schimb, unchiul meu, omul verticalelor, ocăra tot timpul drumul care şerpuia mai mult orizontal. Galeria se prelungea la nesfârşit şi în loc să meargă de-a lungul razei Pământului, o apuca în direcţia ipotenuzei, după cum se exprima profesorul. Dar nu aveam de ales şi atâta timp cât ne îndreptam spre centru – fie cât de puţin – nu trebuia să ne plângem.

De altfel, din când în când, pantele erau mai abrupte; naiada începea să se rostogolească, mugind, şi noi coboram şi mai adânc, odată cu ea. De fapt, în ziua aceea şi a doua zi am mers multă vreme orizontal, şi numai foarte puţin vertical.

În seara de vineri, 10 iulie, ne aflam, după socotelile noastre, la o distanţă de 30 de leghe spre sud-vest de Reykjavik şi la o adâncime de două leghe şi jumătate.

Deodată se deschise înaintea noastră un puţ înspăimântător. Unchiul meu nu se putu reţine de a bate din palme, calculând cât erau de abrupţi pereţii lui.

— Puţul ăsta ne va duce departe, şi uşor, strigă el, căci ieşiturile stâncii formează o adevărată scară!

Hans ne legă în aşa fel frânghiile, încât să nu fie posibil nici un accident. Apoi am început să coborâm. Acum nu mai socoteam c-ar fi o coborâre periculoasă, căci mă obişnuisem cu astfel de exerciţii.

Puţul acesta era o gură strâmbă de genul faliilor, făcută în masivul granitic. Nu încape îndoială că se formase în urma contracţiilor scoarţei Pământului, în epoca sa de răcire. Odinioară trebuie să fi trecut prin ea materiile eruptive zvârlite de Sneffels şi nu-mi explicam defel cum acestea nu lăsaseră nici o urmă. Coboram un soi de scară în spiralã, atât de regulată încât ai fi putut crede că era făcută de mâna omului.

Din sfert în sfert de oră trebuia să facem popas ca să ne odihnim şi să ne mai dezmorţim picioarele. Atunci ne aşezam pe un colţ de stâncă, cu picioarele atârnând, şi-n timp ce mâncam şi beam apă din pârâu, vorbeam de câte toate.

E de la sine înţeles că în această falie Izvorul lui Hans se transformase într-o adevărată cascadă, în detrimentul volumului său, dar ne era îndeajuns şi chiar prea mult pentru a ne astâmpăra setea. De altfel, pe un teren mai puţin accidentat, era sigur că-şi va relua cursul său liniştit.

În aceste clipe semăna cu onorabilul meu unchi, prin nerăbdarea şi mânia lui, în timp ce pe povârnişurile dulci îmi părea că are calmul vânătorului islandez.

În ziua de 11 şi 12 iulie am urmat cotiturile acestei falii, pătrunzând cu încă două leghe în scoarţa Pământului, ceea ce făcea în total aproape 5 leghe sub nivelul mării Dar la 13 iulie către ora prânzului, falia, care-şi păstra direcţia sud-est, luă o înclinaţie mai lină, de aproape 45 grade.

Drumul deveni uşor, dar şi nespus de monoton. Şi cum s-ar fi putut să fie altfel, când peisajul nu prezenta nici un fel de variaţie…!

În sfârşit, în ziua de miercuri, 15 iulie, ne aflam la şapte leghe sub pământ şi cam la 50 de leghe depărtare de Sneffels. Cu toate că eram puţin obosiţi, sănătatea nu lăsa nimic de dorit şi farmacia pe care o luasem pentru drum rămăsese neatinsă. Ca să-şi dea mai bine seama de situaţie, unchiul meu nota din oră în oră indicaţiile busolei, ale cronometrului, ale manometrului şi ale termometrului. De altfel, ele se găsesc consemnate aidoma în comunicarea ştiinţifică pe care a făcut-o despre călătoria sa. De aceea, când îmi spuse că ne aflăm la 50 de leghe distanţă orizontală, nu mi-am putut reţine o exclamaţie.

— Dar ce ai? mă întrebă el.

— Nimic, am făcut numai o presupunere.

— Care anume, băiete?

— Că, dacă socotelile dumitale sunt exacte, atunci nu mai suntem sub Islanda.

— Crezi?

— E uşor să controlăm. Am luat compasul şi am făcut măsurătorile pe hartă. Nu m-am înşelat! i-am spus unchiului. Am trecut de capul Portland, şi aceste 50 de leghe spre sud-est ne-au dus în plină mare.

— Sub mare! răspunse unchiul meu, frecându-şi mâinile.

— Prin urmare, am strigat eu, deasupra noastră se întinde oceanul!

— Ei, Axel, nimic mai firesc! Oare minele de cărbuni din Newcastle nu se întind departe, sub valurile oceanului?

Profesorul găsea că faptul e foarte simplu, dar, în ce mă priveşte, gândul că mă plimbam sub valurile mării mă frământa mereu. La drept vorbind, însă, ce deosebire era dacă pe deasupra capului nostru se întindeau câmpiile şi munţii Islandei sau valurile Atlanticului, din moment ce acoperişul de granit era solid?

De altfel, m-am obişnuit repede cu această idee. Galeria, aici dreaptă, aici şerpuind, lunecând în pante sau făcând ocoluri când nu te aşteptai, ne ducea mereu spre sud-est, către marile adâncimi ale Pământului.

După 4 zile, la 18 iulie, în seara de sâmbătă, am ajuns la un fel de peşteră destul de mare. Unchiul meu îi dădu lui Hans cei trei rixdali care i se cuveneau săptămânal şi hotărî să poposim aici o zi întreagă.

A doua zi, când m-am trezit, mi-am dat seama că nu mai eram preocupaţi de grijile plecării. Şi cu toate că ne găseam în acele abisuri subpământene, mă simţeam destul de bine… De altfel, parcă eram făcuţi pentru a duce o asemenea viaţă de troglodiţi. Nu mă gândeam deloc nici la soare, nici la stele, nici la lună, nici la pomi, nu mă gândeam nici la case, nici laoraşe; uitasem de toate aceste lucruri de prisos, din care fiinţele ce trăiesc pe pământ şi-au făcut o necesitate. În calitatea noastră de fosile vii, puţin ne păsa de aceste minuni inutile.

Peştera părea o sală imensă şi pe podeaua ei de granit curgea liniştit pârâul cel atât de credincios. La o asemenea distanţă de izvor, apa avea o temperatură normală şi putea fi băută cu uşurinţă.

După prânz, profesorul şi-a consacrat câteva ore pentru a-şi pune în ordine însemnările zilnice.

— Mai întâi, ne spuse el, voi face o serie de calcule pentru a stabili exact locul unde ne găsim, căci la întoarcere vreau să întocmesc o hartă a călătoriei noastre, un fel de secţiune verticală a globului, care va arăta traseul expediţiei noastre.

— Acest lucru o să fie extrem de interesant, unchiule; dar observaţiile dumitale vor fi, oare, suficient de precise?

— Fără îndoială, căci am notat cu cea mai mare grijă toate unghiurile şi pantele. Sunt sigur că nu m-am înşelat. Acu' să vedem mai întâi unde ne găsim. Ia busola şi spune-mi ce direcţie arată.

Am privit instrumentul şi, după o cercetare atentă, am răspuns:

— Est-sud-est.

— Bun! făcu profesorul notându-şi observaţia, şi începu să calculeze cu repeziciune. De aici trag concluzia că am parcurs 85 de leghe de la punctul nostru de plecare.

— Cu alte cuvinte, călătorim sub Atlantic?

— Exact.

— Când te gândeşti că s-ar putea ca în clipa asta să bântuie furtuna şi vapoarele să trosnească din încheieturi sub loviturile valurilor şi ale uraganului!

— Se prea poate!

— Şi poate că balenele izbesc cu coada zidurile închisorii noastre!

— Fii liniştit, Axel, ele nu vor izbuti niciodată s-o zguduie. Dar să ne întoarcem la calculele noastre. Deci, suntem la sud-est, la 85 de leghe depărtare de poalele Sneffelsului şi, potrivit însemnărilor mele anterioare, cred că am ajuns la o adâncime de 16 leghe.

— 16 leghe! strigai eu.

— Fără îndoială.

— Ne aflăm, aşadar, la limita extremă pe care ştiinţa o acordă scoarţei pământeşti.

— Nu te contrazic.

— Asta înseamnă că, după legea creşterii temperaturii, ar trebui să avem o căldură de cel puţin 1500 de grade.

— Ar trebui, băiete…!

— Şi că toată masa de granit n-ar avea cum să se menţină în stare solidă, ci ar trebui să fie topită.

— După cum vezi, nu e chiar aşa, şi faptele, după obiceiul lor, vin să dezmintă teoriile.

— Sunt silit să recunosc că ai dreptate, dar, în sfârşit, toate astea mă uimesc…

— Cât arată termometrul?

— Douăzeci şi şapte de grade şi şase zecimi.

— Mai lipsesc deci încă 1472 de grade şi 4 zecimi pentru ca savanţii să aibă dreptate. Deci creşterea proporţională a temperaturii e o eroare. Deci Humphry Davy nu s-a înşelat. Deci n-am făcut rău că l-am ascultat. Ce mai ai de spus?

— Nimic…!

De fapt, aş fi avut multe de spus. Nu recunoşteam, în nici un caz, valabilitatea teoriei lui Davy şi continuam să mă aflu de partea acelora care susţineau teoria căldurii existente în centrul Pământului, cu toate că nu-i simţeam deloc efectele. în realitate eram mai înclinat să admit că vatra acestui vulcan stins e căptuşită de straturile unor lave refractare, care nu permiteau căldurii să se propage prin pereţii săi.

Deşi mă străduiam să caut argumente noi, mă mulţumeam să iau situaţia aşa cum era.

— Unchiule, i-am spus eu, să presupunem că toate calculele dumitale sunt exacte. Îngăduie-mi, totuşi, să trag o ultimă concluzie.

— Sigur, băiete, eşti liber s-o faci!

— În punctul în care ne găsim, pe latitudinea Islandei, raza Pământului e de aproape 1583 leghe.

— 1583 de leghe şi o treime.

— Să zicem că-i de 1 600 de leghe, ca să avem o cifră rotundă. Aşadar, dintr-un total de 1 600 de leghe, noi am făcut doar 16?

— Exact precum spui.

— Şi asta, cu preţul a 85 de leghe străbătute în diagonală?

— Chiar aşa!

— În aproape douăzeci de zile?

— În douăzeci de zile.

— Or, 16 leghe fac abia a suta parte din raza Pământului!… Dacă mergem tot aşa, coborârea o să dureze vreo două mii de zile, adică aproape cinci ani şi jumătate. Profesorul nu-mi răspunse.

— Fără a ţine seama că dacă o verticală de 16 leghe se întâlneşte cu o orizontală de 80, asta ar face opt mii de

leghe înspre sud-est şi ar însemna că am ieşit de mult printr-un alt punct al globului, fără să atingem centrul!

— Ia dă-le dracului de calcule! izbucni deodată unchiul meu. Dă-le naibii de ipoteze! Pe ce se bazează? Ce dovezi ai că această galerie nu ne duce direct la ţintă? De altfel, există un precedent. Doar drumul ăsta l-a făcut şi un altul. Cum a ajuns Saknussemm, tot aşa o să ajungem şi noi!

— Nădăjduiesc, dar, în sfârşit, îmi e îngăduit să…

— Îţi e îngăduit să taci, Axel, dacă n-ai altceva de spus decât gugumanii de soiul acestora…!

Îmi dădeam seama că teribilul profesor ameninţa să apară din nou de sub pielea unchiului şi am socotit că e mai cuminte să tac.

— Şi acu', cercetează manometrul. Ce arată?

— O presiune foarte mare.

— Bine. Coborând încetişor, ne-am obişnuit puţin câte puţin cu densitatea acestei atmosfere, şi de aceea nu ne mai supără deloc.

— E adevărat, doar că uneori mai simt dureri în urechi.

— Asta nu-i nimic, poţi face să înceteze durerile, respirând mai des. În chipul acesta pui în comunicaţie aerul dinafară cu cel din plămâni.

— Straşnic! am strigat eu, fiind cu totul hotărât să nu-l mai contrazic. De altfel, e o adevărată plăcere să te simţi cufundat într-o atmosferă mai densă. N-ai observat cu ce intensitate se propagă sunetul?

— Ba, cum să nu! Până şi un surd ar auzi aici perfect…!

— Şi această densitate va creşte, nu-i aşa?

— Da, conform unei legi prea puţin fixă. Dar tot atât de adevărat e că intensitatea presiunii va descreşte pe măsură ce vom coborî. Doar ştii singur că apăsarea atmosferei e mai mare la suprafaţa Pământului şi că în centrul globului obiectele nu mai au greutate.

— Ştiu, dar spune-mi, te rog, aerul acesta nu va sfârşi prin a dobândi densitatea apei?

— Desigur, sub presiunea a 710 atmosfere.

— Şi dacă vom coborî mai jos?
— Atunci densitatea va creşte şi mai mult.
— Şi-n cazul acesta, cum coborâm?
— Foarte simplu. O să ne punem pietre în buzunar.
— Drept să spun, unchiule, mă uimeşti, dumneata găseşti răspuns la orice întrebare.

N-am îndrăznit să merg mai departe pe tărâmul ipotezelor, căci m-aş fi lovit de o altă imposibilitate, care l-ar fi făcut pe profesor să sară în sus. Era însă destul de evident că, la o presiune care putea atinge mai multe mii de atmosfere, aerul va sfârşi prin a trece în stare solidă şi atunci, admiţând chiar că corpurile noastre ar rezista, vom fi nevoiţi să ne oprim, în ciuda tuturor raţionamentelor din lume.

Dar nu i-am mai împărtăşit această concluzie. Unchiul meu mi-ar fi ripostat şi de data asta, dându-mi-l iarăşi ca exemplu pe veşnicul său Saknussemm, care a creat un precedent pe care nu se putea pune mare temei. La urma urmei, chiar dacă s-ar fi dovedit sigur că savantul islandez a făcut această călătorie, puteam să-i amintesc unchiului un lucru elementar: în secolul al XVI-lea nu se inventaseră încă nici barometrul, nici manometrul, aşa că Saknussemm n-a avut nici un instrument la îndemână ca să stabilească precis că a ajuns la centrul Pământului. Dar mi-am păstrat acest argument, în aşteptarea evenimentelor.

Restul zilei l-am petrecut în calcule şi discuţii. Am fost tot timpul de aceeaşi părere cu profesorul Lidenbrock, dar invidiam deplina nepăsare a lui Hans, care nu-şi bătea câtuşi de puţin capul căutând să afle efectele şi cauzele lucrurilor, ci se lăsa dus orbeşte oriunde îl mâna destinul.

Trebuie să mărturisesc că până aici toate lucrurile au mers bine şi aş păcătui dacă m-aş plânge de ceva. În cazul când media greutăţilor ar fi rămas constantă, cu siguranţă că aveam să ne atingem ţelul. Şi atunci, ce glorie ne aştepta! Iată că începusem să gândesc ca profesorul Lidenbrock! Să fac aceleaşi raţionamente. Pe cinstea mea.

Oare toate astea se datorau mediului ciudat în care trăiam? Poate!

Timp de câteva zile am coborât povârnişuri foarte repezi, unele aproape verticale, care-mi dădeau fiori, afundându-ne înăuntrul Pământului. Erau zile când parcurgeam câte o leghe şi jumătate până la două leghe, coborând pante periculoase, şi nu ştiu ce ne-am fi făcut de nu ne-ar fi venit în ajutor Hans, cu îndemânarea lui şi minunatul său sânge rece. Acest islandez nepăsător ne era cu totul devotat; numai datorită lui am putut scăpa dintr-o mulţime de primejdii din care singuri n-am fi putut ieşi.

Mutismul său creştea din zi în zi tot mai mult. Şi-mi părea că ne cuprinsese şi pe noi. De altfel, se ştie că obiectele din jur au o mare influenţă asupra omului. Cel care se închide între patru pereţi sfârşeşte prin a pierde facultatea de a asocia ideile şi cuvintele. Câţi prizonieri zvârliţi în întunericul celulelor n-au ajuns idioţi, dacă nu şi nebuni, din cauză că nu şi-au mai putut exercita facultăţile gândirii!

În răstimpul celor două săptămâni care s-au scurs după ultima noastră discuţie, nu s-a întâmplat nici un fapt demn de a fi povestit. N-am reţinut în memorie nimic şi lucrul este explicabil. Totuşi, un singur eveniment, de o extremă gravitate, îmi stăruie tot timpul în amintire, şi mi-ar fi greu să uit până şi cel mai mic amănunt.

La 7 august, în urma atâtor coborâşuri, atinsesem o adâncime de 30 de leghe. Aşadar, deasupra noastră, la 30 de leghe, se găseau stânci, oceane, continente şi oraşe. După socotelile mele, trebuia să fim la aproximativ două sute de leghe depărtare de Islanda. În ziua aceea mergeam pe o galerie puţin înclinată. Eu mă aflam în frunte. Unchiul meu ducea unul din aparatele Ruhmkorff, iar eu pe al doilea, atent să examinez straturile de granit. Deodată, întorcându-mă înapoi, am văzut că eram singur. Asta-i bună, mi-am spus, pesemne c-am mers prea repede, sau Hans şi unchiul meu s-au oprit în drum! Acum n-am încotro, trebuie să mă întorc la ei. Din fericire, drumul nu urca prea tare.

M-am întors. Am mers aproape un sfert de oră. Nimeni. Am strigat. Nici un răspuns. Glasul meu se pierdea, înghiţit de ecourile cavernoase pe care le trezise deodată. începuse să mă cuprindă îngrijorarea. Mă trecu un fior prin tot corpul. Puţină stăpânire! mi-am spus cu glas tare. Sunt sigur că-mi voi regăsi tovarăşii. Doar nu-s două drumuri, şi eu sunt înaintea lor. Să mă întorc.

Am urcat din nou înapoi, cam vreo jumătate de oră, ascultând cu încordare dacă nu mă strigă cineva, căci, în acea atmosferă densă, orice vorbă putea să-mi ajungă la ureche de oricât de departe. O tăcere îngrozitoare domnea în imensa galerie. M-am oprit. Nici nu-m venea să cred că sunt singur. Preferam să cred că m-am rătăcit, nu că eram pierdut, căci acela care se rătăceşte mai poate fi găsit. Fiindcă nu există alt drum decât ăsta, mi-am spus, şi cum şi ei trebuie să vină tot pe aici, nu se poate să nu-i întâlnesc. Va fi de ajuns numai să urc. Dar dacă, nevăzându-mă şi uitând că le-am luat-o înainte, le-o fi trecut şi lor prin gând să se întoarcă înapoi?! Ei bine! Chiar şi-n cazul ăsta, nimic nu-i pierdut; dacă mă grăbesc, tot îi voi găsi, asta-i sigur…!

Repetam aceste ultime cuvinte ca un om care nu-i convins de cele ce spune. De altfel mi-a trebuit un timp destul de îndelungat ca să pot desprinde din mintea mea tulbure aceste idei atât de simple şi să le pot închega în câteva frânturi de frază.

Mă cuprinsese îndoiala. Mergeam eu oare înaintea lor? Desigur. Hans era în urma mea, iar unchiul venea după el. Într-un rând, Hans se oprise câteva minute, pentru a-şi prinde mai bine bagajele pe umăr. Mereu îmi venea în minte acest amănunt. Probabil că atunci am luat-o înainte!

De altfel, mă gândeam eu încurajându-mă, mai am la îndemână un mijloc sigur pentru a nu mă rătăci, un fir care să mă călăuzească prin acest labirint şi care nu poate să se rupă – e credinciosul meu pârâiaş! N-am decât să-i urmez cursul şi va trebui să dau cu siguranţă de urmele tovarăşilor mei!

Gândul ăsta m-a însufleţit şi m-am aşternut la drum, fără a pierde o clipă.

Cât de mult am binecuvântat atunci prevederea unchiului meu care-l oprise pe vânător să astupe gaura făcută în peretele de granit. După ce ne-a astâmpărat setea în tot timpul drumului, izvorul acesta binefăcător îmi servea acum de călăuză prin întortocheatele subterane ale scoarţei pământeşti.

Înainte de a porni, m-am gândit că mi-ar prinde bine dacă m-aş spăla niţel. M-am aplecat, aşadar, pentru a-mi cufunda fruntea în undele Izvorului lui Hans… Dar mare mi-a fost uimirea când, în loc de apă, am dat peste piatră de granit uscată şi colţuroasă! Pârâul nu mai curgea la picioarele mele.

Cum aş putea să vă descriu desperarea care mă cuprinsese? Nici un cuvânt din vreo limbă omenească n-ar putea să-mi redea sentimentele. Eram îngropat de viu şi condamnat să mor în chinurile foamei şi ale setei. Fără să vreau, mi-am plimbat mâinile înfrigurate pe podeaua de granit. Cât de uscată mi se părea stâncă! Dar cum s-a întâmplat de m-am rătăcit, cum am părăsit cursul apei? Căci, în adevăr, pârâiaşul nu mai era aici! Abia atunci mi-am dat seama de ce stăruia o tăcere atât de stranie în timpul când aşteptam să aud vreun strigăt al tovarăşilor mei. Nu mai încăpea îndoială că, în momentul când am apucat pe calea aceea lăturalnică, n-am observat deloc că pârâiaşul nu mai curgea la picioarele mele. Probabil că în momentul acela se deschisese în faţa mea o bifurcare a galeriei, şi Izvorul lui Hans, ascultând de capriciile unui alt povârniş, o luase, împreună cu tovarăşii mei, către adâncimi necunoscute.

Cum să mă întorc? Nu mai aveam la îndemână nici un indiciu. Picioarele mele nu lăsaseră nici o urmă pe acest sol granitic. Îmi frământam mintea căutând o soluţie la această problemă de nedezlegat.

Acum, situaţia mea putea fi redată doar printr-un singur cuvânt: pierdut!

Da, pierdut în aceste adâncimi care mi se păreau uriaşe. Cele 30 de leghe de scoarţă a Pământului mă apăsau pe umeri cu o greutate înspăimântătoare. Mă simţeam strivit.

Am încercat să-mi adun gândurile şi să le îndrept spre lucrurile de pe pământ. Abia am reuşit. Hamburg, casa din Konigstrasse, biata mea Grauben, toată acea lume, pierdută pentru mine, îmi trecu repede prin mintea înspăimântată. Am revăzut apoi, ca prin vis, diferitele etape ale călătoriei, trecerea oceanului, Islanda, întâlnirea cu domnul Fridriksson, Sneffelsul!

În situaţia în care mă aflam, numai un nebun ar fi putut păstra o umbră de speranţă c-o să mai iasă vreodată la liman, şi de aceea socoteam că-i mai cuminte să mă las pradă desperării, decât să mă amăgesc cu deşertăciuni.

Într-adevăr, ce putere omenească putea să mă readucă la suprafaţa Pământului şi să desfacă aceste bolţi enorme care se încovoiau deasupra capului meu? Cine putea să-mi arate calea cea bună, ca să dau de tovarăşii mei?

— Ah, unchiule! strigai eu, copleşit de desperare.

A fost singurul cuvânt de imputare pe care i l-am adresat, căci îmi dădeam seama cât trebuie să sufere, nenorocitul, din pricina mea, căutându-mă în zadar.

Pierdusem orice nădejde că mi-ar putea veni în ajutor vreo fiinţă omenească, şi cum nu mai eram în stare să încerc nimic pentru a mă salva, m-am gândit la ajutorul Cerului. Amintirile copilăriei mele, a mamei pe care n-am cunoscut-o decât pe vremea când mă ţinea în braţe, îmi veniră în minte. Am început să mă rog, cu toate că aveam foarte puţin dreptul de a fi ascultat de Dumnezeu, căruia mă adresam atât de târziu, şi l-am implorat din tot sufletul.

Întoarcerea aceasta spre Providenţă m-a mai liniştit şi mi-am putut concentra toate gândurile asupra situaţiei în care mă găseam.

Mai aveam merinde pentru trei zile şi, din fericire, bidonul era plin cu apă. Totuşi, nu puteam suporta să mai stau multă vreme singur. Dar trebuia, oare. să urc sau să cobor? Trebuia să urc, desigur, să urc mereu!

Să urc până la punctul unde părăsisem izvorul, până la acea funestă bifurcare de drumuri. De îndată ce-aş fi văzut pârâul curgând la picioarele mele, mi-ar fi fost oricând uşor să mă întorc la vârful Sneffelsului.

Cum de nu m-am gândit mai devreme la această posibilitate? Nu încăpea îndoială că era un mijloc de scăpare, un mijloc sigur! Deci, cel dintâi lucru pe care-l aveam de făcut era să dau cât mai curând de Izvorul lui Hans.

M-am sculat şi, sprijinindu-mă de bastonul meu cu vârful de fier, am început să urc galeria. Panta era destul de abruptă. Mergeam încrezător şi fără să mă încurc, ca un om care-i sigur de drumul pe care-l urmează.

Timp de o jumătate de oră, nici un obstacol nu mi s-a pus în cale. Am încercat să recunosc drumul după forma tunelului, după ieşiturile unor stânci, după felul cum se rânduiau cotiturile, dar nici un semn deosebit nu mi-a atras atenţia şi mi-am dat seama în curând că această galerie nu putea să mă ducă la locul ei de bifurcare. Se înfunda. M-am izbit de un perete de netrecut şi am căzut pe o stâncă.

Nici n-aş putea descrie ce groază, ce desperare m-au cuprins atunci. Am rămas încremenit, fără grai. Ultima mea speranţă se zdrobise de acest perete de granit.

Pierdut în labirintul ale cărui cotituri se încrucişau în toate direcţiile, nu mai ştiam încotro să-mi găsesc scăparea. Nu-mi mai rămânea decât să mor de cea mai îngrozitoare moarte! Şi, ciudat lucru, îmi veni în minte că trupul meu, transformat în fosilă, va stârni mari şi grave discuţii ştiinţifice, dacă într-o bună zi va fi descoperit la o adâncime de 30 de leghe în măruntaiele Pământului! Am vrut să strig, dar de pe buzele mele uscate nu ieşeau decât accente răguşite. Gâfâiam. Şi, ca şi când nu m-aş fi temut de ajuns,

am fost cuprins de o spaimă şi mai puternică. Lampa mi se stricase în momentul când am căzut. N-aveam la îndemână nici un mijloc ca s-o pot repara. Lumina pălea din ce în ce mai mult şi în curând avea să se stingă!

Priveam cu înfricoşare cum se micşora efluviul luminos în serpentina aparatului. Pe pereţii întunecoşi se desfăşura o procesiune de umbre mişcătoare. Nu îndrăzneam să mai închid pleoapele, de teamă să nu pierd şi ultimul strop de lumină! în fiecare clipă aşteptam să dispară, şi întunericul să mă cuprindă cu totul, să mă înghită.

În sfârşit, în lampă a tremurat ultima licărire. Am urmărit-o, am sorbit-o avid cu privirea, mi-am concentrat toată puterea ochilor asupra ei, ca asupra ultimei senzaţii de lumină ce mi-a fost dat să o simt, şi apoi am rămas cufundat într-un întuneric desăvârşit.

Am scos un strigăt îngrozitor. Pe pământ, în nopţile cele mai întunecoase, lumina nu-şi cedează cu desăvârşire drepturile, nu dispare complet! Ea e difuză, abia o simţi, dar, oricât de puţină rămâne, retina ochiului tot o percepe, pe când aici nu poate reţine nimic. O întunecime de nepătruns mă prefăcea într-un adevărat orb.

Mi-am pierdut atunci capul. Mi-am ridicat braţele şi, provocându-mi dureri cumplite, am început să pipăi în jurul meu. Am luat-o la fugă îndreptându-mi paşii la întâmplare în acest labirint fără ieşire, coborând mereu, alergând prin măruntaiele Pământului ca un locuitor al adâncurilor subterane, strigând după ajutor, ţipând, urlând, lovindu-mă de vârfurile stâncilor, căzând şi ridicându-mă însângerat, încercând să sorb sângele care-mi curgea şiroaie pe faţă şi aşteptând mereu ca vreun perete neprevăzut să-mi izbească capul şi să-l spargă!

Unde avea să mă ducă această smintită alergătură? Niciodată n-aveam s-o ştiu. După mai multe ore, sleit cu totul de puteri, m-am prăbuşit fără simţiri lângă un perete al galeriei şi n-am mai ştiut de mine.

Când mi-am revenit în fire, faţa mi-era udă, dar udă de lacrimi. Cât a durat leşinul nu ştiu, căci nu mai aveam nici un mijloc ca să-mi dau seama de timp. Nici o singurătate nu s-a putut asemui vreodată cu aceea în care mă aflam şi niciodată n-a fost cineva atât de părăsit!

Din cauza căderii pierdusem mult sânge. Eram mânjit cu sânge peste tot. Ce rău îmi părea că nu murisem şi că aveam să trag încă multe! Nici nu voiam să mai judec. Căutam să gonesc din minte orice gând şi, învins de durere, mă rostogolii lângă peretele de granit.

Simţeam cum mă cuprinde din nou leşinul şi-mi dădeam seama că odată cu el mi se scurge ultimul strop de energie când, deodată, un zgomot puternic îmi lovi auzul. La început semăna cu bubuitul prelung al tunetului, dar, imediat după aceea, undele sonore au prins să se piardă în îndepărtatele adâncimi ale prăpastiei.

De unde venea acest zgomot? Era neîndoios că fusese produs de vreun fenomen care avusese loc în sânul masivului terestru.

Cine ştie ce explozie a vreunui gaz sau ce prăbuşire de straturi se produsese tocmai atunci!

Am ascultat din nou cu atenţie. Voiam să ştiu dacă nu cumva se repetă zgomotul. Trecuse aproape un sfert de oră şi-n galerie domnea tăcerea. Nu-mi auzeam nici măcar bătăile inimii. Deodată, lipind din întâmplare urechea de perete, mi s-a părut că aud câteva cuvinte nedesluşite, de neînţeles, îndepărtate. Am tresărit. E o halucinaţie! m-am gândit eu. Dar nu! Ascultând cu mai multă atenţie, am auzit, într-adevăr, un murmur de voci. Dar mă aflam într-un asemenea hal de slăbiciune, că nu eram în stare să înţeleg ce se vorbea. Şi totuşi se vorbea. Eram sigur de asta. O clipă am stat la îndoială, temându-mă ca aceste cuvinte să nu fie cumva ale mele, repetate de ecou. Cine ştie, poate că strigasem eu singur! Mi-am încleştat buzele şi am lipit din nou urechea de perete. Da, nu-ncape îndoială, se vorbeşte! Se vorbeşte!M-am târât câţiva paşi mai departe de-a lungul

peretelui şi-am auzit mai clar. Am izbutit să prind numai câteva cuvinte nesigure, ciudate, de neînţeles. Ele ajungeau până la mine ca şi cum ar fi fost pronunţate foarte încet, aproape pe şoptite. Cuvântul forlorad îl auzeam repetându-se mereu, cu un accent de durere.

Ce însemna? Cine-l pronunţa? Unchiul meu, sau mai curând Hans? Dar dacă îi auzeam atât de limpede, atunci însemna că şi ei puteau să mă audă.

— Ajutor! am strigat din toate puterile. Ajutor!

Am ascultat, căutând să prind măcar un răspuns, un strigăt, un suspin. Dar nu se auzea nimic. Au mai trecut câteva minute. În mintea mea începuse să se înfiripe o lume întreagă de gânduri. Îmi spuneam că vocea îmi era prea slăbită şi că din pricina asta nu putea ajunge până la tovarăşii mei. Căci ei sunt, ei sunt, cu siguranţă! am repetat eu. Cine altcineva ar fi îndrăznit să se afunde la 30 de leghe sub pământ?

Am ascultat din nou. Îmi plimbam urechea pe perete, pentru a găsi punctul matematic unde vocile păreau că ating maximum de intensitate. Cuvântul forlorad îmi reveni iarăşi în auz, apoi bubuitul acela de tunet care mă trezise din toropeala mea. Nu, mi-am spus, asta-i sigur! Glasurile acestea nu pot pătrunde prin masivul muntos. Pereţii sunt din granit şi n-ar putea trece prin ei nici cea mai puternică detunătură! Zgomotele ajung cu siguranţă până la mine chiar prin galerie! Probabil că aici se petrece un fenomen acustic cu totul special!

Am ascultat iarăşi, şi de data aceasta… de data aceasta mi-am auzit limpede numele străbătând spaţiul.

Era vocea unchiului meu. El vorbea cu călăuza şi forlorad era un cuvânt danez! Atunci am înţeles totul. Pentru a mă face auzit, trebuia să vorbesc de-a lungul acestui perete care va avea rolul să-mi ducă glasul întocmai cum un fir conduce electricitatea.

Dar nu mai aveam timp de pierdut. Dacă tovarăşii mei s-ar fi depărtat cu câţiva paşi, fenomenul de acustică n-ar mai fi

avut loc. M-am apropiat deci de perete şi am pronunţat cât mai distinct cu putinţă:

— Unchiule Lidenbrock!

Aşteptam cu o nelinişte plină de spaimă. Sunetul nu se propagă cu o viteză prea mare; densitatea straturilor de aer nu-i măreşte viteza, ci doar intensitatea. După câteva secunde, care mi s-au părut veacuri, îmi ajunseră la ureche cuvintele:

— Axel, Axel, tu eşti?

— Da, da, eu sunt…!

— Copilul meu, unde eşti?

— Pierdut, în cel mai adânc întuneric.

— Dar lampa ta?

— S-a stins.

— Şi pârâul?

— A dispărut.

— Axel, bietul meu Axel, nu-ţi pierde curajul!

— Aşteaptă puţin, sunt istovit! Nu mai am putere să răspund. Dar vorbeşte-mi dumneata.

— Curaj, îmi repetă unchiul meu. Nu mai vorbi, ci ascultă-mă. Te-am căutat urcând şi coborând galeria, dar n-a fost chip să te găsim. Ah, cât am plâns după tine, copilul meu! în sfârşit, bănuind că te afli totuşi pe drumul izvorului, am coborât din nou, trăgând focuri de puşcă. Acum, dacă vocile noastre s-au întâlnit, faptul acesta se datoreşte numai unui fenomen de acustică! Deocamdată mâinile noastre nu se pot atinge! Dar nu dispera, dragă Axel! E de ajuns de mult că ne putem auzi!

M-am gândit câteva clipe şi-o speranţă, încă vagă, mi-a cuprins sufletul. Uitasem să întreb ceva foarte important. Mi-am apropiat deci buzele de perete şi am strigat:

— Unchiule!

— Ce-i, copilul meu? am primit răspunsul după câteva clipe.

— Mai înainte de orice, trebuie să ştim ce distanţă ne desparte.

— Asta e uşor.
— Ai cronometrul la dumneata?
— Da.
— Ei bine, scoate-l! Pronunţă numele meu şi notează exact secunda în care l-ai pronunţat. Eu o să-l repet îndată ce-mi va ajunge în urechi, şi dumneata vei nota, de asemenea, momentul precis când ţi-a parvenit răspunsul meu.
— Te-am înţeles. Şi jumătatea timpului cuprins între întrebarea mea şi răspunsul tău va arăta tocmai durata de care are nevoie vocea mea ca s-ajungă până la tine.
— Foarte bine, unchiule.
— Eşti gata?
— Da.
— Ei bine, fii atent, voi pronunţa numele tău…
Mi-am lipit urechea de perete şi îndată ce am auzit cuvântul Axel, am răspuns imediat Axel, apoi am aşteptat.
— 40 de secunde, spuse atunci unchiul meu. S-au scurs 40 de secunde între cele două cuvinte. Aşadar, sunetul a avut nevoie de douăzeci de secunde pentru a ajunge la mine. Or, la douăzeci de mii de picioare pe secundă, asta face douăzeci de mii patru sute de picioare sau o leghe şi jumătate şi o optime. Iată distanţa care ne desparte!
— O leghe şi jumătate! am murmurat eu.
— Ei, Axel, trebuie să învingi greutatea asta!
— E nevoie să urc sau să cobor?
— Să cobori şi iată de ce. Noi am ajuns la o mare scobitură, unde se întâlnesc numeroase galerii. După cum bănuiesc, tot aici trebuie să ducă şi galeria în care eşti tu, căci toate aceste crăpături, toate aceste falii ale scoarţei sunt dispuse ca nişte raze în jurul imensei caverne în care ne aflăm. Scoală-te deci şi porneşte. Târăşte-te dacă e nevoie, dă-ţi drumul pe pantele cele mai abrupte, mergi până la capăt, căci vei găsi braţele noastre gata să te primească… La drum. copilul meu, la drum!
Aceste cuvinte m-au însufleţit peste măsură.

— Adio, unchiule, am strigat. Pornesc chiar acum! Părăsind locul ăsta, n-o să-mi mai fie în putinţă să comunic cu dumneata. Aşadar, adio!

— La revedere, Axel, la revedere!

Au fost ultimele cuvinte pe care le-am mai auzit. Această surprinzătoare discuţie, schimbată prin măruntaiele Pământului, la mai mult de o leghe distanţă, s-a sfârşit cu acele puţine cuvinte de îmbărbătare şi nădejde. Am adresat atunci un gând plin de recunoştinţă Providenţei, căci ea mă condusese prin aceste imensităţi întunecoase, îndreptându-mi paşii poate spre singurul loc unde glasul tovarăşilor mei a putut ajunge până la mine. Uimitorul fenomen de acustică se explică foarte uşor prin una din legile fizicii şi se datora formei galeriilor şi conductibilităţii rocilor. De altfel, sunt numeroase exemple de propagare a sunetelor abia perceptibile în spaţiile intermediare, îmi amintesc că acest fenomen a fost observat în mai multe locuri; printre altele, în galeria interioară a Catedralei Sfântul Paul din Londra şi, mai ales, în adâncul acelor curioase peşteri din Sicilia, acele latomii de lângă Siracuza, dintre care cea mai minunată e cunoscută sub numele de Urechea lui Denys.

Toate aceste gânduri îmi veneau în minte, şi-mi dădeam foarte bine seama că dacă vocea unchiului meu putuse ajunge până la mine, nu exista nici un obstacol între noi. Urmând drumul sunetului, trebuia în mod neîndoios să dau de tovarăşii mei, dar totul era să nu mă părăsească puterile. M-am sculat, deci, şi am pornit-o la drum. Dar, de fapt, mai mult mă târam decât mergeam. Panta era îndeajuns de abruptă. Când n-am mai putut altfel, mi-am dat drumul să alunec pe ea.

În curând, viteza coborârii deveni înspăimântătoare şi, din clipă în clipă, eram ameninţat să cad. Dar nu mai aveam nici o putere să mă opresc.

Deodată am văzut că-mi fuge terenul de sub picioare. Simţeam cu groază cum mă rostogolesc, săltând ca o minge, lovindu-mă de colţurile ieşite în afară ale unei galerii

verticale, un adevărat puţ. M-am lovit cu capul de o stâncă ascuţită şi mi-am pierdut cunoştinţa.

Când mi-am revenit în simţiri, eram întins pe nişte pături groase, aproape în întuneric. Unchiul veghea la căpătâiul meu, pândind pe faţa mea cel mai mic semn de viaţă. La primul meu suspin mi-a luat mâna şi la prima privire a scos un strigăt de bucurie.

— Trăieşte! Trăieşte!

— Da, am răspuns cu voce slabă.

— Copilul meu, spuse unchiul meu, strângându-mă la pieptul lui, acuma eşti salvat!

Am fost foarte impresionat de duioşia care răzbătea din aceste cuvinte, şi mai ales de îngrijirile cu care eram înconjurat. Dar a fost nevoie să trec prin asemenea dureroase încercări pentru ca profesorul să manifeste o atare dăruire de sentimente. În acest moment tocmai sosi şi Hans. El văzu că ne ţinem de mână şi îndrăznesc să afirm că ochii săi exprimau o vie mulţumire.

— God dag! spuse el.

— Bună ziua, Hans, bună ziua! am şoptit. Şi acum, unchiule, spune-mi unde ne aflăm?

— Mâine, Axel, mâine. Astăzi eşti încă prea vlăguit. Ţi-am pus comprese pe cap şi nu trebuie deloc să te mişti. Dormi, băiete, şi mâine o să afli totul.

— Dar cel puţin spune-mi ce oră e şi în ce zi suntem.

— E ora 11 noaptea. În 9 august, duminică. Şi acum, îţi interzic să mă mai întrebi ceva înainte de 10 august.

Într-adevăr, eram foarte slăbit, şi de somn ce-mi era nu reuşeam să ţin ochii deschişi. Aveam nevoie de o noapte de odihnă, şi peste puţin am adormit cu gândul că timp de trei zile fusesem izolat cu totul de tovarăşii mei.

A doua zi, când m-am trezit, m-am uitat în jur. Culcuşul meu, alcătuit din toate păturile, se afla într-o peşteră fermecătoare, împodobită cu minunate stalagmite, şi pe jos era presărat un nisip foarte fin. înăuntru domnea semi-obscuritate. Deşi nu vedeam aprinsă nici o torţă şi nici o

lampă, totuşi de afară venea o lumină inexplicabilă, care se furişa printr-o deschizătură îngustă a peşterii. Am auzit, de asemenea, şi un murmur vag şi nedefinit, asemănător cu geamătul valurilor ce se sparg de mal şi, uneori, cu şuieratul vântului.

Mai întâi m-am întrebat dacă sunt treaz, dacă nu cumva mai visez sau dacă totul nu e decât o simplă închipuire a creierului meu, zguduit în cădere. Totuşi nici ochii şi nici urechile nu se puteau înşela până într-atâta…

E o rază luminoasă ce se furişează de afară prin această crăpătură a stâncilor! Şi aud destul de clar murmurul valurilor şi şuieratul vântului! Oare mă înşel, sau ne-am reîntors la suprafaţa Pământului? A renunţat oare unchiul meu la expediţia sa, sau a terminat-o cu bine?

Pe când îmi frământam mintea cu astfel de întrebări de nedezlegat, intră profesorul.

— Bună ziua, Axel! spuse el vesel. Pun rămăşag că te simţi bine!

— Desigur, i-am răspuns, ridicându-mă în capul oaselor.

— Nici nu se putea altfel, căci ai dormit liniştit. Hans şi cu mine am vegheat pe rând la căpătâiul tău şi ne-am dat seama că te vindeci văzând cu ochii.

— Într-adevăr, mă simt cu totul înviorat, şi, ca dovadă, o să vă onorez prânzul pe care veţi binevoi să mi-l serviţi!

— O să mănânci îndată, băiete! Nu mai ai febră. Hans ţi-a uns rănile cu un fel de unsoare al cărei secret îl deţin numai islandezii, şi s-au cicatrizat minunat. E un om nemaipomenit vânătorul nostru!

În timp ce vorbea, unchiul meu mi-a adus câteva merinde, pe care le-am înghiţit pe nemestecate, în ciuda recomandărilor sale de-a mânca mai liniştit. Înfulecam de zor şi-l copleşeam cu întrebări la care el se grăbea să răspundă.

Am aflat atunci că m-am prăvălit într-un puţ aproape perpendicular, care ducea tocmai la galeria principală. Cum ajunsesem la capătul lui în mijlocul unui torent de pietre,

din care cea mai mică ar fi fost suficientă pentru a mă zdrobi, era neîndoios că o parte din pereţii galeriei alunecaseră odată cu mine. Şi aşa s-a întâmplat că îngrozitorul vehicul m-a dus până în braţele unchiului meu, unde am căzut însângerat şi fără cunoştinţă.

— Ehe, făcu el, e de mirare cum ai scăpat, că te-a pândit moartea de o mie de ori! Dar, pentru Dumnezeu, să nu ne mai despărţim, căci altfel riscăm să nu ne mai revedem niciodată.

Să nu ne mai despărţim! Aşadar, călătoria încă nu se sfârşise? Am deschis nişte ochi mari, şi, văzându-mă cât sunt de surprins, unchiul meu se grăbi să mă întrebe:

— Ce ai, Axel?

— Vreau să te întreb ceva. Spui că am scăpat teafăr şi pe deplin sănătos?

— Fără îndoială.

— Am toate mădularele nevătămate?

— Desigur.

— Dar capul?

— E la locul lui, pe umeri, doar că are câteva lovituri.

— Mi-e frică să nu mi se fi tulburat mintea.

— Să se fi tulburat?!

— Nu glumesc defel. Nu ne aflăm acum la suprafaţa Pământului?

— Da' de unde…!

— Atunci se vede că am înnebunit, căci văd lumina zilei, aud şuierul vântului şi zgomotul valurilor mării, care se sparg de mal…!

— A, numai lucrul ăsta te nelinişteşte…?

— Unchiule, nu vrei să-mi explici…?

— N-o să-ţi explic nimic, căci nu se poate da încă vreo explicaţie, dar o să te convingi singur că geologia nu şi-a spus încă ultimul cuvânt.

— Să ieşim de aici! am strigat eu, ridicându-mă brusc.

— Încă nu, Axel, încă nu, căci aerul de afară ţi-ar putea face rău.

— Aerul de afară?

— Da. N-auzi? Bate un vânt destul de puternic şi nu vreau să dai piept cu el.

— Te asigur că mă simt destul de zdravăn.

— Mai ai puţină răbdare, băiete. Dacă te-ai îmbolnăvi din nou, ne-am afla în mare încurcătură. Nu trebuie să pierdem nici o clipă de prisos, căci s-ar putea ca traversarea să dureze mult.

— Traversarea?

— Da, odihneşte-te bine încă azi, fiindcă mâine o să ne îmbarcăm.

— Să ne îmbarcăm?

Acest ultim cuvânt mă făcu să sar în sus. Cum? Să ne îmbarcăm? Dar ce, parcă aveam de trecut vreun fluviu, vreun lac sau vreo mare? Ne aştepta oare vreun vas în nu ştiu ce port subpământean? Ardeam de curiozitate să aflu despre ce-i vorba. Unchiul meu încercă zadarnic să mă oprească pe loc. Dacă văzu că nerăbdarea mi-ar face mai mult rău decât dacă mi-ar satisface dorinţele, el se înduplecă. M-am îmbrăcat repede. Dintr-o precauţiune exagerată, m-am învelit cu una din pături şi am ieşit din peşteră.

La început n-am văzut nimic. Ochii mei, care se dezobişnuiseră cu lumina, s-au închis brusc. Când am putut să-i redeschid, am rămas mai mult uimit decât încântat.

— Marea! am strigat eu.

— Da, răspunse unchiul meu, Marea Lidenbrock, şi-mi place să cred că nici un navigator nu-mi va disputa cinstea de a o fi descoperit şi dreptul de a-i fi dat numele meu!

Cât vedeai cu ochii, se întindea o pânză de apă nemărginită, care părea să fie începutul unui lac sau al unui ocean. Ţărmul foarte mult scobit oferea ultimelor ondulaţii ale valurilor un nisip fin, auriu, presărat cu scoici mici, unde-şi avuseseră lăcaşul primele fiinţe de pe Pământ. Valurile se spărgeau cu acel murmur sonor, specific spaţiilor închise, dar vaste. O spumă străvezie zbura pe

luciul apei, purtată de suflarea unui vânt uşor, şi câteva picături ajunseră până la mine şi mă stropiră pe faţă. Pe această plajă, uşor înclinată, la aproape o sută de stânjeni de marginea valurilor, se sfârşeau, înaintând în mare, proptelele stâncilor enorme, care se lărgeau în partea de sus, ridicându-se la o ameţitoare înălţime. Unele din ele, sfâşiind ţărmul cu colţurile lor ascuţite, formau capuri şi promontorii roase de dinţii talazurilor. Ochiul urmărea, cât putea să cuprindă cu privirea, aceste mase, care se profilau limpede pe fundalul înceţoşat al orizontului.

Era un adevărat ocean, cu ţărmuri care coteau capricios, dar pustii şi cu un aspect îngrozitor de sălbatic.

Dacă privirile mele puteau să se plimbe până hăt departe pe această mare, apoi acest lucru se datora unei lumini speciale, care te făcea să desluşeşti cele mai mici detalii. Nu era lumina soarelui, cu fascicolele sale strălucitoare şi iradiaţia splendidă a razelor, şi nici strălucirea palidă şi vagă a astrului nopţii care doar reflectă lumina soarelui, fără să dea însă căldură. Intensitatea acestei lumini speciale, împrăştierea ei difuză, albeaţa ei puternică, dar uscată, temperatura ei îndeajuns de mică, strălucirea ei, superioară în realitate aceleia a lunii, arătau în mod evident că e de origine electrică. Era ca o aurora borealĕ, un fenomen cosmic continuu, care avea loc în această uriaşă peşteră ce putea cuprinde un ocean.

Bolta suspendată deasupra capului meu, cerul, dacă vreţi, părea alcătuit din nori mari, din aburi mişcători şi schimbători care, prin efectul condensării, trebuiau, în anumite zile, să se transforme în ploi torenţiale. La început nu mi-a venit să cred că sub o presiune atât de puternică a atmosferei evaporarea apei ar putea să se producă, şi totuşi, printr-un fenomen fizic pe care nu-l înţelegeam, în aer pluteau pături largi de nori. Dar era frumos. Iradiaţiile electrice dădeau naştere la uimitoare jocuri de lumină, care se răsfrângeau pe suprafaţa norilor aflaţi foarte sus. Pe volutele lor inferioare se desenau umbre vii, şi, deseori,

între două straturi despărţite, o rază aluneca până la noi cu o intensitate deosebită. Dar oricât ar fi fost de puternică lumina, ea nu se putea compara cu aceea a soarelui, deoarece nu radia căldură. Din această pricină, priveliştea era tristă şi nespus de melancolică. În locul unui cer spuzit de stele strălucitoare.

Simţeam deasupra acestor nori o boltă de granit care mă strivea sub greutatea ei. Şi, la drept vorbind, oricât de imens era acest spaţiu, el n-ar fi fost de ajuns nici pentru plimbarea celui mai puţin ambiţios dintre sateliţi…!

Mi-am amintit atunci de acea teorie a unui căpitan englez, care asemăna Pământul cu o vastă sferă, goală în interior, şi în care aerul se menţinea luminos din cauza presiunii sale, în timp ce doi aştri, Pluton şi Proserpina, îşi descriau în acest spaţiu misterioasele lor orbite. Oare cele spuse de el erau adevărate? Ceea ce pot afirma e că ne aflam, într-adevăr, închişi într-o enormă scobitură. Nu-i puteai judeca nici lărgimea, căci ţărmurile ei se întindeau cât vedeai cu ochii, şi nici de lungime nu-ţi puteai da seama, căci privirea ţi-era la un moment dat oprită de-o linie orizontală cam nesigură. în ceea ce priveşte înălţimea, trebuie că trecea de câteva leghe. Ochiul nu putea să zărească pilonii de granit pe care se sprijinea bolta, ci doar un nor imens, atârnând în atmosferă, a cărui înălţime depăşea cu vreo două mii de stânjeni altitudinea superioară a vaporilor tereştri şi care se datora, fără îndoială, densităţii considerabile a aerului.

Cuvântul peşteră nu zugrăveşte întocmai acest spaţiu imens. Din păcate, cuvintele omeneşti sunt neîndestulătoare pentru a exprima tot ce vede acela care se hazardează în abisurile globului.

Nu eram în stare să-mi explic existenţa unei astfel de scobituri. Să se fi produs, oare, prin răcirea scoarţei pământeşti? Din povestirile călătorilor aflasem de unele peşteri celebre, dar niciuna dintre ele nu avea asemenea dimensiuni.

Peştera Guakhara, din Columbia, cercetată de savantul Humboldt, a fost străbătută de el pe o distanţă de două mii cinci sute de picioare, fără să-i fi dat de fund, dar e puţin probabil că se întinde mult peste această lungime. Imensa Peşteră a Mamutului din Kentucky are, de asemenea, proporţii gigantice, căci bolta ei se înalţă la 500 de picioare, deasupra unui lac fără fund. Nici ei nu i s-a dat de capăt, deşi mai mulţi călători au parcurs-o pe o distanţă depăşind zece leghe în interiorul ei. Dar ce însemnau amândouă faţă de uriaşa scobitură subpământeană pe care o admiram eu, cu cerul său de vapori, cu iradiaţiile sale electrice şi cu o mare întinsă, închisă între ţărmurile ei! închipuirea mea se zbătea neputincioasă în faţa acestei imensităţi.

Contemplam în tăcere toate aceste minuni. Îmi lipseau cuvintele ca să pot exprima cu adevărat ceea ce simţeam. Mi se părea că mă găsesc pe vreo planetă îndepărtată, pe Uranus sau Neptun, şi că asistăm la nişte fenomene cu totul necunoscute unui pământean.

Aceste senzaţii trebuiau să fie redate prin cuvinte noi, pe care mintea mea nu era în stare să le scornească. Priveam, reflectam şi admiram totul, cu un fel de uimire amestecată cu groază.

Surpriza şi noutatea unei asemenea privelişti îmi îmbujorară faţa; simţeam că mirarea ce mă cuprinsese era un adevărat leac pentru mine şi că-mi grăbeam vindecarea prin această nouă terapeutică. Adevărul e că aerul tare şi foarte dens mă înviora, dând mai mult oxigen plămânilor mei.

E lesne de înţeles bucuria fără margini pe care o simţeam, respirând acest aer încărcat cu umede emanaţii saline, după cele 47 de zile petrecute prin galerii strâmte şi întortocheate. Nu-mi părea rău că părăsisem grota întunecoasă. Unchiul meu, care se obişnuise cu priveliştile acelea minunate, nu se mai mira defel.

— Eşti în stare să te plimbi puţin? mă întrebă el.

— Fireşte. Cred că nimic nu poate fi mai plăcut.

— Ei bine, atunci dă-mi braţul şi să urmăm cotiturile ţărmului. Am acceptat bucuros şi-am pornit-o pe malul acestui nou ocean.

Pe stânga se înălţau stânci abrupte, căţărate unele peste altele, formând o îngrămădire uriaşă care-ţi producea o impresie uimitoare. Pe laturi se rostogoleau nenumărate cascade, care curgeau ca nişte pânze de apă limpezi şi răsunătoare. Câţiva aburi uşori săltau din stâncă în stâncă, arătând locul izvoarelor calde, iar pâraiele şerpuiau leneşe înspre bazinul comun, de parcă ar fi căutat pe povârnişuri prilejul de a murmura şi mai plăcut.

Printre ele am recunoscut şi Izvorul lui Hans, credinciosul nostru tovarăş de drum, care se pierdea liniştit în mare, ca şi cum n-ar fi făcut altceva de la începutul lumii.

— De acum înainte n-o să-l mai vedem, şi-o să ne lipsească! am spus eu, suspinând.

— Ce-are a face! făcu profesorul. El sau altul, totuna-i!

Am găsit că răspunsul vădea o oarecare nerecunoştinţă. Dar în clipa aceea, atenţia îmi fu atrasă de o privelişte neaşteptată. La vreo 500 de paşi, pe un promontoriu înalt, ne apăru înaintea ochilor o pădure deasă. Era alcătuită dintr-o mulţime de copaci de mărime mijlocie, în formă de umbrelă, cu contururile bine desenate şi geometrice. Curenţii atmosferici păreau că n-au nici o influenţă asupra frunzişului lor şi, cu toată bătaia vântului, ei rămâneau nemişcaţi, de parcă ar fi fost nişte cedri împietriţi.

Am grăbit pasul. Nu ştiam ce nume să dau acestor arbori ciudaţi Făceau ei oare parte din cele două sute de mii de specii vegetale cunoscute până acum, sau trebuia să le acordăm cumva un loc special în flora vegetaţiilor lacustre? Nu! Când am ajuns la umbra lor, surpriza mea s-a transformat în admiraţie.

În adevăr, mă aflam în faţa unor specii care creşteau şi pe pământ, numai că aici erau croite după un tipar uriaş. Unchiul meu le spuse imediat pe nume.

Şi nu se înşela defel. Închipuiţi-vă ce dezvoltare au luat aceste plante care se simt bine în mediile calde şi umede! Ştiam că Licoperdon giganteum atinge, după părerea lui Bulliard, o circumferinţă de opt-nouă picioare, dar aici era vorba de ciuperci albe, înalte de treizeci-patruzeci de picioare, cu o pălărie care avea un diametru cam de aceeaşi mărime. Şi erau cu miile. Lumina nu reuşea să pătrundă prin umbra deasă a pădurii şi un întuneric desăvârşit domnea sub aceste domuri suprapuse ca acoperişurile rotunde ale unei cetăţi africane.

Am vrut să mă afund mai adânc în pădure, dar m-a cuprins un frig de moarte. Totuşi am rătăcit o jumătate de oră sub aceste bolţi cărnoase şi umede, şi când ne-am întors pe malul mării a fost o adevărată binefacere.

Dar vegetaţia acestui ţinut subteran nu era formată numai din ciuperci. Mai încolo se înălţau, în grupuri, numeroşi alţi arbori cu frunzişul decolorat. Nu era greu să-i recunoşti: erau modeştii arbuşti ai pământului, care aici aveau dimensiuni fenomenale, licopode gigantice de 100 de picioare, sigilării uriaşe, ferigi arborescente, înalte ca brazii care cresc la mari altitudini, lepidodendroni cu tulpinile cilindrice bifurcate şi terminate cu frunze lungi şi zburlite, cu perii aspri ca nişte monstruoase plante grase.

— Uimitor, măreţ, splendid! exclama unchiul meu. Iată întreaga floră a erei secundare. Iată modestele plante care cresc în grădinile noastre şi care în primele secole de existenţă a globului se transformau în arbori! Priveşte, Axel, admiră! Nici unui botanist nu i-a fost dat vreodată să se afle în faţa unor asemenea specii Asta-i o adevărată sărbătoare.

— Ai dreptate, unchiule. Se pare că Providenţa a vrut să conserve în această seră imensă plantele antediluviene, pe care intuiţia şi priceperea oamenilor de ştiinţă le-a reconstituit într-un chip atât de perfect.

— Bine zici, băiete, e o seră, dar te-ai exprima şi mai bine dacă ai adăuga că ne găsim, poate, şi într-o menajerie.

— Într-o menajerie?

— Da, fără îndoială! Priveşte ţarina pe care o călcăm, oasele astea împrăştiate pe jos.

— Într-adevăr, oase! strigai eu. Da, oase de animale antediluviene! M-am aplecat repede asupra acestor rămăşiţe. Datorită fosfatului de calciu, aceste resturi înfruntaseră secolele şi se păstraseră intacte. Oasele gigantice semănau cu nişte trunchiuri de arbori uscaţi şi le recunoşteam pe toate, fără cea mai mică şovăire.

— Iată falca de jos a unui mastodont, am spus eu; iată molarii unui dinoterium; iată şi un femur, care nu se poate să fi aparţinut decât celui mai mare dintre aceste animale, unui megaterium. Da, într-adevăr, o menajerie. Aceste oase n-au fost aduse până aici de un cataclism. Fără îndoială că animalele au trăit pe ţărmurile mării subterane, la umbra plantelor arborescente. Iată, văd şi schelete întregi. Şi totuşi.

— Totuşi? întrebă unchiul meu.

— Nu înţeleg ce caută asemenea patrupede în peştera asta de granit.

— De ce?

— Fiindcă animalele n-au apărut pe pământ decât în era secundară, când terenul sedimentar, format din aluviuni, a înlocuit rocile incandescente, precumpănitoare în era primară.

— Ei bine, Axel, se poate da un răspuns foarte simplu obiecţiunii tale, şi anume, că acest teren e un teren sedimentar.

— Cum?! La o asemenea adâncime sub suprafaţa Pământului?!

— Fără îndoială, şi acest fapt se poate explica prin manifestările geologice care au avut loc. într-o anumită perioadă, Pământul era format dintr-o scoarţă elastică, supusă unor mişcări alternative de sus în jos, datorită legilor atracţiei. Or, e probabil că s-au produs prăbuşiri şi că o parte a terenurilor sedimentare a fost târâtă în fundul prăpăstiilor deschise pe neaşteptate.

— Se poate să se fi întâmplat aşa. Dar dacă în aceste regiuni subterane au trăit cumva animale antediluviene, cine ne poate asigura că vreunul din acei monştri nu mai rătăceşte încă şi azi în mijlocul pădurilor întunecoase sau în spatele stâncilor povârnite?

La gândul acesta mi-am plimbat cu oarecare emoţie privirile în jurul meu, cercetând diferitele puncte ale orizontului, dar nici o fiinţă vie nu apărea pe aceste ţărmuri pustii. Mă simţeam puţin obosit şi m-am dus să mă aşez la capătul unui promontoriu, la picioarele căruia valurile se spărgeau cu zgomot. De aici îmbrăţişam cu privirea tot golful acesta format printr-o zdrenţuire a coastei. În fund, între stâncile piramidale, se desluşea un mic port. Apele sale calme dormeau la adăpost de orice suflare a vântului. O corabie şi două sau trei goelete ar fi putut pluti uşor în acest bazin natural. Aproape că mă aşteptam să văd vreun vas cu pânzele sus, pornind în larg, împins de vântul dinspre miazăzi.

Dar această iluzie se risipi curând. Eram totuşi singurele fiinţe vii în această lume subpământeană. În unele momente, când vântul contenea să mai sufle, pe stâncile aride se lăsa o tăcere mai adâncă decât tăcerile deşertului şi tăcerea asta cobora, plutind, şi pe suprafaţa oceanului. Căutam atunci să străpung cu privirea ceţurile îndepărtate, să sfâşii această perdea aruncată pe fundalul misterios al orizontului. Ce de întrebări mi se înghesuiau pe buze! Unde se sfârşea marea aceasta? Până unde se întindea? Putea-vom oare vreodată să o străbatem şi să ajungem pe ţărmul opus? în ceea ce-l privea pe unchiul meu, el nu se îndoia de acest lucru. Trebuie să spun că şi eu o doream, dar, totodată, mă şi temeam.

Am contemplat aproape o oră această privelişte minunată. După aceea am luat-o din nou pe ţărm, pentru a ne întoarce la peştera noastră şi, sub imperiul celor mai ciudate gânduri, am adormit adânc.

A doua zi m-am trezit complet vindecat. M-am gândit că o baie mi-ar face foarte bine şi de aceea m-am dus să mă scald câteva minute în apele acestei Mediterane. Cred că n-am greşit botezând-o astfel, fiindcă, dintre toate, numele acesta i se potrivea cel mai bine.

M-am întors degrabă, căci mi se făcuse o foame de lup. Hans se pricepea să pregătească bucatele; de altfel, acum avea apă şi foc din belşug, aşa că putea să mai schimbe puţin felurile de mâncare. La desert ne-a servit câteva ceşti de cafea, şi delicioasa băutură parcă niciodată nu mi s-a părut mai plăcută la gust.

— Acum, spuse unchiul meu, s-apropie ora fluxului şi nu se cade să pierdem ocazia de a-l studia…

— Cum, fluxul? am strigat eu.

— Da! Şi de ce te miri aşa…?

— Influenţa lunii şi a soarelui se resimte până aici?!

— De ce nu? Oare corpurile nu sunt supuse atracţiei universale în totalitatea lor? Pentru ce marea asta ar face excepţie? Ei bine, află că şi ea e supusă legilor universale. De aceea, cu toată presiunea atmosferică ce se exercită la suprafaţa ei, o s-o vezi înălţându-se ca şi Atlanticul.

Peste câteva clipe călcam pe nisipul malului, în timp ce valurile se prelingeau puţin câte puţin înspre plajă.

— Iată, a şi început să se formeze valul, am strigat eu.

— Da, Axel, şi după spuma pe care o lasă, nu mă-ndoiesc că marea o să se ridice la o înălţime de aproape zece picioare.

— Uimitor!

— Nu, e firesc.

— Orice ai zice, unchiule, toate astea mi se par extraordinare şi aproape că nu-mi cred ochilor. Cine şi-ar fi închipuit vreodată că în aceste abisuri subpământene ar putea să existe un ocean adevărat, cu flux şi reflux, bătut de vânturi şi furtuni?!

— Şi de ce nu? Cunoşti oare vreo lege a fizicii care să se opună?

— Nu cunosc, de vreme ce am înlăturat teoria căldurii existente în centrul Pământului.
— Deci, până aici, teoria lui Davy e justificată?
— După cât se vede, da! Şi trebuie să tragem concluzia că nimic nu contrazice existenţa mărilor sau a altor ţinuturi în interiorul globului.
— Fără îndoială, dar nu-s locuite.
— Crezi? La urma urmei, apele astea de ce n-ar adăposti câţiva peşti de o speţă necunoscută?
— Ştiu şi eu, s-ar putea să fie. Dar până acum n-am zărit niciunul.
— Ei bine, nimic nu ne împiedică să ne facem nişte undiţe. Poate că şi aici cârligul o să se dovedească la fel de folositor ca şi în apele de la suprafaţa Pământului…
— Vom încerca, Axel, căci se cuvine să pătrundem toate tainele acestor meleaguri noi.
— Dar în ce loc ne aflăm, unchiule, căci până acu' am uitat să te întreb? Şi de bună seamă că instrumentele dumitale ţi-au dat de mult răspunsul.
— În linie orizontală, ne găsim la 350 de leghe de Islanda.
— Chiar atât să fie?
— Sunt sigur că nu mă înşel nici cu 500 de stânjeni.
— Şi busola arată tot sud-estul?
— Da, cu o înclinaţie spre apus de 19 grade şi 42 de minute, la fel ca şi pe pământ. În ce priveşte însă înclinaţia, se petrece un fapt curios, pe care l-am observat cu cea mai mare atenţie.
— Care anume?
— În loc să se încline înspre pol, aşa cum se întâmplă totdeauna în emisfera boreală, acul are o tendinţă cu totul contrară.
— Cu alte cuvinte, trebuie să tragem concluzia că punctul de atracţie magnetică se află cuprins între suprafaţa Pământului şi locul unde suntem acum.
— Exact. Şi e probabil că dacă am fi ajuns sub regiunile polare, pe la 70 de grade, unde James Ross a descoperit

polul magnetic, în ani 30 vedea acul ridicându-se vertical. Deci, acest misterios centru de atracţie nu se află situat la o mare adâncime.

— Asta-i neîndoios! Iată un fapt pe care ştiinţa nici nu l-a bănuit măcar.

— Ştiinţa, băiete, e alcătuită din erori, pe care e bine să le săvârşeşti, căci ele duc, încetul cu încetul, spre adevăr.

— Şi la ce adâncime ne aflăm?

— La o adâncime de 35 de leghe.

— Aşadar, am spus eu, privind harta, deasupra noastră se întinde partea muntoasă a Scoţiei, sau, şi mai exact, Munţii Grampieni, al căror vârf veşnic acoperit cu zăpadă se ridică la o înălţime ameţitoare.

— Da, răspunse profesorul, râzând. E cam grea povara pe care o ducem în spinare, dar bolta e solidă; marele arhitect al Universului a construit-o din materiale trainice şi niciodată omul n-a fost în stare să facă una la fel, de o asemenea proporţie! Căci, ce sunt bolţile podurilor şi ogivele catedralelor pe lângă această boltă cu o rază de trei leghe, sub care un ocean îşi poate desfăşura în voie clocotul furtunilor?

— O, să nu crezi că m-aş teme că cerul o să cadă peste mine! Dar, unchiule, ce proiecte mai ai? Nu te gândeşti încă să ne întoarcem la suprafaţa Pământului?

— Să ne întoarcem?! Ei aş! Dimpotrivă, o să ne continuăm drumul, fiindcă până acu' totul a mers atât de bine!

— Totuşi, nu văd cum am putea să mergem mai departe, că doar înaintea noastră se întinde pânza asta nesfârşită de apă…!

— Nu te teme, nu-s atât de zănatic să mă arunc orbeşte!… Dar dacă oceanele nu-s, de fapt, decât nişte lacuri, fiindcă sunt înconjurate de ţărmuri, cu atât mai mult marea asta interioară e tot un lac, căci doar e ţărmurită de masivul de granit.

— Nu încape îndoială că-i aşa!

— Atunci?! Sunt sigur că pe celălalt mal vom găsi noi drumuri.

— Cam ce lungime socoţi că are oceanul ăsta?

— 30 sau 40 de leghe.

— Ah! am exclamat, gândindu-mă că s-ar putea să nu fie tocmai exactă aprecierea.

— Deci, n-avem timp de pierdut, şi chiar de mâine o să pornim pe mare.

Fără să vreau, am căutat din ochi vasul care urma să ne transporte.

— Va să zică, ne vom îmbarca!… am spus eu. Biiine… Şi pe ce vas vom porni?

— Nu vom călători pe un vas, băiete, ci pe o plută bună şi trainică.

— Pe o plută! am strigat, cuprins de uimire. O plută e la fel de imposibil de construit aici, ca şi un vapor, şi nu văd…

— E drept că nu vezi, dar, dacă ai fi atent, ai putea auzi!

— Ce să aud?

— Nişte lovituri de ciocan care te vestesc că Hans s-a şi apucat de lucru.

— Face o plută?

— Da.

— Cum, a şi doborât arborii cu securea?

— Nu! Arborii erau doborâţi… Vino, şi-o să-l vezi cum lucrează. După un sfert de oră de mers, am ajuns pe partea cealaltă a promontoriului care forma micul port natural. Acolo l-am zărit pe Hans lucrând fără preget. Doar câţiva paşi mă mai despărţeau de el. Spre marea mea mirare, pe nisip se odihnea o plută pe jumătate terminată. Era întocmită din nişte bârne dintr-un lemn cu totul special şi avea numeroase podine. După lemnele curbate şi alţi buşteni, care stăteau împrăştiaţi pe pământ, ai fi zis că se construieşte aici nu o plută, ci o întreagă flotă.

— Unchiule, i-am strigat, din ce fel de lemn e făcută?

— Din pin, brad şi alte specii de conifere nordice, mineralizate sub acţiunea apelor mării.

— E cu putinţă asta?

— Desigur. E ceea ce numim surtarbrandur sau lemn fosilă.

— Atunci trebuie să aibă duritatea pietrei, ca şi ligniţii, şi nu va putea să plutească.

— Se întâmplă uneori şi ceea ce spui. Într-adevăr, unii buşteni au devenit adevăraţi antraciţi, dar alţii, cum sunt aceştia, n-au suferit încă decât un început de transformare fosilă. Priveşte şi ai să te convingi pe dată, adăugă unchiul meu, zvârlind în mare una din acele preţioase fosile. Bucata de lemn dispăru pentru o clipă, dar curând reveni la suprafaţă şi se lăsă în voia valurilor.

— Ei, te-ai convins? mă întrebă unchiul meu.

— Pe deplin! Şi convingerea mea e cu atât mai mare, cu cât faptul e de necrezut!

A doua zi, seara, datorită îndemânării lui Hans, pluta era gata: avea o lungime de 10 picioare şi o lăţime de cinci. Bârnele erau legate între ele cu frânghii groase şi păreau că oferă destule garanţii viitorilor călători. De altfel, de îndată ce fu lansată pe Marea Lidenbrock, pluta lunecă uşor, de parcă ar fi fost de când lumea pe apă.

În ziua de 13 august ne-am sculat dis-de-dimineaţă. Ca să înaintăm mai repede şi cu mai puţin efort, trebuia să amenajăm pluta. De aceea am improvizat catargul din două bastoane prinse unul de altul, varga de vântrelă dintr-un al treilea şi pânza din păturile noastre. Nu ne lipseau nici frânghiile. Totul era trainic întocmit.

La ora 6, profesorul dădu semnalul de plecare. Proviziile, bagajele, instrumentele, armele şi o însemnată cantitate de apă dulce, strânsă din găvanele stâncilor, se găseau rânduite la locul lor.

Hans meşterise şi o cârmă, care îi îngăduia să conducă pluta cu mai multă siguranţă, şi acum se afla lângă ea. Am desfăcut odgonul care ne ţinea pironiţi de mal. Pânza fu îndreptată spre partea dincotro bătea vântul şi am pornit degrabă în larg. După câteva clipe, profesorul, care ţinea ca

toate locurile noi să capete câte o denumire geografică, propuse ca micul port de unde am plecat să poarte numele meu.

— Ştii ce; aş propune un alt nume.

— Care?

— Numele lui Grauben. Portul Grauben»!… S-ar potrivi foarte bine pe hartă!

— Fie! Să se numească Portul Grauben!

Iată în ce chip numele iubitei mele irlandeze fu legat de expediţia noastră aventuroasă. Vântul sufla dinspre nord-est. Înaintam foarte repede, cu vântul în spate. Straturile foarte dense ale atmosferei aveau o putere considerabilă şi umflau pânza întocmai ca un puternic ventilator.

După o oră, unchiul meu putu socoti destul de exact viteza cu care navigam.

— Dacă o să mergem tot aşa; spuse el, vom face pe puţin treizeci de leghe în douăzeci şi patru de ore, şi în curând o să ajungem la celălalt ţărm.

N-am răspuns nimic, ci m-am aşezat la o margine a plutei. Coasta de miazănoapte începea să se piardă la orizont. Cele două braţe ale ţărmului se deschideau larg, ca şi cum ar fi vrut să ne uşureze plecarea. înaintea ochilor mei se întindea o mare fără de sfârşit. Nori mari îşi plimbau cu repeziciune umbra cenuşie peste apele acestea posomorâte, parcă apăsându-le greu. Razele argintii ale luminii electrice, care se reflectau ici şi colo prin stropii de apă, împresurau pluta cu o ploaie de scântei luminoase. În curând nu se mai văzu nici o urmă de uscat, orice punct de reper dispăru, şi dacă n-ar fi fost dâra spumoasă a plutei, aş fi putut crede că stăm pe loc.

Spre prânz am întâlnit alge uriaşe, care se ondulau pe suprafaţa valurilor. Cunoşteam puterea de rezistenţă a acestor plante, care reuşesc să-şi ducă viaţa la o adâncime de peste douăsprezece mii de picioare pe fundul mărilor, se fecundează la presiuni de 400 de atmosfere şi deseori formează reţele atât de puternice, încât împiedică mersul

vapoarelor; dar nu mi-aş fi închipuit niciodată că ar putea să existe specii atât de gigantice ca acelea din Marea Lidenbrock.

Pluta noastră înainta pe lângă fucuşi lungi de 3 – 4000 de picioare, care păreau nişte şerpi imenşi, ce se întindeau cât vedeai cu ochii.

Ceasuri întregi mă distram urmărind cu privirea panglicile acelea nesfârşite, crezând mereu că le dau de capăt, dar, până la urmă, răbdarea îmi era înşelată şi rămâneam numai cu uimirea.

Ce forţă a putut să dea naştere unor astfel de plante şi care va fi fost aspectul Pământului în primele veacuri de la formarea sa, când, sub acţiunea căldurii şi a umezelii, regnul vegetal se dezvolta singur pe tot întinsul globului?

Se lăsa seara şi, după cum observasem şi în ajun, luminozitatea aerului nu se micşoră câtuşi de puţin. Era un fenomen constant, aşa că puteai să contezi pe durata lui…

După cină m-am întins lângă catarg, şi imediat am adormit, în mijlocul unei atmosfere molcome care predispunea la visare.

Hans, nemişcat la cârmă, lăsa pluta să alunece în voie. De altfel, cum era împinsă de vânt, nici nu avea nevoie să fie condusă.

De la plecarea noastră din Portul Grauben, profesorul Lidenbrock mă însărcinase să ţin Jurnalul de bord, adică să notez cele mai mici observaţii, să consemnez fenomenele interesante, direcţia vântului, viteza, drumul parcurs, într-un cuvânt, toate întâmplările acestei ciudate călătorii.

Mă voi mărgini, deci, să reproduc aici însemnările mele zilnice, scrise, ca să spun aşa, sub impulsul evenimentelor, pentru a reda cât mai exact călătoria noastră pe apă.

Vineri, 14 august. Vânt continuu şi egal de la nord-vest. Pluta alunecă repede şi în linie dreaptă. Coasta rămâne la 30 de leghe, bătută de vânt. Nimic la orizont. Intensitatea luminii e neschimbată. Timp frumos sau, mai bine zis, norii

sunt la mare înălţime, nu prea deşi şi scăldaţi într-o atmosferă albă, asemănătoare cu argintul topit.

Termometrul: +32 grade.

La amiază, Hans leagă un cârlig de undiţă, la capătul unei frânghii.

Drept momeală îi pune o bucăţică de carne şi-l aruncă în mare, dar timp de două ore nu prinde nimic. Oare apele astea să nu aibă peşti? Deodată se produce o smucitură. Hans trage undiţa şi scoate un peşte care se zbate puternic.

— E un morun, exclam eu, un morun!

Profesorul îl priveşte mai de aproape şi imediat îmi dau seama că nu e de aceeaşi părere cu mine.

— Peştele acesta are capul turtit şi rotund, şi partea posterioară acoperită cu plăci osoase; gura n-are dinţi, iar aripioarele pectorale, destul de dezvoltate, sunt lipite de trup, care se termină fără coadă. Acest peşte aparţine desigur unei specii înrudite cu morunul şi, de aceea, naturaliştii, l-au clasat în aceeaşi specie, dar se deosebeşte de morun printr-o seamă de trăsături destul de importante.

După acest scurt examen, care vădeşte că unchiul meu nu se înşeală, el conchide:

— Aşadar, peştele acesta aparţine unei specii dispărute de secole şi din care se mai găsesc numai urme fosile în straturile din perioada devoniană.

— Cum, exclam eu mirat, am prins oare unul din peştii care trăiau în mările din era primară?!

— Da, răspunde profesorul, continuându-şi observaţiile. Şi, după cum vezi, aceşti peşti fosile nu seamănă câtuşi de puţin cu speciile actuale. La drept vorbind, e un adevărat noroc să poţi pune mâna pe un asemenea exemplar viu.

— Dar cărei familii aparţine?

— Ordinului ganoizilor, familiei cefalospidelor, speciei…

— Ei?

— Speciei pterythis, pot să jur! Dar acesta are o particularitate care se întâlneşte numai la peştii din apele subterane.

— Care?
— E orb!
— Orb!
— Propriu-zis, nu e numai orb, dar organul văzului îi lipseşte cu desăvârşire.

Îl privesc şi eu. Într-adevăr, n-are ochi. Dar exemplarul acesta poate să fie doar un caz particular. Hans pune din nou momeală şi aruncă undiţa în apă. Nu încape îndoială că marea asta e plină de peşti, căci în două ore prindem o mare cantitate de pterythis, precum şi peşti care aparţin unei familii de asemenea dispărută, dipteridele, dar, din păcate, unchiul meu nu poate preciza din ce specie fac parte. Tuturor le lipsesc ochii. Pescuitul acesta, la care nu ne aşteptam, ne împrospătează foarte serios proviziile.

Un lucru pare absolut sigur: apele acestea nu adăpostesc decât specii fosile. Or, e ştiut că peştii, ca şi reptilele, sunt cu atât mai perfecţi, cu cât apariţia lor e mai veche. Poate că vom întâlni şi câţiva saurieni, pe care oamenii de ştiinţă au reuşit să-i reconstituie după o bucăţică de os!… îmi iau ocheanul şi privesc marea. E pustie. Fără îndoială că ne mai aflăm încă foarte aproape de coastă. Privesc în aer. Oare ar fi imposibil să văd unele din păsările reconstituite de nemuritorul Cuvier, fâlfâind din aripi pe aceste greoaie straturi atmosferice? Peştii le-ar putea furniza o hrană suficientă; doar sunt în mare număr. Cercetez văzduhul, dar e la fel de pustiu ca şi ţărmurile.

Totuşi imaginaţia mă poartă prin minunatele domenii ale paleontologiei. Visez cu ochii deschişi. Mi se pare că văd la suprafaţa apelor acele chersite enorme, acele broaşte ţestoase antediluviene, asemănătoare cu nişte insule plutitoare. Pe ţărmurile întunecoase îşi fac apariţia marile mamifere din primele zile ale Pământului, leptoterium, găsit în cavernele din Brazilia, mericoterium, venit din regiunile îngheţate ale Siberiei. Mai încolo păşeşte pachidermul lopiodon; acest tapir uriaş se ascunde îndărătul stâncilor, gata să se încaiere pentru a-şi păstra prada, cu

anaploterium, un animal ciudat, înrudit deopotrivă cu rinocerul, calul, hipopotamul şi cămila, ca şi cum Creatorul, fiind prea grăbit în primele ore ale facerii lumii, ar fi reunit mai multe animale într-unul singur. Mastodontul uriaş îşi învârteşte trompa şi zdrobeşte cu colţii stâncile care se înalţă pe mal, în timp ce megaterium, încovoiat peste enormele sale labe, scormoneşte pământul şi mugeşte puternic, făcând să răsune de ecouri sonorele bolţi de granit. Protopitecul, prima maimuţă apărută pe suprafaţa globului, se caţără anevoie pe stânci abrupte. În văzduh, sau mai bine zis în primele straturi de aer dens, pterodactilul îşi desface labele înaripate şi alunecă întocmai ca un mare liliac. Mult mai sus, păsări imense, mai puternice decât casoarul şi mult mai mari decât struţul, îşi desfăşoară largile aripi şi-n zbor se izbesc cu capul de pereţii bolţii de granit.

În imaginaţia mea reînvie toată această lume fosilă. Gândurile îmi rătăcesc spre timpurile biblice ale facerii lumii, cu mult înainte de naşterea omului, când Pământul suferea încă mari prefaceri şi nu-i putea oferi mijloace propice de trai. Visul mă poartă şi mai în adâncul timpului: mamiferele dispar, apoi păsările, apoi reptilele din era secundară, şi, în sfârşit,peştii, crustaceii, moluştele, articulatele. Zoofiţii din era primară se întorc, la rândul lor, în neant. De fapt, viaţă există numai în fiinţa mea, numai inima mea bate în această lume pustie. Nu mai există anotimpuri şi nici clime diferite; căldura proprie a globului creşte neîncetat şi atinge căldura astrului solar. Vegetaţia e abundentă. Trec ca o umbră prin mijlocul ferigilor arborescente şi cu pasul mereu nesigur, calc peste marnele strălucind în toate culorile curcubeului şi peste gresia pestriţă. Mă sprijin de trunchiul uriaşilor coniferi; mă culc la umbra sfenofilelor, a asterofilelor şi a licopodelor înalte de 100 de picioare.

Veacurile se scurg înapoi, cu repeziciunea unei zile. Cu ochii minţii revăd transformările. Plantele au dispărut,

rocile de granit îşi pierd duritatea; starea lichidă va înlocui starea solidă, sub acţiunea unei călduri şi mai puternice; apele aleargă la suprafaţa globului; fierb, se volatilizează; vaporii învăluie Pământul care, încetul cu încetul, nu mai formează decât o masă gazoasă de un roşu-alb, imensă ca soarele şi la fel de strălucitoare!

În centrul acestei nebuloase, de 1400000 de ori mai mare decât globul pe care-l va forma într-o bună zi, mă aflu eu, târât în spaţiile interplanetare! Corpul meu se subţiază din ce în ce, se sublimează la rândul său şi, întocmai ca un atom imponderabil, se amestecă cu imenşii vapori care îşi descriu în infinit orbita lor cuprinsă de flăcări!

Ce vis! Oare unde mă duce? Mâna mea înfrigurată zvârle pe hârtie amănuntele acestor ciudate năluciri! Am uitat totul, în jurul meu nu mai e nici profesorul, nici călăuza, nici pluta! Mintea îmi e cuprinsă de frigurile delirului…

— Ce ai? mă întreabă unchiul meu.

Ochii mei holbaţi se fixează asupra lui, fără să-l vadă.

— Ia seama, Axel, să nu cazi în mare!

În aceeaşi clipă mă simt strâns de o mână viguroasă. E mâna lui Hans. Cum mă aflam în prada acelui delir, fără intervenţia lui, cu siguranţă c-aş fi căzut în apă.

— Nu cumva a înnebunit?… întreabă profesorul.

— Dar ce e? Ce s-a întâmplat?! spun eu în cele din urmă, revenindu-mi în fire.

— Eşti bolnav?

— Nu, am avut numai un moment de halucinaţie, dar a trecut. Toate decurg bine?

— Da! Vântul e prielnic şi marea liniştită! Mergem foarte repede şi, dacă nu mă înşel, în curând o să ajungem pe ţărmul celălalt.

La aceste cuvinte mă ridic şi cercetez orizontul. Dar nu zăresc decât aceeaşi linie de apă care se împreună cu linia norilor.

Sâmbătă, 15 august. Marea îşi păstrează monotona ei uniformitate. Nu se vede nici o urmă de pământ. Orizontul

pare foarte îndepărtat.

Mi-e capul încă greu din pricina acelui groaznic vis.

Unchiul meu n-a fost bântuit de asemenea vedenii, dar e prost dispus. Cercetează cu ocheanul toate colţurile zării şi îşi încrucişează braţele cu un aer dezamăgit. îmi dau seama că profesorul Lidenbrock e pe cale să redevină omul imposibil din trecut şi consemnez faptul în jurnalul meu. A trebuit să trec prin atâtea pericole şi să îndur asemenea suferinţe pentru ca din sufletul lui să răzbată o licărire de omenie; dar de când m-am vindecat, firea lui aprigă a pus din nou stăpânire pe el. Şi totuşi, ce motive ar avea să se enerveze? Călătoria nu decurge oare în cele mai bune condiţii? Pluta nu înaintează cu o viteză pe care nici n-am sperat-o?

— Eşti îngrijorat, unchiule? îl întreb, văzându-l cum îşi tot duce ocheanul la ochi.

— îngrijorat? Nu!

— Atunci, nerăbdător?

— Aş avea toate motivele!

— Şi totuşi mergem cu o viteză…

— Nu asta mă interesează! Nu viteza e prea mică, ci marea e prea mare.

Îmi amintesc atunci că, înainte de a pleca, profesorul a evaluat cam la vreo 30 de leghe lungimea acestui ocean subteran. Or, până acum, am parcurs un drum de trei ori mai lung şi încă nu se arată în zare ţărmurile de miazăzi.

— Nu vezi că nu coborâm? reia profesorul. Toată călătoria asta e timp pierdut, căci, la urma urmei, n-am bătut atâta cale ca să mă plimb cu barca pe un lac!

El numeşte această călătorie o plimbare cu barca, iar marea asta – un lac…!

— De vreme ce-am urmat drumul arătat de Saknussemm…

— Tocmai asta-i problema! Am urmat noi oare acest drum? A întâlnit oare şi Saknussemm întinderea asta de apă? A traversat-o? Oare pârâul acela, pe care l-am luat drept călăuză, nu ne-a rătăcit cu desăvârşire?

— În tot cazul, n-avem ce regreta c-am venit până aici. Nu vezi? Priveliştea e minunată şi…

— Nu-i vorba de privelişte! Eu am pornit cu un ţel şi vreau să-l ating! Aşa că te rog să mă scuteşti de privelişti…!

Tac chitic şi-l privesc pe profesor cum îşi muşcă buzele de nerăbdare.

La ora 6 seara, Hans îşi cere simbria şi unchiul meu îi numără cei trei rixdali cuveniţi.

Duminică, 16 august. Nimic nou. Vremea e neschimbată. Vântul, cu o uşoară tendinţă de a se răcori. De îndată ce mă scol, prima mea grijă e să observ dacă n-a scăzut cumva intensitatea luminii. Mă urmăreşte teama că ar putea să se întunece şi chiar să se stingă de tot. Dar nimic din toate astea nu se întâmplă. Umbra plutei se desenează foarte clar pe suprafaţa valurilor.

Într-adevăr, marea asta e nesfârşită! Trebuie să aibă lărgimea Medieranei sau chiar a Atlanticului. Şi de ce n-ar avea? Unchiul face câteva sondaje.

La un moment dat, el leagă una dintre cele mai grele cazmale de capătul unei frânghii şi-o lasă să se scufunde în apă vreo două sute de coţi. Dar nu reuşeşte să dea de fund. Cu mare greutate tragem sonda din apă. Când o ridicăm pe bord, Hans observă pe suprafaţa ei nişte adâncituri, de parcă bucata asta de fier ar fi fost strânsă cu putere între două corpuri tari. Îl privesc pe vânător.

— Tănder! rosteşte el.

Nu înţeleg. Mă întorc spre unchiul meu. Dar cum îl văd absorbit cu totul de gânduri, nu îndrăznesc să-l tulbur. De aceea îmi îndrept iarăşi privirea spre Hans. Călăuza închide şi deschide de mai multe ori gura, şi gesturile lui mă fac să-i înţeleg îndată gândul.

— Dinţi!… exclam uimit, privind cu mai multă luare-aminte bucata de fier.

Nu mai încape îndoială! Pe suprafaţa metalului au fost încrustate urmele unor dinţi! Ce putere extraordinară trebuie să aibă asemenea fălci, înzestrate cu dinţi cât

piroanele! Să fie oare vreun monstru marin din speciile dispărute, care se frământă sub straturile adânci ale apelor, mai lacom fiind decât rechinul şi mai de temut decât balena? Nu reuşesc să-mi iau ochii de la această cazma roasă pe jumătate! Nu cumva coşmarul din noaptea trecută va deveni o realitate? Gândul ăsta mă frământă toată ziua, dar, după un somn de câteva ore, parcă încep să mă mai liniştesc puţin.

Luni, 17 august. Încerc să-mi reamintesc felul de comportare al acestor animale antediluviene din era secundară, care au apărut după moluşte, crustacee şi peşti şi au precedat apariţia mamiferelor pe Pământ. Pe atunci, lumea aparţinea reptilelor. Monştrii aceştia erau stăpânii mărilor jurasice. Natura i-a înzestrat cu o structură uriaşă, cu o forţă de neînchipuit! Saurienii de azi, aligatorii sau crocodilii cei mai mari şi cei mai periculoşi nu-s decât nişte exemplare de proporţii reduse, faţă de strămoşii lor din adâncul vremurilor.

Mă trec fiorii când mă gândesc la aceşti monştri. Nici un ochi omenesc nu i-a văzut vii până acum. Ei au trăit cu o mie de veacuri înaintea apariţiei omului pe Pământ, dar oasele lor fosile, găsite în calcarul argilos, pe care englezii îl numesc lias, au dat posibilitate paleontologilor să-i reconstituie din punct de vedere anatomic şi să li se cunoască astfel conformaţia uriaşă.

La Muzeul din Hamburg am văzut scheletul unei asemenea reptile, care avea o lungime de 30 de picioare. Oare mi-e dat mie, locuitor al Pământului, ca la un moment dat să mă aflu faţă în faţă cu aceşti reprezentanţi ai faunei antediluviene? Cu neputinţă! Totuşi, urma acelor dinţi puternici a rămas încrustată pe bucata de fier, şi, după felul cum e adâncitura, nu-i greu să-ţi dai seama că-s conici ca ai crocodilului.

Privirile mele se fixează îngrozite pe întinsul mării. Mă tem să nu văd apărând şi năpustindu-se spre mine vreunul din aceşti locuitori ai peşterilor submarine.

Bănuiesc că şi profesorul Lidenbrock îmi împărtăşeşte gândurile, dacă nu chiar şi temerile, căci, după ce a examinat încă o dată urmele dinţilor, străbate şi el oceanul cu privirea.

La dracu!... îmi zic în sinea mea. Cine l-a pus să sondeze adâncimea mării!... Pesemne că a tulburat pe vreunul din aceşti monştri în culcuşul său!... Acu', ce ne facem dacă ne atacă?

Îmi arunc o privire spre arme şi mă asigur că sunt în bună stare. Unchiul meu îmi urmăreşte privirea şi mă aprobă printr-un gest.

Pe suprafaţa apei se ivesc nişte încreţituri mari care arată că în adâncimi se petrece ceva. Pericolul e aproape. Aşadar, trebuie să fim cu ochii în patru.

Marţi, 18 august. Se lasă seara, sau,mai curând, clipa în care pleoapele se închid de oboseală şi somn. Pe aceste meleaguri noaptea nu coboară niciodată, şi lumina continuă şi necruţătoare ne oboseşte teribil ochii, de parcă am naviga sub soarele mărilor arctice. Hans stă la cârmă. După un timp mă biruie somnul şi adorm. După vreo două ore mă trezeşte o zguduitură. Pluta a fost ridicată în sus cu o putere de nedescris şi zvârlită la vreo 30 de picioare.

— Ce s-a întâmplat? strigă unchiul meu. Ne-am lovit de ceva? Hans ne arată o masă negricioasă, care mereu se ridică şi coboară, la vreo două sute de stânjeni de locul unde fusesem. Privesc într-acolo şi strig:

— E un marsuin uriaş!

— Da, aşa-i răspunde unchiul. Şi iată mai încolo o şopârlă de mare de o grosime neobişnuită.

— Şi mai departe un crocodil îngrozitor! Ia priviţi ce fălci mari are şi câte rânduri de dinţi!... Uite că dispare.

— O balenă! O balenă! strigă atunci profesorul. îi zăresc înotătoarele enorme. Uite cum zvârle apa şi,aerul prin nări...!

Într-adevăr, două coloane de apă se înalţă deasupra mării, la o înălţime considerabilă. Rămânem încremeniţi de

uimire, de spaimă, în faţa acestei turme de monştri marini. Au dimensiuni supranaturale şi cel mai mic dintre ei ar putea să sfărâme pluta dintr-o singură muşcătură, în clipa când Hans încearcă să îndrepte pânza în bătaia vântului ca să fugim din calea acestor monştri, la celălalt capăt al plutei apar alţi duşmani, la fel de periculoşi; o broască ţestoasă lată de 40 de picioare şi un şarpe lung de 30, care îşi scutură mereu capul enorm deasupra valurilor.

Drumul ne e tăiat. Nu e chip să fugim. Aceste reptile se apropie de plută şi se învârtesc în jurul ei, în cercuri concentrice, cu o iuţeală atât de mare, că nici un convoi de vase n-ar putea atinge o asemenea viteză. Mi-am luat carabina. Dar ce efect poate să aibă un glonte asupra plăcilor osoase care acoperă corpurile acestor animale?

Amuţim cu toţii de groază. Dintr-o parte se apropie crocodilul, dintr-alta, şarpele. Restul turmei marine a dispărut… Vreau să trag, dar Hans mă opreşte cu un gest. Cei doi monştri trec la vreo 50 de picioare de plută şi apoi se reped unul asupra celuilalt. Atât de mare le e furia cu care se încaieră, că nu ne mai văd. Se încinge o luptă înverşunată, la o distanţă de vreo 100 de picioare de locul unde ne aflăm, şi-i putem vedea bine pe cei doi monştri în focul încăierării.

Deodată mi se pare că celelalte animale vin şi ele să ia parte la luptă, în fiecare clipă zăresc când marsuinul, când balena, când şopârla, când broasca ţestoasă. I le arăt islandezului, care dă din cap, în semn de negare.

— Tva, zice el.

— Ce! Doi? Susţine că-s numai doi monştri…!

— Are dreptate! strigă unchiul meu, care nu şi-a luat o clipă binoclul de la ochi.

— Ei aş!

— Da, aşa e, primul din aceşti monştri are botul de marsuin, capul unei şopârle, dinţii unui crocodil, şi din pricina asta ne-am înşelat. E un ihtiosaurus, cea mai de temut reptilă antediluviană.

— Şi celălalt?

— Celălalt e un şarpe ascuns sub carapacea unei broaşte ţestoase, e un plesiosaurus; teribilul duşman al celui dintâi.

Hans a avut dreptate. Numai doi monştri tulbură întreaga suprafaţă a mării, două reptile, care au populat altădată oceanele din era secundară. Zăresc ochiul însângerat al ihtiosaurului, mare cât un cap de om. Natura l-a înzestrat cu un aparat optic extrem de puternic, ca să poată rezista presiunii straturilor de apă de la marile adâncimi, căci acolo îşi duce traiul. Nu degeaba a fost numit balena saurienilor, fiindcă are şi viteza, şi mărimea ei. Măsoară nici mai mult nici mai puţin decât 100 de picioare, şi de lucrul ăsta pot să-mi dau seama când îşi ridică deasupra valurilor înotătoarele verticale ale cozii. Maxilarul e enorm, şi, după naturalişti, are nu mai puţin de o sută optzeci şi doi de dinţi. Plesiosaurus, şarpe cu trunchiul cilindric şi cu coada scurtă, are labele aşezate în formă de lopeţi. Corpul său e complet acoperit cu o carapace, iar gâtul, lung şi mlădios ca de lebădă, se înalţă la 30 de picioare deasupra valurilor.

Aceste animale se încaieră cu o furie de nedescris. Ele ridică munţi de apă, care se revarsă cu zgomot până la plută. De douăzeci de ori eram gata să ne răsturnăm. În aer se aud şuierături extraordinar de puternice.…

Cele două bestii sunt în aşa fel înlănţuite, că nu le poţi deosebi una de alta. Oare noi vom scăpa de mânia învingătorului?!

A trecut o oră, două. Lupta continuă cu aceeaşi dârzenie şi înverşunare. Reptilele se apropie de plută, apoi se îndepărtează pe rând. Rămânem nemişcaţi, gata să tragem.

Deodată, ihtiosaurul şi plesiosaurul dispar în adâncimi, dând naştere unei adevărate prăpăstii. Au trecut câteva minute. Lupta se va termina oare în fundul mării?

Pe neaşteptate, un cap enorm iese la suprafaţa apei, capul plesiosaurului. Monstrul e rănit de moarte. Nu-i mai văd imensa carapace. Numai gâtul cel lung se înalţă şi coboară, se curbează şi izbeşte valurile ca un bici uriaş, după care se

zgârceşte ca un vierme tăiat. Apa ţâşneşte în jurul lui la o mare depărtare şi trece şi peste plută, orbindu-ne. Dar treptat, treptat, agonia reptilei se apropie de sfârşit, mişcările sale scad, convulsiunile se potolesc şi corpul acesta uriaş de şarpe se întinde ca un trunchi fără viaţă, plutind deasupra valurilor liniştite.

Oare ihtiosaurul s-a întors în peştera sa submarină, sau va apărea din nou la suprafaţa mării?

Miercuri, 19 august. Din fericire, vântul care suflă cu putere ne-a permis să fugim cât mai departe de câmpul de luptă. Hans e tot la cârmă. întâmplările prin care am trecut l-au sustras pentru o vreme pe unchiul meu de la ideile care-l preocupau, dar acuma e din nou nerăbdător şi scrutează mereu nesfârşita întindere a mării. Călătoria îşi reia uniformitatea ei monotonă, pe care nu ţin deloc s-o întrerup cu preţul unor pericole ca acelea de ieri.

Joi, 20 august. Vântul bate dinspre nord-nord-est, destul de inegal. Temperatura caldă. Mergem cu o viteză de trei leghe şi jumătate pe oră. Către prânz se aude un zgomot foarte îndepărtat. Consemnez faptul, fără să-i pot da şi explicaţia. E un muget continuu.

— Probabil că e o stâncă sau vreo insulă de care se sparg valurile, spune profesorul.

Hans se caţără în vârful catargului, dar nu zăreşte nici o stâncă. Oceanul se întinde până la linia orizontului. Se scurg trei ore. Acum, mugetele se aud şi mai clar, de parcă s-ar rostogoli apele unei cascade îndepărtate. Cel puţin aşa mi se pare mie şi mă gândesc să-i dau şi unchiului meu această explicaţie. Dar el mă priveşte neîncrezător. Am totuşi convingerea că nu mă înşel. Ne îndreptăm oare spre o cascadă care ne va prăvăli în abisurile apelor? Poate că profesorului îi e pe plac acest mod de a coborî, fiindcă se apropie de verticală, dar în ce mă priveşte…

În orice caz se produce un fenomen care se datoreşte acţiunii vântului, căci acum mugetele se aud cu o mare violenţă. Vin oare din văzduh, sau dinspre ocean?

Îmi plimb privirea pe vaporii care atârnă greoi în atmosferă şi caut să le scrutez adâncimea. Cerul e încremenit în tăcere. Norii s-au tras înspre cel mai înalt punct al bolţii şi par nemişcaţi. Contururile lor se estompează, se pierd în imensa iradiaţie a luminii. Aşadar, trebuie să caut în altă parte cauza acestui fenomen.

Îmi îndrept atunci privirea spre orizont, dar nici o ceaţă nu-i întunecă limpezimea de cristal. Nu observ nici cea mai mică schimbare. Dar dacă zgomotul e produs de vreo cădere de apă, de vreo cascadă, dacă tot acest ocean se precipită într-un bazin inferior, dacă aceste mugete se datoresc unei uriaşe mase de apă în cădere, atunci curentul trebuie să se facă simţit şi viteza sa crescândă îmi poate da măsura pericolului de care suntem ameninţaţi. Cercetez puterea curentului. Zero! O sticlă goală pe care o arunc în valuri rămâne nemişcată.

Către ora 4, Hans se ridică de la locul lui, se prinde de catarg şi se urcă până în vârf. De acolo parcurge cu privirea arcul de cerc pe care-l descrie oceanul în faţa noastră şi se opreşte asupra unui punct. Figura sa nu exprimă nici o mirare, dar ochii săi privesc ţintă.

— Să ştii, c-a zărit ceva, spune unchiul meu.

— Aşa cred şi eu!

Hans coboară şi apoi îşi întinde braţul înspre miazăzi, spunând:

— Der mere!

— Acolo? întreabă unchiul meu.

Şi luând ocheanul, priveşte cu atenţie în direcţia arătată. Sunt atât de curios, că cele câteva minute care s-au scurs îmi par un veac.

— Da, da!... strigă el.

— Ce vezi, unchiule?

— O jerbă imensă de apă, care se ridică deasupra valurilor.

— O fi iarăşi un animal marin? Tot ce se poate.

— Atunci s-o luăm mai spre apus, că doar ştim la ce pericol ne-am expune dacă ar fi să ne întâlnim cu vreunul din aceşti monştri ante-diluvieni!

— Nici nu mă gândesc să schimbăm direcţia! răspunde unchiul meu. Mă întorc spre Hans, dar nici el nu face nici o mişcare, ci menţine cârma în aceeaşi neclintită poziţie. Distanţa care ne desparte de acest monstru marin nu pare să fie mai mică de douăsprezece leghe, or, dacă se poate zări de aici coloana de apă pe care o zvârle prin nări, trebuie să fie de o mărime uriaşă. Dar îmi dau seama, pe de altă parte, c-ar însemna să ne conformăm celei mai obişnuite prevederi dacă am fugi din calea lui. Că doar n-am coborât până aici ca să dăm exemple de atare prevedere! Mergem deci înainte. Cu cât ne apropiem, cu atât ţâşnitura e mai mare. Ce monstru poate să înmagazineze în măruntaiele sale o asemenea cantitate de apă pe care s-o dea afară astfel, fără întrerupere?

Către ora 8 seara ne aflăm cam la două leghe de el. Trupul său negricios, imens, se întinde pe suprafaţa mării, de parcă-i o insulă. Să fie numai o simplă iluzie? Oare totul să se datoreze fricii? Nu, nu mă înşel! Lungimea monstrului, după ct îmi pare, trece de o mie de stânjeni! Cum trebuie să arate de aproape acest cetaceu, pe care nu l-au pomenit în lucrările lor nici Cuvier şi nici Blumembach? Stă nemişcat, de parcă doarme; marea nu are îndeajunsă putere ca să-l salte cât de cât şi valurile joacă pe coastele lui. Coloana de apă, proiectată la o înălţime de 500 de picioare, cade în jur ca o ploaie, făcând un zgomot asurzitor. Şi noi, de parcă am fi nişte zănatici, ne îndreptăm cu cea mai mare iuţeală spre această imensă şi puternică împroşcătură! pe care nici o sută de balene n-ar fi în stare s-o zvârle într-o zi…!

Mă cuprinde groaza. Nu vreau să merg mai departe! La o adică, nu m-aş da în lături să tai şi pânza; mă revolt împotriva profesorului care însă nu mă ia în seamă.

Pe neaşteptate, Hans se ridică de la locul său, arătându-mi cu degetul punctul acela ameninţător.

— Holme! zice el.
— O insulă! strigă unchiul meu.
— O insulă! repet eu, ridicând din umeri cu neîncredere.
— Da, asta-i sigur, răspunde profesorul, izbucnind într-un hohot de râs.
— Dar coloana aceea de apă?
— Gheizer, rosteşte Hans.
— Negreşit că-i un gheizer! îl aprobă unchiul, un gheizer ca şi cei din Islanda!
La început nici nu-mi vine să cred că am fost în stare să mă înşel într-un asemenea hal încât să iau o insulă drept un monstru marin! Dar după ce mă conving că e aşa, sunt nevoit să recunosc că am greşit.
Pe măsură ce ne apropiem, pot să-mi dau seama mai bine de acest fenomen natural. Dimensiunile jerbei de apă devin grandioase. Insula seamănă leit cu un cetaceu imens, al cărui cap se înalţă deasupra valurilor, la o înălţime de zece stânjeni. Gheizerul – cuvânt pe care islandezii îl pronunţă geysirşi care înseamnă furie – se ridică maiestos la un capăt al insulei. Din când în când izbucnesc detunături surde, şi ţâşnitura enormă, cuprinsă parcă de o furie năprasnică, îşi scutură în aer penajul de aburi, zvârlindu-l până la primul strat al norilor. Gheizerul e singur. Nu-l înconjoară nici coloane de fum, nici izvoare calde, şi întreaga-i putere de natură vulcanică sălăşluieşte înăuntrul lui. Razele luminii electrice se întreţes cu această jerbă uluitoare, făcând ca fiecare strop de apă să capete culorile curcubeului şi să se răsfrângă în zeci de nuanţe.
— Să debarcăm! spune profesorul.
Trebuie să procedăm cu mare băgare de seamă, căci tromba aceasta de apă poate să ne scufunde pluta într-o clipă. Hans cârmeşte cu multă îndemânare şi ne duce aproape de capătul insulei.
Săr primul pe stâncă şi unchiul mă urmează cu sprinteneală. Hans rămâne însă la postul său, ca un om ce se simte mai presus de curiozitatea şi uimirea omenească.

Păşim pe un sol granitic amestecat cu tuf silicios; pământul se cutremură sub paşii noştri, întocmai ca marginile unui ceainic de care se izbesc aburii peste măsură de înfierbântaţi. Frige! Ajungem în dreptul unui mic bazin central de unde ţâşneşte gheizerul. Cufund un termometru în apa care curge clocotind şi constat că are 160 grade!

Aşadar, apa iese dintr-o vatră cuprinsă de flăcări. Termometrul contrazice în mod ciudat teoriile profesorului Lidenbrock şi nu mă pot împiedica să-i arăt acest lucru.

— Şi spui că fenomenul de care vorbeşti răstoarnă teoria mea?

— Nu, răspund pe un ton sec, văzând că mă lovesc de o totală încăpăţânare.

Totuşi trebuie să recunosc că până acum am fost foarte favorizaţi de soartă şi că, pentru un motiv pe care nu-l cunosc, călătoria a decurs în condiţii cu totul normale în ce priveşte temperatura. Dar tot atât de evident şi de sigur mi se pare faptul că, într-o zi sau alta, vom ajunge în acele regiuni unde căldura interioară atinge cele mai înalte limite şi întrece toate gradaţiile termometrelor.

Lucrul ăsta rămâne de văzut!… Aşa obişnuieşte să spună profesorul, care, după ce a botezat ostrovul vulcanic cu numele nepotului său, dă semnalul de întoarcere.

Mai rămân câteva minute să privesc gheizerul şi observ că nu ţâşneşte cu aceeaşi putere tot timpul, că uneori îşi micşorează intensitatea, ca apoi să ţâşnească cu o forţă sporită, şi-mi explic această variaţie prin mărirea sau micşorarea presiunii exercitate de vaporii acumulaţi în rezervorul său.

În sfârşit, părăsim insula, ocolind stâncile foarte povârnite şi periculoase dinspre miazăzi. Hans a profitat de acest popas pentru a repara puţin pluta.

Mai înainte de a porni, fac câteva calcule pentru a-mi da seama de distanţa parcursă şi mi le notez în jurnalul meu. De la Portul Grauben până aici am străbătut două sute

şaptezeci de leghe marine şi ne aflăm la 620 de leghe depărtare de Islanda, sub Insulele Britanice.

Vineri, 21 august. A doua zi, minunata privelişte a gheizerului nu se mai vede. Vântul s-a înteţit şi ne-a mânat repede, departe de Ostrovul Axel. Încetul cu încetul, mugetele s-au stins.

Timpul, dacă îmi e îngăduit să-i spun astfel, pare că o să se schimbe în curând. Atmosfera se încarcă cu vapori care duc cu ei electricitatea formată prin evaporarea apelor sărate; norii coboară din ce în ce mai jos căpătând o culoare măslinie, uniformă, iar razele electrice abia mai pot să străbată această perdea opacă, trasă peste scena unde se va juca drama furtunilor.

Mă simt nespus de impresionat, aşa cum se simte orice fiinţă la apropierea unui cataclism. Norii cumulus, îngrămădiţi spre sud, au acea înfăţişare sinistră şi nemiloasă, pe care adeseori am observat-o mai înainte de a începe furtuna. Aerul e înăbuşitor şi marea liniştită.

În depărtare, norii seamănă cu nişte baloturi mari de bumbac, aruncate unele peste altele într-o neorânduială pitorească; încetul cu încetul se umflă şi rămân mai puţini, dar cresc în mărime; greutatea lor e atât de mare, că nu se pot desprinde de orizont; dar când se abate asupra lor curentul din păturile superioare, ei se contopesc pe nesimţite, se întunecă şi pe toată bolta se întinde în curând un strat unic, cu un aspect înfricoşător! Câteodată, un ghem de vapori, încă luminat, se saltă pe acest covor cenuşiu, dar peste puţin se va pierde şi el, contopindu-se cu masa opacă.

Nu încape îndoială că atmosfera e saturată de electricitate; de altfel, toată fiinţa mea e pătrunsă de fluidul acesta şi mi se ridică părul în cap de parcă aş fi în preajma unei maşini electrice. Am impresia că dacă tovarăşii mei m-ar atinge în clipa asta, ar simţi o comoţie violentă.

La ora 10 dimineaţa, semnele care arată apropierea vijeliei sunt şi mai evidente; s-ar spune că vântul se moaie

pentru a-şi relua cu mai multă putere răsuflarea; bolta pare acum un burduf uriaş, în care se strâng uraganele.

Nu vreau să cred în ameninţările cerului, şi totuşi nu mă pot stăpâni să nu spun:

— O să se strice vremea!

Profesorul nu-mi răspunde, ci se mulţumeşte numai să ridice din umeri. E mânios că oceanul continuă să se întindă la nesfârşit înaintea noastră.

— O să vină furtuna, îi spun arătând cu mâna spre orizont. Norii ăştia se lasă pe suprafaţa mării de parcă ar vrea s-o zdrobească.

Tăcerea cuprinde totul. Vântul a amuţit. Natura pare ca moartă şi nu mai răsuflă. Pe catarg, unde se şi văd licărind scânteile electrice, pânza cade în cute grele. Pluta stă nemişcată în mijlocul unei mări îngroşate, fără nici o încreţitură. Dar dacă nu mai înaintăm, la ce bun să mai păstrăm această pânză, care ne poate pierde la prima izbitură a furtunii?

— Să strângem pânza şi să coborâm catargul! spun eu. Prevederea e totdeauna bună!

— Nu, la toţi dracii! strigă unchiul meu. Cu nici un preţ, nu! Să ne ia vântul! Să ne ducă furtuna! Numai să zăresc odată stâncile vreunui ţărm, chiar dacă ar fi să se sfarme pluta în mii de bucăţi!

Nici n-apucă bine să-şi termine vorbele că, dinspre miazăzi, orizontul îşi schimbă deodată înfăţişarea. Vaporii acumulaţi s-au transformat în apă, iar golul produs de această condensare bruscă a făcut ca păturі puternice de aer să vină în mod violent să-l umple, dând naştere uraganului, care se năpusteşte spre noi din extremităţile cele mai îndepărtate ale cavernei. întunericul creşte. Abia pot să-mi notez câteva frânturi de frază.

Pluta saltă ca turbată. Unchiul e zvârlit de o puternică izbitură. Mă târăsc până la el. S-a prins zdravăn de un capăt de frânghie şi pare că priveşte cu nesaţ această furioasă dezlănţuire a elementelor naturii.

Hans stă nemişcat. Părul lung, zbârlit de uragan, îi cade pe faţa imobilă, dându-i o înfăţişare ciudată, căci din fiecare şuviţă ţâşnesc mici scântei luminoase. Atât de îngrozitor arată, de parcă-i un om antediluvian, de pe vremea ihtiosaurilor şi a megateriumilor.

Catargul mai rezistă încă. Pânza se umflă ca o băşică de săpun gata să plesnească. Pluta lunecă cu o viteză pe care n-o pot aprecia, dar mai puţin repede decât şuvoaiele de apă care curg sub dânsa şi a căror iuţeală e atât de ameţitoare, încât par o pârtie dreaptă, netedă.

— Pânza, pânza! strig, făcând semn s-o coboare.

— Nu. răspunde unchiul.

— Nej, spune şi Hans, clătinând încet din cap.

În acest timp, ploaia ia forma unei adevărate cascade, mugind în faţa orizontului spre care alergăm ca nişte bezmetici. Dar mai înainte de a ajunge până la noi, vălul de nori se rupe, marea începe să fiarbă şi electricitatea, produsă printr-un uriaş proces chimic, care are loc în straturile superioare, intră în joc. Nenumărate fulgere brăzdează văzduhul şi se amestecă şi se întretaie cu bubuiturile puternice ale tunetelor. Masa de vapori devine incandescentă; grindina care se izbeşte de metalul uneltelor sau de armele noastre devine luminoasă; valurile ridicate par nişte măguri arzânde, sub care mocneşte un foc interior, şi fiecare coamă poartă câte o flacără.

Ochii îmi sunt orbiţi de intensitatea luminii, urechile îmi ţiuie, gata să se spargă din pricina tunetelor. Cu mare greutate mă pot ţine de catarg, care se îndoaie ca o trestie sub violenţa uraganului.

(Aici, notele mele de călătorie devin cu totul incomplete. N-am mai găsit decât câteva observaţii fugitive, luate, ca să spun aşa, aproape maşinal. Dar oricât sunt de laconice, de obscure, se străvede în ele emoţia care mă stăpânea şi redau mult mai bine decât memoria tot ceea ce am simţit în clipele acelea.)

Duminică, 23 august. Unde ne găsim? Suntem purtaţi pe valuri cu o viteză de neînchipuit.

Noaptea a fost îngrozitoare. Furtuna nu se domoleşte deloc. Trăim în mijlocul unor zgomote şi a unor detunături neîntrerupte. Urechile ne sângerează. Nu putem schimba o vorbă. Fulgerele nu mai contenesc. Ele descriu în văzduh zigzaguri uriaşe şi, după o ţâşnitură rapidă, se reîntorc de jos în sus izbindu-se cu furie de bolta de granit. Dacă se prăbuşeşte cumva? Alte fulgere se bifurcă sau iau forma unor globuri de foc care se sparg ca nişte bombe. Totuşi, zgomotul pare că nu creşte, fiindcă a trecut de limita intensităţii pe care o poate percepe urechea omenească; de aceea, dacă toate pulberăriile din lume ar sări împreună în aer, nici atunci vacarmul n-ar fi mai mare.

La suprafaţa norilor se produce o continuă emisiune de lumină; energia electrică se degajează fără încetare din moleculele lor şi e sigur că faptul acesta determină schimbări în compoziţia aerului. Nenumărate coloane de apă sunt zvârlite în atmosferă, pentru a cădea înapoi spumegând.

Unde mergem?... Unchiul meu stă întins, cât e de lung, la capătul plutei. Căldura se înteţeşte. Mă uit la termometru – arată... (cifra e ştearsă...)

Luni, 24 august. Furtuna nu se mai sfârşeşte. în atmosfera aceasta, atât de densă, se produc mereu schimbări, dar niciuna nu rămâne definitivă şi nu pot înţelege de ce.

Suntem frânţi de oboseală. Numai Hans e ca de obicei. Pluta alunecă tot timpul spre sud-est. De la Ostrovul Axel şi până aici am făcut mai bine de două sute de leghe.

La miazăzi, violenţa uraganului se înteţeşte. Trebuie să legăm zdravăn toate obiectele care alcătuiesc încărcătura. Şi ca să nu ne ia valurile care trec peste capetele noastre, fiecare din noi se agaţă de ce poate.

De trei zile e cu neputinţă să ne adresăm o vorbă. Deschidem gura, mişcăm buzele, dar nu se aude nici un sunet. Nici dacă ne vorbim la ureche nu putem să ne auzim.

Unchiul s-a apropiat de mine şi a rostit câteva cuvinte. Cred că mi-a spus: Suntem pierduţi!Dar nu sunt sigur de asta.

Mă hotărăsc să-i scriu: Să coborâm pânza!

Îmi face semn că e de acord.

Nici nu şi-a terminat bine gestul, că un disc de foc şi-a şi făcut apariţia la marginea plutei. Catargul şi pânza au fost smulse deodată şi le-am văzut ridicându-se în aer, la o înălţime extraordinară, de parcă ar fi fost un pterodactil, pasărea aceea fantastică din primele veacuri ale Pământului.

Am îngheţat de spaimă. Discul, pe jumătate alb, pe jumătate azuriu, de mărimea unei bile de zece şchioape, se plimbă mereu, învârtindu-se cu o viteză uimitoare, biciuit de uragan. Nu stă o clipă locului şi e când ici, când colo; se urcă pe unul din stâlpii plutei, sare pe sacul de provizii, apoi coboară uşor, săltând, atinge cutia cu praf de puşcă. Ah, e groaznic!... Vom sări în aer! Nu, discul orbitor se îndepărtează; se apropie de Hans, care-l priveşte ţintă, de unchiul meu, care se aruncă în genunchi ca să se ferească de el, de mine, care pălesc de teamă şi tremur în faţa acestei izbucniri de lumină şi căldură; se învârteşte pe lângă piciorul meu, pe care încerc să mi-l retrag, dar nu reuşesc.

Un miros de gaz nitric umple atmosfera şi ne pătrunde în gâtlej, în plămâni. Simţim că ne sufocă. Oare de ce nu pot să-mi retrag piciorul? Stă ţintuit de plută! în trecerea lui, discul electric a magnetizat toate obiectele de fier de pe bord; instrumentele, uneltele, armele se ciocnesc unele de altele, iscând un zgomot puternic; cuiele ghetei mele s-au prins de-o placă de fier, fixată în lemn. Mi-e imposibil să-mi desprind piciorul!

În sfârşit, printr-un efort supraomenesc,îl smulg tocmai în momentul când discul era să-l înşface şi să mă antreneze în mişcările lui ameţitoare, învârtindu-mă şi trăgându-mă şi pe mine, dacă...

Ah, ce lumină puternică! Discul a plesnit îmbrăcându-ne în jerbe de flăcări.

Apoi totul se stinge. Abia mai pot să-mi arunc ochii înjur; unchiul meu zace întins pe plută, în timp ce Hans, nemişcat lângă cârmă, scuipă foc din pricina fluidului electric care-l pătrunsese!

Încotro mergem? încotro mergem?

Marţi, 25 august. M-am trezit dintr-un lung leşin. Furtuna continuă, fulgerele dezlănţuite se zvârcolesc în aer ca nişte şerpi de foc, scăpaţi din cuibar.

Ne mai aflăm tot pe mare? Da, şi suntem duşi cu o viteză de neînchipuit. Am trecut pe sub Anglia, pe sub Marea Mânecii, pe sub Franţa, poate pe sub întreaga Europă… Cine ştie…!

Se aude un zgomot nou! Fără îndoială e marea care se sparge de stânci!… Dar atunci…

Aici se termină însemnările cuprinse în aşa-numitul Jurnal de bord, pe care, din fericire, l-am salvat din naufragiu. Reiau deci firul povestirii.

N-aş putea spune ce s-a mai petrecut după izbitura plutei de stâncile coastei. M-am simţit zvârlit în mijlocul valurilor. Dacă am scăpat de moarte, dacă trupul nu mi-a fost rupt în bucăţi de stâncile ascuţite, asta se datoreşte braţului vânjos al lui Hans, care m-a tras din prăpastia deschisă, gata să mă înghită.

Curajosul islandez m-a scos din vârtejul valurilor, ducându-mă pe o plajă cu nisip arzător, unde m-am trezit alături de unchiul meu.

Hans s-a întors apoi la stâncile de care se izbeau valurile furioase, pentru a salva de la naufragiu tot ce mai putea fi salvat. Eram frânt de emoţie şi de oboseală şi nici nu mai aveam putere să vorbesc. Mi-a trebuit mai mult de o oră ca să-mi revin.

În acest timp continua să plouă cu găleata, un adevărat potop; dar abundenţa lichidă era un semn că se apropie sfârşitul vijeliei. Câteva pietre suprapuse ne-au oferit un

adăpost bun împotriva torentelor cerului. Hans a pregătit masa, de care nimeni nu s-a atins.

Cele trei nopţi de veghe ne storseseră de orice vlagă şi-am căzut imediat într-un somn adânc.

A doua zi era o vreme splendidă. Cerul şi marea se potoliseră, de parcă s-ar fi înţeles. Dispăruse orice urmă a furtunii. Când m-am trezit, m-au întâmpinat vorbele profesorului, care era de o veselie extraordinară:

— Ei, băiete, strigă el, ai dormit bine?

Ai fi spus că ne aflăm în casa noastră din Konigstrasse, că peste puţin urma să cobor liniştit la dejun, şi că în ziua aceea chiar urma să aibă loc căsătoria mea cu biata Grauben!…

Dar vai! Dacă furtuna ar fi împins pluta cât de cât spre răsărit, am fi ajuns sub Germania, sub iubitul meu oraş Hamburg, şi, în sfârşit, sub strada aceea unde locuia fiinţa pe care o iubeam cel mai mult pe lume!… Atunci m-ar fi despărţit de ea doar vreo 40 de leghe! Dar 40 de leghe verticale, alcătuite dintr-un perete de granit… înseamnă să străbaţi în realitate mai mult de 1000 de leghe!

Toate gândurile acestea dureroase îmi trecură repede prin minte, înainte de a răspunde la întrebarea unchiului meu.

— Ei, repetă el, nu vrei să-mi spui dacă ai dormit bine?

— Foarte bine! i-am răspuns. Sunt frânt de oboseală, dar n-are importanţă.

— Fireşte că n-are! Puţină oboseală! Trece repede.

— În dimineaţa asta, dumneata îmi pari foarte vesel, unchiule!

— Încântat, băiete! încântat! Am ajuns!

— La capătul călătoriei noastre?

— Nu, dar la celălalt ţărm al mării acesteia, care nu se mai sfârşea. De acum înainte o să ne continuăm calea pe pământ şi o să coborâm cu adevărat în măruntaiele globului.

— Unchiule, îngăduie-mi să-ţi pun o întrebare.

— Cu plăcere, Axel.

— Dar întoarcerea?

— Întoarcerea! Va să zică, tu te gândeşti să ne întoarcem, când n-am ajuns încă?

— Nu, vreau numai să întreb cum o să ne întoarcem…

— Cât mai simplu posibil! Când vom ajunge în centrul Pământului, o să găsim noi o ieşire pentru a ne urca la suprafaţă, iar dacă n-o fi niciuna, o să ne întoarcem foarte liniştiţi pe drumul odată parcurs, îmi place să cred că n-o să se închidă în urma noastră.

— Atunci va trebui să reparăm pluta.

— Desigur!

— Dar o să avem destule provizii ca să întreprindem proiectele astea măreţe?

— Fireşte că da. Hans e un băiat îndemânatic şi nu mă îndoiesc că a salvat cea mai mare parte din încărcătură. De altfel, hai să ne convingem singuri de asta.

Peste puţin am părăsit această peşteră, bătută de vânturi din toate părţile. Nutream o speranţă, care era totodată şi o teamă: acostarea plutei avusese loc în condiţii atât de dramatice, încât era neîndoios că pierise toată încărcătura de pe ea. M-am înşelat. Când am ajuns la ţărm, l-am zărit pe Hans înconjurat de o mulţime de obiecte, aşezate în cea mai deplină ordine. Unchiul meu îi strânse mâna, arătându-şi astfel adâncul său simţământ de recunoştinţă. În timp ce noi dormeam, omul acesta, de un devotament rar şi care, poate, nu-şi mai avea seamăn pe lume, nu-şi precupeţise viaţa şi, cu preţul unor eforturi supraomeneşti, scăpase de la înec cea mai mare parte dintre bagaje şi, în orice caz, toate lucrurile importante.

Nu se poate spune că n-am avut şi pierderi destul de simţitoare, ca armele, de pildă; dar, în sfârşit, puteam să ne lipsim de ele. Provizia de praf de puşcă rămăsese intactă, după ce era cât pe-aici să sărim în aer în timpul furtunii.

— Ei, strigă profesorul, acum, fiindcă nu mai avem puşti, n-o să mai putem vâna!

— Asta să fie toată paguba!… Dar instrumentele?

— Iată manometrul, cel mai folositor din toate şi pentru care aş renunţa oricând la celelalte! Fără el n-am putea calcula adâncimea, n-am putea şti când am atins centrul Pământului şi am risca să trecem mai departe, ieşind pe la unul din poli!

Veselia asta a unchiului îmi păru de-a dreptul sălbatică.

— Dar busola? l-am întrebat.

— Iat-o pe stâncă asta, în perfectă stare, ca şi cronometrul şi termometrele. Ah, ce om nepreţuit e călăuza noastră…!

Nu se putea să n-o recunosc; datorită lui nu ne lipsea nici un instrument. Cât priveşte uneltele şi celelalte ustensile, am zărit împrăştiate pe nisip: scări, frânghii, bastoane, târnăcoape etc. Acum mai urma să aflăm cum stăm cu merindele.

— Dar proviziile? am întrebat.

— Să vedem ce ne-a mai rămas! îmi propuse unchiul meu. Lăzile cu alimente erau rânduite pe plajă, perfect conservate. Marea le cruţase în cea mai mare parte, lăsându-le aproape intacte, aşa că biscuiţii, carnea sărată, rachiul de ienupăr şi peştele uscat, ce ne rămăseseră, ne ajungeau pe încă patru luni.

— Patru luni! strigă profesorul. Avem timp suficient ca să ne ducem până-n centrul Pământului şi să ne şi întoarcem! Şi cu ceea ce ne mai rămâne, mă bate gândul să dau un mare ospăţ în cinstea colegilor mei de la Johannaeum!

Ar fi fost cazul să fiu de mult obişnuit cu felul de a fi al unchiului meu, şi totuşi, omul ăsta mă uimea de fiecare dată.

— Acu' avem prilejul să ne refacem şi provizia de apă, adăugă el, căci ploaia a umplut toate scobiturile şi găvanele din stâncile de granit. Aşadar, n-avem de ce ne teme c-o să murim de sete. în ceea ce priveşte pluta, o să-l rog pe Hans s-o repare cât poate el mai bine, deşi îmi închipui că n-o s-o mai folosim.

— Cum asta?! strigai eu, surprins.

— Ei, o idee de a mea, băiete! Cred că nu vom ieşi la suprafaţa Pământului pe la gura vulcanului Sneffels.

L-am privit pe profesor cu oarecare neîncredere. Mă întrebam dacă nu cumva a înnebunit. Şi totuşi, nu-şi dădea singur seama ce bine o nimerise.

— Să mâncăm! mă îmbie el.

După ce-i dădu lui Hans instrucţiunile cuvenite, unchiul meu plecă. L-am urmat, urcând pe un platou unde ne aştepta masa. Am avut un prânz bogat: carne uscată, biscuiţi şi câte un pahar de ceai. Şi trebuie să mărturisesc că masa asta mi s-a părut una din cele mai bune din viaţa mea. După atâtea frământări, aerul, foamea şi liniştea mi-au stârnit o poftă de mâncare grozavă.

În timpul mesei l-am întrebat pe profesor dacă ştie cumva unde ne aflăm.

— Cred că e greu de calculat, am mai spus eu.

— E chiar imposibil să calculăm exact, fiindcă, în răstimpul celor trei zile de furtună, niciunul din noi n-a notat nici viteza şi nici direcţia plutei. Se poate calcula însă cu aproximaţie cam unde ne găsim.

— Într-adevăr, ultima notaţie am făcut-o pe ostrovul gheizerului…

— Pe Ostrovul Axel, băiete. Să nu renunţi la onoarea de a fii botezat cu numele tău insula descoperită în centrul masivului terestru.

— Fie! De la Portul Grauben până la Ostrovul Axel am parcurs aproape 270 de leghe marine, şi ne găseam la peste 600 de leghe depărtare de Islanda.

— Bine! Să luăm acest punct de plecare şi să socotim patru zile de furtună, în timpul cărora n-am parcurs mai puţin de 80 de leghe în douăzeci şi patru de ore.

— Aşa cred şi eu. Va trebui, deci, să mai adăugăm încă vreo 300 de leghe.

— Da! Aşadar, Marea Lidenbrock ar avea aproape 600 de leghe

154 de la un ţărm la celălalt! Ştii, Axel, că poate să concureze în mărime cu Mediterana?

— Fireşte, mai ales dacă n-am traversat-o decât în lărgime!

— Ceea ce e foarte posibil!

— Şi lucru curios, am adăugat eu, dacă calculele noastre sunt exacte, atunci Marea Mediterana se află deasupra capului nostru…!

— Cu adevărat?

— Da, cu adevărat, căci ne aflăm la 900 de leghe depărtare de Reykjavik!

— Iată, băiete, ce înseamnă un drum frumos! Dar că ne aflăm acum sub Mediterana, sub Turcia sau sub Atlantic, asta n-o putem spune sigur decât dacă n-am deviat de la direcţia noastră.

— Nu cred, căci vântul părea constant. Iată de ce îmi pare că ţărmul acesta trebuie să fie situat la sud-est de Portul Grauben.

— Nimic nu-i mai simplu de constatat. Hai să vedem ce ne spune busola!

Profesorul se îndreptă spre stâncă unde pusese Hans instrumentele. Era vesel, vioi, îşi freca mâinile şi-şi dădea aere! Zburda ca un tinerel! L-am urmat, destul de curios să ştiu dacă nu mă înşelam în aprecierea mea.

Când am ajuns în dreptul stâncii, unchiul luă busola, o aşeză orizontal şi privi acul. După ce a oscilat puţin, acul s-a oprit într-o poziţie fixă. Unchiul meu s-a uitat la el câtăva vreme, apoi şi-a frecat ochii şi l-a privit din nou. După aceea s-a întors spre mine, uluit.

— Ce-i? l-am întrebat.

Mi-a făcut semn să cercetez busola. O exclamaţie de uimire mi-a scăpat şi mie de pe buze. Acul busolei arăta nordul, acolo unde noi bănuiam că-i sudul. Se întorcea spre ţărm, în loc să arate spre largul mării. Am mişcat busola, am examinat-o – era în perfectă stare. în orice poziţie aşezai

acul, el îşi relua cu încăpăţânare această direcţie neaşteptată.

Prin urmare, nu mai era nici o îndoială că, din pricina vântului, se produsese o schimbare de direcţie de care nu ne-am dat seama şi că furtuna ne-a împins pluta spre ţărmurile pe care unchiul crezuse că le lăsase în urma lui.

Mi-ar fi cu neputinţă să descriu succesiunea de simţăminte care se citeau pe faţa frământată a profesorului Lidenbrock: uimire, neîncredere şi, în sfârşit, mânie. Nu mi-a fost dat să văd niciodată un om atât de descumpănit în primul moment, şi, imediat, atât de furios. Aşadar, trebuia să reîncepem trecerea mării, cu toate pericolele prin care am trecut, cu toate oboselile îndurate! Va să zică am mers înapoi, în loc să mergem înainte! Unchiul meu îşi recapătă repede calmul.

— Ah, ce renghi îmi joacă soarta! strigă el. Toate elementele naturii complotează împotriva mea! Aerul, focul şi apa îşi unesc sforţările pentru a nu mă lăsa să trec mai departe! Ei bine, le voi arăta eu ce poate săvârşi voinţa mea! Nu mă las bătut. Nu dau înapoi nici un pas, şi o să vedem cine o să învingă: omul sau natura…!

În picioare, pe stâncă, furios, ameninţător, Otto Lidenbrock, asemeni fiorosului Ajax1, părea că sfidează zeii. Dar am socotit că e timpul să intervin şi să frânez puţin acest elan nebunesc.

— Ascultă-mă, i-am spus pe un ton hotărât, orice ambiţie are o limită şi cred că nu e înţelept să luptăm contra imposibilului. Nu suntem pregătiţi pentru o călătorie pe mare; 500 de leghe împotriva vuiturilor nu se pot face pe o plută de grinzi şubrede, cu o pătură în loc de pânză şi cu un ciomag în loc de catarg! Nu putem conduce pluta şi suntem mereu jucăria furtunilor. Am fi nişte nebuni dacă am mai încerca a doua oară o asemenea călătorie!

Timp de zece minute m-am străduit să-i demonstrez că dreptatea e de partea mea, aducându-i argumente de necombătut, şi profesorul nu m-a întrerupt defel. Dar nu

pentru că ar fi căzut de acord cu mine, ci pentru că era complet neatent şi n-a, auzit nici un cuvânt din tot ce i-am spus.

— Pe plută! strigă el.

Acesta-i fu răspunsul. Degeaba l-am rugat, degeaba mi-am ieşit din fire, m-am izbit de o voinţă mai tare decât granitul.

În momentul acela, Hans tocmai isprăvise de reparat pluta. Ai fi spus că fiinţa aceea ciudată ghicea toate planurile unchiului meu. Cu câteva bucăţi de surtarbrandur, el reuşise să consolideze ambarcaţiunea noastră. Pânza se şi întindea în bătaia vântului, care juca în cutele sale fluturânde.

Profesorul îi spuse câteva cuvinte lui Hans; între altele, să înceapă imediat încărcarea bagajelor şi să pregătească totul pentru plecare. Aerul era destul de curat şi vântul bătea mereu dinspre nord-vest.

Ce puteam face? Să lupt singur împotriva amândurora? Era cu neputinţă! Cel puţin dacă l-aş fi avut şi pe Hans de partea mea. Dar nu! Părea că islandezul renunţase la orice voinţă personală şi jurase supunere până la jertfirea de sine. Nu puteam obţine nimic de la un slujitor care era atât de supus stăpânului său. În consecinţă, trebuia să mă supun şi eu.

Tocmai mă pregăteam să-mi iau pe plută locul obişnuit, când unchiul meu mă opri cu mâna.

— Nu plecăm azi, ci mâine, spuse el. Făcui gestul unui om resemnat la orice.

— Nu trebuie să-mi scape nimic necercetat, adăugă el, şi fiindcă soarta m-a împins pe această parte a coastei, nu o s-o părăsesc până nu merg în recunoaşterea ei.

Aceste cuvinte ale sale vor fi înţelese abia dacă vă voi spune că, deşi ne-am întors pe ţărmul nordic, nu ne aflam chiar pe locul de unde pornisem prima oară. Portul Grauben trebuia să fié situat mai spre apus. Prin urmare, nimic nu era mai raţional decât să cercetăm cu grijă împrejurimile acestui nou loc de acostare.

— Să mergem în recunoaştere! am spus eu.

Am plecat amândoi şi l-am lăsat pe Hans să facă pregătirile de plecare. Spaţiul cuprins între plaja rămasă în urma retragerii mării şi baza stâncilor acestei uriaşe peşteri era destul de mare. Puteai să mergi o jumătate de oră până să ajungi la peretele stâncos. În drumul nostru zdrobeam sub picioare nenumărate cochilii de scoici de toate formele şi de toate mărimile, scoici în care au trăit animale din primele ere. Am zărit, de asemenea, enorme carapace care aveau un diametru ce depăşea deseori 15 picioare. Ele aparţinuseră acelor uriaşi gliptodonţi din pliocen, al căror reprezentant de foarte mici proporţii e însăşi broasca ţestoasă de azi. În afară de asta, pământul era semănat cu o mare cantitate de sfărâmături de stâncă, un fel de pietriş rotunjit de valuri şi aşezat în linii succesive. Faptul acesta m-a făcut să presupun că marea se întinsese odinioară până aici. De altfel, pe pietrele împrăştiate de jur împrejur şi chiar şi dincolo de aceste locuri, valurile lăsaseră urme vizibile.

Asta putea explica până la un anumit punct şi existenţa acestui ocean, la 40 de leghe sub suprafaţa globului. Dar, după mine, acea uriaşă masă lichidă urma să se piardă încetul cu încetul în măruntaiele Pământului. Ea provenea fără îndoială din apele oceanului, care s-au infiltrat prin vreo crăpătură a scoarţei. Totuşi trebuia să admit că această crăpătură era acum astupată, căci toată această imensă scobitură sau, mai bine zis, acest enorm rezervor, s-a umplut într-un timp destul de scurt. Ba poate chiar, luptând cu focurile din adâncuri, apa s-a evaporat în parte. Numai aşa se explica formarea norilor care atârnau deasupra capetelor noastre şi degajarea acelei electricităţi care dezlănţuia furtunile în interiorul masivului terestru.

Această teorie a fenomenelor la care fusesem martori mi se părea mulţumitoare, căci, oricât de mari ar fi minunile naturii, ele se pot totdeauna explica prin legi fizice.

Mergeam, aşadar, pe un fel de teren sedimentar, format din aluviuni aduse de ape, cum erau toate terenurile din acea perioadă, atât de generos distribuite pe suprafaţa Pământului. Profesorul examina cu atenţie fiecare crăpătură de stâncă. îndată ce vedea o deschizătură între stânci, el socotea că e foarte important să-i sondeze adâncimea.

Am urmat ţărmurile Mării Lidenbrock pe o distanţă de aproape o milă şi, pe neaşteptate, pământul îşi schimbă înfăţişarea. Părea frământat şi răscolit de zguduirile violente ale straturilor inferioare. În câteva locuri, adânciturile şi ridicăturile mărturiseau o dislocare puternică a masivului terestru.

Înaintam cu greutate printre aceste spărturi de granit, amestecate cu silex, cuarţ şi cu depozite aluvionare, când deodată ne apăru în faţa ochilor o câmpie, mai mult decât o câmpie, o întindere uriaşă acoperită de oseminte. Ai fi zis că e un imens cimitir, în care îşi amestecaseră ţarina veşnică generaţiile a douăzeci de veacuri. în depărtare se vedeau rânduite straturi-straturi de rămăşiţe. Ele se ridicau ca nişte valuri până La marginile orizontului, unde se pierdeau într-o ceaţă uşoară. Pe o suprafaţă de aproape trei mile pătrate se îngrămădise întreaga istorie a vieţii animale, prea puţin consemnată în terenurile noi ale lumii pe care o locuim.

O curiozitate plină de nerăbdare mă împingea într-acolo. Picioarele noastre zdrobeau cu zgomot sec resturile animalelor preistorice, aceste fosile ale căror rare şi interesante rămăşiţe şi le dispută cu înverşunare muzeele de istorie naturală ale marilor oraşe. Nici existenţa a o mie de Cuvieri n-ar fi fost de ajuns să reconstituie scheletele fiinţelor care dormeau în acest măreţ morman de oseminte. Eram uluit. Unchiul îşi ridicase braţele sale lungi spre bolta groasă ce ne servea drept cer. Rămăsese cu gura căscată, cu ochii scăpărând sub ochelari şi capul i se bălăbănea încoace şi încolo, fără să şi-l poată opri. Într-un cuvânt,

toată fiinţa sa trăda o uimire fără margini. Se afla în faţa unei colecţii de nepreţuit de leptoterium, mericoterium, lofodion, anaploterium, megaterium, de mastodonţi, de protopiteci, de pterodactili, în sfârşit, toţi acei monştri antediluvieni îngrămădiţi aici, parcă pentru satisfacţia sa personală. închipuiţi-vă un bibliofil pasionat, trezindu-se deodată în acea faimoasă bibliotecă din Alexandria, incendiată de Omar1 şi care, printr-o minune, ar fi renăscut din propria sa cenuşă cu toate comorile sale de manuscrise! Aşa era şi unchiul, profesorul Lidenbrock.

Dar uimirea lui n-a mai cunoscut margini când din pulberea aceasta organică ridică un craniu ce i se păruse mai deosebit. Şi chiar în aceeaşi clipă strigă cu o voce tremurătoare:

— Axel, Axel, un craniu omenesc!

— Un craniu de om, unchiule?… am îngăimat, la fel de uluit.

— Da, nepoate! Vai, domnule Milne-Edwards! Vai, domnule de Quatrefages! De ce n-a veţi norocul să fiţi şi voi unde sunt eu, Otto Lidenbrock…?!

Pentru a înţelege de ce unchiul a evocat pe aceşti iluştri naturalişti francezi, trebuie să vă spun că, cu câtva timp înainte de plecarea noastră, paleontologia înregistrase un fapt de o mare însemnătate.

La 28 martie 1863, sub conducerea domnului Boucher de Perthes s-au făcut o serie de săpături la carierele de la Moulin-Quignon, din apropiere de Abbeville, în departamentul Somme din Franţa, şi cu acel prilej s-a găsit un maxilar omenesc, la o adâncime de 400 de picioare sub scoarţa Pământului. Era prima fosilă de acest gen scoasă la lumină. Lângă maxilar s-au mai descoperit topoare de piatră şi bucăţi de cremene cioplită, colorate diferit şi acoperite de vreme cu o patină uniformă.

Această descoperire a avut un mare răsunet nu numai în Franţa, ci şi în Anglia şi Germania. Numeroşi savanţi de la Institutul Francez, şi printre alţii domnii Milne-Edwards şi

de Quatrefages, s-au ocupat cu pasiune şi au dovedit cu argumente de necombătut autenticitatea acestei fosile omeneşti, făcându-se cei mai aprigi apărători ai procesului maxilarului, cum era denumit pe vremea aceea de presa engleză.

Această idee fu împărtăşită de către numeroşi geologi din Regatul Unit, ca de pildă domnii Falconer, Busk, Carpenter etc., ca şi de savanţi germani, printre care se afla, în primul rând, unchiul meu Lidenbrock, cel mai pasionat şi mai entuziast, de altfel, dintre toţi.

Autenticitatea unei fosile omeneşti din era cuaternară părea deci demonstrată în mod incontestabil şi admisă.

E adevărat însă că această teză a avut un adversar îndârjit în domnul Elie de Beaumont. Acest savant cu o atât de mare autoritate susţinea că terenul de la Moulin-Quignon nu aparţinea diluviului, ci unui strat mai puţin vechi, şi, de acord în această privinţă cu Cuvier, nu admitea că speţa omenească ar fi fost contemporană cu animalele din era cuaternară.

Unchiul meu Lidenbrock, care era de aceeaşi părere cu marea majoritate a geologilor, s-a aruncat în luptă şi a susţinut cu pasiune ideea autenticităţii craniului, astfel că domnul Elie de Beaumont rămăsese aproape singur.

Eram la curent cu toate amănuntele problemei, dar n-aveam cum să ştim că de la plecarea noastră s-au făcut noi progrese în această direcţie. în pământurile mişcătoare ale anumitor grote din Franţa, Elveţia şi Belgia se mai descoperiseră între timp şi alte maxilare identice, cu toate că era vădit că au aparţinut unor indivizi de tipuri deosebite şi de specii diferite, precum şi tot soiul de arme, ustensile, unelte ca şi oseminte de copii, de adolescenţi, de bărbaţi şi de bătrâni. Aşadar, pe zi ce trecea, faptele pledau din ce în ce mai puternic în favoarea tezei care susţine că omul a apărut în era cuaternară.

Şi aceasta nu era totul. Alte resturi, dezgropate după aceea din terenul terţiar pliocen, îngăduiseră unor savanţi

şi mai îndrăzneţi să emită ideea că speţa omenească are o vechime şi mai mare. E adevărat că aceste rămăşiţe nu erau oseminte omeneşti, ci numai obiecte din industria casnică arhaică: tibii, femururi de animale fosile, scrijelate în mod regulat, sculptate, ca să spunem aşa, de mâna greoaie şi neîndemânatică a omului primitiv.

Astfel, dintr-un salt, omul urca pe scara timpului nenumărate veacuri; apăruse înaintea mastodontului şi devenea contemporanul lui Elefas meridionalis! Avea deci o existenţă de aproximativ o sută de mii de ani, data pe care cei mai iluştri geologi o dau ca sigură pentru formarea terenului pliocen.

Acesta era pe atunci stadiul la care ajunsese ştiinţa paleontologică, şi cum nouă ne rămăseseră necunoscute ultimele descoperiri, cred că e explicabilă uimirea de care am fost cuprinşi în faţa acelui osuar aflat pe ţărmul Mării Lidenbrock.

Şi socotesc că-i şi mai lesne de înţeles stupoarea şi bucuria unchiului meu, când, la vreo douăzeci de paşi mai departe, s-a găsit faţă în faţă chiar cu unul din specimenele omului cuaternar.

Era un corp omenesc ce putea fi uşor recunoscut. Nu cumva un teren cu o compoziţie cu totul specială, asemănător aceluia din cimitirul Saint Michel din Bordeaux, îl conservase în această perfectă stare veacuri de-a rândul? N-aş putea spune cu certitudine. Dar acest cadavru, cu pielea întinsă şi uscată ca un pergament, cu membrele care încă îşi mai păstraseră muşchii – cel puţin, aşa părea la prima vedere – cu dinţii intacţi, cu părul bogat, cu unghiile de la mâini şi picioare de o mărime înspăimântătoare, se afla acum în faţa noastră, de parcă şi-ar fi dat duhul de curând.

Am rămas mut la vederea acestei apariţii din altă eră. Unchiul meu, care de obicei era atât de vorbăreţ şi de impetuos în discuţii, tăcea şi el. Am ridicat cadavrul şi l-am

rezemat de o stâncă. El se uita la noi cu orbitele goale. I-am pipăit bustul, care scotea un sunet ascuţit şi ciudat.

După câteva clipe de tăcere, unchiul meu a fost învins de profesorul din el. Mânat de temperamentul său, Otto Lidenbrock uită peripeţiile călătoriei noastre, locul unde ne aflam, uriaşa cavernă subpământeană care ne încarcera! Se credea, desigur, la Johannaeum, conferenţiind în faţa studenţilor săi, căci luă deodată un ton doctoral şi se avântă într-un adevărat discurs pe care-l adresă unui auditoriu imaginar: „Domnilor, începu el, am onoarea să vă înfăţişez un om din era cuaternară. Unii iluştri savanţi i-au negat existenţa, iar alţii, nu mai puţin vestiţi, au susţinut-o. Dar dacă acei Toma necredinciosul ai paleontologiei ar fi aici şi l-ar putea pipăi, nu mă îndoiesc c-ar fi siliţi să-şi recunoască greşeala! Ştiu că ştiinţa trebuie să se ferească de acest soi de descoperiri! Cunosc vâlva care s-a produs în jurul aşa-zişilor oameni fosile, prezentaţi de Barnum şi alţi şarlatani de aceeaşi teapă. Cunosc şi povestea cu rotula lui Ajax şi pe aceea a pretinsului corp al lui Oreste1, găsit de spartani, şi pe aceea a corpului lui Asterius2, lung de 10 coţi, despre care vorbeşte Pausanias3. Am citit rapoartele în legătură cu scheletul descoperit la Trapani în secolul al XlV-lea, şi care era atribuit lui Polifem4, şi povestea uriaşului dezgropat în secolul al XVI-lea, în împrejurimile oraşului Palermo. De altfel, dumneavoastră cunoaşteţi la fel de bine ca şi mine, domnilor, vâlva stârnită de acele gigantice oseminte descoperite lângă Lucarno, în 1557, de către celebrul medic Felix Plater, care susţinea că aparţin unui uriaş înalt de 19 picioare. Am studiat cu lăcomie tratatele lui Cassanion, şi toate acele memorii, broşuri, discursuri şi paradiscursuri, publicate în legătură cu scheletul regelui cimbrilor, Teutobocus, cotropitorul Galiei, şi care a fost dezgropat dintr-un teren nisipos în regiunea Dauphine, în 1613! în secolul al XVIII-lea aş fi combătut împreună cu Pierre Campet existenţa preadamiţilor lui Scheuchzer! Am avut în mână lucrarea numită Gigans.”

Dar, ajuns aici, unchiul meu se opri deodată, împiedicat fiind de acel defect de pronunţare care-l făcea să se poticnească la cuvintele mai grele, ori de câte ori vorbea în public.

„În lucrarea numită Gigans”… reluă el, dar se poticni iar.

„Giganteo…”

Imposibil! Afurisitul de cuvânt nu voia să iasă! Ce-ar mai fi râs studenţii de la Johannaeum dacă ar fi fost de faţă!

„Giganteosteologia”, reuşi în sfârşit să pronunţe profesorul Lidenbrock, între două înjurături.

Apoi continuă, însufleţindu-se din nou.

„Da, domnilor, cunosc toate, aceste lucruri. Ştiu, de asemenea, că Cuvier şi Blumembach au susţinut că aceste oseminte sunt simple oase de mamut sau ale altor animale din era cuaternară. Dar de astă dată orice îndoială ar fi o insultă la adresa ştiinţei. Cadavrul e aici! Puteţi să-l vedeţi, să-l pipăiţi. Nu e un schelet, ci un corp intact, păstrat perfect, parcă anume pentru antropologie!”

Abia mă ţineam să nu contrazic această afirmaţie.

„Dacă aş putea să-l spăl într-o soluţie de acid sulfuric, continuă unchiul meu, aş face pe loc să dispară toată acea pojghiţă pământoasă care-l acoperă pe alocuri şi aceste scoici strălucitoare care i s-au încrustat în carne. Dar îmi lipseşte preţiosul dizolvant. Totuşi, chiar aşa cum se prezintă, acest corp ne va povesti propria sa istorie.”

Profesorul se opri aici şi, apucând cadavrul fosilă, îl întoarse pe o parte şi pe alta, cu dexteritatea unui om care face o demonstraţie.

„Îl vedeţi, reluă el, n-are nici şase picioare lungime, aşa că nu ne aflăm câtuşi de puţin în faţa unui gigant! Şi e neîndoios că aparţine razei caucaziene. E de rasă albă, rasa noastră. Craniul acestei fosile e de o formă ovoidală regulată, fără o dezvoltare a pometilor şi a maxilarului inferior. Nu prezintă deci acel prognatism care modifică unghiul facial1. Măsuraţi acest unghi şi veţi vedea că este de aproape 90 de grade. Dar voi merge mai departe pe

calea deducţiilor şi voi îndrăzni să spun că acest exemplar omenesc aparţine familiei japetice, pe care o găsim răspândită din India până la hotarele Europei occidentale. Nu zâmbiţi, domnilor!”

Nu zâmbea nimeni, dar profesorul era obişnuit ca-n timpul savantelor sale prelegeri să vadă feţele ascultătorilor înveselindu-se.

„Da, reluă el cu o nouă însufleţire, ne găsim în faţa unui om fosilă, contemporan cu mastodonţii, ale căror oseminte umplu acest amfiteatru!... Dar, mă veţi întreba dumneavoastră, pe ce cale a ajuns aici şi cum se explică faptul că straturile în care era el îngropat au putut să alunece până în această vastă scobitură subpământeană? N-am să mă încumet a vă răspunde, deşi nu mai încape îndoială că acest fapt se datoreşte grozavelor zvârcoliri care se mai produceau încă în scoarţa Pământului în era cuaternară. Răcirea continuă a pământului a dat naştere la crăpături, la prăbuşiri ale straturilor superioare. Nu mă pronunţ, dar, după cum vedeţi, omul e în faţa dumneavoastră, înconjurat de aceste securi, de aceste bucăţi de cremene cioplită, de toate aceste obiecte produse de munca mâinilor lui, în epoca de piatră. Şi doar n-o fi venit şi el până aici ca turist, la fel ca mine, sau ca pionier al ştiinţei, căci autenticitatea originii sale străvechi nu poate fi pusă la îndoială.”

Profesorul tăcu, iar eu am izbucnit în aplauze entuziaste. De altfel, unchiul avea dreptate şi-mi dădeam bine seama că şi alţi oameni, mult mai învăţaţi decât nepotul său, cu greu l-ar fi putut combate.

În afară de asta, corpul acela transformat în fosilă nu era singurul din imensul osuar. La fiecare pas pe care-l făceam prin această pulbere, dădeam peste asemenea cadavre şi unchiul meu ar fi putut cu uşurinţă să aleagă pe cel mai bine conservat dintre ele, pentru a-i convinge şi pe cei mai neîncrezători.

Într-adevăr, acest imens cimitir, în care zăceau de-a valma nenumărate generaţii de oameni şi animale, oferea un spectacol uimitor.

Dar, la un moment dat, a început să ne frământe o întrebare foarte spinoasă, la care nu îndrăzneam să dăm un răspuns. Oare aceste fiinţe care au alunecat pe ţărmurile Mării Lidenbrock, în urma zguduirilor scoarţei, au fost ele vii în momentul acela sau de mult închiseseră ochii? Sau mai degrabă au trăit aici, în această lume subterană şi sub acest cer artificial, născându-se şi murind ca şi locuitorii pământului?!

Până acum nu ne fusese dat să vedem alte fiinţe vii decât peştii şi monştrii marini. Dar oare n-ar fi fost posibil ca pe aceste plaje pustii să mai rătăcească încă vreun om al adâncurilor?

Am mai mers încă o jumătate de oră, călcând pe aceste straturi de oseminte, împinşi de o curiozitate nestăpânită. Ce alte minunăţii, ce alte comori pentru ştiinţă mai închidea oare această peşteră? Mă aşteptam să văd lucruri şi mai surprinzătoare şi să rămân şi mai uimit decât fusesem până acum.

Ţărmurile mării rămăseseră mult înapoia acelor coline care împrejmuiau osuarul. Nechibzuitul profesor nu se sinchisea câtuşi de puţin c-ar putea să se rătăcească şi mă târî după el, mereu mai departe, înaintam în tăcere, învăluiţi în unde electrice. Printr-un fenomen pe care nu mi-l puteam explica, datorită împrăştierii sale – care în momentul acela era deplină – lumina scălda în mod uniform diferitele faţete ale lucrurilor. Focarul său nu se mai afla într-un punct determinat din spaţiu şi nu mai producea nici un efect de umbră. Puteai să te crezi în plină amiază şi în plină vară, în mijlocul regiunilor ecuatoriale, sub razele verticale ale soarelui. Vaporii din aer dispăruseră cu totul. Din pricina egalei distribuiri a acelui fluid luminos, stâncile, munţii din zare şi câteva petice de păduri îndepărtate luau

o înfăţişare stranie. Noi semănăm acum cu acel personaj fantastic al lui Hoffmann, care şi-a pierdut umbra.

După ce străbătusem aproape o milă, ne apăru în faţă imaginea unei păduri imense, dar de data asta nu mai era o pădure de ciuperci, cum văzusem în apropierea Portului Grauben. Flora erei terţiare se găsea aici în toată splendoarea ei. Palmieri uriaşi, specii azi dispărute, palmacee superbe, pini, tise, chiparoşi, tuie reprezentând familia coniferelor, creşteau de-a valma, legaţi între ei printr-o reţea de liane de nepătruns. Un covor de muşchi şi de popivnic iepuresc acoperea pământul cu un strat moale. Câteva pâraie murmurau sub aceste umbrare care nu-şi meritau de fapt numele, deoarece nu produceau nici o umbră. Pe malurile lor se încrucişau fel de fel de ferigi arborescente, care semănau cu acelea crescute în sere. Numai că aceşti arbori şi plante n-aveau nici o culoare, lipsiţi cum erau de căldura dătătoare de viaţă a soarelui. Totul se cufunda într-o nuanţă uniformă, cafenie, decolorată. Frunzele erau lipsite de verdeaţă, şi înseşi florile, care erau atât de numeroase în era terţiară, n-aveau nici culori şi nici parfum, de parcă ar fi fost făcute dintr-o hârtie decolorată sub acţiunea atmosferei.

Unchiul Lidenbrock îşi făcu drum prin acest desiş, iar eu l-am urmat cu oarecare teamă. Cum natura dăduse naştere aici la o floră atât de îmbelşugată, oare nu era posibil ca să ne întâlnim cu cine ştie ce mamifere înfricoşătoare? în luminişurile largi făcute de arborii doborâţi şi putreziţi de vreme, am văzut tot soiul de plante leguminoase, acerine, rubiacee şi zeci şi zeci de arbuşti comestibili care sunt pe placul rumegătoarelor din toate epocile. Apoi apărură, încâlciţi şi amestecaţi, nenumăraţi arbori care creşteau în ţinuturi cu totul diferite pe suprafaţa Pământului; stejarul îşi înălţa creştetul lângă palmier, eucaliptul australian se sprijinea de bradul norvegian, iar mesteacănul Nordului îşi întreţesea ramurile cu cele ale kaurisului zeelandez. Cei

mai ingenioşi clasificatori ai botanicei terestre ar fi rămas uluiţi.

Deodată m-am oprit şi, cu un gest, l-am făcut şi pe unchiul meu să se oprească.

Lumina difuză ne îngăduia să zărim cele mai mici lucruri în adâncurile acelui desiş şi, la un moment dat, mi s-a părut că printre arbori se mişcă nişte forme imense! într-adevăr, era o întreagă turmă de mastodonţi uriaşi, dar de data aceasta nu fosile, ci chiar vii şi asemănători cu aceia ale căror rămăşiţe fuseseră descoperite în 1801 în mlaştinile statului Ohio! Am privit cu uimire la elefanţii enormi, ale căror trompe mişunau pe sub arbori, întocmai ca nişte şerpi. Auzeam zgomotul colţilor de fildeş sfredelind trunchiurile bătrâne. Ramurile trosneau, iar frunzele smulse în cantităţi de neînchipuit erau înghiţite de botul imens al monştrilor.

Visul în care văzusem renăscând toată acea lume preistorică din terţiar şi cuaternar nu mai era vis, ci realitate! Iar noi ne aflam singuri în măruntaiele Pământului, pradă tuturor acestor groaznice animale sălbatice.

Unchiul meu privea la rându-i, parcă fără să-i pese, lacomele animale care se ospătau de zor.

— Haide, ce mai stai, îmi spuse el deodată, apucându-mă de braţ. înainte, înainte!

— Nu! am strigat. Nici în ruptul capului! Suntem neînarmaţi! Ce o să ne facem în mijlocul acestei turme de patrupezi uriaşi? înapoi, unchiule, înapoi! Nici o fiinţă omenească nu poate să înfrunte nepedepsită mânia acestor monştri.

— Nici o fiinţă omenească! răspunse unchiul, coborând glasul. Te înşeli, Axel. Ia priveşte într-acolo! Mi se pare că zăresc o fiinţă vie, o fiinţă asemeni nouă. un om!

Am privit cu neîncredere, hotărât ca de data asta să nu mă las înduplecat. Dar, oricât de hotărât aş fi fost, în faţa realităţii a trebuit să mă supun.

Nu-mi venea să-mi cred ochilor şi totuşi aşa era: la mai puţin de un sfert de milă, o fiinţă omenească, un Proteu1 al acestor ţinuturi subterane, un nou fiu al lui Neptun, păzea imensa turmă de mastodonţi, rezemat de trunchiul unui kauris enorm!

Immanis pecoris custos, immanior ipse!2

Da! Immanior ipse! Nu mai era fiinţa fosilă al cărei cadavru l-am ridicat din pulberea osuarului, ci un uriaş, în stare să poruncească acestor monştri. Era mai înalt de douăsprezece picioare şi capul său mare, cât al unui bivol, dispărea sub o adevărată coamă de păr ciufulit, asemenea aceleia a elefantului preistoric. în mână ţinea un coşcogea trunchi de pom, o ghioagă demnă de acest păstor antediluvian.

Am rămas încremeniţi. Dacă ne vede cumva!… Trebuia să fugim…

— Vino, vino! am strigat trăgându-l pe unchiul meu, care, pentru prima oară, nu s-a opus. După un sfert de oră ne aflam departe de acest duşman înfricoşător.

Acum, după ce au trecut atâtea luni de la această stranie şi supranaturală întâmplare, încerc să gândesc liniştit, cu mintea limpede, şi tot nu mă dumiresc ce a fost. Nu! E cu neputinţă! O fi fost vreo iluzie a simţurilor noastre? Oare ochii noştri nu s-au înşelat şi ceea ce văzuserăm nu erau simple năluciri?! Nu, în lumea aceea subpământeană nu era posibil să trăiască vreo fiinţă omenească! Nici o specie omenească nu poate locui asemenea caverne subterane ale globului, fără să se intereseze de locuitorii de la suprafaţă şi fără să comunice cu ei! E o nebunie, o curată nebunie!

Îmi venea mai curând să admit că era vorba de vreun animal a cărui structură se apropie de structura omenească, de vreo maimuţă primitivă, de vreun protopitec, de vreun mesopitec, asemănător cu acela descoperit de Lartet în zăcămintele de oase de la Sansan! Totuşi, fiinţa pe care o văzusem depăşea, prin mărimea ei, toate măsurătorile stabilite de paleontologia modernă! Dar

asta n-avea nici o importanţă! Era o maimuţă; cu siguranţă că era o maimuţă, oricât ar părea de neverosimil acest lucru! Dar un om, un om viu, şi odată cu el, o întreagă generaţie cufundată în măruntaiele Pământului, asta n-o puteam crede nici în ruptul capului!

Am părăsit pădurea aceea scăldată în lumină, muţi, copleşiţi de uimire. Alergam fără să vrem, de parcă ne împingea cineva din urmă. Era o adevărată fugă, care semăna cu goana înfricoşătoare pe care o trăieşti uneori în coşmarurile din vis. Astfel am ajuns, mânaţi doar de instinct, la ţărmurile Mării Lidenbrock şi cine ştie pe ce făgaşuri mi-ar mai fi rătăcit mintea dacă n-aş fi avut o preocupare care să mă readucă la gânduri mai practice.

Cu toate că eram sigur că păşeam pe un teren cu totul necunoscut, câteodată mă izbea faptul că zăream o serie de îngrămădiri stâncoase, a căror formă îmi reamintea pe aceea a Portului Grauben. Acest lucru era confirmat, de altfel, de indicaţia busolei şi de reîntoarcerea noastră fără voie în partea de nord a Mării Lidenbrock. Nu mai ştiam singuri ce să credem. Din stânci curgeau sute de pârâiaşe şi cascade, mi se părea că revăd din nou stratul de surtarbrandur, Izvorul lui Hans şi peştera unde mi-am revenit din leşin. Dar numai la câţiva paşi mai departe, zidurile povârnite ale ţărmului, apariţia unui pârâu şi profilul surprinzător al unei stânci mă zvârliră din nou în chinurile îndoielii.

I-am împărtăşit şi unchiului ceea ce gândeam. Şovăia ca şi mine. În mijlocul acestei privelişti uniforme, nu-şi putea da seama nici el unde se află.

— E neîndoios că n-am ajuns chiar la punctul nostru de plecare, i-am spus, furtuna ne-a împins ceva mai jos, dar, urmând ţărmul, trebuie să dăm curând de Portul Grauben.

— În cazul acesta, răspunse unchiul, nu mai e nevoie să continuăm explorarea, şi cel mai bun lucru ar fi să ne întoarcem la plută. Dar oare nu te înşeli, Axel?

— S-ar putea să şi greşesc, unchiule, căci toate aceste stânci seamănă prea mult între ele. Totuşi, mi se pare că recunosc promontoriul la poalele căruia a construit Hans pluta. Asta mă face să cred că trebuie să fim aproape de micul port, chiar foarte aproape, am adăugat, cercetând un braţ de mare pe care mi s-a părut că-l recunosc.

— Nu, Axel, cred că greşeşti. De-ar fi cum spui tu, ar trebui să regăsim măcar propriile noastre urme. Or, nu văd nimic…

— Ba eu văd! am strigat, plin de însufleţire, repezindu-mă spre un obiect care strălucea în nisip.

— Ce anume?

— Asta!

Şi i-am arătat unchiului un pumnal acoperit de rugină, pe care-l ridicasem de jos.

— Ia te uită! se miră el. Ai luat cumva la tine arma asta?

— Eu? Nu! Poate dumneata…

— Nici eu, răspunse profesorul. N-am avut niciodată un astfel de obiect.

— Ciudat lucru!

— Ba e foarte simplu, Axel. Islandezii obişnuiesc adesea să poarte astfel de arme. Probabil că l-a pierdut Hans, căci era al lui…

Am dat din cap, neîncrezător. După câte ştiam, Hans n-avusese niciodată un astfel de pumnal.

— Nu. S-ar putea să aparţină vreunui războinic antediluvian, am strigat eu, vreunui om viu, contemporan cu păstorul acela uriaş. Ba nu, nu-i posibil! Nu e o unealtă din epoca de piatră şi nici măcar din epoca de bronz! Lama asta e de oţel…

Unchiul meu mă opri brusc să mai bat câmpii făcând tot soiul de presupuneri, şi cu tonul său rece îmi spuse:

— Linişteşte-te, Axel, şi vino-ţi în fire! Pumnalul acesta e o armă din veacul al XVI-lea, un adevărat pumnal din acelea pe care le purtau nobilii la cingătoare, pentru a da lovitura de graţie. E de origină spaniolă. Nu-ţi aparţine nici ţie, nici

mie, nici lui Hans şi nici măcar acelor fiinţe omeneşti care poate că trăiesc în măruntaiele globului!

— Ai curajul să susţii asta…?

— Ia priveşte-l! Nu-mi vine să cred că s-a ştirbit astfel înfigându-se în gâtlejurile oamenilor. Lama e acoperită de un strat de rugină care nu datează nici de o zi, nici de un an şi nici de un veac…!

Profesorul se însufleţea, după cum îi era obiceiul, şi se lăsa târât de imaginaţia sa înflăcărată.

— Axel, spuse el, suntem pe urmele unei mari descoperiri. Pumnalul ăsta a fost lăsat aici pe nisip acu' o sută, două sute sau trei sute de ani şi s-a ştirbit pe vreuna din pietrele acestei mări subterane!

— Bine, bine, dar n-a venit singur până aici, m-am înflăcărat şi eu; şi nici nu s-a putut încovoia singur! Cineva a fost pe meleagurile astea cu mult înaintea noastră.

— Fireşte. Un om.

— Şi omul acela…?

— Omul acela şi-a gravat numele cu pumnalul acesta! Omul acela a vrut să însemneze încă o dată, cu mâna lui, drumul spre centrul Pământului! Să-l aflăm! Să-l aflăm!

Am fost cuprinşi de o curiozitate arzătoare. Ne-am grăbit să mergem de-a lungul peretelui înalt, cercetând cu amănunţime cele mai mici crăpături ale stâncii, în speranţa c-o să dăm de deschiderea vreunei galerii. Am ajuns astfel într-un loc, unde ţărmul se îngusta. Marea îşi rostogolea valurile foarte aproape şi scălda peretele stâncos, lăsând o trecere lată de cel mult o prăjină. Între două ieşituri ale stâncii care înainta în mare, se zărea intrarea unui tunel întunecos. Aici, pe o placă de granit, se aflau săpate două litere misterioase, roase pe jumătate de vreme, cele două iniţiale ale îndrăzneţului şi fantasticului călător.

— A. S., strigă unchiul meu. Arne Saknussemm! Iarăşi Arne Saknussemm!

De la începutul călătoriei noastre am avut destule prilejuri să fiu cuprins de uimire, şi s-ar fi cuvenit să mă cred la

adăpost de orice surpriză şi să rămân blazat în faţa oricărei întâmplări oricât de uimitoare. Şi totuşi, la vederea acestor două litere gravate acolo de trei sute de ani, am rămas uluit. Mi-era dat să citesc pe stâncă nu numai iniţialele savantului alchimist, ci să şi ţin în mâinile mele lama de oţel cu care le scrijelise. În faţa unor probe atât de grăitoare aş fi fost de o vădită rea-credinţă dacă mai puneam la îndoială existenţa călătorului şi faptul că întreprinsese această călătorie.

În timp ce mi se învârteau prin minte aceste gânduri, profesorul Lidenbrock fu cuprins de un acces ditirambic la adresa lui Arne Saknussemm.

— Geniu fără seamăn! exclamă el. Nu ţi-a scăpat nimic din ceea ce trebuia să faci ca să deschizi şi altor muritori calea spre măruntaiele Pământului, şi, datorită acestui lucru, semenii tăi pot regăsi uşor drumul pe care l-ai urmat acum trei veacuri, coborând în adâncul acestor subterane întunecoase! Ai dat posibilitate şi altor ochi decât ai tăi să contemple aceste minunăţii! Numele tău, săpat în stâncă, din etapă în etapă, îl duce drept la ţintă pe călătorul care e îndeajuns de îndrăzneţ ca să te urmeze şi sunt sigur c-o să-l găsească înscris de propria ta mână chiar în centrul planetei noastre! Ei bine, îmi voi săpa şi eu numele alături de al tău, pe această ultimă pagină de granit! Fie ca de azi înainte capul acesta, care se înalţă în apropierea mării şi pe care tu ai descoperit-o, să se numească pentru totdeauna Capul Saknussemm!

Iată cam ce a rostit unchiul meu şi la rându-mi m-am simţit înaripat de cuvintele lui înflăcărate. Mi s-a aprins în piept un foc lăuntric şi am uitat totul, atât pericolele călătoriei, cât şi ale întoarcerii. Ceea ce înfăptuise altul, voiam să săvârşesc şi eu, şi nimic din ceea ce poate săvârşi o minte şi o voinţă omenească nu mi se părea acum imposibil!

— Înainte, tot înainte! m-am pomenit eu strigând.

Mă şi pornii spre galeria întunecoasă, dar profesorul mă opri pe loc. El, omul îndrăznelilor, mă sfătui să-mi păstrez

răbdarea şi sângele rece.

— Să ne întoarcem mai întâi la Hans, spuse el, şi să aducem pluta aici. L-am ascultat, dar nu cu dragă inimă, şi m-am furişat repede printre stâncile ţărmului.

— Cred că eşti de acord, unchiule, am deschis eu vorba pe drum, că nu ne putem plânge de noroc! Până azi ne-a ajutat în toate împrejurările…

— Crezi, Axel?

— Fără îndoială! Chiar şi furtuna ne-a fost de folos, căci ne-a dus pe drumul cel bun. Binecuvântată fie furtuna. De n-ar fi fost ea, vremea frumoasă ne-ar fi depărtat de locul unde ne aflăm acum! închipuieşte-ţi o clipă că am fi atins cu prova (prova unei plute) malurile dinspre miazăzi ale Mării Lidenbrock. Ce-am fi devenit? N-am fi dat niciodată de numele lui Saknussemm săpat pe placa aceea şi acum am fi fost lăsaţi la voia întâmplării, pe o plajă fără ieşire.

— Da, Axel, e ceva providenţial în faptul că, navigând spre miazăzi, ne-am întors exact la miazănoapte şi am atins Capul Saknussemm. Trebuie să-ţi mărturisesc însă că totul mi se pare mai mult decât uimitor, explicaţia acestui fenomen îmi scapă cu desăvârşire.

— Ce-are a face! Faptele nu trebuie explicate, se cuvine doar să profiţi de ele!

— Fără îndoială, băiete, dar…

— Ne vom relua drumul spre nord, vom trece pe sub ţinuturile septentrionale ale Europei, pe sub Suedia, Rusia, Siberia – şi mai ştiu eu pe unde! în loc să ne înfundăm sub deşerturile Africii sau sub valurile Oceanului! Mai mult nici nu vreau să ştiu!

— Da, Axel, ai dreptate, totul decurge cum nu se poate mai bine, deoarece părăsim această mare orizontală, care nu ne putea duce la nimic. Vom coborî, vom coborî, vom coborî mereu! Ştii tu oare că, pentru a ajunge în centrul Pământului, nu mai avem de străbătut decât 1500 de leghe?

— Ei, am strigat eu, nici nu merită să mai vorbim despre asta! La drum, la drum!

Discuţia noastră fără rost mai continua, când ne-am întâlnit cu Hans. Am găsit totul pregătit pentru plecarea imediată. Nu rămăsese nici un pachet care să nu fie îmbarcat. Am luat loc pe plută, şi, ridicând pânza, Hans a cârmit pe lângă ţărm, îndreptându-se spre Capul Saknussemm. Vântul nu era deloc favorabil unui soi de ambarcaţiune care nu era echipată cu cele necesare, şi în unele locuri a trebuit să împingem pluta cu ajutorul bastoanelor cu vârfurile de fier. Din loc în loc, stâncile presărate pe sforul apei ne sileau să ocolim foarte mult. în sfârşit, după trei ore de plutire, adică pe la orele şase seara, am ajuns într-un loc tocmai bun pentru debarcare. Am sărit pe ţărm, urmat de unchiul meu şi de islandez. Călătoria pe apă nu m-a liniştit. Dimpotrivă. De aceea i-am propus unchiului să distrugem pluta, pentru a tăia astfel orice posibilitate de retragere. Dar unchiul meu s-a opus. L-am găsit neobişnuit de calm.

— Atunci, să plecăm fără a pierde nici un minut, i-am spus eu.

— Da, băiete, dar mai întâi va trebui să examinăm noua galerie, pentru a şti dacă trebuie sau nu să ne pregătim scările.

După ce am priponit pluta de ţărm, unchiul meu puse în funcţiune aparatul Ruhmkorff. De altfel, deschizătura galeriei se afla la mai puţin de douăzeci de paşi, şi micul nostru grup, în frunte cu mine, ne-am îndreptat imediat într-acolo.

Gura aproape circulară avea un diametru de aproximativ cinci picioare; tunelul întunecos era tăiat de stâncă şi bine căptuşit de materiile eruptive care trecuseră odinioară prin el. Pragul tunelului se afla la nivelul pământului, aşa încât puteai să pătrunzi înăuntru fără nici un fel de greutate.

Am mers pe un plan aproape orizontal, dar, după vreo şase paşi, un bloc enorm ni s-a pus în cale închizând trecerea.

— Blestemată stâncă! am strigat eu mânios, văzându-ne opriţi deodată de un obstacol de netrecut.

În zadar am cercetat în dreapta şi-n stânga, în sus şi în jos; nu era nici un loc de trecere, nici o ramificaţie. Eram peste măsură de dezamăgit şi nu voiam să admit nici în ruptul capului că drumul ne e închis. M-am aplecat. M-am uitat pe dedesubtul stâncii. Nici o crăpătură. Deasupra, unde se unea cu bolta galeriei, aceeaşi barieră de granit. Hans îşi plimbă lumina lămpii de-a lungul şi de-a latul peretelui, dar nicăieri nu se ivea vreo deschizătură. Trebuia să renunţăm la orice speranţă de a trece mai departe.

M-am aşezat pe jos; unchiul măsura galeria cu paşii lui mari.

— Dar atunci Saknussemm?… strigai.

— Într-adevăr. Să fi fost oare şi el oprit de poarta asta de piatră?

— Nu, i-am răspuns eu cu vioiciune. O oarecare zguduire sau vreun fenomen magnetic, care frământă scoarţa Pământului, au făcut să se rostogolească această stâncă ce a închis brusc trecerea. Între întoarcerea lui Saknussemn pe pământ şi căderea acestui bloc de piatră s-a scurs foarte multă vreme. Ar putea cineva să nege că prin această galerie a trecut odinioară lavă şi că, pe atunci, materiile eruptive circulau pe aici nestingherite? Iată nişte crăpături recente care brăzdează bolta de granit şi care-i formată, după cum se poate bine vedea, din bucăţi suprapuse, din blocuri enorme, de parcă la această construcţie ar fi lucrat mâna vreunui uriaş. Dar într-o zi, presiunea straturilor de deasupra a fost mai puternică şi blocul acesta, asemenea unei chei de boltă care lipseşte, a alunecat până jos, închizând trecerea. Numai întâmplarea a făcut să se producă o asemenea dislocare şi e absolut sigur că Saknussemm n-a întâlnit obstacole în calea lui. Dar n-am merita câtuşi de puţin să ajungem în centrul Pământului, dacă n-am face toate sforţările ca să-l înlăturăm din drumul nostru!

Aşa am vorbit. Sufletul profesorului trecuse pe de-a-ntregul în mine! Mă îmboldea geniul descoperirilor. Uitasem de trecut, dispreţuiam viitorul. Nimic nu mă mai lega de suprafaţa acestui sferoid, în adâncul căruia mă cufundasem; pentru mine nu mai existau acum nici oraşe, nici sate, nici Hamburgul, nici Konigstrasse, nici biata mea Grauben, care trebuia să mă creadă pentru totdeauna pierdut în măruntaiele Pământului!

— Fie cum zici! hotărî unchiul meu. Cu târnăcopul, cu bastonul, să ne facem drum înainte! Să înlăturăm stânca ce ne stă în cale!

— Bastonul nu-i bun de nimic! am strigat eu.

— Atunci cu târnăcopul!

— E prea mare stânca pentru a o sparge cu târnăcopul!…

— Atunci…

— Ei bine, cu fulmicoton! Cu un cartuş exploziv! S-o minăm, s-o aruncăm în aer!

— Cu fulmicoton…!

— Da! Nu-i vorba decât de a sparge un capăt al stâncii!

— Hans, strigă unchiul meu, la lucru!

Islandezul se întoarse la plută şi aduse de acolo o vergea de fier, de care se folosi pentru a săpa în stâncă o gaură pentru mină. Munca nu era deloc uşoară, căci gaura trebuia să fie destul de mare pentru a se putea introduce cincizeci de livre de fulmicoton, a cărui putere de explozie e de patru ori mai mare decât a prafului de puşcă pentru tunuri.

Mă aflam într-o teribilă încordare nervoasă. În timp ce Hans adâncea gaura, îi ajutam unchiului meu să pregătească fitilul, vârând praf de puşcă umed într-un maţ lung de pânză.

— Unchiule, o să răzbatem! i-am spus eu.

— O să răzbatem! repetă unchiul meu.

La miezul nopţii, toate pregătirile erau gata: băgaserăm încărcătura de fulmicoton în gaură, iar fitilul desfăşurat de-

a lungul galeriei ajungea cu un capăt în afară. O scânteie era de ajuns ca stânca să sară în aer peste câteva minute.

— Pe mâine! spuse profesorul.

A trebuit să mă resemnez şi să mai aştept încă şase ore, care mi s-au părut nesfârşite.

Ziua de joi, 27 august, a fost o dată nespus de importantă pentru călătoria noastră subpământeană. Nu mă pot gândi la ea fără ca inima să nu mi se strângă de groază. Din ziua aceasta, mintea noastră, judecata noastră, ingeniozitatea noastră nu ne-au mai servit la nimic şi am devenit pur şi simplu jucăria fenomenelor naturii.

La ora şase dimineaţa eram în picioare. Peste puţin trebuia să ne deschidem calea prin stratul de granit, cu ajutorul fulmicotonului.

Am cerut să mi se facă mie onoarea de a da foc fitilului. După aceea trebuia să mă întorc într-o fugă la tovarăşii mei care mă aşteptau pe plută, gata de plecare. Prevederea de-a ajunge cât mai degrabă în larg era îndreptăţită, căci nu puteam şti dacă efectele exploziei urmau să se limiteze numai la interiorul galeriei.

După socotelile noastre, fitilul trebuia să ardă vreo zece minute, până să ajungă flacăra la praful explozibil. Aveam deci destul timp pentru a ajunge la plută. Mă pregăteam să-mi îndeplinesc misiunea, nu fără oarecare emoţie.

După o masă luată în pripă, unchiul meu şi cu Hans s-au îmbarcat, iar eu am rămas pe mal. Ţineam în mână un felinar aprins, de care trebuia să mă servesc pentru a da foc fitilului.

— Du-te, băiete, îmi spuse unchiul meu, şi să te întorci cât mai repede.

— N-ai nici o grijă, i-am răspuns eu. Că doar n-o să stau să mă joc pe drum!

Apoi m-am îndreptat spre intrarea galeriei. Mi-am deschis felinarul şi am apucat capătul fitilului. Profesorul ţinea în mână cronometrul.

— Eşti gata? îmi strigă el.

— Sunt gata.

— Dă-i foc, băiete!

Am apropiat imediat de flacără fitilul care pâlpâi la atingere, şi după ce m-am încredinţat că s-a aprins, m-am îndreptat spre mal, alergând din toate puterile.

— Urcă-te, spuse unchiul meu, şi să pornim!

Hans s-a opintit cu putere şi pluta s-a îndepărtat dintr-o dată de ţărm, cu vreo douăzeci de prăjini.

Era un moment palpitant. Profesorul stătea cu ochii pe acul cronometrului.

— Încă cinci minute, spuse el. încă patru! încă trei! Pulsul meu bătea jumătăţile de secundă.

— Încă două! Unul!… Prăbuşiţi-vă, munţi de granit!

Ce s-a petrecut după aceea? Zgomotul exploziei cred că nu l-am auzit. Dar, dintr-o dată, în faţa ochilor mei, stâncile şi-au schimbat înfăţişarea şi s-au retras ca o cortină, lăsând să se vadă o prăpastie fără fund, care s-a căscat chiar în dreptul ţărmului. Marea luată de vârtej n-a mai fost decât un singur val uriaş, pe coama căruia s-a săltat perpendicular pluta.

Toţi trei ne-am rostogolit. în mai puţin de o secundă, lumina dispăru şi-i luă locul un întuneric de nepătruns. Apoi deodată am simţit că pluta nu-şi mai găseşte nici un punct de sprijin. Credeam că e gata să se scufunde, dar nu s-a întâmplat nimic. Aş fi vrut să-i spun ceva unchiului meu, dar eram sigur că mugetul apei l-ar fi împiedicat să mă audă.

Cu tot întunericul, cu tot zgomotul, cu toată surpriza şi emoţia pe care o încercam, am înţeles ceea ce se întâmplase.

Dincolo de stânca ce sărise în aer, se afla o prăpastie. Explozia provocase un fel de cutremur de pământ, răscolind acest sol străbătut de crăpături, iar marea, preschimbată în torent, ne târa după ea, în prăpastia care se deschisese. Socoteam că ne-a sunat ceasul.

O oră, două ore, nu mai ştiu câte s-au scurs astfel, într-o spaimă şi-o încordare de nedescris. Ne strângeam unul într-

altul şi ne ţineam de mână ca să nu fim zvârliţi de pe plută. Din timp în timp, pluta se izbea de pereţi cu o violenţă îngrozitoare. Totuşi, aceste izbituri erau rare, de unde am dedus că galeria se lărgea din ce în ce mai mult. Ne aflam fără nici o îndoială pe drumul urmat de Saknussemm, dar, în loc să-l coborâm singuri, din cauza imprudenţei noastre, am târât după noi toată marea.

E lesne de înţeles că aceste idei ne-au venit în minte sub o formă vagă şi obscură. De altfel, era şi greu să încropeşti un gând în timpul unei asemenea curse vertiginoase, care semăna mai curând cu o prăbuşire. După intensitatea curentului de aer care îmi biciuia faţa, mi-am dat seama că viteza plutei trebuia să fii fost foarte mare, depăşind chiar şi pe aceea a trenurilor fulger. Era deci peste putinţă să aprinzi o torţă în astfel de condiţii, şi urma să rămânem mai departe în întuneric, căci singura lampă electrică de care mai dispuneam se spărsese în momentul exploziei.

De aceea am fost foarte uimit când am văzut deodată lângă mine strălucind o lumină. Figura calmă a lui Hans se lumină şi ea. Îndemânaticul vânător izbutise să aprindă felinarul, şi, cu toate că flacăra pâlpâia gata să se stingă, ea arunca vreo câteva licăriri în bezna înspăimântătoare.

Galeria era largă, într-adevăr. Dar, din păcate, lumina aceea slabă nu ne permitea să vedem cei doi pereţi deodată. Şuvoiul apelor care ne târau după ele întrecea în viteză cele mai rapide trenuri din America. Păreau că-s un fascicol de săgeţi lichide, zvârlite în jos cu o putere extraordinară. Ştiu că-i prea săracă comparaţia, dar nu mă pricep să găsesc o alta care să redea mai bine torentul acesta uriaş. Cuprinsă de vârtejuri, pluta se învârtea ca o morişcă. Ori de câte ori se apropia de câte un perete al galeriei, mă grăbeam să proiectez lumina felinarului, şi puteam să-mi dau astfel seama de viteză după felul cum îmi alergau pe dinaintea ochilor colţurile de rocă într-un şir continuu, de parcă am fi fost înconjuraţi de o reţea de linii

mişcătoare. Cred că mergeam cu o viteză de cel puţin 30 de leghe pe oră.

Unchiul meu şi cu mine ne uitam cu privirea pierdută în jurul nostru, agăţaţi de o frântură de catarg, care în clipa catastrofei se rupsese. Stăteam cu spatele spre curentul de aer, pentru a nu fi înăbuşiţi de tăria şi viteza cu care se năpustea spre noi, şi pe care nici o putere omenească n-o putea potoli.

Orele treceau şi situaţia noastră nu se schimba, ci, dimpotrivă, o întâmplare veni s-o îngreuneze şi mai mult.

Căutând să pun puţină ordine în încărcătură, mi-am dat seama că cea mai mare parte din obiectele îmbarcate dispăruseră în momentul exploziei, când marea s-a năpustit cu atâta violenţă asupra noastră! Totuşi voiam să ştiu precis câte provizii mai aveam, şi, cu lanterna în mână, am început cercetările. Din instrumentele pe care le luasem cu noi, nu ne mai rămăseseră decât busola şi cronometrul. Scările şi frânghiile se reduseseră la o bucată de parâmă înfăşurată în jurul frânturii aceleia de catarg. Nu mai aveam la îndemână nici un târnăcop, nici un baston, nici un ciocan şi, ceea ce era o adevărată nenorocire, de neînlăturat, nu mai aveam merinde decât pentru o singură zi! Am cotrobăit peste tot, am luat la rând fiecare colţişor, ba chiar şi spaţiile dintre butuci şi încheietura scândurilor. Nimic! Proviziile noastre se reduceau la o bucată de carne conservată şi câţiva pesmeţi!

Priveam în juru-mi cu o mutră îndobitocită! Nu voiam să înţeleg. Dar, la drept vorbind, acesta era singurul şi cel mai mare pericol de care trebuia să mă preocup? Dacă am fi avut merinde pentru câteva luni sau pentru câţiva ani, la ce ne-ar fi folosit? Nădăjduiam oare să găsim un mijloc ca să putem scăpa din înfiorătoarea prăpastie în care ne târa acest torent irezistibil?! La ce bun să ne temem de chinurile foamei, când moartea ne pândea în fiecare moment, în atâtea chipuri?… Ne mai rămânea oare vreme ca să murim de foame? Nicidecum!

Totuşi, printr-o inexplicabilă ciudăţenie a imaginaţiei, am uitat pericolul care ne ameninţa chiar atunci şi m-am gândit cu groază numai la ce putea să ne rezerve viitorul. Îmi spuneam: Cine ştie, poate că scăpăm de furia torentului şi reuşim să ne întoarcem la suprafaţa Pământului! Dar cum? Pe unde?Nu eram în stare să-mi răspund, dar asta n-avea nici o importanţă. O şansă la o mie şi tot mai poţi spera că vei fi salvat, în timp ce moartea prin înfometare nu-ţi lasă nici cea mai mică speranţă.

Îmi veni în minte să-i spun totul unchiului meu, să-i arăt ce ne aşteaptă ca să calculeze exact cât ne mai rămăsese de trăit, dar am reuşit să mă stăpânesc. Socoteam că e mai înţelept să-şi păstreze măcar el sângele rece. Dar, chiar în acel moment, lumina felinarului scăzu încetul cu încetul şi, după puţin, se stinse cu totul. Fitilul arsese până la capăt. întunericul deveni complet. Nu mai trăgeam nici o nădejde că o să putem împrăştia această beznă de nepătruns. E drept că ne mai rămăsese o făclie, dar ea nu s-ar fi putut menţine aprinsă. Atunci, ca un copil, am închis ochii, ca să nu văd întunericul.

După ce s-a scurs un timp destul de îndelungat, viteza plutei a crescut şi mai mult. Am simţit acest lucru după izbiturile aerului care-mi venea în faţă. Căderea apelor deveni îngrozitoare. Fără îndoială că nu mai alunecam pe suprafaţa apei, ci pur şi simplu ne rostogoleam în adânc, odată cu torentul. Aveam impresia unei căderi aproape verticale. Unchiul meu şi cu Hans îşi încleştaseră mâinile de braţele mele şi mă ţineau cu putere. Deodată, după o bucată de vreme pe care n-aş putea să o apreciez, am simţit o izbitură; pluta nu se lovise de un corp tare, dar se oprise brusc în cădere. O trombă de apă, o imensă coloană lichidă ţâşni peste noi şi ne cuprinse. Mă sufocam. Mă înecam…

Totuşi, această inundaţie neaşteptată n-a durat mult. După câteva clipe am putut să răsuflu în voie şi am tras cu nesaţ aerul în plămâni. Unchiul meu şi cu Hans mă strângeau cu

putere de braţ, în timp ce pluta continua să ne ducă pe toţi trei…

Am bănuit că trebuia să fie zece seara. Singurul simţ care îmi mai funcţiona după acest ultim asalt al torentului era auzul. După mugetele care îmi asurziseră urechile atâta vreme, am auzit deodată, da, am auzit, cum se înstăpâneşte tăcerea în galerie. Şi parcă şi nişte cuvinte… în sfârşit îl auzeam vorbind pe unchiul meu!

— Urcăm!

— Ce vrei să spui? am strigat.

— Da, urcăm! Urcăm!

Am întins braţul, am pipăit peretele; mâna îmi sângera. Urcam cu o iuţeală extraordinară.

— Torţa! Torţa! strigă profesorul.

Hans izbuti cu greu s-o aprindă şi flacăra, deşi lupta cu curentul de aer care urca în sus cu putere, răspândea destulă lumină pentru ca să ne dăm seama de situaţie.

— Tocmai la asta mă gândeam acum, spuse unchiul. Ne aflăm într-un puţ strâmt cam de vreo patru picioare. Odată ajunsă în fundul prăpastiei, apa revine la nivelul ei şi ne ridică şi pe noi în sus.

— Unde?

— Nu ştiu, dar trebuie să fim gata pentru orice eventualitate. Urcăm cu o viteză pe care o apreciez cam la doi metri pe secundă, adică o sută douăzeci pe minut şi peste trei leghe şi jumătate pe oră. Dacă urcăm în ritmul ăsta, în curând o să parcurgem un drum, nu glumă…!

— Da. Dar numai în cazul când nimic nu ne va opri şi dacă puţul ăsta are vreo ieşire! Dacă-i astupat, dacă aerul se comprimă încetul cu încetul sub presiunea coloanei de apă, atunci cu siguranţă că vom fi zdrobiţi!

— Axel, răspunse profesorul foarte calm, suntem într-o situaţie aproape desperată, dar mai avem unele şanse de salvare, şi tocmai la aceasta mă gândesc acum. E drept că în fiecare clipă putem pieri, dar nu-i mai puţin adevărat că în fiecare clipă putem să fim şi salvaţi. Aşadar, să fim

pregătiţi pentru a profita de cea mai neînsemnată împrejurare.

— Şi ce să facem?

— Să ne refacem forţele mâncând.

La aceste cuvinte l-am privit pe unchiul meu cu nişte ochi rătăciţi. Ceea ce n-am vrut să-i mărturisesc, trebuia să-i spun până la urmă.

— Să mâncăm?! am repetat eu.

— Da, şi fără să mai zăbovim!

Profesorul adăugă câteva cuvinte în limba daneză, dar Hans clătină din cap.

— Ce, strigă unchiul meu, nu mai avem provizii?! S-au pierdut?

— Da! Iată ce ne-a mai rămas! O bucată de carne conservată pentru toţi trei…!

Unchiul mă privea parcă fără să înţeleagă cuvintele mele.

— Ei bine, adăugai, mai nădăjduieşti că o să putem fi salvaţi? întrebarea mea rămase fără răspuns.

Trecu o oră. Foamea începu să mă chinuie îngrozitor. Tovarăşii mei sufereau la fel de mult ca şi mine, dar niciunul din noi nu îndrăzneam să ne atingem de acea biată rămăşiţă de hrană.

În acest timp urcam mereu, cu o iuţeală de nedescris. Câteodată, aerul ne tăia răsuflarea, aşa cum păţesc şi aeronauţii, a căror ascensiune e prea rapidă. Dar dacă aceştia simt un frig care creşte pe măsură ce aeronava se ridică în straturile atmosferice, noi simţeam un efect absolut contrar. Căldura creştea în mod îngrijorător şi e neîndoios că în momentul acela atingea 40 de grade.

Ce însemna oare schimbarea aceasta? Până atunci toate faptele păreau să dea dreptate teoriilor lui Davy şi Lidenbrock; până atunci, din cauza unor condiţii speciale, rocile refractare, electricitatea şi magnetismul modificaseră legile generale ale naturii şi ne dăduseră prilejul să ne bucurăm de o temperatură potrivită. Dar, după părerea mea, teoria căldurii interioare rămânea singura adevărată,

singura explicabilă. O să ajungem oare într-un mediu unde aceste fenomene se vor produce cu toată rigoarea şi unde căldura va fi atât de mare încât să topească rocile? Mă temeam să nu se întâmple astfel şi am spus profesorului:

— Dacă n-o să ne înecăm sau dacă n-o să fim zdrobiţi, dacă n-o să murim de foame, ne mai rămâne, totuşi, posibilitatea de a fi arşi de vii.

El se mulţumi să ridice din umeri şi căzu iarăşi pe gânduri.

Se scurse încă o oră şi, în afară de o uşoară creştere a temperaturii, nu se produse nimic care să modifice situaţia în care ne aflam. în cele din urmă, unchiul rupse tăcerea:

— Ei, zise el, trebuie să luăm o hotărâre!

— Să luăm o hotărâre? întrebai.

— Da! Trebuie să ne refacem forţele. Dacă încercăm să ne prelungim viaţa cu câteva ore păstrând acest rest de mâncare, riscăm ca până la sfârşit să nu mai avem nici o putere.

— Da, numai că sfârşitul ăsta nu se va lăsa prea mult aşteptat.

— Ei bine, dar dacă se iveşte posibilitatea de a ne salva, dacă va fi nevoie să acţionăm, unde vom găsi oare forţa necesară, dacă ne lăsăm istoviţi de foame?

— Aş vrea să ştiu, unchiule, după ce-o să înghiţim şi bucata asta de carne, ce ne mai rămâne?

— Nimic, Axel, nimic! Oare socoţi că te va hrăni mai mult dacă o vei mânca din ochi? Gândeşti întocmai ca un om fără voinţă, ca o fiinţă fără energie!

— Dar parcă pe dumneata nu te-a cuprins desperarea? i-am strigat eu, nervos.

— Nu! răspunse cu hotărâre profesorul.

— Şi atunci mai crezi că există vreo posibilitate de salvare?

— Da, desigur, da! Atâta timp cât îi bate inima, atâta timp cât trupul mai trăieşte, nu admit ca o fiinţă înzestrată cu voinţă să se lase pradă desperării.

Ce cuvinte! Omul care le pronunţa în asemenea împrejurări era desigur făcut dintr-o plămadă puţin

obişnuită.

— În sfârşit, ce socoţi să facem? îl întrebai.

— Să mâncăm ceea ce ne-a mai rămas, până la ultima fărâmiţă, şi să ne refacem forţele pierdute. Acest prânz va fi ultimul, dar în loc să fim storşi de vlagă, ne vom simţi iarăşi în putere.

— Atunci, să înfulecăm! strigai.

Unchiul luă bucata de carne şi cei câţiva pesmeţi salvaţi din naufragiu; făcu trei porţii egale şi le împărţi. Ne-a revenit aproape câte o livră de alimente fiecăruia. Profesorul mâncă cu lăcomie, cu un fel de furie înfrigurată; iar eu, cu toate că îmi era foame, ronţăiam fără nici o plăcere din bucata mea, aproape cu dezgust; Hans, în schimb, liniştit, cumpătat, mesteca fără zgomot bucături mici, savurându-le cu calmul unui om pe care grija de viitor nu-l frământă. Scotocind bine pe unde pusese lucrurile, găsise o ploscă pe jumătate plină cu rachiu de ienupăr şi ne dădu şi nouă să bem. Binefăcătoarea băutură avu darul să ne mai învioreze puţin.

— Fortrafflig! exclamă Hans, bând la rândul lui.

— Minunată! răspunse unchiul.

Recăpătasem oarecare nădejde. Dar ultimul nostru prânz se sfârşise. Era ora 5 dimineaţa.

Omul e construit în aşa chip, că, de îndată ce-şi astâmpăra foamea, cu greu îşi mai poate închipui cum e când suferi de chinurile foamei, şi, ca să înţeleagă acest lucru, trebuie să-l simtă pe pielea lui. Aşa se întâmplă şi cu noi după postul acela lung; câţiva pesmeţi şi puţină carne ne-au făcut să uităm prin câte suferinţe trecuserăm.

Totuşi, după masă, căzurăm pe gânduri. La ce se gândea oare Hans, omul acesta din nordul Europei, stăpânit de resemnarea fatalistă a orientalilor? în ceea ce mă priveşte, gândurile mele se rezumau numai la amintiri care mă readuceau la suprafaţa Pământului, pe care n-ar fi trebuit s-o părăsesc niciodată. Casa din Konigstrasse, biata mea Grauben, buna Martha îmi treceau ca nişte vedenii pe

dinaintea ochilor şi, în bubuiturile lugubre ce străbăteau masivul, mi se părea că desluşesc zgomotul oraşelor de pe Pământ.

Unchiul meu, mereu cu gândul la ale lui, ţinea torţa în mână şi examina cu multă atenţie structura terenurilor, căutând să recunoască unde ne aflăm, după felul cum erau aşezate straturile suprapuse. Acest calcul, sau mai bine zis această evaluare nu putea fi decât foarte aproximativă. Dar un savant rămâne totdeauna un savant, când reuşeşte să-şi păstreze sângele rece, şi desigur că profesorul Lidenbrock avea această calitate într-un grad puţin obişnuit. îl auzeam şoptind o seamă de cuvinte din domeniul ştiinţei geologice, şi, cum le înţelegeam foarte bine, luam parte, fără să vreau, la acest studiu puţin obişnuit.

— Granit eruptiv, spunea el. Suntem încă între straturile din era primară! Dar urcăm! Urcăm mereu! Cine ştie…?

Cine ştie?!El tot mai spera.

A pipăit cu mâna peretele vertical şi, după câteva minute, spuse:

— Iată gnaisurile! Iată micaşisturile! Bine! în curând vom da peste straturile epocii de tranziţie şi atunci…

Oare ce voia să spună profesorul? Putea el să măsoare grosimea scoarţei Pământului, care se afla suspendată deasupra capului nostru? Avea el vreun mijloc la îndemână ca să facă acest calcul? Nu, căci îi lipsea manometrul, şi nici o apreciere nu-l putea înlocui.

În acest timp, temperatura creştea peste măsură şi mă simţeam scăldat într-o atmosferă arzătoare. Cred că numai dogoarea pe care o împrăştie cuptoarele unei oţelării, când se toarnă oţelul, se putea compara cu aceasta. încetul cu încetul, Hans, unchiul şi cu mine am fost siliţi să ne dezbrăcăm haina şi vesta. Cel mai neînsemnat veşmânt ne pricinuia nu numai neplăcere, ci o adevărată suferinţă.

— Oare urcăm spre un cuptor în flăcări? am exclamat eu, într-un moment când căldura se înteţise.

— Nu, răspunse unchiul meu, e imposibil, imposibil!

— Şi totuşi, am spus eu pipăind peretele, zidul acesta frige!

În momentul când am pronunţat aceste cuvinte, am atins din întâmplare apa cu mâna, dar a trebuit să mi-o trag repede şi m-am pomenit strigând:

— Apa e fierbinte!

De data asta, profesorul nu răspunse decât printr-un gest de mânie.

M-a cuprins o groază de nedescris şi n-am mai fost în stare s-o alung din minte. Aveam presimţământul unei catastrofe apropiate, pe care nici cea mai îndrăzneaţă imaginaţie n-ar fi putut-o concepe. O idee, la început vagă şi nesigură, se transformă pe nesimţite în certitudine. Am respins-o, dar ea revenea cu încăpăţânare. N-aveam curajul s-o formulez. Totuşi, fără să vreau, dovezi neîndoielnice mi-au întărit convingerea. La lumina nesigură a torţei am observat unele deplasări vizibile care aveau loc în straturile granitice: cu siguranţă că urma să se producă în curând un fenomen în care electricitatea avea să joace un rol important. Şi în afară de asta, căldura excesivă şi apa clocotită nu erau tot atâtea semne…?! Am cercetat busola.

O luase razna.

Da, o luase razna! Acul sărea de la un pol la altul, în zguduiri bruşte, parcurgea toate punctele cadranului şi se învârtea ca şi cum ar fi fost apucat de ameţeală.

Ştiam bine că, după cele mai noi teorii, scoarţa minerală a Pământului nu se află niciodată într-o stare de repaus absolut, căci modificările provocate de descompunerea materiilor dinlăuntrul lui, frământările marilor curente lichide şi acţiunea magnetismului dau naştere unor zguduiri neîncetate, chiar dacă fiinţele împrăştiate pe suprafaţa Pământului nici nu le bănuiesc. Aşadar, acest fenomen nu m-ar fi speriat, sau, cel puţin, nu mi-ar fi iscat în minte vreo idee înspăimântătoare.

Dar alte fapte, alte amănunte sui generis nu m-au mai putut înşela multă vreme. Detunăturile se înmulţeau cu o

tărie îngrozitoare. Nu le puteam asemui decât cu zgomotul pe care-l fac nenumărate căruţe gonind pe caldarâm. Era un tunet care se prelungea la nesfârşit.

De altfel, busola, înnebunită, scuturată de fenomenele electrice, îmi întărea părerea. Scoarţa minerală ameninţa să se sfarme, uriaşele masive de granit să se întâlnească, crăpătura să se astupe de tot şi golul să se umple, iar noi, biete fiinţe cât un grăunte, urma să fim zdrobiţi în această formidabilă strânsoare.

— Unchiule, unchiule, am strigat eu, suntem pierduţi…!

— Ce te mai îngrozeşte? îmi răspunse el cu un calm surprinzător. Ce ai?

— Ce am? Nu vezi cum se mişcă pereţii, cum se dislocă masivul granitic, nu simţi cum ne cuprinde căldura asta arzătoare, n-auzi apa cum fierbe, nu te înspăimântă vaporii care se îngroaşă? Acul busolei se zbate ca un zănatic! Ce semne mai vrei? Oare acestea toate nu sunt semnele unui cutremur de pământ?

— Un cutremur de pământ? spuse unchiul meu, clătinând încetişor din cap.

— Da!

— Băiete, cred că te înşeli.

— Cum. nu recunoşti simptomele…?

— Ale unui cutremur de pământ? Nu! Aştept altceva!

— Ce vrei să spui?

— O erupţie. Axel.

— O erupţie! Atunci ne aflăm în vatra unui vulcan în activitate.

— Aşa cred, spuse profesorul zâmbind, şi acesta e unul dintre cele mai fericite lucruri ce ni se pot întâmpla!

Dintre cele mai fericite! Unchiul meu înnebunise? Ce înţeles puteau să aibă aceste cuvinte? De ce acest calm şi acest zâmbet?

— Cum, suntem surprinşi de o erupţie, fatalitatea ne-a adus în calea lavelor înfierbântate, a rocilor în flăcări, a apelor clocotite, a tuturor materiilor eruptive; o să fim

împinşi, zvârliţi, vărsaţi, scuipaţi în aer, odată cu bucăţile de pietre, cu ploaia de cenuşă şi cu zgura, într-un vârtej de flăcări, şi asta numeşti dumneata cel mai fericit lucru ce ni se poate întâmpla?!

— Da, răspunse profesorul, privindu-mă pe sub ochelari, căci acesta-i singurul mijloc prin care putem ajunge la suprafaţa Pământului!

N-o să consemnez aici miile de gânduri care-mi treceau prin minte. Unchiul meu avea dreptate, foarte multă dreptate! Niciodată nu mi s-a părut mai îndrăzneţ şi mai convins decât în clipa aceea, în care cântărea şi aştepta cu atâta calm ca norocul să ne fericească cu o erupţie.

În acest timp urcam mereu. Am urcat toată noaptea. Zgomotele din jur se înteţiseră; eram aproape sufocaţi, credeam că-mi dau sfârşitul şi totuşi, imaginaţia e atât de ciudată încât mă lăsam în voia unor preocupări cu totul copilăreşti. Dar nu-mi puteam dirija gândurile, nu le puteam stăpâni!

Era evident că eram zvârliţi afară de o izbucnire eruptivă. Sub plută se aflau apele clocotite, iar dedesubtul lor, lava şi o amestecătură de pietre care, odată ajunse în vârful craterului, urmau să se împrăştie în toate părţile. Ne aflam deci în vatra unui vulcan, nu mai încăpea nici o îndoială.

Dar în locul unui vulcan stins, ca Sneffels, era vorba de un vulcan în plină activitate. Oare ce vulcan putea să fie şi în ce loc anume de pe glob urma să fim zvârliţi?

Cu siguranţă că în regiunile nordice! înainte de a înnebuni astfel, busola nu variase niciodată în asemenea măsură. De la Capul Saknussemm am fost târâţi direct spre nord vreo 100 de leghe. Ne întorsesem oare sub Islanda? Urma să fim aruncaţi prin gura vulcanului Hecla sau de către unul din cei şapte vulcani care se găseau pe insulă? Pe o rază de 500 de leghe spre apus nu zăream pe această paralelă decât vulcani prea puţin cunoscuţi, înşiraţi pe coasta de nord-vest a Americii. Spre răsărit, la 80 de grade latitudine, se înălţa doar vulcanul Esk, în insula Jean Mayen, nu departe de

Spitzberg! Vulcanii erau de ajuns de numeroşi şi încă cu cratere atât de încăpătoare, că ar fi putut să verse pe gură o întreagă armată! Dar voiam să ghicesc prin care din ei vom ieşi la suprafaţa Pământului.

Spre dimineaţă, iuţeala cu care urcam s-a accelerat. Dar pe măsură ce ne apropiam de suprafaţa Pământului, căldura creştea în loc să scadă. Lucrul acesta se datora, fireşte, activităţii vulcanice. Felul nostru de locomoţie nu putea să-mi lase nici o urmă de îndoială. O forţă uriaşă, o forţă de vreo câteva sute de atmosfere, produsă de vaporii care se îngrămădiseră în măruntaiele Pământului, ne împingea irezistibil. Dar la câte pericole nu eram expuşi!

În curând, în galeria verticală, care se lărgea necontenit, au pătruns nişte reflexe roşcate, ciudate; la dreapta şi la stânga am văzut deschizându-se culoare adânci, ca nişte imense tuneluri, din care ieşeau aburi deşi. Limbi de foc lingeau pereţii, scânteind puternic.

— Priveşte, unchiule, priveşte! i-am strigat.

— Ei şi!… Sunt flăcări sulfuroase. Nimic nu e mai firesc într-o erupţie.

— Dar dacă ne învăluie?

— Nu ne vor învălui!

— Dar dacă ne sufocă?

— Nu ne vor sufoca! Galeria se lărgeşte şi, la nevoie, o să părăsim pluta, ca să ne adăpostim în vreo scobitură.

— Dar apa, apa care urcă mereu?

— Asta nu-i apă, Axel, ci un fel de pastă de lavă, şi ne ridică odată cu ea până la gura craterului.

Coloana de apă dispăruse, într-adevăr, pentru a face loc unor materii eruptive destul de dense, deşi clocotite. Temperatura devenise de nesuferit şi un termometru expus la această atmosferă ar fi arătat peste 70 de grade. Mă treceau sudorile. Dacă n-am fi urcat atât de rapid, cu siguranţă că am fi fost sufocaţi.

Profesorul nu-şi pusese în aplicare ideea de a părăsi pluta şi bine a făcut. Aceşti câţiva butuci, încheiaţi destul de

rudimentar, alcătuiau o podişcă trainică, folositoare oricând.

Pe la ora 8 dimineaţa se produse pentru prima oară un fapt nou. Urcuşul încetă brusc. Pluta rămase absolut nemişcată.

— Ce-i? întrebai eu, căci oprirea aceea neaşteptată mă zguduise zdravăn.

— Un mic popas… răspunse unchiul meu.

— Se potoleşte oare erupţia?

— Nădăjduiesc că nu.

M-am ridicat şi am încercat să privesc în jurul meu. Nu era exclus ca pluta să fi fost oprită pe loc de vreun colţ de stâncă, şi din pricina asta opunea pentru moment rezistenţă materiilor eruptive. în cazul acesta, trebuia să ne grăbim s-o desprindem cât mai repede.

Dar nu se întâmplase ceea ce am bănuit. Coloana de cenuşă, de zgură şi resturi pietroase încetase şi ea să mai urce.

— Se va opri oare erupţia?

— Ah, exclamă unchiul meu, strângând din dinţi, te temi, băiete, dar linişteşte-te, momentul acesta de acalmie nu se va prelungi. Au trecut mai mult de cinci minute de când stăm pe loc, şi în curând ne vom relua urcuşul spre gura craterului.

În timp ce vorbea, profesorul nu scăpa din ochi cronometrul şi nu mă îndoiam că pronosticurile sale aveau să se adeverească pe deplin, în curând, pluta porni din nou cu repeziciune, urcă aproape două minute, după care se opri iar.

— Bun! făcu unchiul meu, cercetând cât era ora. Peste zece minute o s-o pornim din nou.

— Peste zece minute?

— Da, căci avem de-a face cu un vulcan a cărui erupţie e intermitentă. Ne lasă să răsuflăm odată cu el!

Şi chiar aşa a fost. Exact peste zece minute am fost zvârliţi din nou în sus, cu o viteză nemaipomenită. A trebuit să ne

agăţăm cu toate puterile de bârne, pentru a nu fi aruncaţi de pe plută. Dar după puţin timp ne-am oprit iarăşi.

De atunci m-am tot gândit la acest ciudat fenomen, fără a găsi vreo explicaţie care să mă satisfacă. Mi se părea totuşi neîndoios că nu ne aflam în vatra propriu-zisă a vulcanului, ci într-un canal secundar, unde se făcea simţit efectul unui soi de recul.

N-aş putea să spun cu siguranţă de câte ori ne-am oprit. Tot ce pot să afirm însă e că de fiecare dată când porneam, eram zvârliţi înainte cu o putere crescândă, de parcă am fi fost purtaţi de un adevărat proiectil. În răstimpul cât stăteam pe loc, simţeam că mă înăbuş, iar în momentele de urcuş, aerul arzător îmi tăia răsuflarea. Mă gândeam pentru o clipă la desfătarea pe care aş fi resimţit-o de m-aş fi pomenit pe neaşteptate, printr-o minune, în regiunile polare, pe un frig de 30 grade sub zero. Cutreieram cu închipuirea mea exaltată câmpiile de zăpadă ale ţinuturilor arctice şi abia aşteptam clipa când mă voi da de-a rostogolul pe covoarele îngheţate ale polului! Dar, încetul cu încetul, acele zguduiri repetate îmi zdruncinară până şi creierii şi la un moment dat n-am mai ştiut ce-i cu mine. Dacă n-ar fi fost Hans să mă sprijine, nu o dată mi-aş fi spart capul de pereţii de granit. Iată de ce nu-mi mai aduc aminte nimic din cele ce s-au petrecut în orele următoare. În urechi îmi vuiau tot felul de detunături neîntrerupte şi parcă simţeam pereţii galeriei mişcându-se. Pluta se învârtea pe loc, răsucită de valurile de lavă, în mijlocul unei ploi de cenuşă. Limbile mari de flăcări, pufăind îngrozitor, o învăluiau din toate părţile. Un adevărat uragan, stârnit parcă de suflarea unui ventilator uriaş, aţâţa focurile subterane. Luminat de flăcări, chipul lui Hans îmi apăru pentru ultima oară. Şi n-am mai încercat alt sentiment decât acela de groază, asemănător cu al condamnaţilor care, legaţi de gura unui tun, simt cum li se împrăştie membrele în aer, în momentul când porneşte lovitura.

Când am deschis ochii, Hans mă ţinea zdravăn de cingătoare cu o mână, iar cu cealaltă îl sprijinea pe unchiul meu. Nu eram rănit grav, dar simţeam o înţepeneală şi nişte dureri grozave în toate încheieturile. Eram culcat pe povârnişul unui munte, la doi paşi de o prăpastie, în care aş fi alunecat cu siguranţă la cea mai mică mişcare, de n-ar fi stat Hans în preajma mea. Dar credincioasa călăuză mă

salvase de la moarte, pe când mă rostogoleam pe pantele craterului.

— Unde ne aflăm? întrebă unchiul meu, care părea foarte mânios că ne întorsesem la suprafaţa Pământului.

Călăuza ridică neştiutoare din umeri.

— În Islanda, am spus eu.

— Nej, răspunse Hans.

— Cum?! Nu? strigă profesorul.

— Hans se înşeală, am spus eu, ridicându-mă.

După nenumăratele surprize pe care le avusesem în decursul acestei călătorii, ne mai era rezervată încă una. Mă aşteptam să ne găsim pe un munte acoperit de zăpezi veşnice, în mijlocul pustietăţilor aride ale cercului polar, şi dincolo de cele mai înalte latitudini; în pofida tuturor acestor presupuneri, unchiul meu, islandezul şi cu mine ne găseam pe povârnişul unui munte, calcinat de dogoarea soarelui care-şi trimitea săgeţile arzătoare până la noi.

Nu voiam să-mi cred ochilor, dar fierbinţeala care-mi învăluia trupul nu îngăduia nici o îndoială. Ieşisem aproape goi din craterul vulcanului şi astrul strălucitor, căruia nu-i cerusem nimic în răstimpul ăstor două luni, se arăta foarte darnic, revărsând asupra noastră nemaivăzute efluvii de căldură şi lumină.

Când ochii mi se obişnuiră cu acea strălucire, pe care aproape c-o uitasem, mi-am întors privirea spre priveliştea ce-o aveam în faţă, pentru a îndrepta erorile închipuirii mele. Voiam din tot sufletul să fi ajuns la Spitzberg şi nu aveam chef deloc să renunţ prea uşor.

Profesorul fu cel dintâi care rupse tăcerea:

— Într-adevăr, nu-mi pare că suntem în Islanda.

— Atunci, poate că ne aflăm în insula Jean Mayen?! am răspuns eu.

— Nici acolo, băiete! Nu-i un vulcan din ţinuturile boreale! Nu vezi că n-are colinele de granit şi creştetul acoperit de zăpadă?

— Totuşi…

— Priveşte, Axel, priveşte!

La vreo 500 de picioare deasupra capului nostru se deschidea gura unui vulcan, din care izbucnea din sfert în sfert de oră, cu o detunătură foarte puternică, o coloană înaltă de flăcări amestecată cu piatră ponce, cenuşă şi lavă. Simţeam zvârcolirile muntelui, care respira întocmai ca balenele, aruncând foc şi aer prin enormele sale coşuri. Printr-o pantă destul de repede se scurgeau la vale adevărate râuri de materii eruptive, aşternându-se până la o adâncime de 7-800 de picioare. De altfel, cu totul, vulcanul nu era mai înalt de 300 de prăjini. Poalele lui se pierdeau printre livezi înverzite de măslini, smochini şi vii, încărcate cu struguri aurii. Trebuia deci să recunoaştem că priveliştea asta n-avea deloc aspectul regiunilor arctice.

Privirile noastre s-au oprit apoi asupra unei mări minunate sau a unui lac, care înconjura acest ţinut de basm, această insulă nu mai mare de câteva leghe. Spre răsărit se zăreau câteva case şi un mic port, în care se legănau pe valuri azurii câteva corăbii de o formă curioasă, în zare se desluşeau ieşind din apă grupuri de insuliţe atât de numeroase, încât semănau cu un furnicar. Spre apus, ţărmuri îndepărtate se rotunjeau la orizont. Pe unele dintre ele se profilau munţi albaştri de o conformaţie armonioasă, iar pe altele, şi mai departe, apărea un con peste măsură de înalt, în vârful căruia fâlfâia o coloană de fum. La nord, o pânză imensă de apă scânteia în bătaia razelor de soare, lăsând să se vadă ba ici, ba colo, capătul vreunui catarg sau curba unei pânze umflate de vânt.

Neprevăzutul unui asemenea spectacol făcea ca minunatele privelişti să pară infinit mai frumoase.

— Unde suntem oare? repetai eu încet.

Hans închise ochii cu indiferenţă, iar unchiul meu privea fără să înţeleagă.

— Oricare ar fi acest munte, spuse el în cele din urmă, e cam cald pe aici, exploziile nu mai contenesc şi n-are nici un rost să fi scăpat dintr-o erupţie ca să ne pomenim cu vreo

piatră în cap! Să coborâm, şi vom vedea ce avem de făcut. De altfel, mor de foame şi de sete.

Hotărât lucru, profesorul nu era o fire contemplativă. În ceea ce mă priveşte, uitasem cu totul de foame şi oboseală şi aş fi stat pe locul acela ceasuri întregi, de n-ar fi trebuit să-mi urmez tovarăşii.

Vulcanul avea nişte povârnişuri foarte repezi, astfel că alunecam pe adevărate surpături de cenuşă, ocolind pârâiaşele de lavă care se prelingeau ca nişte şerpi de foc. În timp ce coboram, nu-mi mai tăcea gura, căci mintea şi simţirea mea erau prea pline de impresii pentru ca să nu le exteriorizez prin cuvinte.

— Unchiule, suntem în Asia, strigai, pe coastele Indiei, sau în Insulele Malaeze din Oceania! Am străbătut jumătate din globul pământesc, ca să ajungem la antipodul Europei.

— Da busola? răspunse unchiul meu.

— Da, busola?! am făcut eu cu un aer încurcat. Dacă ar fi s-o credem, am mers tot timpul numai spre nord…!

— Vrei să spui că a minţit?

— Vai, să fi minţit!

— Te pomeneşti că acesta-i Polul Nord!

— Polul nu, dar…

Era un fapt pe care nu mi-l puteam explica. Nu mai ştiam ce să cred.

Ne apropiam de masa aceea de verdeaţă, pe care-ţi făcea plăcere s-o vezi. Mă chinuia amarnic foamea şi setea. Din fericire, după două ore de mers ne apăru în faţa ochilor o câmpie frumoasă, acoperită în întregime de măslini, rodii şi vii, care păreau să fie la dispoziţia oricui. Dar cum eram înfometaţi, n-am putut răbda numai să le privim. Cu câtă plăcere am stors pe buze fructele gustoase şi cu câtă poftă am strivit între dinţi strugurii aurii! Ceva mai departe, în iarbă, la umbra plăcută a copacilor, am descoperit un izvor de apă proaspătă, în care ne-am cufundat cu desfătare obrajii şi mâinile.

În timp ce fiecare din noi ne lăsam cuprinşi de plăcerea dulce a odihnei, un copil apăru între două tufişuri de măslini.

— Ah, iată un locuitor al acestor ţinuturi fericite! am exclamat eu. Era un băieţaş zdrenţăros şi cu o faţă cam bolnăvicioasă, care se înspăimântă grozav când ne văzu. Şi nu-i de mirare, căci, pe jumătate goi şi atât de bărboşi, arătam groaznic, şi numai dacă ţara asta ar fii fost o ţară de hoţi înfăţişarea noastră nu i-ar fi înspăimântat pe locuitori, în clipa când puştiul era gata s-o ia la goană, Hans alergă după el şi-l aduse înapoi, cu toate ţipetele şi loviturile sale din picioare. Unchiul meu încercă să-l îmbuneze cum se pricepu şi-l întrebă în nemţeşte:

— Cum se numeşte muntele acesta, băieţaşule? Dar copilul nu răspunse nimic.

— Bun, spuse unchiul meu, aşadar, nu ne aflăm în Germania. Şi-i puse aceeaşi întrebare în englezeşte. Dar copilul nu răspunse nici de data asta.

Eram foarte intrigat.

— Nu cumva o fi mut?! strigă profesorul.

Şi foarte mândru de câte limbi cunoaşte, îi puse aceeaşi întrebare în franţuzeşte. Dar urmă aceeaşi tăcere.

— Să încercăm cu italiana, reluă unchiul meu. Dove siamo?

— Da, unde ne aflăm? am repetat eu, nerăbdător. Dar copilul nici nu se gândea să răspundă.

— A, nu vrei să vorbeşti?! strigă unchiul meu începând să se înfurie şi-l trase pe copil de urechi. Come şi nome questa isola?

— Stromboli, răspunse micul păstor şi, smucindu-se din mâinile lui Hans, o luă la fugă pe câmpie, printre măslini.

Nici prin gând nu ne-ar fi trecut că eram acolo! Stromboli! Ce efect a produs asupra închipuirii mele acest nume neaşteptat! Ne aflam în plină Mediterana, în mijlocul acelui arhipeleag care-mi trezea atâtea amintiri mitologice, în vechiul Strongile, acolo unde Eol1 îşi ţinea în lanţuri vânturile şi furtunile. Munţii aceia albaştri, care se

rotunjeau spre răsărit, erau munţii Calabriei, iar vulcanul care se desluşea spre sud, la orizont, era chiar Etna, înfricoşătorul Etna.

— Stromboli! Stromboli! repetai.

Unchiul făcea aceleaşi gesturi şi pronunţa aceleaşi cuvinte. Cântam parcă în cor!

Ah, ce călătorie! Ce călătorie minunată! Am intrat pe gura unui vulcan şi am ieşit pe gura altuia, situat la peste o mie două sute de leghe de Sneffels, de Islanda, ţara aceea aridă, aruncată la marginea lumii! Soarta acestei expediţii ne hărăzise să ajungem în cele mai încântătoare ţinuturi ale Pământului. Părăsisem regiunea zăpezilor veşnice ca să dăm peste aceste ţinuturi cu nesfârşită verdeaţă, şi lăsasem în urmă ceaţa cenuşie a zonelor îngheţate pentru a ajunge sub cerul albastru al Siciliei!

După o masă gustoasă, alcătuită din fructe şi apă proaspătă, am pornit-o la drum, spre Portul Stromboli. Am socotit că-i mai sănătos să nu spunem nimănui în ce chip am ajuns pe insulă; căci cum sunt italienii superstiţioşi, ne-ar fi socotit îndată nişte diavoli ieşiţi din adâncimile iadului. A trebuit, deci, să ne resemnăm de a fi luaţi drept nişte nenorociţi naufragiaţi. Mai puţin glorios, fireşte, dar mult mai sigur.

În timp ce mergeam, l-am auzit pe unchiul meu murmurând:

— Dar busola! Busola care arată mereu nordul! Cum se poate explica acest fapt?

— Nu căuta să-i găseşti explicaţia, căci e mai uşor aşa! zisei cu un aer dispreţuitor.

— Nu mai spune! Un profesor de la Johannaeum care n-ar găsi explicaţia unui fenomen magnetic ar rămâne de râsul lumii!

Şi vorbind astfel, unchiul meu, pe jumătate gol, cu punga de piele la brâu şi potrivindu-şi ochelarii pe nas, deveni din nou temutul profesor de mineralogie pe care-l cunoşteam.

O oră după ce părăsisem pădurea de măslini, am ajuns în Portul San Vicenzo, unde Hans şi-a cerut leafa, căci era a treisprezecea săptămână de la plecare. Unchiul i-a înmânat banii, cu o caldă strângere de mână.

În clipa aceea, deşi n-a împărtăşit în totul emoţia noastră firească, a fost totuşi cuprins de un entuziasm neobişnuit la el şi, cu vârful degetelor, ne atinse uşor mâinile şi zâmbi.

Iată sfârşitul unei povestiri căreia nu-i vor da crezare nici măcar oamenii cei mai obişnuiţi să nu se mire de nimic. Dar eu sunt înarmat împotriva neîncrederii omeneşti.

Pescarii din Stromboli ne-au primit ca pe nişte naufragiaţi şi ne-au înconjurat cu toată grija, dându-ne îmbrăcăminte şi merinde. După patruzeci şi opt de ore de aşteptare, la 31 august, un vaporaş ne duse la Messina. Câteva zile de odihnă petrecute aici au fost de ajuns pentru a alunga toată oboseala.

În ziua de vineri, 4 septembrie, ne-am îmbarcat pe vaporul Volturne, unul din vasele-poştă ale mesageriilor imperiale franceze şi, după trei zile, am acostat la Marsilia, nemaiavând în minte decât o singură preocupare – blestemata noastră busolă! Faptul acesta inexplicabil nu-mi dădea pace o clipă. în seara zilei de 9 septembrie am ajuns la Hamburg.

Cred că e de prisos să vă descriu mirarea Marthei şi bucuria lui Grauben.

— Acum, după ce ai devenit un erou, îmi spuse iubita mea logodnică, n-o să ne mai despărţim niciodată, Axel! O priveam. Ea zâmbea printre lacrimi.

Vă închipuiţi ce senzaţie a făcut la Hamburg reîntoarcerea profesorului Lidenbrock! Datorită indiscreţiilor Marthei, vestea călătoriei unchiului spre centrul Pământului se răspândise în lumea întreagă. Dar aproape nimeni n-a voit să creadă aşa ceva şi, când l-au revăzut, cu atât mai mult s-au îndoit de acest lucru.

Totuşi, prezenţa lui Hans şi alte informaţii venite din Islanda au schimbat încetul cu încetul părerea opiniei

publice.

În acest timp, unchiul meu deveni un om celebru, iar eu, nepotul unui om celebru, ceea ce nu-i deloc de dispreţuit. Hamburgul dădu o serbare în cinstea noastră. Apoi avu loc la Johannaeum o şedinţă publică, în care profesorul făcu o expunere amănunţită asupra expediţiei sale şi omise numai faptele relative la busolă. Chiar în ziua aceea depuse la arhivele oraşului documentul lui Saknussemm, exprimându-şi marea sa părere de rău pentru faptul că împrejurări mai puternice decât voinţa sa nu i-au permis să meargă pe urmele călătorului islandez până în centrul Pământului. Cu toată gloria pe care o dobândise, unchiul meu continua să rămână acelaşi om modest şi reputaţia lui crescu şi mai mult. Dar atâtea onoruri au stârnit fireşte şi gelozia multor invidioşi. Cum teoriile sale, bazate pe fapte certe, contraziceau teoria căldurii interioare, el trebui să susţină în scris şi prin viu grai nenumărate controverse – de altfel, remarcabile – cu savanţi din toate ţările lumii. În ceea ce mă priveşte însă, nu pot fi de acord cu teoria sa cu privire la răcire. În ciuda celor văzute, cred şi voi crede totdeauna că există o căldură interioară, dar, pe de altă parte, trebuie să mărturisesc că unele împrejurări, care nu sunt încă bine stabilite, pot schimba această lege în urma acţiunii unor fenomene naturale.

În momentul când aceste probleme deveniseră palpitante, unchiul meu avu o mare supărare: Hans părăsi Hamburgul, cu toate insistenţele noastre de a-l reţine. Omul căruia îi datoram totul nu vru să ne lase să-i plătim datoria. Îl apucase dorul de Islanda.

— Farval, spuse el într-o zi, şi, după acest simplu cuvânt de adio, plecă la Reykjavik, unde sosi cu bine. Ne legasem foarte mult de curajosul nostru vânător de eideri şi lipsa lui nu ne va face niciodată să-l uităm, căci doar ne-a salvat viaţa de atâtea ori. Şi e sigur că nu voi muri până nu-l voi mai revedea încă o dată…!

Ca încheiere, trebuie să adaug că lucrarea aceasta, O călătorie spre centrul Pământului, a făcut o enormă senzaţie în lumea întreagă. A fost tipărită şi tradusă în toate limbile. Cele mai mari şi mai însemnate ziare îşi smulgeau unul altuia principalele episoade, care erau comentate, discutate, atacate, susţinute, cu o convingere egală atât în tabăra celor care credeau, cât şi în a celor neconvinşi. Şi, lucru rar, unchiul meu s-a bucurat în timpul vieţii de toată gloria pe care o cucerise, şi până şi domnul Bamum îi propuse să-l expună, pe un preţ foarte ridicat, în Statele Unite.

Dar o supărare, mai bine zis un chin nepotolit, tot s-a strecurat în toiul acestei glorii. Un fapt ne rămăsese totuşi nelămurit: busola. Or, pentru un savant, un fenomen pe care nu-l poate explica devine o tortură a raţiunii. Ei bine, Cerul îi rezervă totuşi unchiului meu privilegiul de a fi deplin fericit.

Într-o zi, pe când rânduiam o colecţie de minereuri în cabinetul său de lucru, am zărit faimoasa busolă şi am început s-o cercetez.

Se afla aici, în colţul ăsta, de şase luni, fără să-i pese de necazurile pe care le pricinuise. Deodată am rămas încremenit! Am scos un ţipăt. Profesorul veni degrabă.

— Ce s-a întâmplat? mă întrebă el.

— Busola asta…!

— Ei, ce-i cu ea?

— Nu vezi, acul arată sudul şi nu nordul?!

— Ce spui?

— Priveşte-o! S-au schimbat polii.

— Schimbat!

Unchiul meu a privit-o, a comparat-o, şi deodată a sărit în sus de bucurie, de s-a cutremurat casa. Un fulger ne luminase în aceeaşi clipă mintea la amândoi!…

— Aşadar, strigă el, îndată ce-şi recapătă graiul, după sosirea noastră la Capul Saknussemm, acul acestei blestemate busole arăta nordul, în loc să arate sudul?

— Desigur.

— Atunci greşeala noastră se explică. Dar cărui fenomen se datoreşte oare această răsturnare a polilor?

— Nimic mai simplu.

— Explică-te, băiete.

— În timpul furtunii de pe Marea Lidenbrock, discul acela de foc, care a magnetizat obiectele de fier de pe pluta noastră, a dezorientat pur şi simplu şi busola!

— Ah, striga profesorul, izbucnind în râs, aşadar ne-a jucat un renghi electricitatea?

Din acea zi, unchiul meu a fost cel mai fericit dintre savanţi, iar eu, cel mai fericit dintre oameni, căci frumoasa mea irlandeză, renunţând la situaţia ei de pupilă, căpătă în casa din Konigstrasse dubla calitate de nepoată şi de soţie. Cred că e de prisos să mai adaug că unchiul ei era chiar ilustrul profesor Otto Lidenbrock, membru corespondent al tuturor Societăţilor ştiinţifice de Geografie şi Mineralogie din cele cinci continente ale lumii.

SFÂRŞIT

1 Odin – cel mai important dintre zei în mitologia popoarelor scandinave.

1 A dezlega o ghicitoare, o vorbire neînţeleasă.

2 Edip – erou mitologic grec, fiul lui Laios, regele Tebei, şi al Iocastei. Potrivit legendei, Edip îşi ucide din greşeală tatăl, conform prezicerii unui oracol.

1 Măsură englezească. Un picior =0,324 m.

1 Măsură englezească. O leghe =4,44 km.

1 Monument ridicat în cinstea unei persoane decedate, pe un mormânt gol, fără a conţine trupul celui decedat.

1 Specie de pescăruş.

1 La Recherchea fost trimis în 1825 de amiralul Duperré pentru a da de urmele unei expediţii pierdute a lui Blosseville şi a vasului Lilloise», de la care nu s-au primit veşti, (n.a.)

1 Rixdal – pe vremea aceea, 16 franci francezi şi 98 centime, (n.a.)

1 Aparatul Ruhmkorff constă dintr-o pilă Bunzen pusă în acţiune cu ajutorul bicromatului de potasiu, care n-are nici un miros; o bobină de inducţie pune electricitatea produsă de pilă în contact cu o lanternă de o formă cu totul specială; în această lanternă se găseşte o serpentină de sticlă unde s-a făcut vid şi în care rămâne numai un reziduu de gaz carbonic sau de azot. Când aparatul funcţionează, acest gaz devine luminos, producând o lumină albicioasă şi continuă. Pila şi bobina sunt aşezate într-un sac de piele, pe care călătorul îl poartă în bandulieră. Lanterna, aşezată în exterior, luminează îndeajuns de puternic întunericul cel mai profund; ea îţi permite să te aventurezi, fără teama vreunei explozii, în mijlocul celor mai inflamabile gaze şi nu se stinge nici sub cursul celor mai adânci ape. Ruhmkorff este un savant şi un fizician foarte priceput. Marea sa descoperire e bobina de inducţie, cu care se poate produce electricitate de înaltă tensiune. în 1864, el a obţinut premiul cincinal de 50000 franci, pe care Franţa îl instituise pentru cea mai ingenioasă aplicaţie a electricităţii, (n.a.)

1 Şi ne vom urma drumul, oricum o da norocul.

1 Boer – casă ţărănească islandeză, (n.a.)

1 Colosul din Rodos – statuie uriaşă din bronz, aflată, în trecut la intrarea în portul Rodos, reprezentând pe Helios, zeul soarelui în mitologia greacă.

1 Pouce – unitate de măsură engleză, egală cu 25,4 mm.

1 Echivalent cu aproximativ 742 mm, coloană de mercur.

1 Lesniciasa coborâre în Infern.

1 E numită astfel pentru că terenurile din această perioadă sunt foarte răspândite în Anglia, în ţinuturile locuite odinioară de siluri, o seminţie celtică(n.a.)

1 Ajax – erou al războiului troian.
1 Al doilea calif al Arabiei între anii 634-644, născut la Mecca. A cucerit Siria, Egiptul, Persia şi a fost acuzat că ar fi dat foc Bibliotecii din Alexandria, sub pretext că în ea s-ar afla opere potrivnice credinţei musulmane.
1 Oreste – erou legendar din mitologia greacă, fiul lui Agamenmon şi al Clitemestei. Conform legendei, îşi ucide mama, îndemnat de sora sa Electra.
2 Asterius – retoric grec din sec. IV î.e.n.
3 Pausanias – scriitor grec (110-180).
4 Poliferm – erou din mitologia greacă, fiul lui Neptun, zeul mării. În Odiseea, ciclopul Poliferm, este orbit de Ulise care, în felul acesta, îşi salvează tovarăşii din captivitate.
1 Unghiul facial e format din două planuri, unul mai mult sau mai puţin vertical, care e tangent cu fruntea şi cu incisivii şi celălalt orizontal, care trece prin deschizătura canalului auditiv şi partea inferioară a osului nazal. Se numeşte prognatism, în limbaj antropologic, ieşirea în afara maxilarului, care modifică unghiul facial(n.a.).
1 Zeu al mării, fiu al lui Neptun, dăruit cu harul profeţiei. Pentru a scăpa de întrebările ce i se puneau, se ascundea, luând diverse înfăţişări.
2 Paznicul fioroasei turme, el însuşi mai fioros.
1 Eol – Zeul vânturilor în mitologia greco-romană.